

मेरो गणित

कक्षा-२

विद्यार्थीको नाम	:	[Dashed line for name]
रोलनम्बर	:	[Dashed line for roll number]
विद्यालयको नाम	:	[Dashed line for school name]

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

प्रकाशक : नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र
सानोठिमी, भक्तपुर

© सर्वाधिकार : पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

यस पाठ्यपुस्तकसम्बन्धी सम्पूर्ण अधिकार पाठ्यक्रम विकास केन्द्र सानोठिमी, भक्तपुरमा निहित रहेको छ। पाठ्यक्रम विकास केन्द्रको लिखित स्वीकृतिबिना व्यापारिक प्रयोजनका लागि यसको पुरै वा आंशिक भाग हुबहु प्रकाशन गर्न, परिवर्तन गरेर प्रकाशन गर्न, कुनै विद्युतीय साधन वा अन्य प्रविधिबाट रेकर्ड गर्न र प्रतिलिपि निकालन पाइने छैन।

प्रथम संस्करण : वि.सं. २०७८

मूल्य रु.

मुद्रण :

पाठ्यपुस्तकसम्बन्धी पाठकहरूका कुनै पनि प्रकारका सुभावहरू भएमा पाठ्यक्रम विकास केन्द्रमा पठाइदिनुहुन अनुरोध छ। पाठकहरूबाट आउने सुभावहरूलाई केन्द्र हार्दिक स्वागत गर्दछ।

हाम्रो भनाइ

पाठ्यक्रम शिक्षण सिकाइको मूल आधार हो । पाठ्यपुस्तक विद्यार्थीमा अपेक्षित दक्षता विकास गर्ने एक मुख्य साधन हो । यस पक्षलाई दृष्टिगत गर्दै पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले विद्यालय शिक्षालाई व्यावहारिक, समयसापेक्ष र गुणस्तरीय बनाउने उद्देश्यले पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तकको विकास तथा परिमार्जन कार्यलाई निरन्तरता दिँदै आएको छ । आधारभूत शिक्षाले बालबालिकामा आधारभूत साक्षरता, गणितीय अवधारणा र सिप एवम् जीवनोपयोगी सिपको विकासका साथै व्यक्तिगत स्वास्थ्य तथा सरसफाइसम्बन्धी बानीको विकास गर्ने अवसर प्रदान गर्नुपर्छ । आधारभूत शिक्षाका माध्यमबाट बालबालिकाहरूले प्राकृतिक तथा सामाजिक वातावरणप्रति सचेत भई अनुशासन, सदाचार र स्वावलम्बन जस्ता सामाजिक एवम् चारित्रिक गुणको विकास गर्नुपर्छ । यसले विज्ञान, वातावरण र सूचना प्रविधिसम्बन्धी आधारभूत ज्ञानको विकास गराई कला तथा सौन्दर्यप्रति अभिरुचि जगाउनुपर्छ । शारीरिक तनुरुस्ती, स्वस्थकर बानी एवम् सिर्जनात्मकताको विकास तथा जातजाति, धर्म, भाषा, संस्कृति, क्षेत्रप्रति सम्मान र समभावको विकास पनि आधारभूत शिक्षाका अपेक्षित पक्ष हुन् । देशप्रेम, राष्ट्रिय एकता, लोकतान्त्रिक मूल्यमान्यता तथा संस्कार सिकी व्यावहारिक जीवनमा प्रयोग गर्नु, सामाजिक गुणको विकास तथा नागरिक कर्तव्यप्रति सजगता अपनाउनु, स्तरअनुकूल व्यवहारकुशल सिपको प्रयोग गर्नु र दैनिक जीवनमा आइपर्ने व्यावहारिक समस्याहरूको पहिचान गरी समाधानका उपायको खोजी गर्नु पनि आधारभूत तहको शिक्षाका आवश्यक पक्ष हुन् । उल्लिखित पक्षहरूलाई दृष्टिगत गर्दै राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूपले निर्दिष्ट गरेका सिद्धान्त र आधारअनुरूप विकास गरिएको आधारभूत तहअन्तर्गत कक्षा १-३ को पाठ्यक्रमअनुसार परीक्षण गरी प्राप्त सुझाव समेटेर विकास गरिएको कक्षा दुईको मेरो गणित पुस्तकलाई विद्यार्थीले पाठ्य तथा कार्यपुस्तक दुवै प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्न सक्ने छन् । यसमा बहुविषयक एकीकृत ढाँचाको पाठ्यक्रमको कार्यान्वयनलाई सहयोग पुग्ने गरी विषयवस्तुलाई विभिन्न विषयसँग सम्बन्धित हुने थिममा आधारित गरिएको हुँदा विद्यार्थीको सिकाइलाई अन्तरसम्बन्धित गरी दैनिक जीवनसँग सम्बन्धित गर्न र सान्दर्भिक बनाउन सहयोग पुग्ने विश्वास गरिएको छ ।

गणित विषयको यस पाठ्य तथा कार्यपुस्तकका पाठहरूको सङ्कलन, परिमार्जन तथा विकास प्रा. उमानाथ पाण्डेय, श्री रमेशप्रसाद अवस्थी, श्री विष्णुप्रसाद पनेरु र श्री जगन्नाथ अधिकारीबाट भएको हो । यसको विषयवस्तु सम्पादन डा. लेखनाथ पौडेल र श्री केशवप्रसाद दहालबाट भएको हो । यस पुस्तकको मसौदामा डा. राममान श्रेष्ठ, डा. रामजीप्रसाद पण्डित, श्री लक्ष्मीनारायण यादव, श्री वैकुण्ठप्रसाद खनाल, डा. दीपेन्द्र गुरुङ, श्री प्रिमिला वर्खती, श्री कृष्णप्रसाद पोखरेल, श्री राजकुमार माथेमा, श्री गोमा श्रेष्ठ, श्री अनिरुद्धप्रसाद न्यौपाने, श्री विनोदप्रसाद पन्त, श्री रितु श्रेष्ठ, श्री रामचन्द्र ढकाल र श्री चन्द्रकुमार श्रेष्ठबाट पृष्ठपोषण प्राप्त भएको हो । यस पुस्तकको भाषा सम्पादन श्री गणेशप्रसाद भट्टराई र चिनाकुमारी निरौलाबाट, चित्राङ्कन श्री देव कोइमी र लेआउटडिजाइन श्री नवराज पुरीबाट भएको हो । यस पाठ्य तथा कार्यपुस्तकको विकास तथा परिमार्जन कार्यमा संलग्न प्रयोक्ता सबैप्रति पाठ्यक्रम विकास केन्द्र धन्यवाद प्रकट गर्दछ ।

यस पाठ्यपुस्तकले निर्धारित सक्षमता विकासका लागि विद्यार्थीलाई सहयोग गर्ने छ । यसले विद्यार्थीको सिकाइमा सहयोग पुऱ्याउने एउटा महत्वपूर्ण र आधारभूत सामग्रीका रूपमा कक्षा क्रियाकलापबाट हुने सिकाइलाई मजबुत बनाउन सहयोग गर्ने छ । त्यसैले यो शिक्षकको सिकाइ क्रियाकलापको योजना नभई विद्यार्थीको सिकाइलाई सहयोग पुऱ्याउने सामग्री हो । यसका लागि यस पुस्तकलाई विद्यार्थीको सिकाइमा सहयोग पुऱ्याउने एउटा महत्वपूर्ण आधारका रूपमा बालकेन्द्रित, सिकाइकेन्द्रित, अनुभवकेन्द्रित, उद्देश्यमूलक, प्रयोगमुखी र क्रियाकलापमा आधारित बनाउने प्रयास गरिएको छ । सिकाइ र विद्यार्थीको जीवन्त अनुभवबिच तादात्म्य कायम गर्दै यसको सहज प्रयोग गर्ने शिक्षकले सहजकर्ता, उत्प्रेरक, प्रवर्द्धक र खोजकर्ताका रूपमा भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ने अपेक्षा गरिएको छ । यसलाई अभ परिष्कृत पार्नका लागि शिक्षक, विद्यार्थी, अभिभावक, बुद्धिजीवी एवम् सम्पूर्ण पाठकहरूको समेत विशेष भूमिका रहने हुँदा सम्बद्ध सबैको रचनात्मक सुभावका लागि पाठ्यक्रम विकास केन्द्र हार्दिक अनुरोध गर्दछ ।

वि.सं. २०७८

नेपाल सरकार
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय
पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

विषयसूची

क्र.सं.	विषयक्षेत्र र पाठ	पृष्ठसंख्या
१.	म र मेरो परिवार	१-१०
	पाठ १ क्षमता	१
२.	मेरो दैनिक जीवन	११-२२
	पाठ २ समय	११
३.	सद्गुरुको ज्ञान	२३-७६
	पाठ ३ १००० सम्मका सद्गुरुहरू	२३
४.	हाम्रो समुदाय	७७-९४
	पाठ ४ सद्गुरुहरूको तुलना	७७
	पाठ ५ जोर र बिजोर सद्गुरुहरू	८३
	पाठ ६ तौल	८७
५.	गणितका आधारभूत क्रिया १	९५-१४६
	पाठ ७ जोड	९५
	पाठ ८ घटाउ	११५
६.	मेरो विद्यालय	१४७-१८०
	पाठ ९ लम्बाइ	१४७
	पाठ १० क्षेत्रफल	१५९
	पाठ ११ गुणन १	१६३
	पाठ १२ भिन्न	१७५
७.	मेरो सिर्जना	१८१-१९४
	पाठ १३ ज्यामितीय आकारहरू	१८१
८.	सञ्चार प्रविधि र बजार	१९५-२१०
	पाठ १४ चित्रग्राफ र तालिका	१९५
	पाठ १५ मुद्रा	२००
९.	गणितका आधारभूत क्रिया २	२११-२४८
	पाठ १६ गुणन २	२११
	पाठ १७ भाग	२३५
	सिकाइ शृङ्खला	२४९-२५०

पाठ १

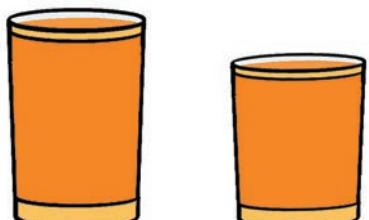
क्षमता

कथा पद्नुहोस् र छलफल गर्नुहोस् :

हाम्रो परिवारमा आमा, बुबा, दाइ र मसहित चार जना छौं। हामी विद्यालयबाट घर फर्केपछि खाजा खाई आमालाई पानी भर्न सधाउछौं। म रितो सानो घैँटालाई धारामा थापेर पानी भरिदिन्छु। त्यसपछि दाइले भरिएको सानो घैँटाको पानी घरमा लगेर ठुलो घैँटामा खन्याउनुहुन्छ। सानो घैँटामा पाँच पटक पानी ल्याएर खन्याएपछि ठुलो घैँटो भरिन्छ।

 दुईओटा गिलासहरूमा सुन्तलाको जुस देखाइएको छ। कुनचाहिँ गिलासमा बढी जुस होला?

पहिलो

दोस्रो

यो त सजिलो छ,
पहिलो गिलासमा !

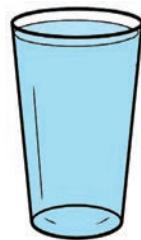
तल दिझरका ढुईओटा गिलासमध्ये कुन गिलासमा बढी पानी अटाउँछ होला ?

मेरो विचारमा पहिलो गिलासमा बढी पानी अटाउँछ ।

कसरी ?

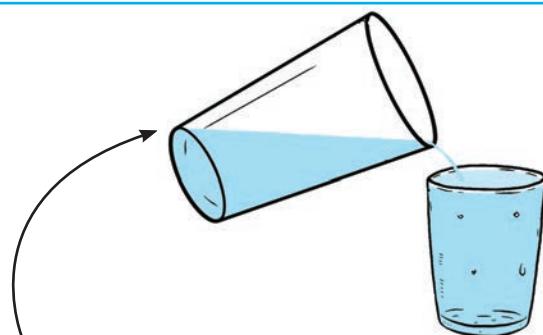

पहिलो गिलास

दोस्रो गिलास

हेर है त ! पहिलो गिलासमा पानी भरेर दोस्रो गिलासमा खन्याओँ ।

पहिलो गिलास

दोस्रो गिलास

ए ! दोस्रो गिलास भरिएर पहिलो गिलासमा अलिकति पानी बाँकी रहयो ।

हो, त्यसैले पहिलो गिलासमा बढी पानी अटाउँछ ।

ल धन्यवाद ! तिमीले भनेको मिल्यो ।

 तलका चित्रमा दुईओटा गिलासमा सुन्तलाको जुस भरेर राखिएको
छ । कुनमा बढी जुस होला ?

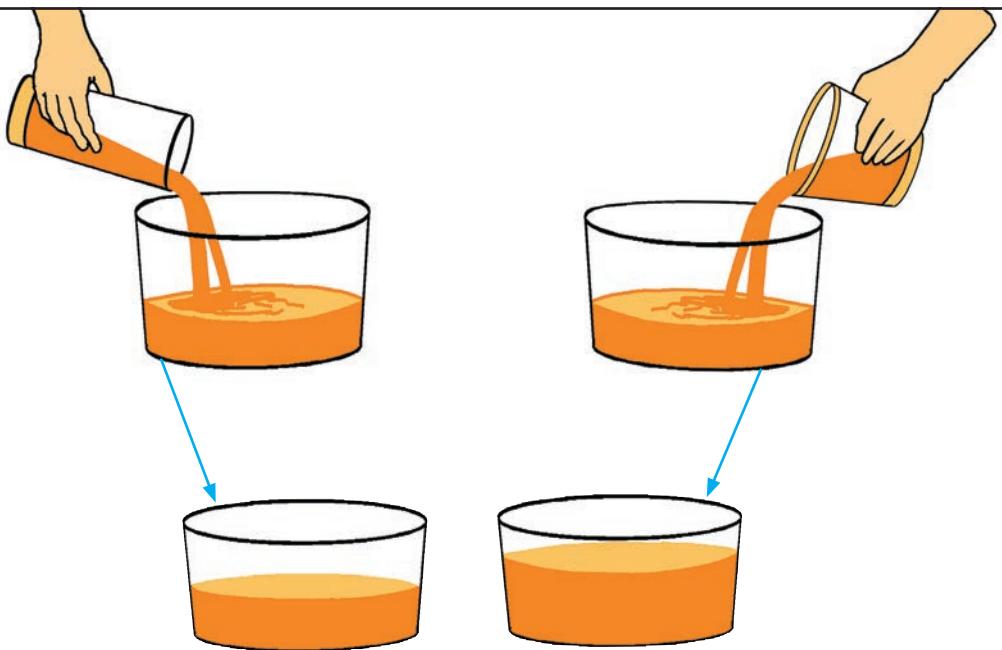
पहिलो गिलास दोस्रो गिलास

हेर ! मेरो विचारमा
दोस्रो गिलासमा बढी
जुस होला ।

हो र ! मेरो विचारमा पहिलो
गिलासमा बढी जुस होला ।

त्यसो भए, बराबर नापको
भाँडामा राखी तुलना गरौँ !

दोस्रो गिलासमा बढी जुस रहेछ ।

चित्रमा देखाइएका निलो र गुलाबी रडका बोतलमध्ये कुन बोतलमा
धेरै पानी होला ?

पहिला दुवै बोतलको
पानी गिलासमा भरौँ !
अब गिलासहरूको सझाख्या
तुलना गरौँ ।

गिलास

गिलास

निलो बोतलमा गिलास ।

गुलाबी बोतलमा गिलास पानी रहेछ ।

त्यसैले बोतलमा धेरै पानी अटाउँछ ।

कुन भाँडाको क्षमता बढी छ, पता लगाउनुहोस् :

क

ख

क

ख

क

ख

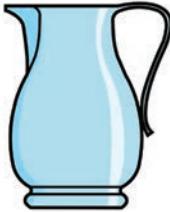

आफ्नो घरमा रहेका दुईओटा भाँडाहरूको क्षमता तुलना जरी
बढी क्षमता भएकालाई १ र कम क्षमता भएकालाई २ मा
लेख्नुहोस् :

१.	कचौरा				
२.	गिलास				

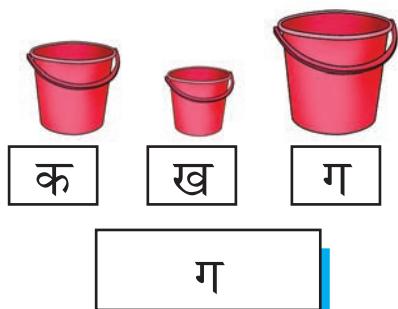

बढी क्षमता भएका भाँडोलाई 'ब' र कम क्षमता भएकालाई 'क' लेख्नुहोस् :

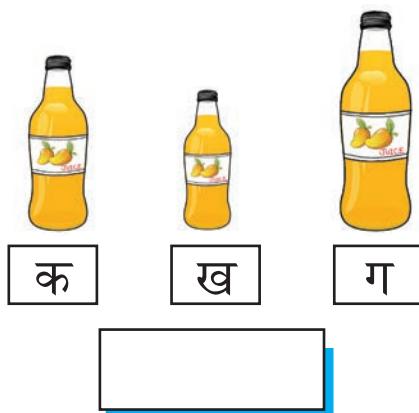
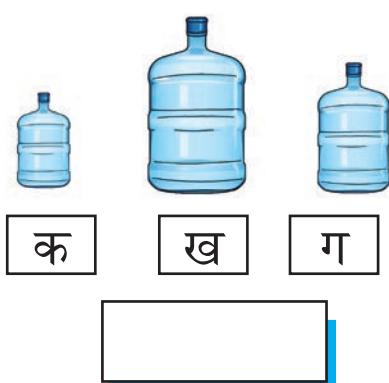
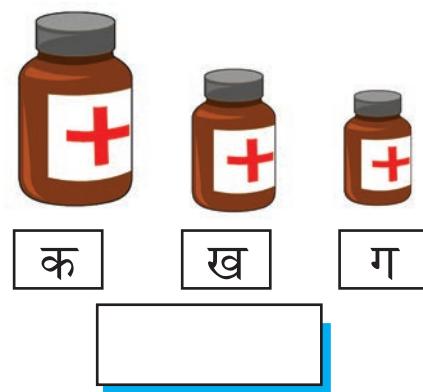
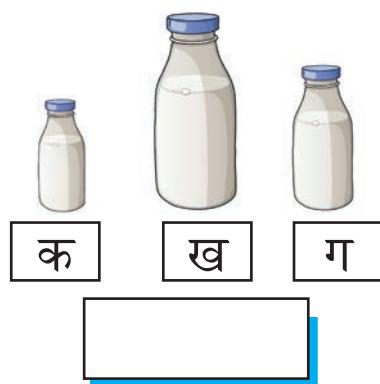
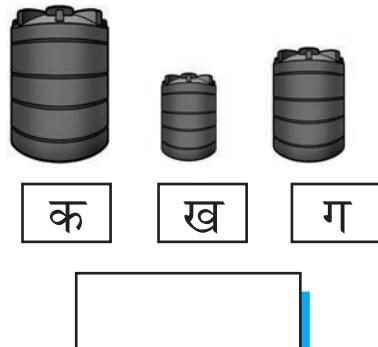
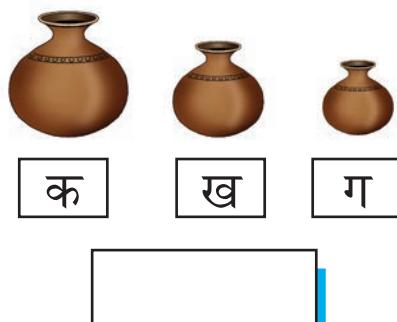
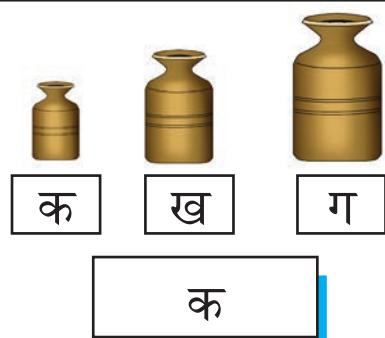
 ☐	 ☐
 ☐	 ☐
 ☐	 ☐
 ☐	 ☐
 ☐	 ☐

सबैभन्दा बढी कुनमा अटाउँछ ?

सबैभन्दा कम कुनमा अटाउँछ ?

 आफ्नो घरमा भएका कुनै पाँचओटा भाँडाहरू बटुल्नुहोस् । तल चित्रमा देखाइए जस्तै सानो भाँडाले कति पटकमा ठुलो भाँडो भरिन्छ, सुरुमा अनुमान गरी र पछि भरेर लेख्नुहोस् ।

अनुमानित	वास्तविक	मिले/ नमिलेको
..... पटक	..... पटक	.....

अनुमानित	वास्तविक	मिले/ नमिलेको
..... पटक	..... पटक	.....

अनुमानित	वास्तविक	मिले/ नमिलेको
..... पटक	..... पटक	.....

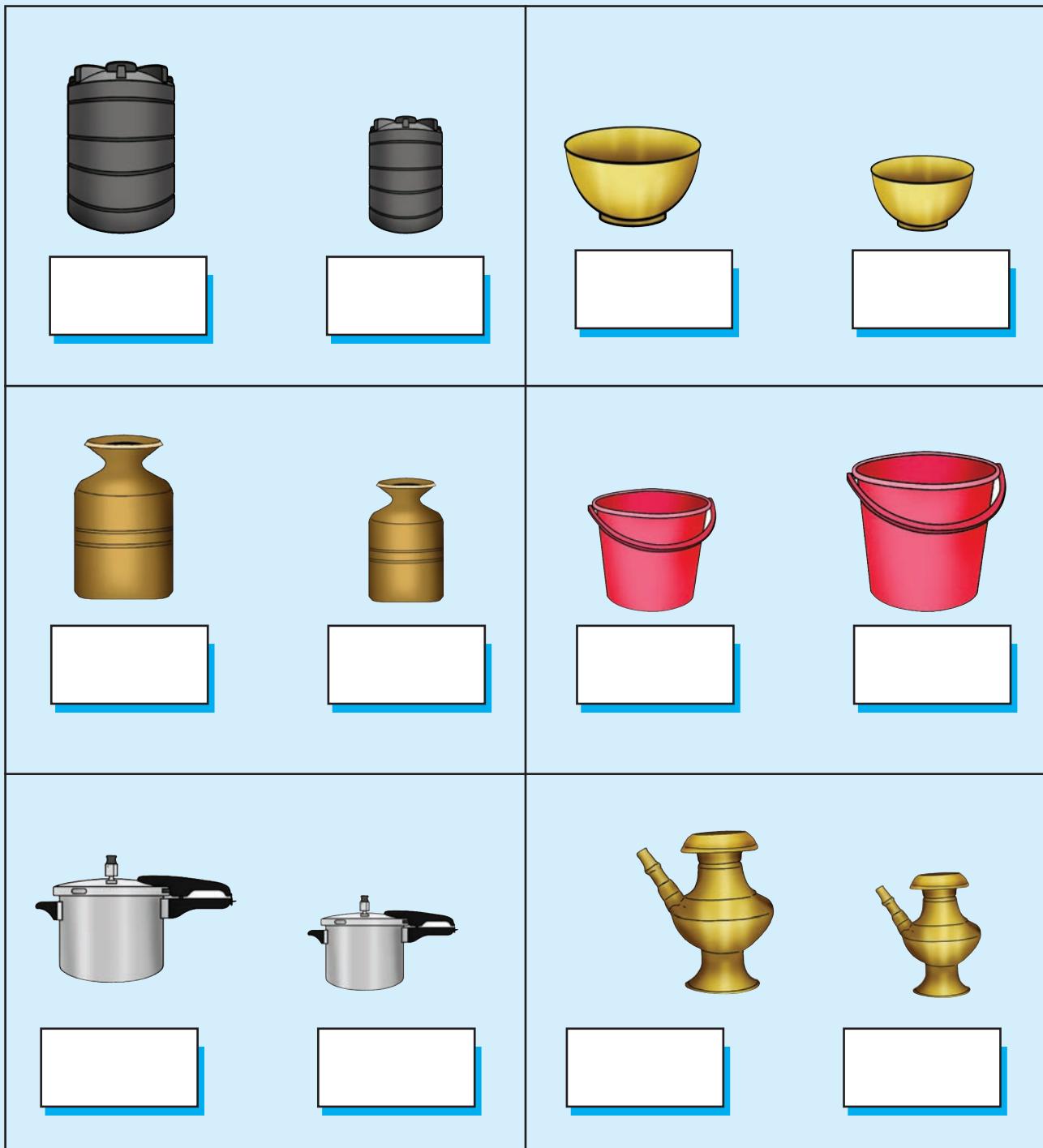
अनुमानित	वास्तविक	मिले/ नमिलेको
..... पटक	..... पटक	.....

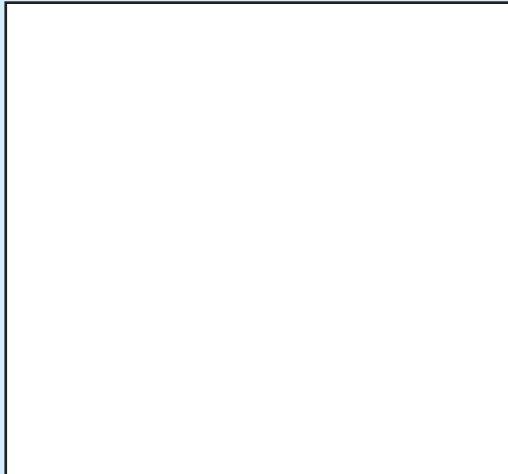
म र मेरो परिवार

 हेरौं, मैले कति सिकें ?

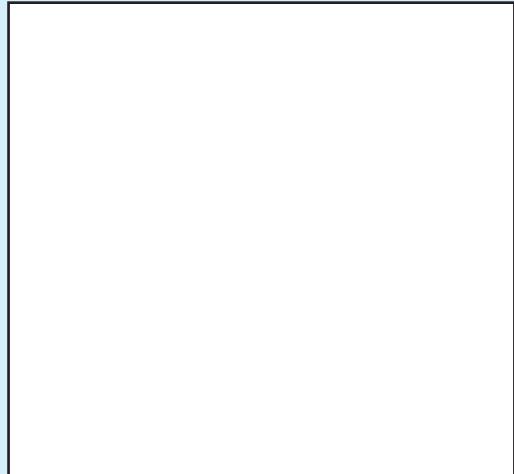
- बढी क्षमता भएको भाँडालाई 'बढी' र कम क्षमता भएको भाँडालाई 'कम' लेख्नुहोस् :

२. तपाईंको घरमा भएको खउटा गिलास र खउटा कचौराको चित्र बनाउनुहोस् :

गिलास

कचौरा

अनुमान: _____ मा बढी पानी अट्छ ।

वास्तविक: _____ मा बढी पानी अट्यो ।

कसरी परीक्षण गर्नुभयो ?

१. .....

२. .....

३. .....

४. .....

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

पाठ २

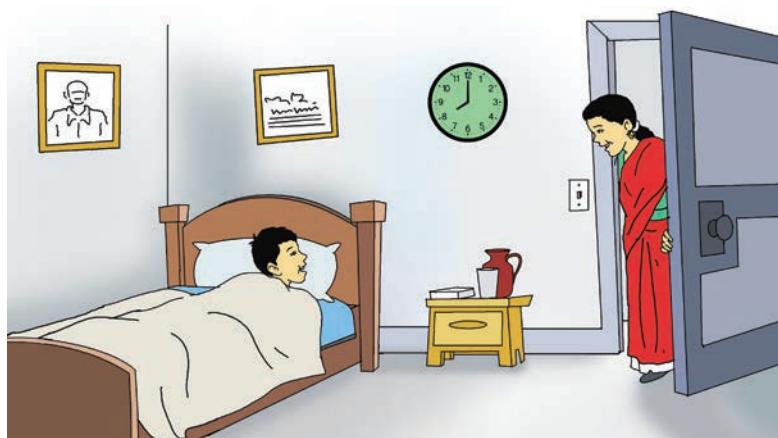
समय

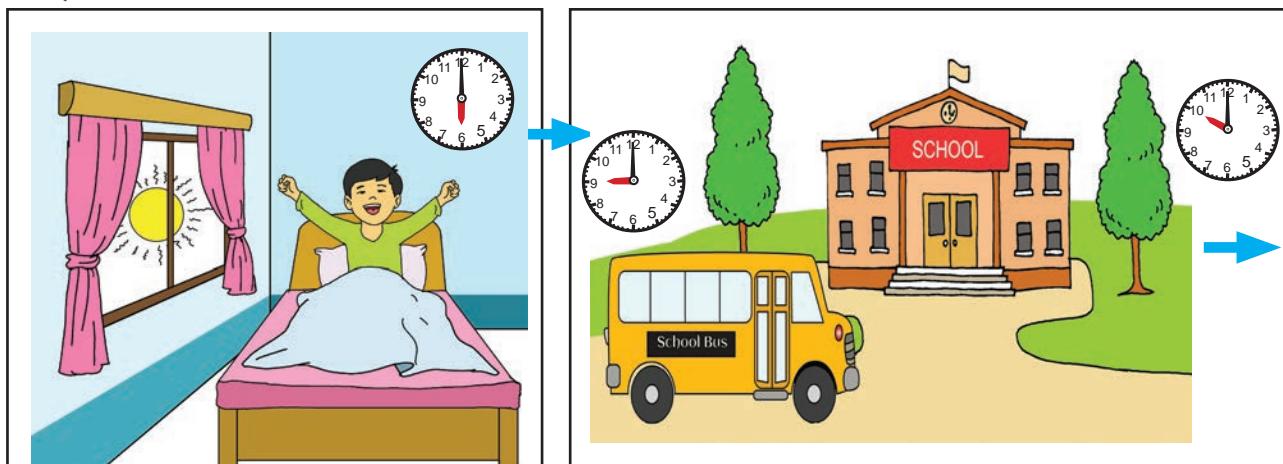
कथा पढ्नुहोस् र छलफल गर्नुहोस् :

आज बिहान म ढिलो बिउँभिएँ । आँखा खुल्दा बाहिर भलमल घाम लागेको थियो । भित्तेघडीमा समय हेरेको बिहानको ८ बजेको थियो । ठुलो स्वरमा आमालाई भनेँ, “आमा विद्यालय जान ढिलो हुन्छ । किन नउठाइदिनुभएको ?” आमाले भन्नुभयो, “आज वैशाख १ गते नयाँ वर्षको दिन विद्यालय बिदा छ । आज शनिबार पनि हो । सधैँ जस्तै टोल सफा गर्न जानु छ । तिमी पनि शनिबारे सफाइमा मसँग जान्छौं कि ?”

हुन्छ आमा, म पनि जान्छु । साथीहरू पनि भेटिन्छन् होला ।

दैनिक क्रियाकलापहरू हेर्नुहोस् र समय भन्नुहोस् :

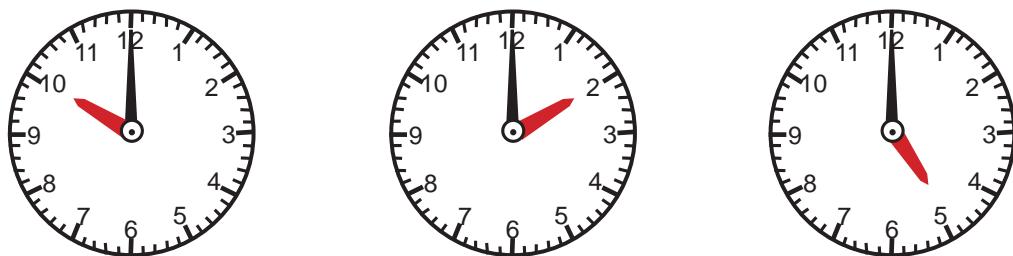

लामो सुईले 12 देखाएको छ र छोटो सुईले 7 देखाएको छ। घडीमा 7 बजेको छ। यसलाई 7:00 लेखिन्छ।
डिजिटल घडीमा अङ्कले समयलाई जनाउँछ।

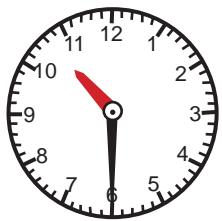
छोटो सुईले 9 देखाएको छ र लामो सुईले 12 देखाएको छ।
घडीमा 9 बजेको छ।
यसलाई 9:00 लेखिन्छ।

घडीमा छोटो सुईले घण्टा सुई र लामो सुईले मिनेट सुई जनाउँछ।

तलका घडी हेर्नुहोस् र समय भन्नुहोस् :

समय भन्नुहोस् :

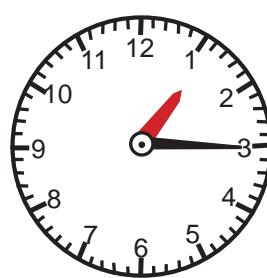
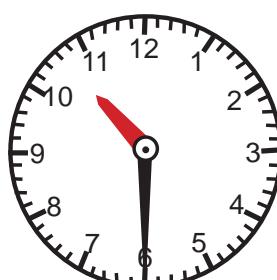
घडीको लामो सुईले एक फन्को लगाउँदा ६० मिनेट हुन्छ । ६० मिनेट भनेको १ घन्टा हो ।

लामो सुई ६ मा छ ।
छोटो सुई १० र ११ का ठिक बिचमा छ ।
यस घडीमा १० बजेर ३० मिनेट गएको छ ।
यसलाई साढे दश पनि भनिन्छ ।

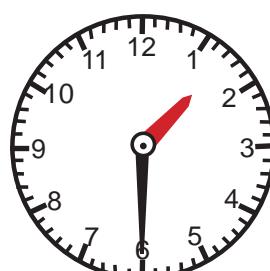
लामो सुई ३ मा छ ।
छोटो सुई १ र २ का बिचमा छ ।
यस घडीमा १ बजेर १५ मिनेट गएको छ ।
यसलाई सबा एक पनि भनिन्छ ।

लामो सुई ९ मा छ ।
छोटो सुई १ र २ का बिचमा छ । यस घडीमा १ बजेर ४५ मिनेट गएको छ । अथवा २ बज्न १५ मिनेट बाँकी छ । यसलाई पौने दुई पनि भनिन्छ ।

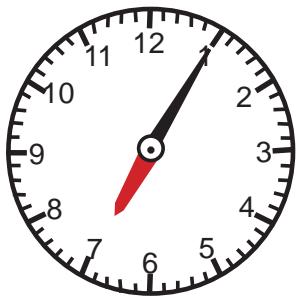

तलका घडी हेनुहोस् र समय भन्नुहोस् :

तलका घडी हेर्नुहोस् र समय भन्नुहोस् :

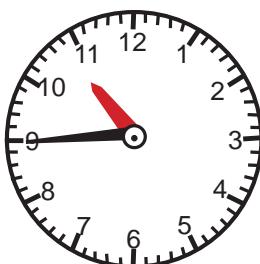
यसलाई छोटकरीमा
7:05 ले जनाइन्छ ।

यस घडीमा 7 बजेर 5 मिनेट गयो ।

तलका घडी हेर्नुहोस् र समयलाई घडीको तलको बाकसमा लेख्नुहोस् :

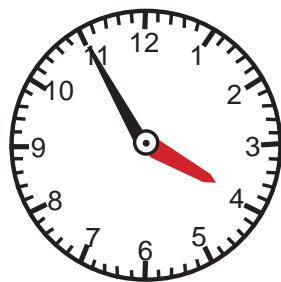
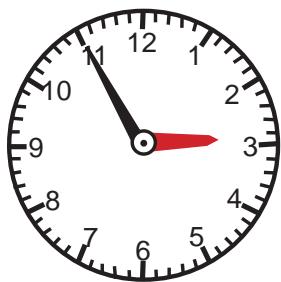

तलका घडी हेर्नुहोस् र समयलाई घडीको तलको बाकसमा लेख्नुहोस् :

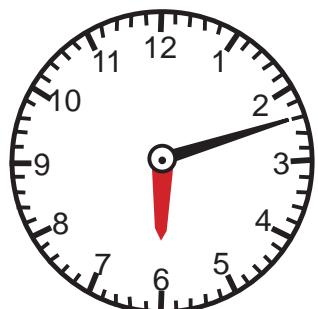
🕒 कुनचाहि घडीमा 3:55 बजेको छ, छलफल गर्नुहोस् :

🕒 घडी र त्यसले बताएको समयलाई जोडा मिलाउनुहोस् :

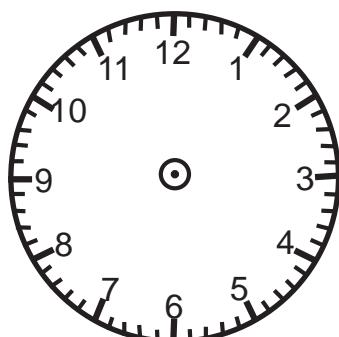
06:12

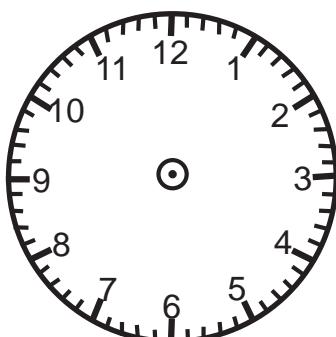
11:35

🕒 तल दिइएको समयअनुसार घडीमा लामो र छोटो सुई बनाउनुहोस् :

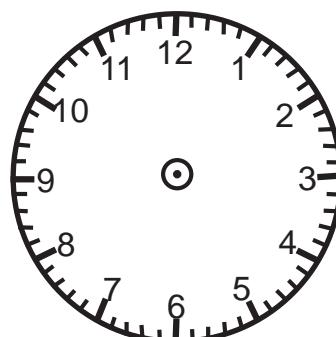
9:55 बजे

2:39 बजे

7:13 बजे

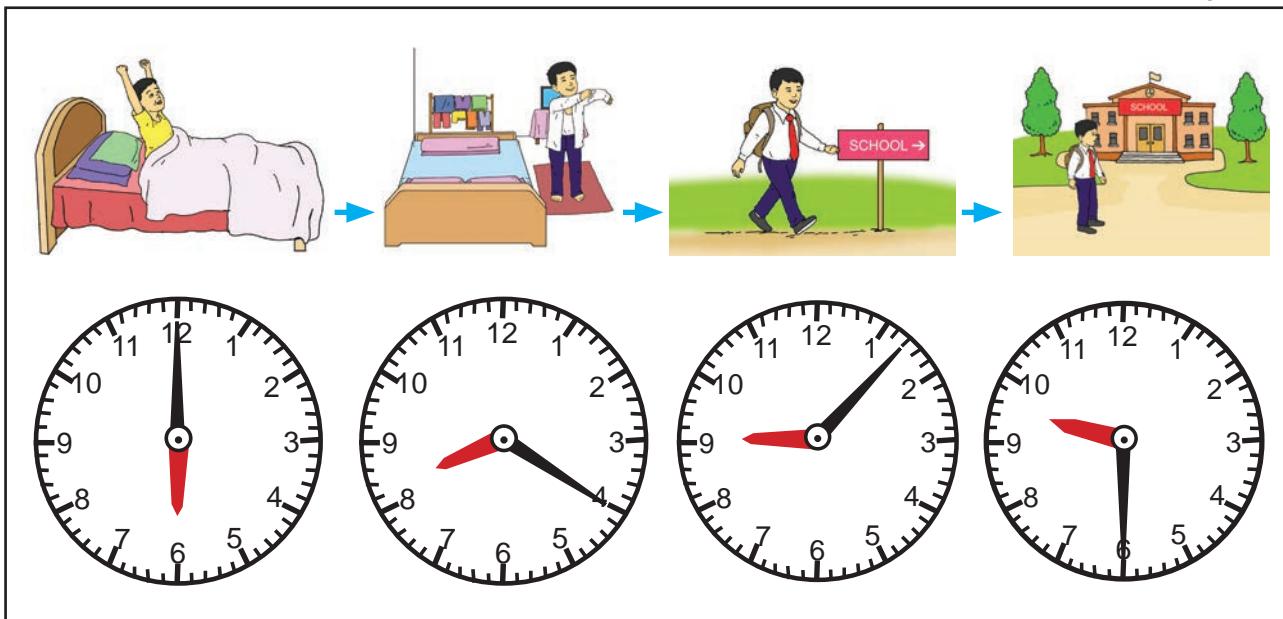
 दीपकले कुन समयमा के काम गर्छन्, अवलोकन गरी तलका प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

बिहान उठ्ने

विद्यालय पोसाक परिवर्तन गर्ने

घरबाट हिँड्ने

विद्यालय पुग्ने

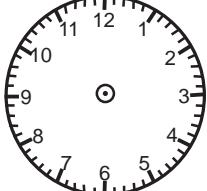
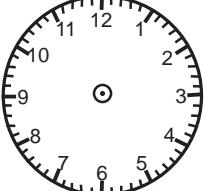
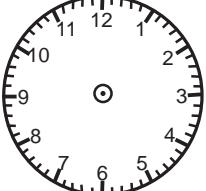
(क) दीपक कर्ति बजे उठ्छन् ? _____

(ख) उनले कर्ति बजे पोसाक परिवर्तन गर्छन् ? _____

(ग) उनी विद्यालय जानका लागि घरबाट कर्ति बजे हिँड्छन् ? _____

(घ) उनी विद्यालय कर्ति बजे पुग्छन् ? _____

 तल तालिकामा दिइए अनुसारको समय घडीमा देखाउनुहोस् र उक्त समयलाई घडीको तलको बाकसमा लेख्नुहोस् :

बिहानको खाना खाने समय	दिउँसोको खाजा खाने समय	बेलुकी सुत्ने समय

पात्रो हेरी छलफल गर्नुहोस् :

दिन, हप्ता, महिना र वर्ष समय मापन गर्ने
एकाइहरू हुन् ।

१ हप्ता = ७ दिन

१ वर्ष = १२ महिना

१ वर्ष = ३६५ दिन ।

सामान्यतया १ वर्षमा
३६५ दिन हुन्छ ।

एक वर्षमा कति दिन हुन्छ ?

एक हप्तामा कति दिन हुन्छ ?

वैशाख २०७८

आइतबार	सोमबार	मङ्गलबार	बुधबार	बिहीबार	शुक्रबार	शनिबार
			१	२	३	४
५	६	७	८	९	१०	११
१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
२६	२७	२८	२९	३०	३१	

(क) यो पात्रो कुन सालको हो ?

(ख) यो पात्रो कुन महिनाको हो ?

(ग) यस महिनामा कति दिन छन् ?

(घ) यस महिनामा कर्ति कर्ति गते शनिबार पर्छन् ? , , ,

(ङ) यस महिनामा कर्ति कर्ति गते आइतबार पर्छन् ? , , ,

पात्रो हेरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

पुस २०७८

आइतबार	सोमबार	मङ्गलबार	बुधबार	बिहीबार	शुक्रबार	शनिबार
				१	२	३
४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४
२५	२६	२७	२८	२९	३०	

यो पुस महिनाको पात्रो हो ।

यस महिनाको १ गते बिहीबार परेको छ ।

यस महिनाको अन्तिम दिन ..... गते हो ।

यस महिनामा ओटा आइतबार छन् ।

यस महिनामा ओटा मङ्गलबार छन् ।

यस महिनामा ओटा शनिबार छन् ।

यस महिनामा ओटा शुक्रबार छन् ।

यस महिनाको ७ गते बुधबार पर्छ ।

यस महिनाको २७ गते मङ्गलबार पर्छ ।

यस महिनाको १२ गते पर्छ ।

यस महिनाको ५ गते पर्छ ।

यो महिनाको १८ गते पर्छ ।

पात्रो हेरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

चैत २०७८

आइतबार	सोमबार	मङ्गलबार	बुधबार	बिहीबार	शुक्रबार	शनिबार
		१	२	३	४	५
६	७	८	९	१०	११	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९
२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६
२७	२८	२९	३०			

यो पात्रो साल महिनाको हो ।

यस पात्रोको पहिलो दिन गते बार हो ।

यस महिनामा जम्मा दिन छन् ।

यस महिनाको अन्तिम दिन गते बुधबार पर्छ ।

यस महिनाको दोस्रो हप्ताको अन्तिम दिन १२ गते बार पर्छ ।

यस महिनामा बुधबार पर्ने दिनहरू , , , र हुन् ।

यस महिनामा शुक्रबार पर्ने दिनहरू , , र हुन् ।

यस महिनामा मङ्गलबार पर्ने गतेहरू , , , र हुन् ।

पात्रो हेरी आजको दिनको मिति लेख्नुहोस् :

आजको दिनको मिति कसरी लेख्ने होला ?

आज २०७८ साल जेठ महिनाको २ गते हो ।
आजको मितिलाई यसरी लेख्न सकिन्छ :

२०७८/०२/०२

२०७८ साल फागुन महिनाको पात्रो अवलोकन गरी त्यस महिनामा परेका पर्व तथा दिवसहरूका दिनलाई साल/महिना/गतेको ढाँचामा लेख्नुहोस् :

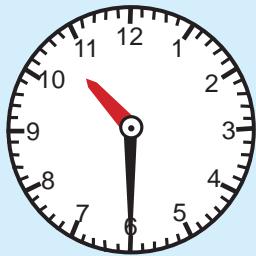
क्र.स.	पर्व तथा दिवस	मिति

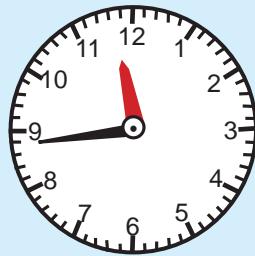
मेरो दैनिक जीवन

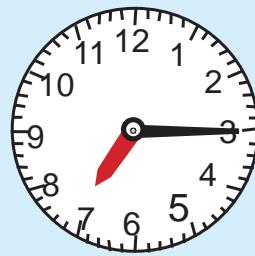

हेरौं, मैले कति सिकें ?

१. तल दिघाएको घडी हेरी घडीले देखाएको समय लेख्नुहोस् :

२. तपाईंले गर्ने विभिन्न क्रियाकलापको समय लेखेर घडीमा समय जनाउनुहोस् :

क्रियाकलाप	समय	घडीमा समय जनाउने
बिहान उठ्ने	-----	
बिहान खाना खाने	-----	
विद्यालय जाने	-----	
विद्यालयबाट फर्क्ने	-----	

३. यस वर्षको पात्रामा तपाईंको जन्म महिनाको पात्रो हेर्नुहोस् र खाली ठाउँ भर्नुहोस् ।

यो पात्रो साल महिनाको हो ।

यस महिनामा जम्मा दिन छन् ।

यस महिनामा ओटा शनिबार छन् ।

यस महिनाको १० गते पर्दछ ।

यस महिनाको अन्तिम दिन हो ।

४. यस वर्षको भद्रौ महिनाको क्यालेन्डर अवलोकन गरी त्यस महिनामा परेका पर्व तथा दिवसहरूको मितिलाई साल/महिना/गतेको ढाँचामा लेख्नुहोस् :

क्र.स.	पर्व / दिवस	मिति
१.		
२.		
३.		
४.		
५.		
६.		

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

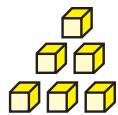
पाठ ३

१००० सम्मका सङ्ख्याहरू

 १ देखि ५० सम्मका सङ्ख्याहरू

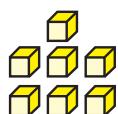
 ब्लकहरू गन्नुहोस् र पढ्नुहोस् :

 १ एक

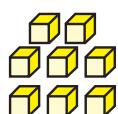
६ छ

 २ दुई

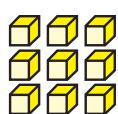
७ सात

 ३ तीन

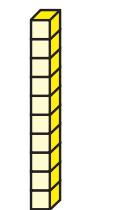
८ आठ

 ४ चार

९ नौ

 ५ पाँच

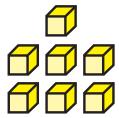
१० दश

ब्लकहरू गन्नुहोस् र पढ्नुहोस् :

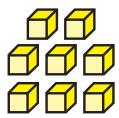
दश	एक
१	१
११	एघार

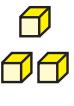
दश	एक
१	७
१७	सत्र

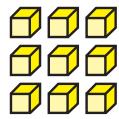
दश	एक
१	२
१२	बाह

दश	एक
१	६
१६	अठार

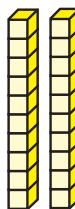
दश	एक
१	३
१३	तेर

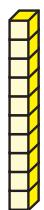
दश	एक
१	९
१९	उन्नाइस

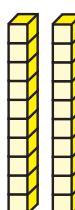
दश	एक
१	४
१४	चौध

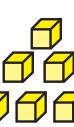
दश	एक
२	०
२०	बिस

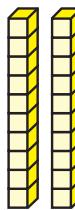
दश	एक
१	५
१५	पन्थ

दश	एक
२	१
२१	एककाइस

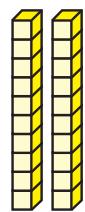
दश	एक
१	६
१६	सोर

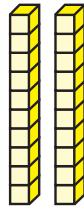
दश	एक
२	२
२२	बाइस

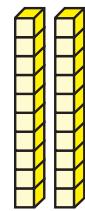
ब्लकहरू गन्धुहोस् र पद्नुहोस् :

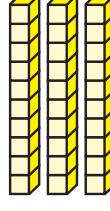
दश	एक
२	३
२३	तेइस

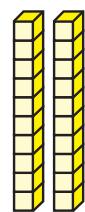
दश	एक
२	९
२९	उननिंतस

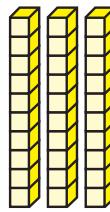
दश	एक
२	४
२४	चौबिस

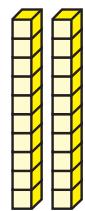
दश	एक
३	०
३०	तिस

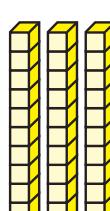
दश	एक
२	५
२५	पाच्चस

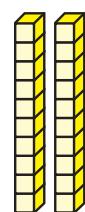
दश	एक
३	१
३१	एकतिस

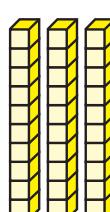
दश	एक
२	६
२६	छब्बिस

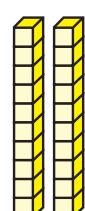
दश	एक
३	२
३२	बत्तिस

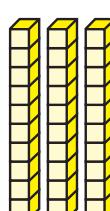
दश	एक
२	७
२७	सत्ताइस

दश	एक
३	३
३३	तेत्तिस

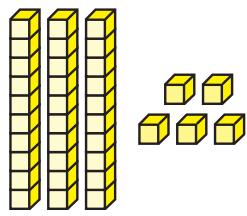
दश	एक
२	८
२८	अट्ठाइस

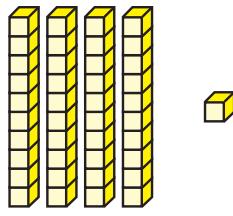
दश	एक
३	४
३४	चौंतिस

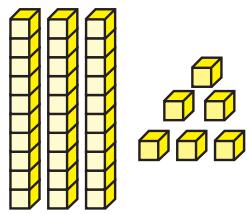
ब्लकहरू गन्जुहोस् र पद्नुहोस् :

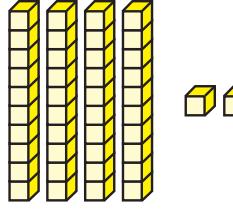
दश	एक
३	५
३५	पैंतीस

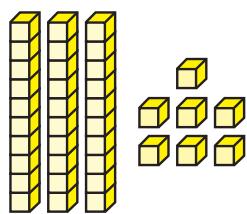
दश	एक
४	१
४१	एकचालिस

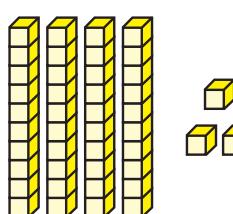
दश	एक
३	६
३६	छत्तीस

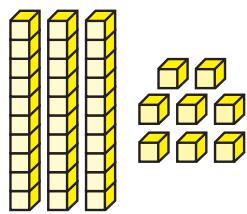
दश	एक
४	२
४२	बयालिस

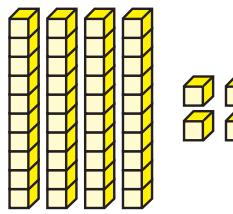
दश	एक
३	७
३७	सैंतीस

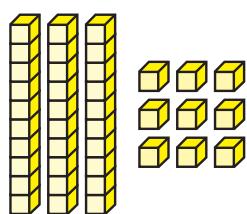
दश	एक
४	३
४३	त्रिचालिस

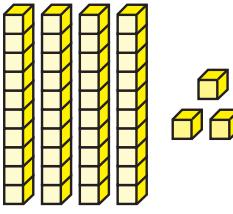
दश	एक
३	५
३५	अट्टीस

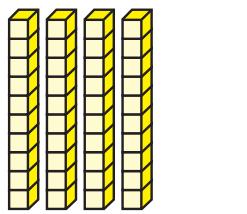
दश	एक
४	४
४४	चवालिस

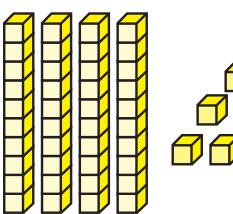
दश	एक
३	९
३९	उनन्चालिस

दश	एक
४	५
४५	पैंतालिस

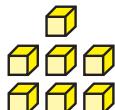
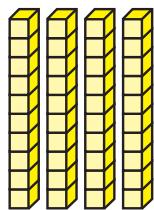
दश	एक
४	०
४०	चालिस

दश	एक
४	६
४६	छ्यालिस

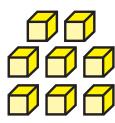
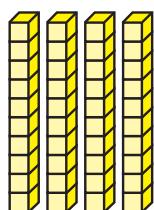
ब्लकहरू गन्जुहोस् र पद्नुहोस् :

दश	एक
४	७

४७

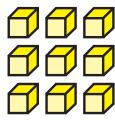
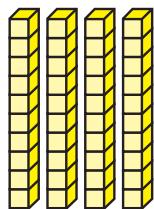
सतचालिस

दश	एक
४	६

४६

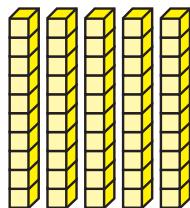
अठचालिस

दश	एक
४	९

४९

उनचालिस

दश	एक
५	०

५०

पचास

१ देखि ६ सम्म लेखिएका दुईओटा डाइस लिनुहोस् । दुई जनाको समूहमा प्रत्येकले फरक फरक डाइस पालैपालो गुडाउनुहोस् । डाइसमा देखिएको अङ्क र दशको स्थानमा राखी सङ्ख्या लेख्नुहोस् । जस्तैः ३५ वा ५३ सबभन्दा ठुलो सङ्ख्या पाउने जोडीलाई खेलको विजेता टोलीको नाम घोषणा गर्नुहोस् ।

■ २१ देखि ५० सम्मका सङ्ख्याहरू (अक्षरमा)

 पढ्नुहोस् र अक्षरमा लेख्नुहोस् :

२१	एककाइस	एककाइस	एककाइस	एककाइस
२२	बाइस			
२३	तेइस			
२४	चौबिस			
२५	पञ्चस			
२६	छाँब्बस			
२७	सत्ताइस			
२८	अट्ठाइस			
२९	उनन्तिस			
३०	तिस			
३१	एकतिस			
३२	बत्तिस			
३३	तेत्तिस			
३४	चौत्तिस			
३५	पैत्तिस			

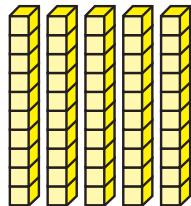

पढनुहोस् र अक्षरमा लेख्नुहोस् :

३६	छत्तिस			
३७	सैंतिस			
३८	अठतिस			
३९	उनन्चालिस			
४०	चालिस			
४१	एकचालिस			
४२	बयालिस			
४३	त्रिचालिस			
४४	चवालिस			
४५	पैंतालिस			
४६	छ्यालिस			
४७	सतचालिस			
४८	अठचालिस			
४९	उनन्चास			
५०	पचास			

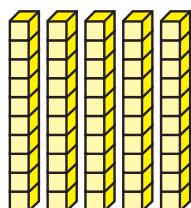
५१ देखि १०० सम्मका सङ्ख्याहरू

 ब्लकहरू गन्नुहोस् र पढ्नुहोस् :

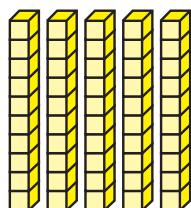
दश	एक
५	१

५१ एकाउन्न

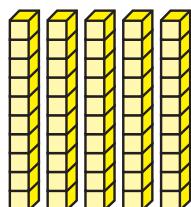
दश	एक
५	२

५२ बाउन्न

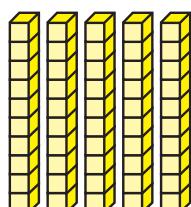
दश	एक
५	३

५३ त्रिपन्न

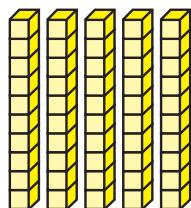
दश	एक
५	४

५४ चवन्न

दश	एक
५	५

५५ पचपन्न

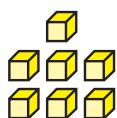
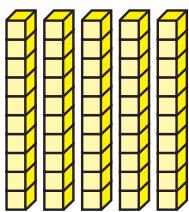

दश	एक
५	६

५६ छपन्न

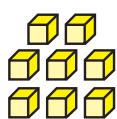
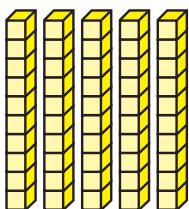
ब्लकहरू गन्नुहोस् र पढ्नुहोस् :

दश	एक
५	७

५७

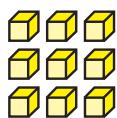
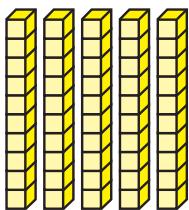
सन्ताउन्न

दश	एक
५	८

५८

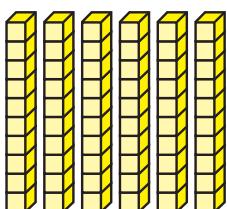
अन्ठाउन्न

दश	एक
५	९

५९

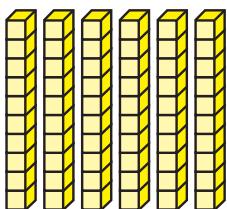
उन्नसाठी

दश	एक
६	०

६०

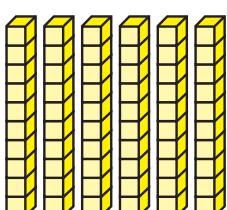
साठी

दश	एक
६	१

६१

एकसट्ठी

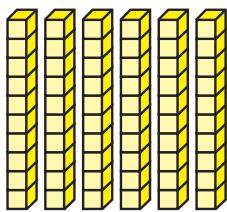
दश	एक
६	२

६२

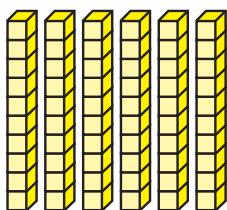
बयसट्ठी

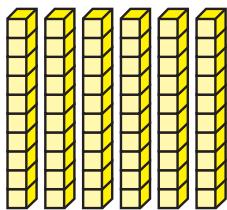
ब्लकहरू गन्धुहोस् र पद्नुहोस् :

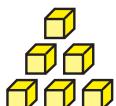
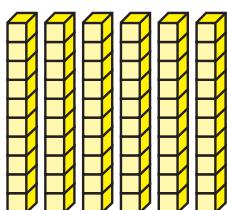
दश	एक
६	३
६३	त्रिसट्ठी

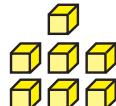
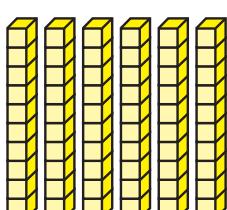
दश	एक
६	४
६४	चौसट्ठी

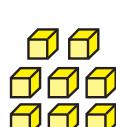
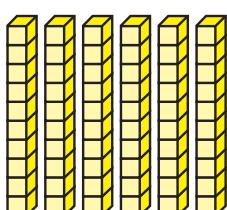
दश	एक
६	५
६५	पैसट्ठी

दश	एक
६	६
६६	छैसट्ठी

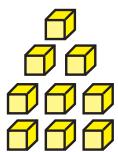
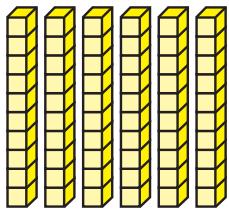
दश	एक
६	७
६७	सतसट्ठी

दश	एक
६	८
६८	अठसट्ठी

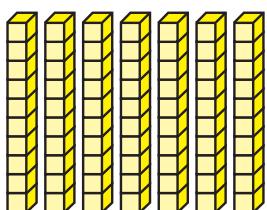
ब्लकहरू गन्जुहोस् र पद्गुहोस् :

दश	एक
६	९

६९

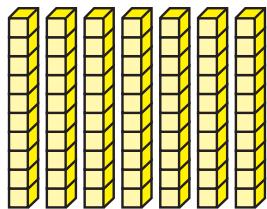
उनन्सतरी

दश	एक
७	०

७०

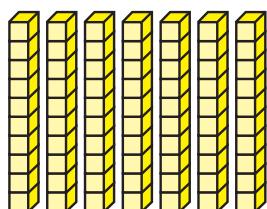
सतरी

दश	एक
७	१

७१

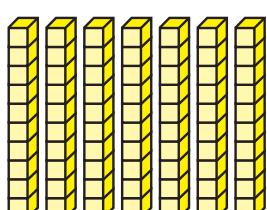
एकहत्तर

दश	एक
७	२

७२

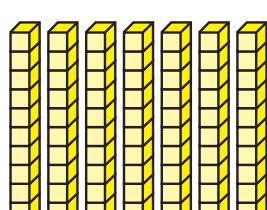
बहत्तर

दश	एक
७	३

७३

त्रिहत्तर

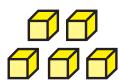
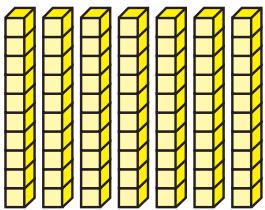
दश	एक
७	४

७४

चौहत्तर

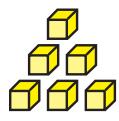
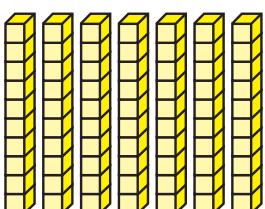
ਲਕਹਾਂ ਗੜ੍ਹਾਂ ਰ ਪਦਨੁਹੋਸ਼ :

ਦਸ਼	ਏਕ
੭	੫

੭੫

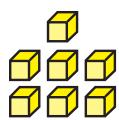
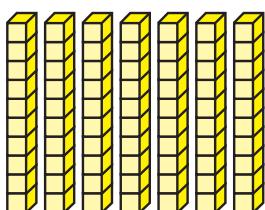
ਪਚਹਤਤਰ

ਦਸ਼	ਏਕ
੭	੬

੭੬

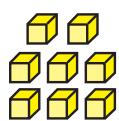
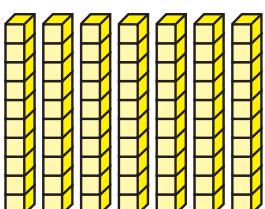
ਛਧਹਤਤਰ

ਦਸ਼	ਏਕ
੭	੭

੭੭

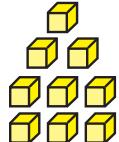
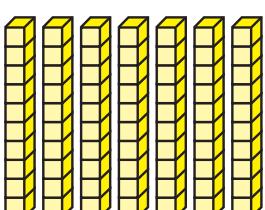
ਸਤਹਤਤਰ

ਦਸ਼	ਏਕ
੭	੮

੭੮

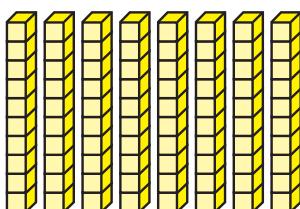
ਅਠਹਤਤਰ

ਦਸ਼	ਏਕ
੭	੯

੭੯

ਉਨਾਸੀ

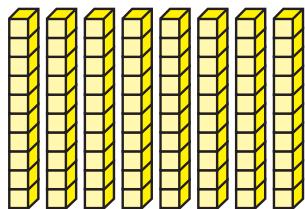
ਦਸ਼	ਏਕ
੮	੦

੮੦

ਅਸੀ

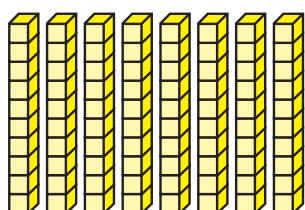
ब्लकहरू गन्जुहोस् र पद्नुहोस् :

दश	एक
५	१

८१

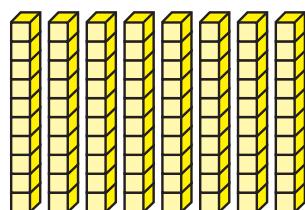
एकासी

दश	एक
५	२

८२

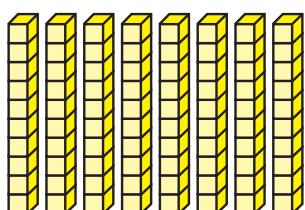
बयासी

दश	एक
५	३

८३

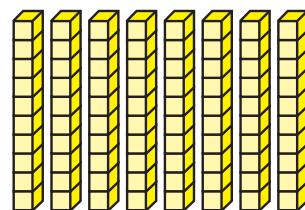
त्रियासी

दश	एक
५	४

८४

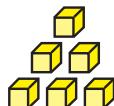
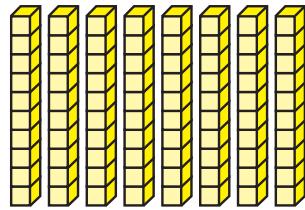
चौरासी

दश	एक
५	५

८५

पचासी

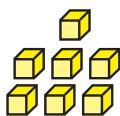
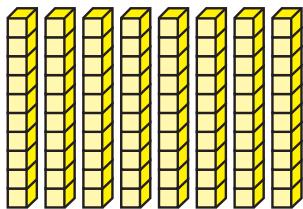
दश	एक
५	६

८६

छ्यासी

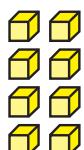
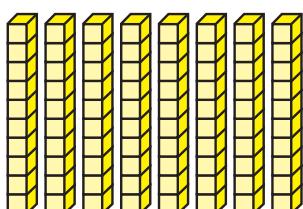
ब्लकहरू गन्धुहोस् र पद्धनुहोस् :

दश	एक
८	७

८७

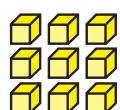
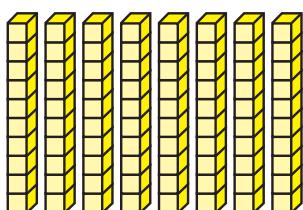
सतासी

दश	एक
८	५

८५

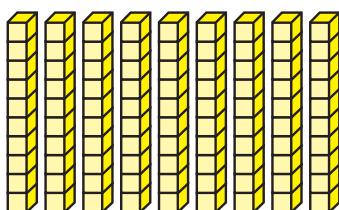
अठासी

दश	एक
८	९

८९

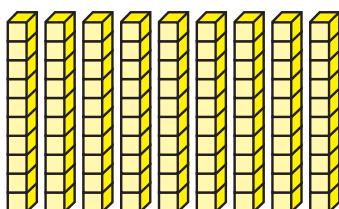
उनानब्बे

दश	एक
९	०

९०

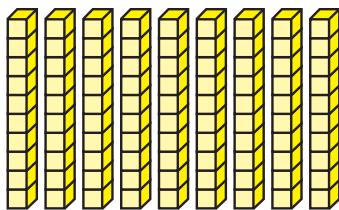
नब्बे

दश	एक
९	१

९१

एकानब्बे

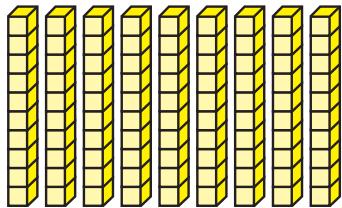
दश	एक
९	२

९२

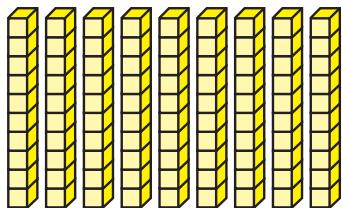
बयानब्बे

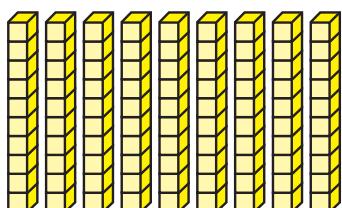
બલકહરૂ ગન્ધુહોસ ર પદ્ધુહોસ :

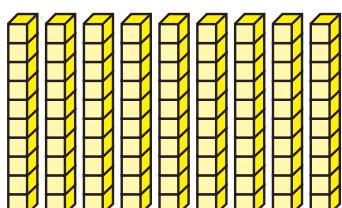
દશ	એક
૯	૩
૧૩	ત્રિયાનષ્ટે

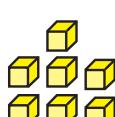
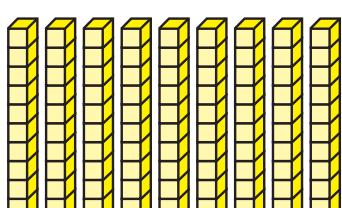
દશ	એક
૯	૪
૧૪	ચૌરાનષ્ટે

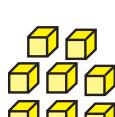
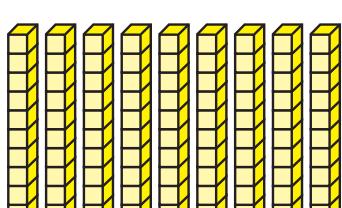
દશ	એક
૯	૫
૧૫	પન્ચાનષ્ટે

દશ	એક
૯	૬
૧૬	છ્યાનષ્ટે

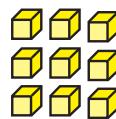
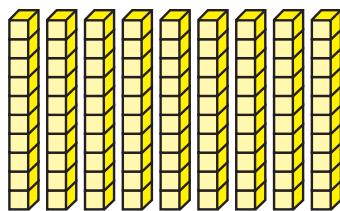

દશ	એક
૯	૭
૧૭	સન્તાનષ્ટે

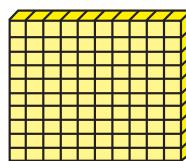
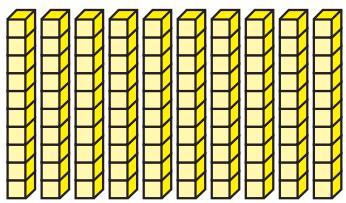
દશ	એક
૯	૮
૧૮	અન્થાનષ્ટે

ਲਕਹਿੰਦ ਗਨਨਾਵਾਂ ਰਾਂ ਪਦਨਾਵਾਂ :

ਦਸ਼	ਏਕ
੯	੯

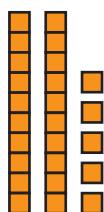
੧੯ ਤਾਨਾਨਸਾਈ

ਸਾਹ	ਦਸ਼	ਏਕ
੧	੦	੦

੧੦੦ ਏਕ ਸਾਹ

ਤਲ ਦੇਖਾਵਾਂ ਜਾਂਚੋ ਪਤੀਹਿੰਦ ਬਨਾਉਨਾਵਾਂ :

ਦਸ਼	ਏਕ
੨	੪

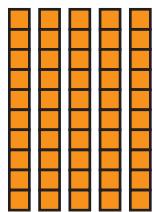
ਦਸ਼	ਏਕ
੩	੫

ਦਸ਼	ਏਕ
੪	੯

ਦਸ਼	ਏਕ
੪	੨

ਤਲ ਦੇਖਾਈਏ ਜਸਤੇ ਪਤੀਹਰੁ ਬਨਾਉਨੁਹੋਸ् :

ਦਸ਼	ਏਕ
੫	੦

ਦਸ਼	ਏਕ
੬	੧

ਦਸ਼	ਏਕ
੭	੫

ਦਸ਼	ਏਕ
੮	੦

ਦਸ਼	ਏਕ
੯	੧

ਦਸ਼	ਏਕ
੯	੯

पद्गुहोस् र अक्षरमा लेख्नुहोस् :

५१	एकाउन्न	एकाउन्न	एकाउन्न	एकाउन्न
५२	बाउन्न			
५३	त्रिपन्न			
५४	चवन्न			
५५	पचपन्न			
५६	छपन्न			
५७	सन्ताउन्न			
५८	अन्ठाउन्न			
५९	उन्नसाठी			
६०	साठी			
६१	एकसट्ठी			
६२	बयसट्ठी			
६३	त्रिसट्ठी			
६४	चौसट्ठी			
६५	पैसट्ठी			
६६	छैसट्ठी			
६७	सतसट्ठी			

पढनुहोस् र अक्षरमा लेख्नुहोस् :

६८	अठसट्ठी	अठसट्ठी	अठसट्ठी	अठसट्ठी
६९	उन्सत्तरी			
७०	सत्तरी			
७१	एकहत्तर			
७२	बहत्तर			
७३	त्रिहत्तर			
७४	चौहत्तर			
७५	पचहत्तर			
७६	छ्यहत्तर			
७७	सतहत्तर			
७८	अठहत्तर			
७९	उनासी			
८०	असी			
८१	एकासी			
८२	ब्यासी			
८३	त्रियासी			
८४	चौरासी			

પદ્બનુહોસ ર અક્ષરમા લેખ્ખુહોસ :

૮૫	પચાસી	પચાસી	પચાસી	પચાસી
૮૬	છ્યાસી			
૮૭	સતાસી			
૮૮	અઠાસી			
૮૯	ઉનાનબ્બે			
૯૦	નબ્બે			
૯૧	એકાનબ્બે			
૯૨	બયાનબ્બે			
૯૩	ત્રિયાનબ્બે			
૯૪	ચૌરાનબ્બે			
૯૫	પંચાનબ્બે			
૯૬	છ્યાનબ્બે			
૯૭	સન્તાનબ્બે			
૯૮	અન્થાનબ્બે			
૯૯	ઉનાન્સય			
૧૦૦	સય			

दिझरका सङ्ख्याङ्कहरूलाई अक्षरमा लेख्नुहोस् :

सङ्ख्याङ्क	अक्षर
७	सात
३०	
१२	
५४	
१७	
१८	
१९	
२१	
५०	
४१	
९२	
८८	
९७	
६८	
६९	
३५	
४०	

सङ्ख्याङ्क	अक्षर
४९	उनन्चास
८०	
६५	
२३	
६२	
८४	
७३	
५७	
९०	
८९	
६१	
७४	
८५	
२०	
२९	

दिशेका अक्षरलाई सङ्ख्याङ्कमा लेख्नुहोस् :

अक्षर	सङ्ख्याङ्क
अठार	
पैंतीस	
सत्तरी	
एकचालिस	
तेइस	
साठी	
बहत्तर	
त्रिचालिस	
नब्बे	
त्रिपन्न	
चौरासी	
बत्तिस	
सत्ताइस	
छ्यालिस	
पचपन्न	
अठहत्तर	
सन्तानब्बे	

अक्षर	सङ्ख्याङ्क
उन्नसाठी	
सैंतीस	
उन्नाइस	
चवालिस	
उनासी	
एघार	
चौसट्ठी	
छ्यासी	
पन्चानब्बे	
पचासी	
एकाउन्न	
एककाइस	
अठतीस	
अठचालिस	
चौसट्ठी	
असी	
बिस	

हिन्दु अरेबिक संख्याइकन पद्धति

 पढ़नुहोस् :

देवनागरी संख्याइक	हिन्दु अरेबिक संख्याइक
१	1
२	2
३	3
४	4
५	5
६	6
७	7
८	8
९	9
१०	10
११	11
१२	12
१३	13
१४	14
१५	15
१६	16
१७	17
१८	18
१९	19
२०	20

देवनागरी संख्याइक	हिन्दु अरेबिक संख्याइक
२१	21
२२	22
२३	23
२४	24
२५	25
२६	26
२७	27
२८	28
२९	29
३०	30
३१	31
३२	32
३३	33
३४	34
३५	35
३६	36
३७	37
३८	38
३९	39
४०	40

देवनागरी संख्याइक	हिन्दु अरेबिक संख्याइक
४१	41
४२	42
४३	43
४४	44
४५	45
४६	46
४७	47
४८	48
४९	49
५०	50
५१	51
५२	52
५३	53
५४	54
५५	55
५६	56
५७	57
५८	58
५९	59
६०	60

पढ़नुहोस् :

देवनागरी संख्याइक	हिन्दु अरेबिक संख्याइक
६१	61
६२	62
६३	63
६४	64
६५	65
६६	66
६७	67
६८	68
६९	69
७०	70
७१	71
७२	72
७३	73
७४	74
७५	75
७६	76
७७	77
७८	78
७९	79
८०	80

देवनागरी संख्याइक	हिन्दु अरेबिक संख्याइक
८१	81
८२	82
८३	83
८४	84
८५	85
८६	86
८७	87
८८	88
८९	89
९०	90
९१	91
९२	92
९३	93
९४	94
९५	95
९६	96
९७	97
९८	98
९९	99
१००	100

પદ્બનુહોસું :

1	One
2	Two
3	Three
4	Four
5	Five
6	Six
7	Seven
8	Eight
9	Nine
10	Ten
11	Eleven
12	Twelve
13	Thirteen
14	Fourteen
15	Fifteen
16	Sixteen
17	Seventeen
18	Eighteen
19	Nineteen
20	Twenty

21	Twenty one
22	Twenty two
23	Twenty three
24	Twenty four
25	Twenty five
26	Twenty six
27	Twenty seven
28	Twenty eight
29	Twenty nine
30	Thirty
31	Thirty one
32	Thirty two
33	Thirty three
34	Thirty four
35	Thirty five
36	Thirty six
37	Thirty seven
38	Thirty eight
39	Thirty nine
40	Forty

41	Forty one
42	Forty two
43	Forty three
44	Forty four
45	Forty five
46	Forty six
47	Forty seven
48	Forty eight
49	Forty nine
50	Fifty
51	Fifty one
52	Fifty two
53	Fifty three
54	Fifty four
55	Fifty five
56	Fifty six
57	Fifty seven
58	Fifty eight
59	Fifty nine
60	Sixty

पढ़नुहोस् :

61	Sixty one
62	Sixty two
63	Sixty three
64	Sixty four
65	Sixty five
66	Sixty six
67	Sixty seven
68	Sixty eight
69	Sixty nine
70	Seventy
71	Seventy one
72	Seventy two
73	Seventy three
74	Seventy four
75	Seventy five
76	Seventy six
77	Seventy seven
78	Seventy eight
79	Seventy nine
80	Eighty

81	Eighty one
82	Eighty two
83	Eighty three
84	Eighty four
85	Eighty five
86	Eighty six
87	Eighty seven
88	Eighty eight
89	Eighty nine
90	Ninety
91	Ninety one
92	Ninety two
93	Ninety three
94	Ninety four
95	Ninety five
96	Ninety six
97	Ninety seven
98	Ninety eight
99	Ninety nine
100	Hundred

हिन्दु अरेबिक संख्याओँकन पद्धतिअनुसार अक्षरमा लेख्नुहोस् :

1	One
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	

21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	
32	
33	
34	
35	
36	
37	
38	
39	
40	

हिन्दु अरेबिक संख्याओंका पद्धतिअनुसार अक्षरमा लेखनुहोस् :

41	
42	
43	
44	
45	
46	
47	
48	
49	
50	
51	
52	
53	
54	
55	
56	
57	
58	
59	
60	

61	
62	
63	
64	
65	
66	
67	
68	
69	
70	
71	
72	
73	
74	
75	
76	
77	
78	
79	
80	

हिन्दु अरेबिक संख्याङ्कन पद्धतिअनुसार अक्षरमा लेख्नुहोस् :

81	
82	
83	
84	
85	
86	
87	
88	
89	
90	

91	
92	
93	
94	
95	
96	
97	
98	
99	
100	

देवनागरी संख्याङ्कहरूलाई हिन्दु अरेबिक संख्याङ्कमा लेख्नुहोस् :

२	
७	
१३	
१८	
२५	
३३	
३९	
४०	

४१	
४७	
४९	
६३	
५५	
५८	
७४	
७९	

८२	
८५	
८८	
९२	
९५	
९८	
६७	
१००	

जोडा मिलाउनुहोस् :

(क)

Fifty	81
Sixty five	100
Eighty one	99
Forty five	65
Ninety nine	50
Hundred	45

(ख)

चौबिस	७५
अठचालिस	३२
त्रिसट्टी	२४
पचहत्तर	६३
बयासी	४८
बत्तिस	८२

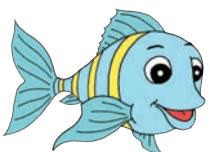

सङ्ख्यालाई अक्षरमा लेखुहोस् :

पोखरीमा २० ओटा
भ्यागुताहरू छन् ।

मेरा ६९ जना
साथीहरू छन् ।

मैले आज खुत्रुकेमा
४३ रुपियाँ राखेँ ।

मेरो उमेर ७५ वर्ष छ ।

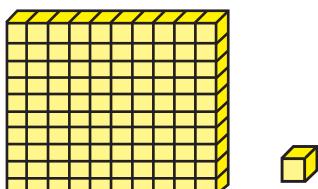

म बस्ने आर्मी
ब्यारेकमा ८७ जना
सिपाहीहरू बस्छन् ।

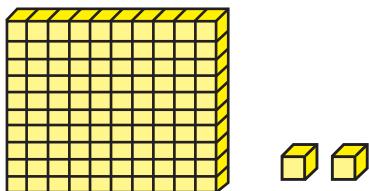

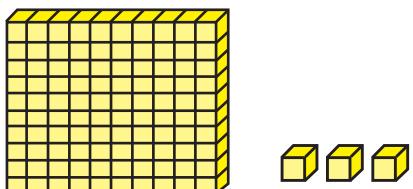
गञ्जहोस् र लेखनुहोस् :

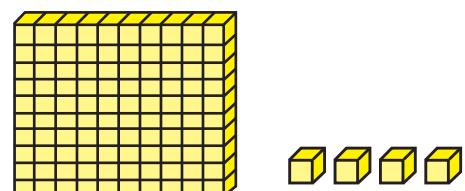
$$\begin{array}{r}
 \boxed{1} \text{ सय } \boxed{0} \text{ दश } \boxed{1} \text{ एक} \\
 = \boxed{101}
 \end{array}$$

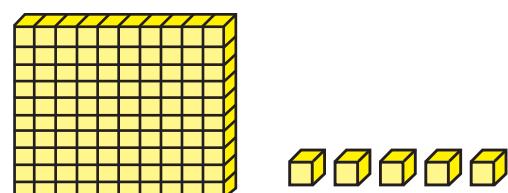
$$\boxed{} \text{ सय } \boxed{} \text{ दश } \boxed{} \text{ एक} \\ = \boxed{}$$

सय दश एक
=

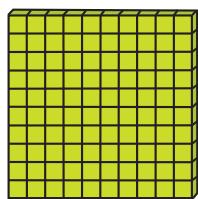
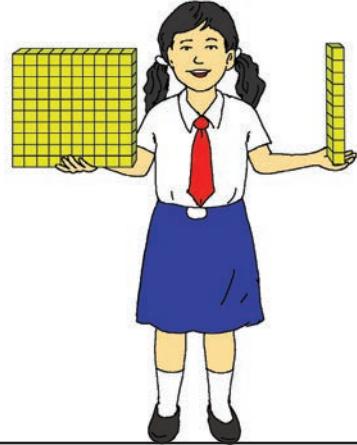
सय दश एक
=

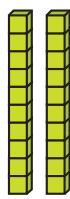
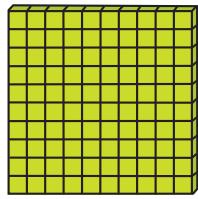
सय दश एक
=

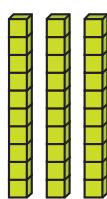
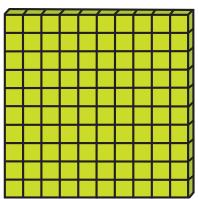
गन्धुहोस् र लेख्नुहोस् :

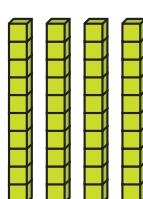
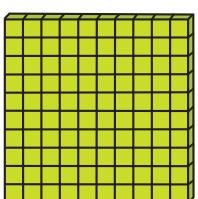
$$\boxed{1} \text{ सय } \boxed{1} \text{ दश} \\ = \boxed{110}$$

सय दश
=

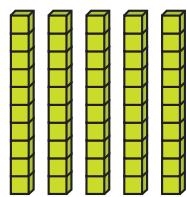
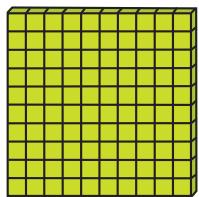
सय दश
=

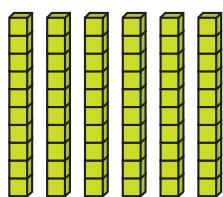
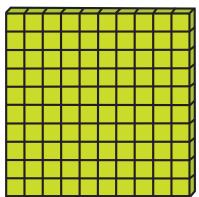
सय दश
=

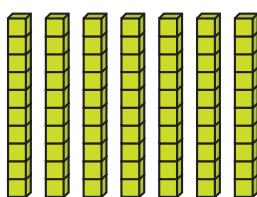
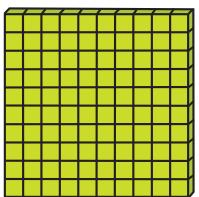
गन्धुहोस् र लेञ्जुहोस् :

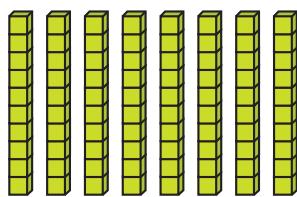
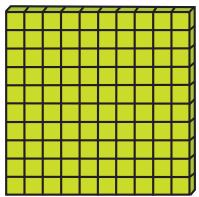
सय दश
=

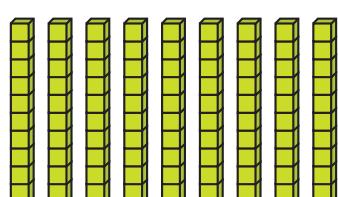
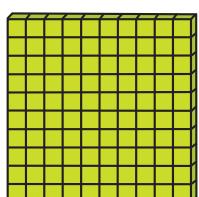
सय दश
=

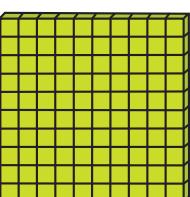
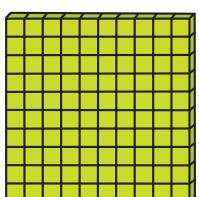
सय दश
=

सय दश
=

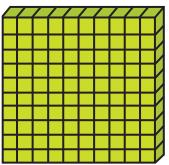
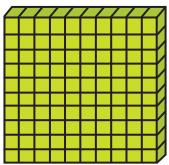
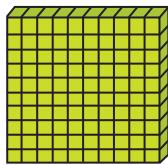
सय दश
=

सय दश
=

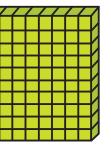
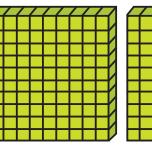
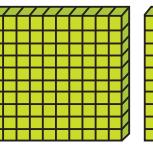
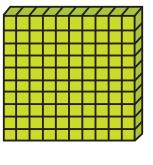

गन्नुहोस् र लेञ्जुहोस् :

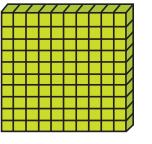
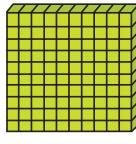
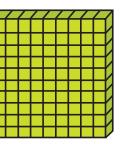
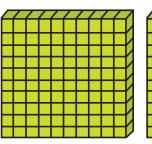
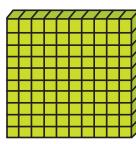

३

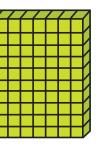
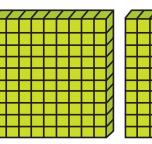
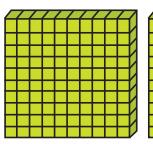
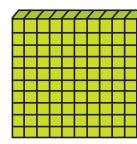
सय = ३००

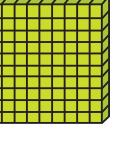
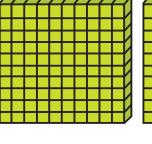
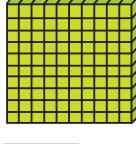
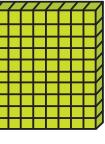
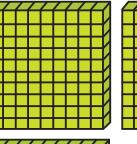
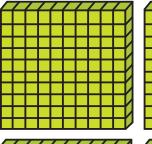
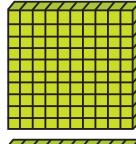
सय =

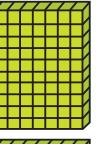
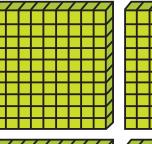
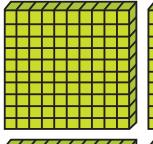
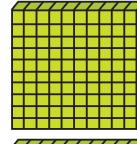
सय =

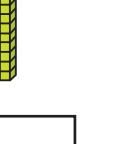
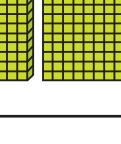
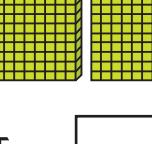
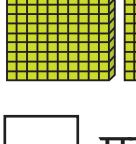
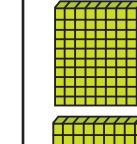
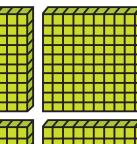
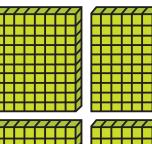
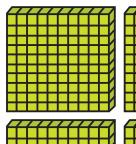
सय =

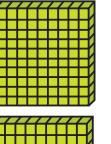
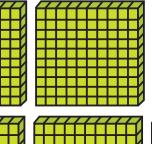
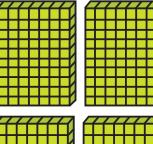
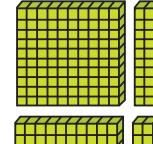
सय =

सय =

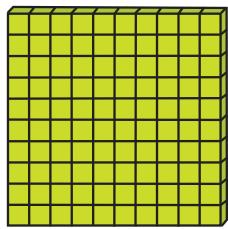
सय =

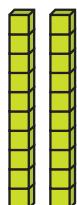
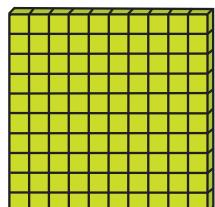
सय =

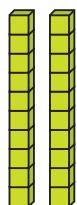
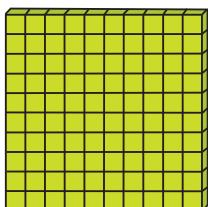
गन्नुहोस् र लेञ्जुहोस् :

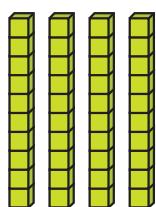
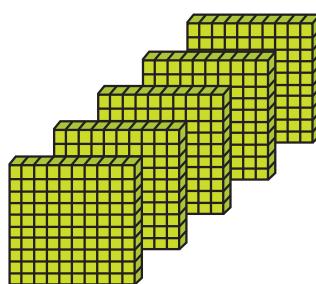
$$\boxed{} \text{ सय } \boxed{} \text{ दश } \boxed{} \text{ एक} \\ = \boxed{}$$

$$\boxed{} \text{ सय } \boxed{} \text{ दश } \boxed{} \text{ एक} \\ = \boxed{}$$

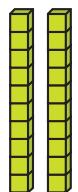
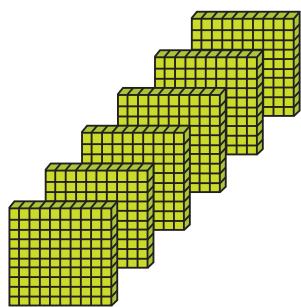
$$\boxed{} \text{ सय } \boxed{} \text{ दश } \boxed{} \text{ एक} \\ = \boxed{}$$

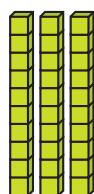
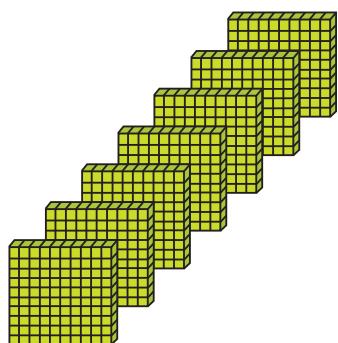
$$\boxed{} \text{ सय } \boxed{} \text{ दश } \boxed{} \text{ एक} \\ = \boxed{}$$

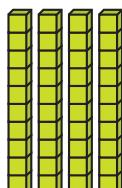
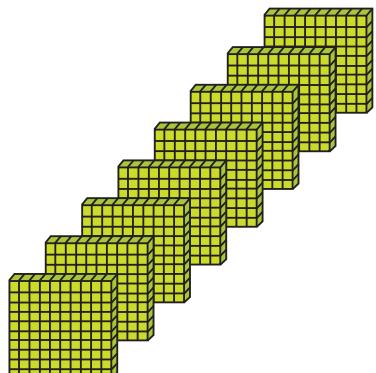
गन्धुहोस् र लेख्नुहोस् :

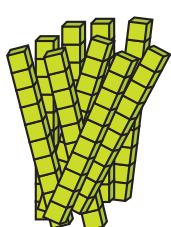
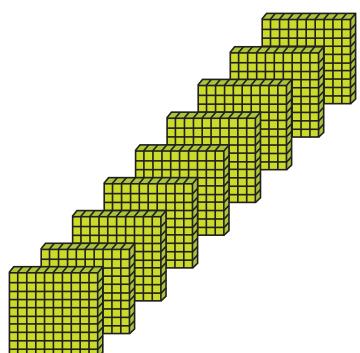
सय दश एक
 =

सय दश एक
 =

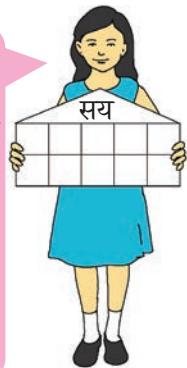

सय दश एक
 =

सय दश एक
 =

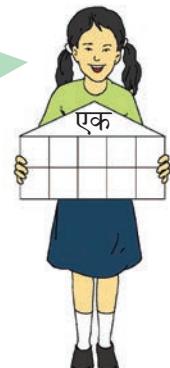
मेरो सयका
सङ्ख्या जनाउने
सङ्ख्याका
घरमा दशओटा
कोठा छन् ।

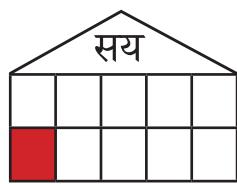
मेरो दशका
सङ्ख्या जनाउने
सङ्ख्याका
घरमा पनि
दशओटा कोठा
छन् ।

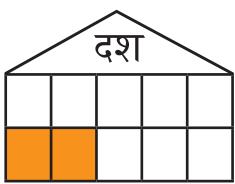
मेरो एकको
सङ्ख्या जनाउने
सङ्ख्याका
घरमा पनि
दशओटा कोठा
छन् ।

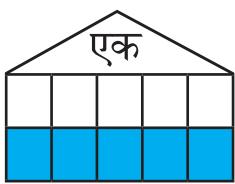
सय, दश र एकका कोठाहरूमा रड भर्नुहोस् र सङ्ख्याङ्क लेख्नुहोस् :

१ सय

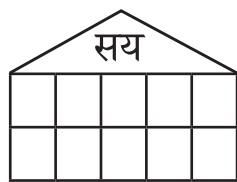

२ दश

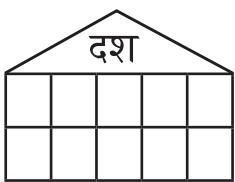

५ एक

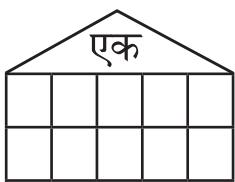
= १२५

३ सय

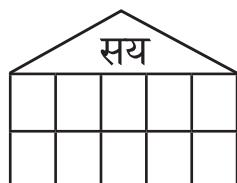

५ दश

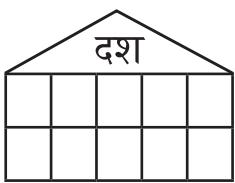

४ एक

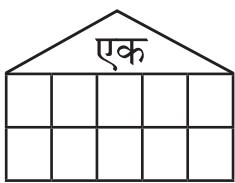
=

३ सय

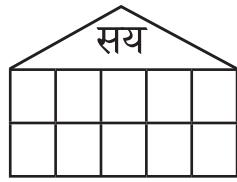

६ दश

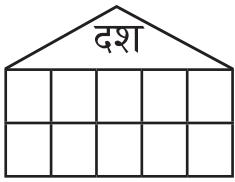

६ एक

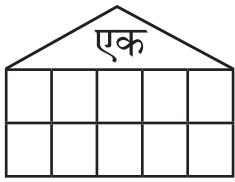
=

३ सय

७ दश

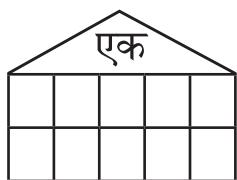
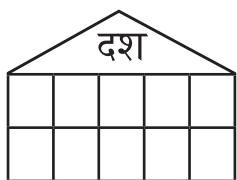
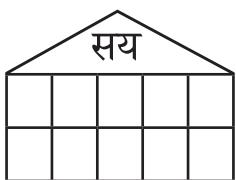

५ एक

=

सय, दश र एकका कोठाहरूमा रड भर्नुहोस् :

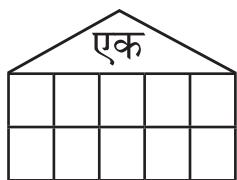
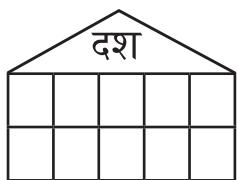
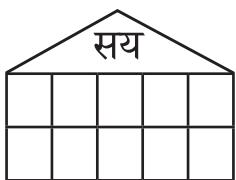

४ सय

२ दश

१ एक

=

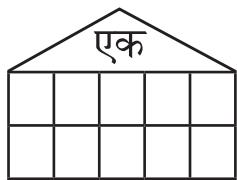
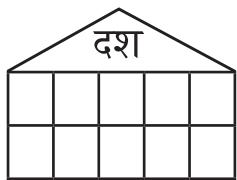
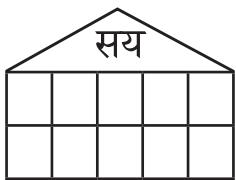

५ सय

४ दश

३ एक

=

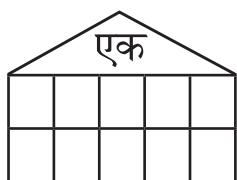
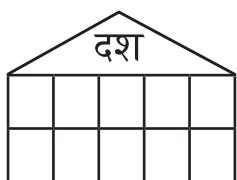
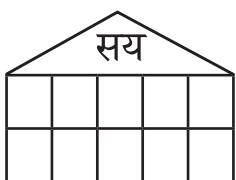

६ सय

२ दश

५ एक

=

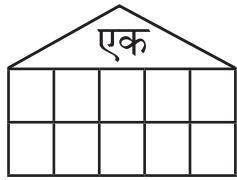
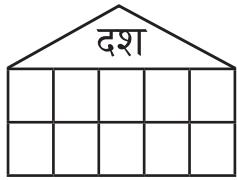
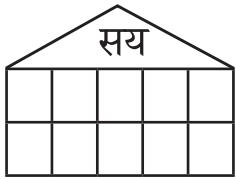

७ सय

१ दश

५ एक

=

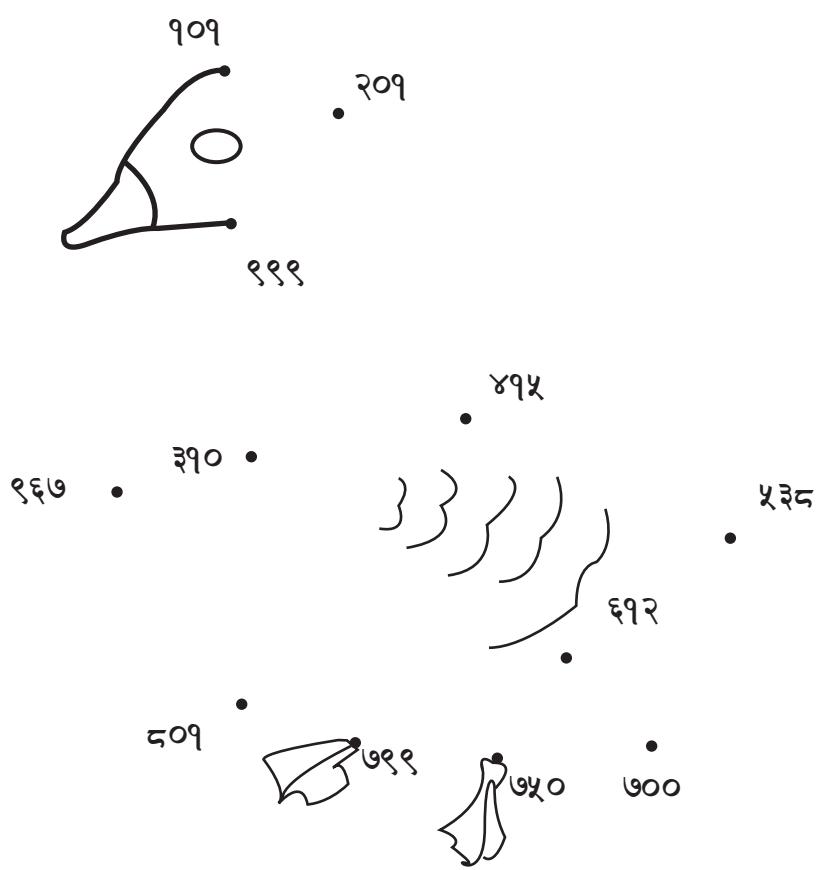
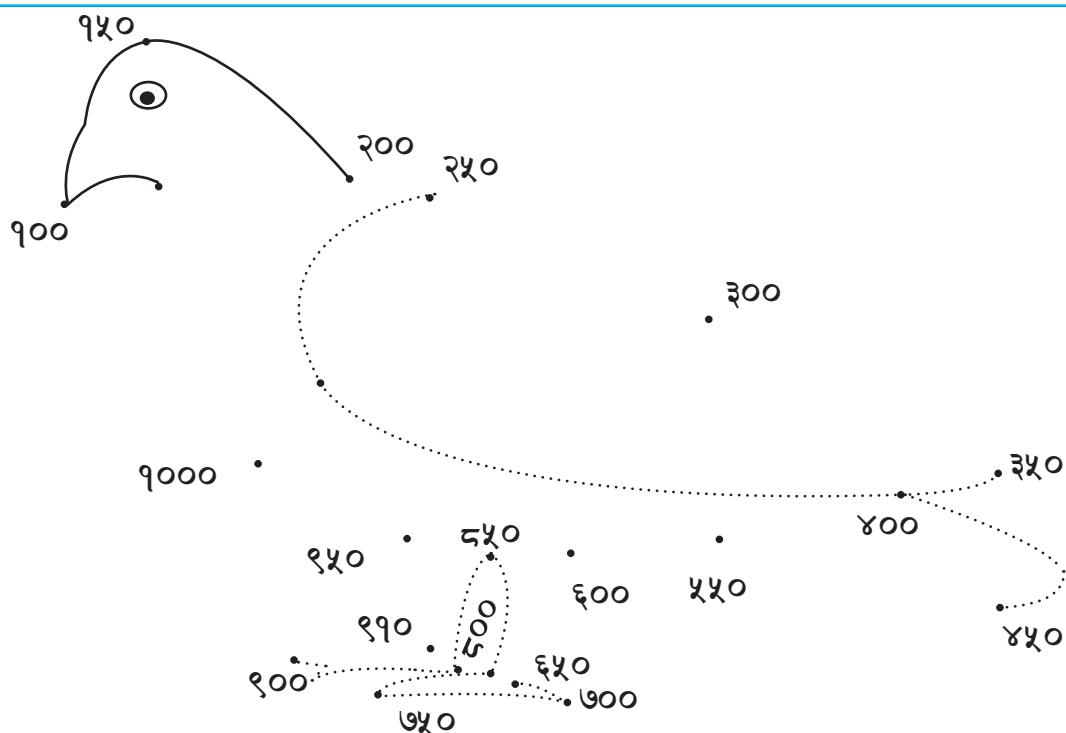
५ सय

६ दश

४ एक

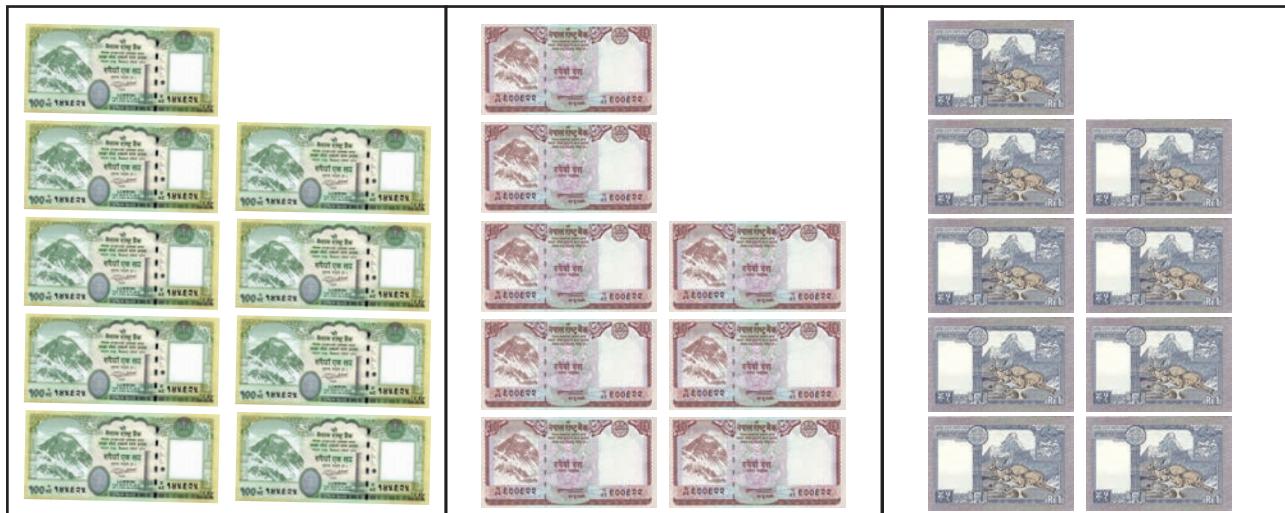
=

थोप्लाहरू क्रमैसँग जोडी चित्र बनाउनुहोस् र रड भर्नुहोस् :

०० पढ्नुहोस् र छलफल गर्नुहोस् :

यी सबै
रुपियाँ कसरी
गणना गर्ने
होला ?

९ ओटा सय

८ ओटा दश

९ ओटा एक

कस्तो सजिलो रहेछ । यस्तो गर्नुलाई के भनिन्छ ?

यसरी राख्नु भनेकै स्थानमानअनुसार राख्नु हो ।

बल्ल कुरा बुझौँ । सय जति एक ठाउँमा, दश जति एक ठाउँमा र एक जति एक ठाउँमा राखी गणना गर्ने रहेछ ।

त्यसो भए जम्मा कति रुपियाँ रहेछ त ?

९ सय ८ दश ९ एक = ९८९

नोट हेरी लेख्नुहोस् :

सय	दश	एक
२	२	५
२२५		

सय	दश	एक

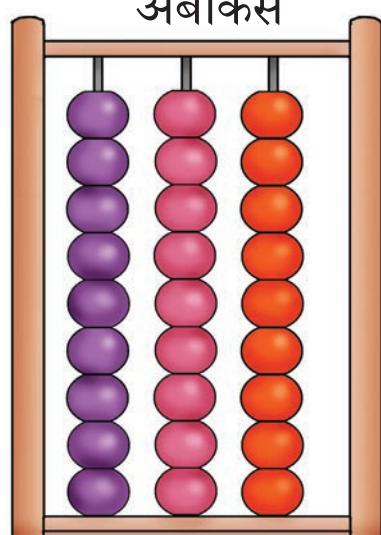
सय	दश	एक

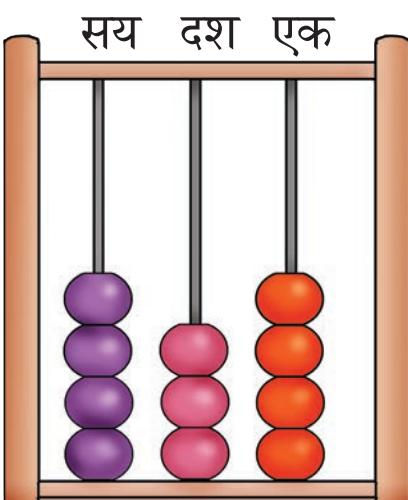
सय	दश	एक

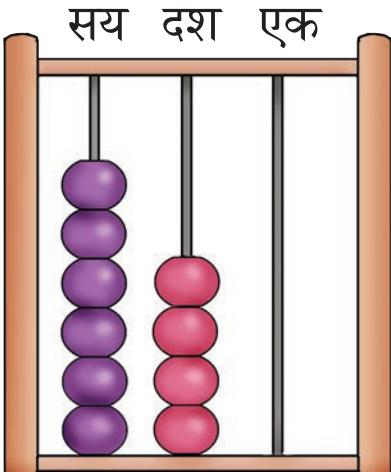
गेडीहरू गणना गरी संख्या लेख्नुहोस् :

गणना गर्ने साधन वा उपकरण

सय	दश	एक
४	३	४
४३४		

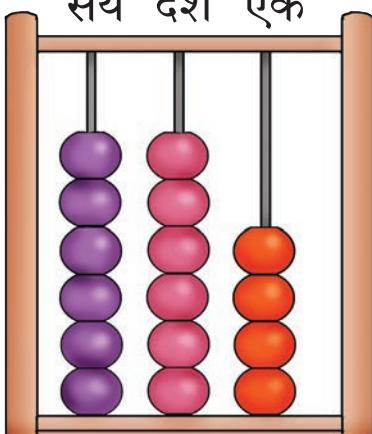

सय	दश	एक

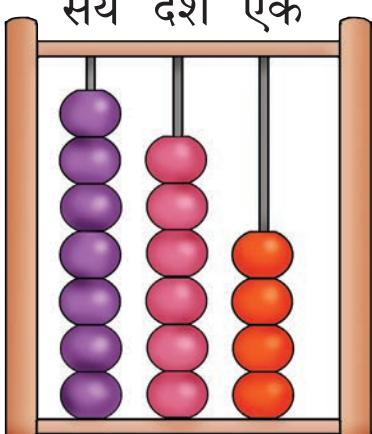
गेडीहरू गणना गरी सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

सय दश एक

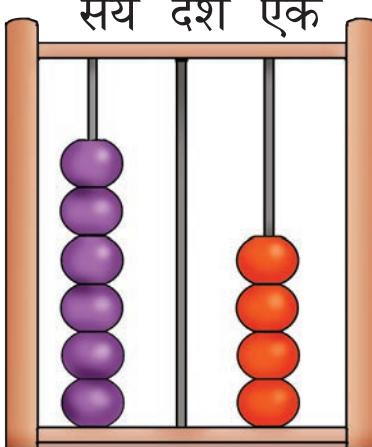
सय	दश	एक

सय दश एक

सय	दश	एक

सय दश एक

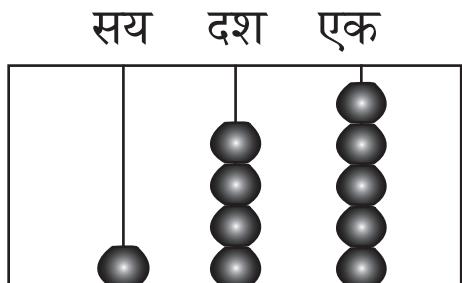

सय	दश	एक

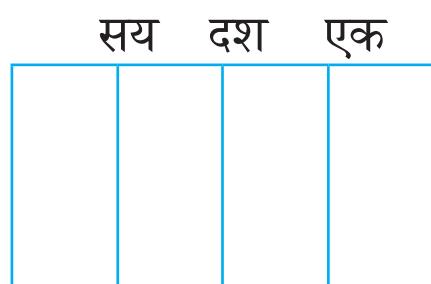

तलका सङ्ख्याहरूलाई अबाकसमा चित्रमा देखाइएजस्तै गेडीहरू देखाउनुहोस् :

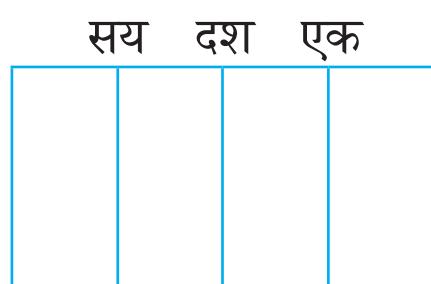
सय	दश	एक
१	४	५
१४५		

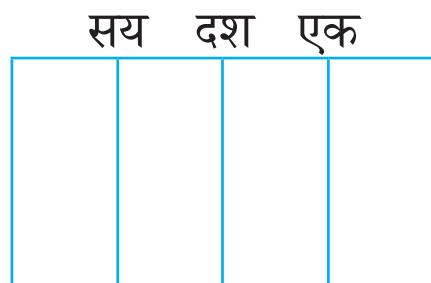
सय	दश	एक
२	३	४
२३४		

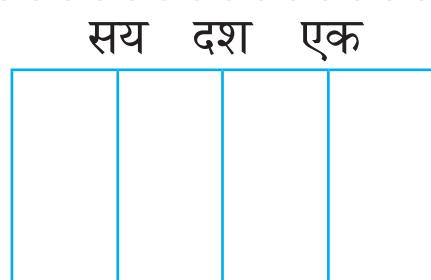
सय	दश	एक
५	६	७
५६७		

सय	दश	एक
६	४	३
६४३		

सय	दश	एक
७	४	४
७४४		

तलका सङ्ख्याहरूलाई स्थानमान तालिकामा लेख्नुहोस् :

	सय	दश	एक
१५०	१	५	०
२६०			
३२०			
४०५			

गोलो (○) घेरा लगाएका अंकहरूको स्थानमान लेख्नुहोस् :

२(६)८	६ दश	(९)३५	
१३(६)		६८(९)	
(७)२५		(३)५५	
७(८)६		३२०	
७९(८)		(४)४४	

संख्या ढाँचा पूरा गर्नुहोस् :

१००

११०

१२०

१६०

१९०

२००

५१०

५३०

५६०

६०२

६१२

६५२

७०५

७१५

७५५

८१५

८२५

८६५

९११

९४१

९६१

९२८

९७८

■ हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याइकहरू

ब्लकहरू जणना गरी हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याइक, अइकहरूको स्थान र स्थानमानका बारेमा छलफल गर्नुहोस् :

Hundreds	Tens	Ones
1	3	4

Hundreds	Tens	Ones
2	4	6

हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याइक: 134

1 3 4	Place	Place value
	Ones	4 ones = 4
	Tens	3 tens = 30
	Hundreds	1 hundred = 100

हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याइक: 246

2 4 6	Place	Place value
	Ones	6 ones = 6
	Tens	4 tens = 40
	Hundreds	2 hundred = 200

तल दिइएको स्थानमान तालिकाको अध्ययन गरी हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याइक लेञ्जुहोस् :

Hundreds	Tens	Ones
2	0	5

हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याइक

Hundreds	Tens	Ones
4	4	5

हिन्दु अरेबिक सङ्ख्याइक

 तलका सङ्ख्याहरूलाई स्थानमान तालिका (Place value table) मा देखाउनुहोस् :

	Hundreds	Tens	Ones
1. 3 5 7			

	Hundreds	Tens	Ones
2. 6 1 0			

	Hundreds	Tens	Ones
3. 9 1 5			

	Hundreds	Tens	Ones
4. 847			

 तल दिइएका सङ्ख्यामा गोलो (○) घेरा लगाएको अड्कको स्थान (Place) र स्थानमान (Place value) लेख्नुहोस् :

1. 4 2 5 Place: Place value:

2. 7 2 1 Place: Place value:

3. 9 3 4 Place: Place value:

तल दिशाको स्थानमान तालिकाको अध्ययन गरी अड्कहरूको स्थानमान लेख्नुहोस् :

1.

Hundreds	Tens	Ones
4	3	7

Place value of 4:

Place value of 3:

Place value of 7:

2.

Hundreds	Tens	Ones
5	9	3

Place value of 5:

Place value of 9:

Place value of 3:

3.

Hundreds	Tens	Ones
7	0	8

Place value of 7:

Place value of 0:

Place value of 8:

4.

Hundreds	Tens	Ones
9	8	6

Place value of 9:

Place value of 8:

Place value of 6:

$$३०० + ४० + ५ = ३४५$$

छोटो रूपमा लेख्नुहोस् :

$$\boxed{९० + ५} = \boxed{९५}$$

$$\boxed{९० + ९} = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{१०० + १० + १} = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{१०० + २० + २} = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{४०० + ६० + ७} = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{५०० + १० + ५} = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{६०० + २० + ३} = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{७०० + ३० + ४} = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{८०० + १० + १} = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{९०० + ९० + ९} = \boxed{\quad}$$

$$345 = 300 + 40 + 5$$

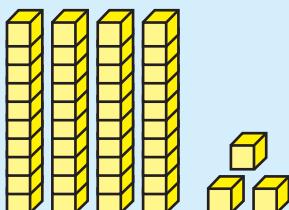
विस्तारित रूपमा लेख्नुहोस् :

४२५	=	४०० + २० + ५
५१२	=	+ +
५४९	=	+ +
५४०	=	+ +
६४९	=	+ +
६४५	=	+ +
६७२	=	+ +
७१२	=	+ +
८९२	=	+ +
९९०	=	+ +

सङ्ख्याको ज्ञान

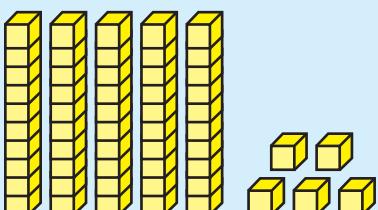
 हेरौं, मैले कति सिकें ?

१. गन्जुहोस् र लेञ्जुहोस् :

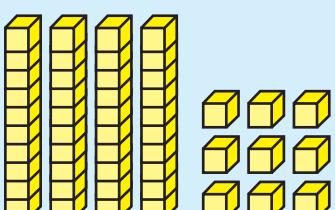
दश	एक

अक्षरमा

दश	एक

अक्षरमा

दश	एक

अक्षरमा

२ तलको तालिका भर्नुहोस् :

देवनागरी सङ्ख्याइक	अक्षरमा
५	
	साठी
२०	
	एकासी
९५	
	सय

हिन्दुअरेबिक सङ्ख्याइक	अक्षरमा
50	
	Twenty five
65	
	Seventy
75	
	Ninety one

३. तलका सङ्ख्याहरूलाई स्थानमान तालिकामा लेख्नुहोस् :

२५४

सय	दश	एक

९०७

सय	दश	एक

435

Hundreds	Tens	Ones

890

Hundreds	Tens	Ones

४. तल दिइएका स्थानमान तालिकाको अध्ययन गरी अड्कहरूको स्थानमान लेख्नुहोस् :

सय	दश	एक
२	४	५

२ को स्थानमान:

४ को स्थानमान:

५ को स्थानमान:

Hundreds	Tens	Ones
६	७	८

Place value of 6:

Place value of 7:

Place value of 8:

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

पाठ ४

सङ्ख्याहरूको तुलना

 सङ्ख्याहरूको तुलना

 छलफल गर्नुहोस् :

मसँग ५ ओटा सुन्तला छन् ।

मसँग ६ ओटा सुन्तला छन् ।

कोसँग बढी सुन्तला छन् ।

ल ! मसँग भएका ५ ओटा सुन्तला टेबुलमा राखेँ । अब, तिमीले पनि तिमीसँग भएका सुन्तला टेबुलमा राख त ।

अब तिमीसँग र मसँग भएका सुन्तलाको जोडी बनाउँ है त !

ए ! मसँग एउटा सुन्तला बढी रहेछ ।

कसरी ?

किनभने तिमीसँग भएका सुन्तला र मसँग भएका सुन्तलाको जोडी बनाउँदा मसँग एउटा सुन्तला बाँकी रह्यो ।

वस्तुको सङ्ख्या धेरै भएको सङ्ख्या ठुलो सङ्ख्या हुन्छ ।

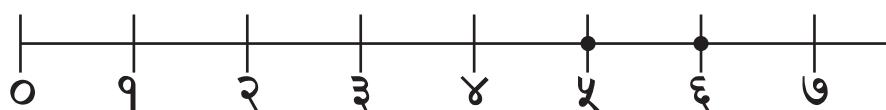

ए ! हामीले सझौत्याहरू गन्दा ५ पछि ६ आउँछ ।
सझौत्याहरूको गणना गर्दा पछि आउने सझौत्या पहिले
आउने सझौत्याभन्दा ठुलो हुन्छ र ?

तिमीले ठिक भन्यौ । सझौत्याहरू गणना गर्दा एकमा
एउटा वस्तु हुन्छन् । एकमा अर्को एउटा थपिँदा दुईओटा
वस्तु हुन्छन् । यसरी गणनामा अगाडि बढ्दै जाँदा
सझौत्या ठुलो हुँदै जान्छ ।

अब यसलाई सझौत्यारेखामा हेरौँ ।

५ र ६ लाई सझौत्यारेखामा राख्दा
५ र ६ को अवस्थिति कस्तो छ, भनुहोस् त ।

६ को बायाँतिर ५ छ । बायाँतिर
भएको सझौत्या सानो हुने हो र ?

५ को दायाँतिर ६ छ । त्यसो भए
दायाँतिर भएको सझौत्या ठुलो हुने हो र ?

हो ! तपाईंहरू दुवैले ठिक भनुभयो ।

सङ्ख्यारेखामा हेर्दा दिएको सङ्ख्याभन्दा बायाँ अर्को सङ्ख्या छ भने त्यो सङ्ख्या सानो हुन्छ भने दायाँ भएमा ठुलो हुन्छ ।

सानो सङ्ख्यालाई गोलो घेरा लगाउनुहोस् :

(क)	५ र ६	(ख)	८ र ६
(ग)	३ र ४	(घ)	१५ र २५
(ड)	७५ र ६७	(च)	२३५ र ३२५

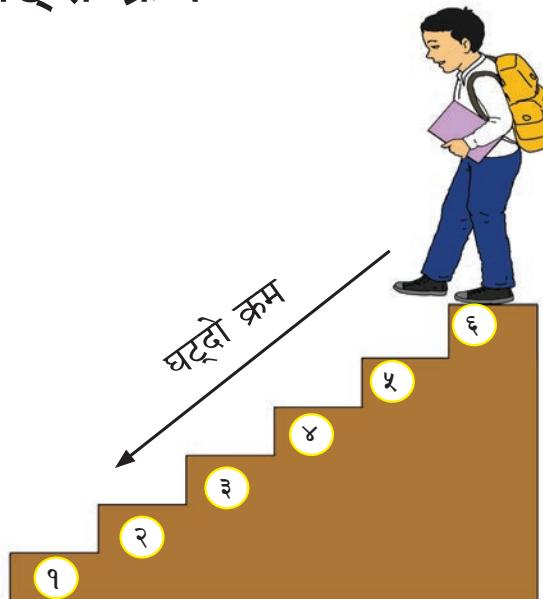
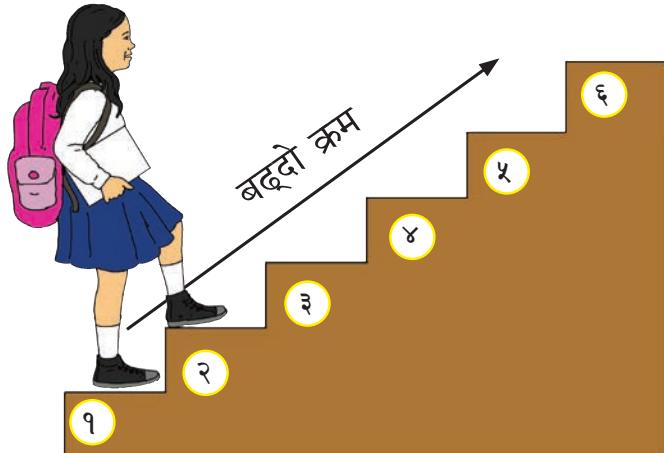

ठुलो सङ्ख्यालाई गोलो घेरा लगाउनुहोस् :

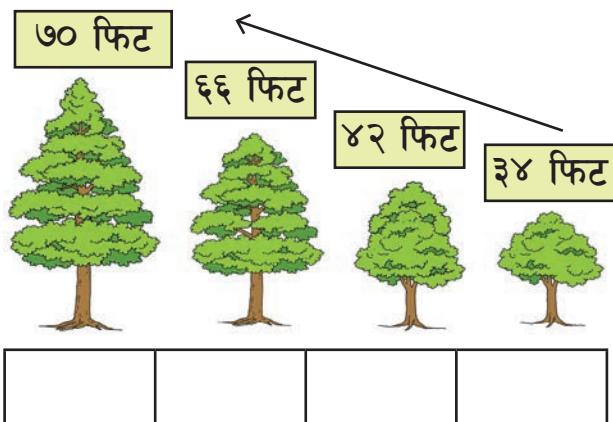
(क)	५ र ८	(ख)	३४ र ४३
(ग)	७६ र ७९	(घ)	२३६ र २६३
(ड)	५३२ र २३५	(च)	६७१ र ७०५

सङ्ख्याहरूको बढ्दो क्रम र घट्दो क्रम

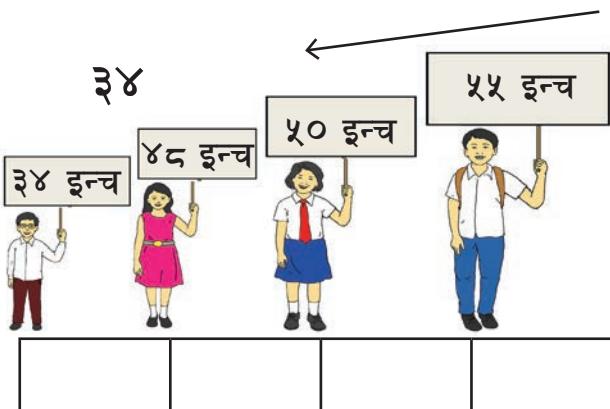
छलफल गर्नुहोस् :

बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

घट्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

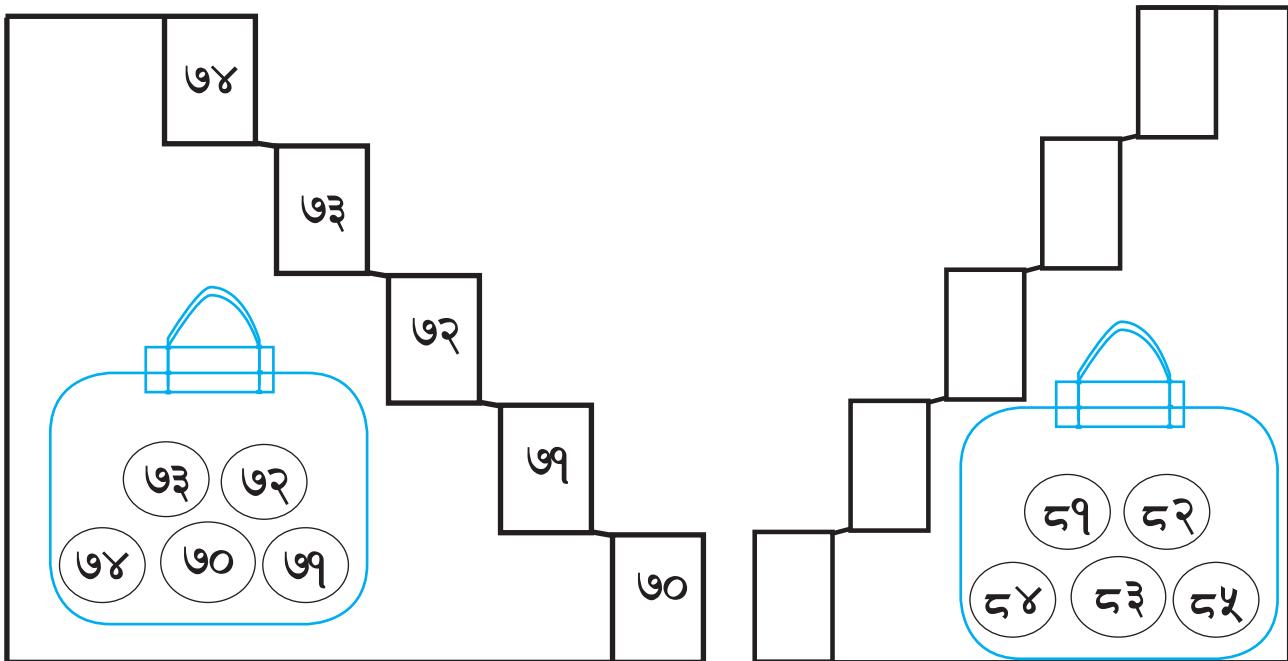

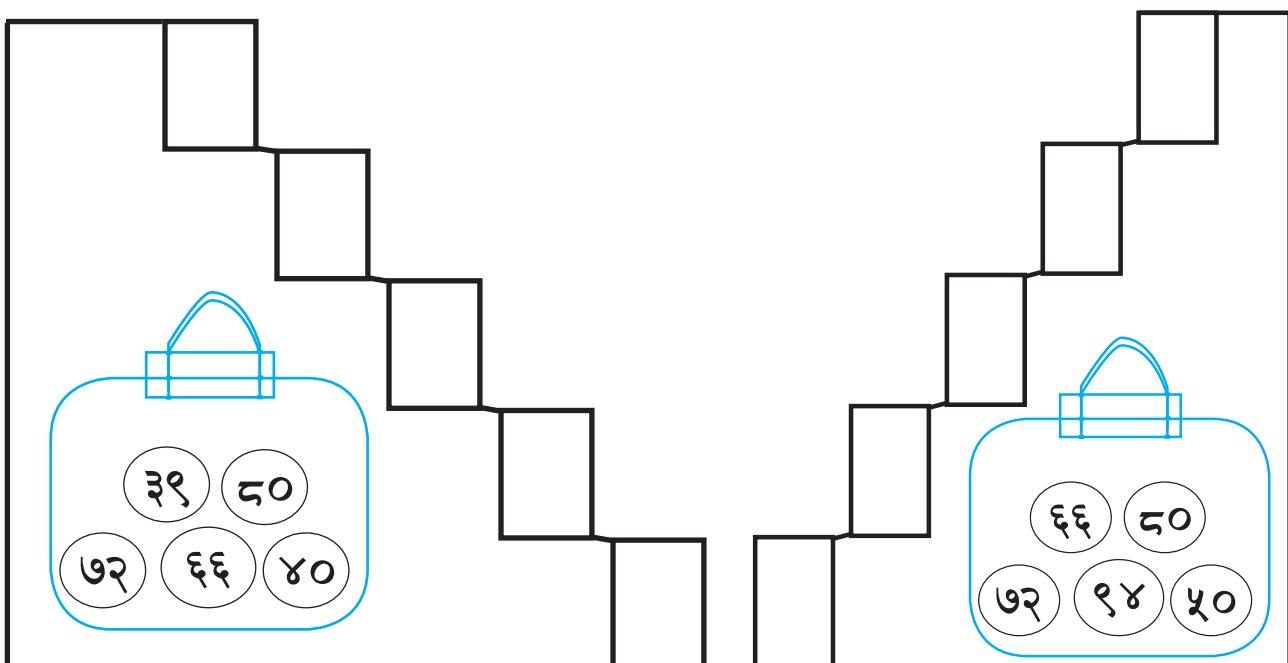

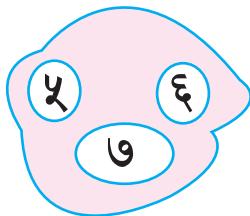
 माथिबाट घटदो क्रममा लेख्नुहोस् :

 तलबाट बढदो क्रममा लेख्नुहोस् :

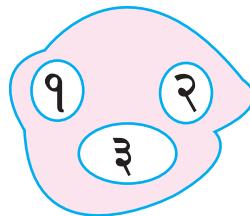

 दिल्लीका सङ्ख्यापत्तीहरू प्रयोग गरी बन्न सक्ने कुनै तीनओटा अङ्कका सङ्ख्याहरू लेख्नुहोस् र बढदो क्रममा राखी पुनः लेख्नुहोस् :

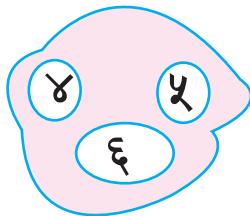
सङ्ख्याहरू: ५७६, ५६७, ७५६

बढदो क्रम: ५६७ ५७६ ७५६

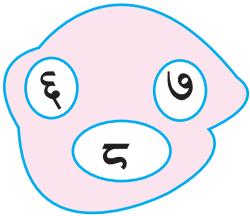
सङ्ख्याहरू:

बढदो क्रम:

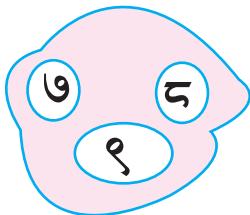
सङ्ख्याहरू:

बढदो क्रम:

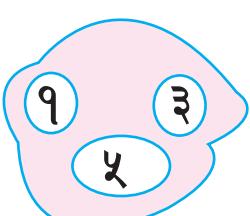
सङ्ख्याहरू:

बढदो क्रम:

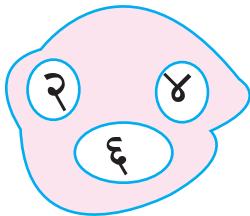
सङ्ख्याहरू:

बढदो क्रम:

सङ्ख्याहरू:

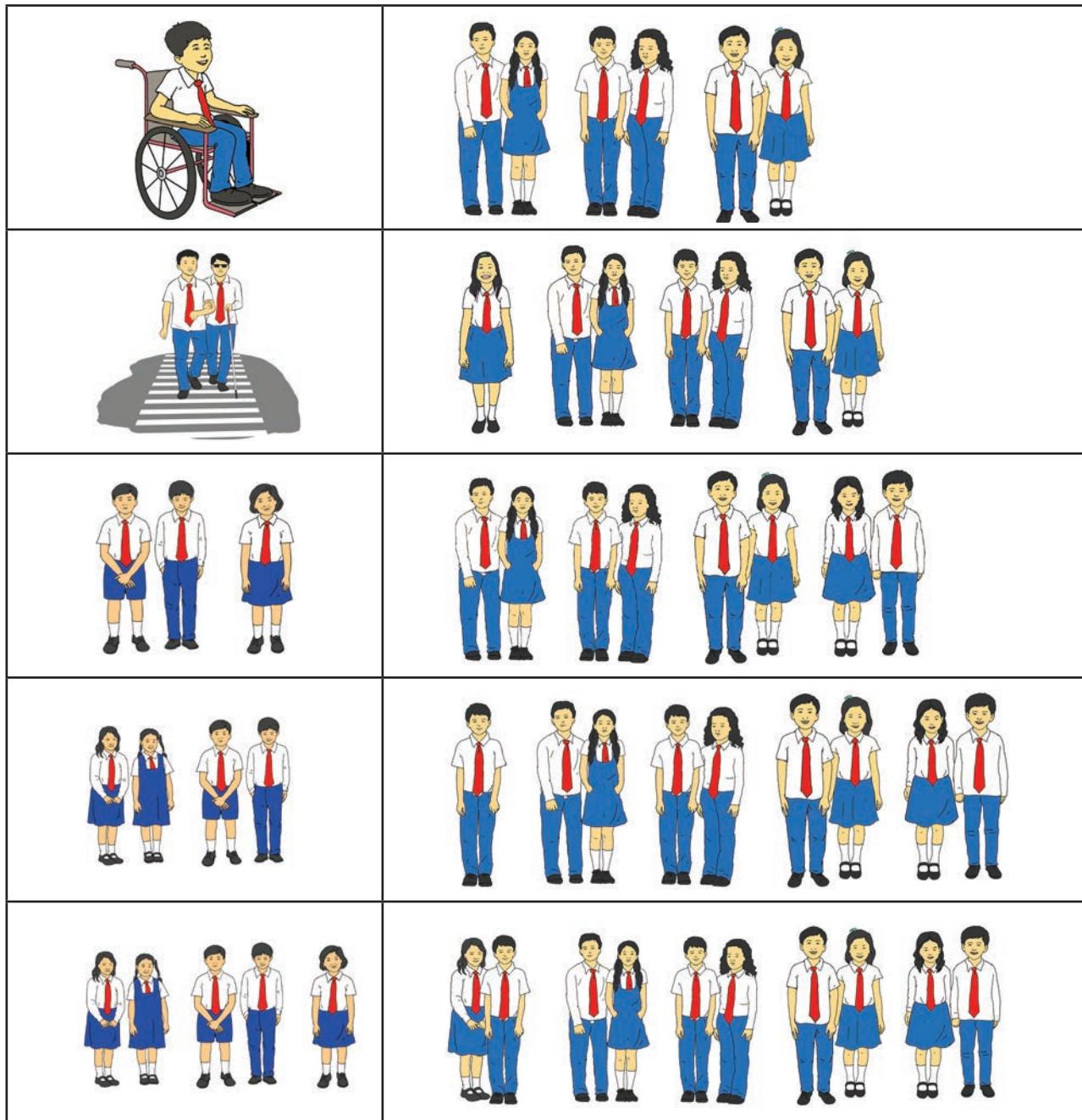
बढदो क्रम:

सङ्ख्याहरू:

बढदो क्रम:

 तल उभिएका विद्यार्थीको चित्र हेरी जोर र बिजोर सङ्ख्याका बारेमा छलफल गर्नुहोस् :

गन्तीको सङ्ख्या १ (बिजोर) बाट सुरु भई २ (जोर),
३ (बिजोर), ४ (जोर) हुँदै जाने ढाँचामा हुन्छ ।

 तल दिइएका सङ्ख्या बराबरका चना, केराउ, बोडी, सिमी जस्ता अन्नका दानाहरू लिनुहोस् र दुई दुईओटा दानाहरूको जोडी बनाई जोर वा बिजोर सङ्ख्या छुट्याउनुहोस् :

छुट्याउने सङ्ख्या	जोर वा बिजोर	छुट्याउने सङ्ख्या	जोर वा बिजोर
१		११	
२		१२	
३		१३	
४		१४	
५		१५	
६		१६	
७		१७	
८		१८	
९		१९	
१०		२०	

जोडी मिलाउन सकिने जति जोर सङ्ख्या र जोडी मिलाउँदा एउटा बाँकी रहने जति बिजोर सङ्ख्या हुन् ।

एकको स्थानमा १, ३, ५, ७ र ९ अझक भएका सङ्ख्याहरू जति बिजोर सङ्ख्या हुन् ।

एकको स्थानमा ०, २, ४, ६ र ८ अझक भएका सङ्ख्याहरू जति जोर सङ्ख्या हुन् ।

जोर वा बिजोर सङ्ख्या छुट्याई लेख्नुहोस् :

सङ्ख्या	एकको स्थानमा भएको अड्क	जोर वा बिजोर
२०	०	जोर
२३	३	बिजोर
४४		
१५७		
२९		
५२		
३६३		
८६		
४९५		
६१		
२३८		
१४०		
७२		
८७		
७९		
५८०		
९९९		
७७४		

जोर सङ्ख्याहरूलाई गोलो (○) घेरा लगाउनुहोस् :

२१	३७	१०२	५३	८१
८६	७७	१२५	२२०	३३९
२८६	३१५	३२१	३४६	२७९
४१०	५२३	६७७	८५०	५६२
६७३	४८६	८५९	९६२	९९७

बिजोर सङ्ख्याहरूलाई गोलो (○) घेरा लगाउनुहोस् :

१५	२२	२९	९९	१११
३४०	२४६	५१५	७६१	६६५
३७९	७८०	४४५	२२४	५००
६६६	७७७	२३९	५५३	९७८
८५८	४८६	८५९	९६२	९९७

जोर सङ्ख्यामा गोलो (○) घेरा लगाउनुहोस् :

(क) मेरो कक्षामा २५ जना विद्यार्थीहरू छन् ।

(ख) मसँग रु. ५ को नोट छ ।

(ग) मेरो घरमा जम्मा १२ ओटा बाख्त्राहरू छन् ।

म जोर वा बिजोर कस्तो सङ्ख्या हुँ, लेख्नुहोस् :

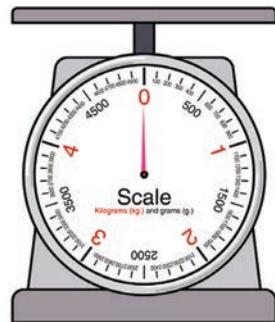
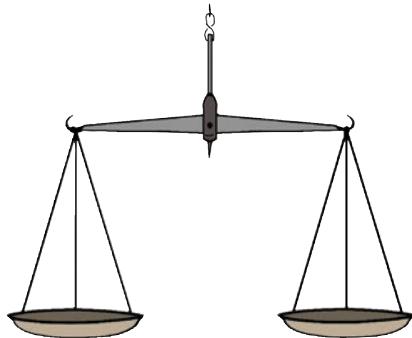
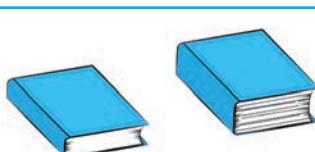
(क) मेरो एकको स्थानमा ३ छ । _____

(ख) मेरो सयको स्थानमा २ र एकको स्थानमा १ छ । _____

(ग) मेरो सयको स्थानमा ३ छ । दश र एक प्रत्येकको स्थानमा ० छ । _____

 छलफल गर्नुहोस् :

रमिला आमासँग सामान किनमेल गर्न बजार गइन्। उनले बजारका पसलहरूमा तल चित्रमा देखाए जस्तै सामान जोख्ने तराजुहरूको अवलोकन गरी जानकारी लिइन्।

 कुन गरुद्धगो छ, अनुमान गरी चिनो लगाउनुहोस् :

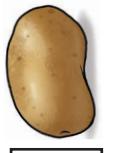

वस्तुहरूको तौल पत्ता लगाउनका लागि तराजु र तलका जस्ता प्रामाणिक ढकहरूको प्रयोग गरिन्छ । वस्तुहरूको तौललाई किलोग्राम र ग्राम एकाइमा लिइन्छ ।

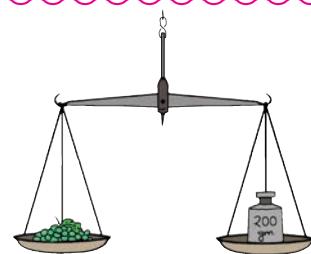

तराजुको अवलोकन गरी विभिन्न वस्तुहरूको तौल लेख्नुहोस् :

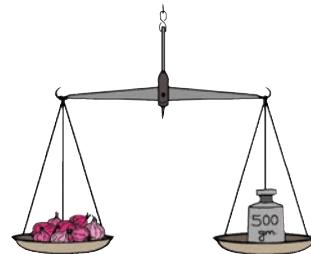
सुन्तला ग्राम छ ।

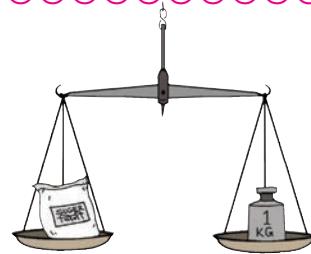
अङ्गुर ग्राम छ ।

प्याज ग्राम छ ।

चिनी किलोग्राम छ ।

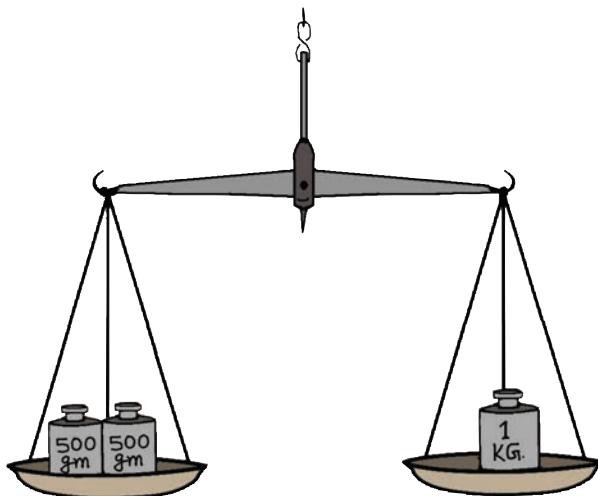

आफ्नो घर वरपर पाइने कुनै आठओटा वस्तुको नाम र अनुमानित तौल ग्राममा लेख्नुहोस् । वस्तुको तौल लिने उपकरणको प्रयोग गरी ती वस्तुहरूको तौल लिनुहोस् र वास्तविक तौल पनि लेख्नुहोस् :

क्र.स.	वस्तुको नाम	अनुमानित तौल	वास्तविक तौल
१.			
२.			
३.			
४.			
५.			
६.			
७.			
८.			

■ किलोग्राम र ग्रामको सम्बन्ध

 तराजुको एकातिर किलोग्रामको ढक र अर्कातिर ५०० ग्राम, २०० ग्राम र १०० ग्रामका ढकहरू प्रयोग गरेर तराजुलाई सन्तुलन गरी १ किलोग्राममा कति ग्राम हुन्छ ? पत्ता लगाउनुहोस्, जस्तैः

$$1 \text{ किलोग्राम} = 1000 \text{ ग्राम}$$

 खाली ठाउँमा उपयुक्त सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

$$1 \text{ किलोग्राम} = \boxed{} \text{ ग्राम}$$

$$2 \text{ किलोग्राम} = \boxed{} \text{ ग्राम}$$

$$3 \text{ किलोग्राम} = \boxed{} \text{ ग्राम}$$

$$4 \text{ किलोग्राम} = \boxed{} \text{ ग्राम}$$

$$\boxed{} \text{ किलोग्राम} = 5000 \text{ ग्राम}$$

$$\boxed{} \text{ किलोग्राम} = 6000 \text{ ग्राम}$$

तल दिइएका वस्तुहरूको तौल लिन कुन कुन ढकको प्रयोग गर्न सकिन्छ ?

50gm	100gm	200gm	500gm	1KG

  ____	 ____
  ____	 ____
  ____	 ____

तल दिश्यका वस्तुहरू जोख्न माथिका कुन कुन ढक दायाँतिर राख्न उपयुक्त हुन्छ ?

बेसार
150 gm

तराजु

100 gm

50 gm

अड्गुर
600 gm

तराजु

.....

.....

स्याउ
300 gm

तराजु

.....

.....

चिज
700 gm

तराजु

.....

.....

नरिवल
250 gm

तराजु

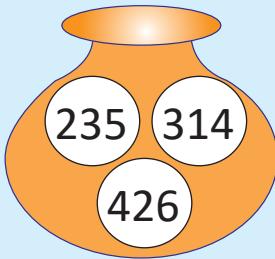
.....

.....

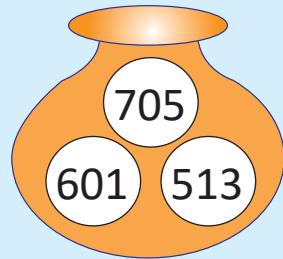
हाम्रो समुदाय

 हेरौँ, मैले कति सिकें ?

१. बढ्दो क्रममा संख्याहरू लेख्नुहोस् :

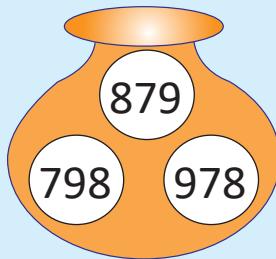

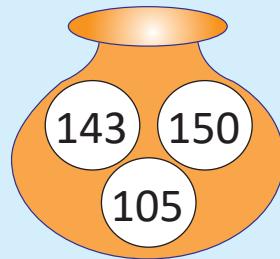

२. घट्दो क्रममा संख्याहरू लेख्नुहोस् :

३. २, ४ र ६ बाट बन्ने कुनै तीनओटा संख्याहरू लेख्नुहोस् । ती संख्याहरूलाई बढ्दो क्रम र घट्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

संख्याहरू:

बढ्दो क्रम:

घट्दो क्रम:

४. जोर सङ्ख्यामा गोलो (○) घेरा लगाउनुहोस् :

२७४

३४१

५६७

८५२

५. बिजोर सङ्ख्यामा गोलो (○) घेरा लगाउनुहोस् :

३८७

६४०

८७५

९६०

६. खाली ठाउँमा उपयुक्त सङ्ख्या लेख्नुहोस् :

५ किलोग्राम = ग्राम

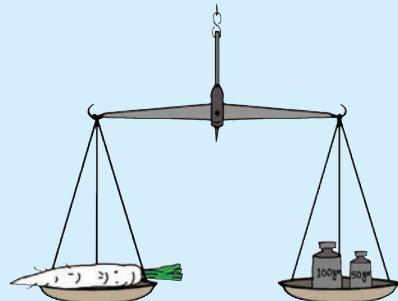
७ किलोग्राम = ग्राम

किलोग्राम = ४००० ग्राम

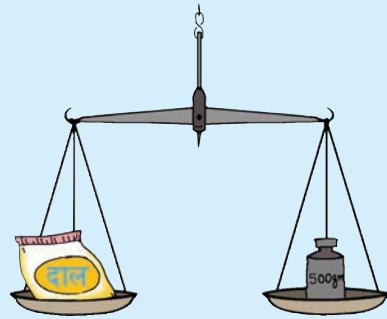
किलोग्राम = ९००० ग्राम

७. तराजुको अवलोकन गरी विभिन्न वस्तुहरूको तौल लेख्नुहोस् :

मुलाको तौल ग्राम छ ।

दालको पोकाको तौल किलोग्राम छ ।

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

पाठ ७

जोड़

+ तल दिशेका गणितीय वाक्यहरू पूरा गर्नुहोस् :

$$९ + १ = \boxed{}$$

$$५ + २ = \boxed{}$$

$$१ + \boxed{} = १०$$

$$२ + \boxed{} = १०$$

$$\boxed{} + १ = १०$$

$$\boxed{} + २ = १०$$

$$६ + ३ = \boxed{}$$

$$६ + ४ = \boxed{}$$

$$३ + \boxed{} = १०$$

$$४ + \boxed{} = १०$$

$$\boxed{} + ३ = १०$$

$$\boxed{} + ४ = १०$$

$$५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ + \boxed{} = १०$$

$$५ + \boxed{} = १३$$

$$\boxed{} + ५ = १०$$

$$\boxed{} + ५ = १३$$

$$९ + ३ = \boxed{}$$

$$५ + ४ = \boxed{}$$

$$६ + \boxed{} = १२$$

$$४ + \boxed{} = १२$$

$$\boxed{} + ३ = १२$$

$$\boxed{} + ४ = १२$$

■ दुई अड्कसम्मका संख्याको जोड

 ३ र २४ लाई ठाडो रूपमा राखेर कसरी जोड्न सकिन्छ,
विचार गर्नुहोस :

पासाडको विचारमा

	३	
+	२	४

धनियाँको विचारमा

		३
+	२	४

प्रत्येक अड्कलाई
ठिक स्थानमा राख्दा

$$३ + २४ = २७$$

दश	एक
+	२

दश	एक
	३
२	
	४

 ठाडो रूपमा राखी जोड्नुहोस :

$$२५ + ४$$

$$+ =$$

दश	एक
२	५

$$३१ + ६$$

$$+ =$$

दश	एक
+	

$$६ + २१$$

$$+ =$$

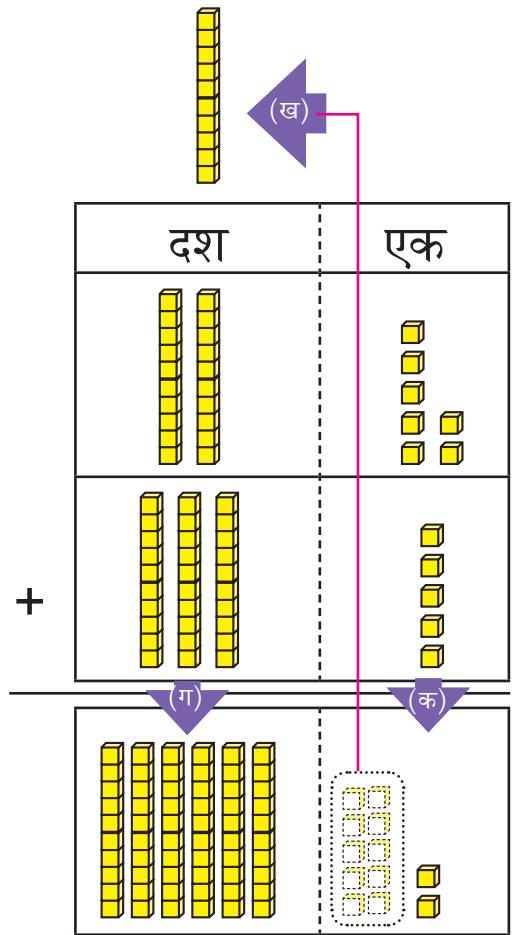
दश	एक
+	

$$६ + ३३$$

$$+ =$$

दश	एक
+	

 पासाडले रु. २७ का केही चकलेट र रु. ३५ मा खउटा बल किने छन् । उनले जम्मा कति रुपियाँको सामान किने छन् ?

(क)

एकको स्थानमा
 $7+5 = 12$ भयो

(ख)

एकको स्थानमा रहेको
१२ मध्ये १० एक वा
दशलाई दशको स्थानमा
एक दश लैजानुपर्दछ ।

(ग)

त्यसपछि
दशको स्थानमा रहेको
१, २ र ३ जोड्नुपर्दछ ।

रु. ६२ भयो ।

यसरी माथि (ख) मा जस्तै एक स्थानबाट
अर्को स्थानमा सङ्ख्या लैजानुलाई
“हात लागी आउने” भनिन्छ ।

स्थानमान तालिकामा राखी जोड गर्ने तरिका हेरौँ :

दश	एक		दश	एक		दश	एक	
२	५		१	५		१	५	
३			२			२		
+			+			+		

स्थानमानअनुसार
प्रत्येक सङ्ख्या
लेख्ने

(क) एकको स्थानमा रहेका सङ्ख्या
जोड्ने
 ७ एक + ५ एक = १२ एक
 १२ एक मा १ दश र २ एक हुन्छ।
एकको स्थानमा “ २ ” लेख्ने र
(ख) १ दश र २ एक मध्ये १
दशलाई दशको स्थानमा माथि
तालिकामा जस्तै गरी “ १ ” लेख्ने

दशको स्थानमा
 $१, २$ र ३ भयो।
(ग) दशको स्थानमा
रहेका $१, २$ र ३ जोड्ने
 $१+२+३ = ६$
 ६ लाई दशको स्थानमा
राख्ने

+

हिसाब गर्नुहोस् :

<table border="1"> <thead> <tr> <th>दश</th><th>एक</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>३</td><td>६</td></tr> <tr> <td>२</td><td>९</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>+</td><td></td></tr> </tbody> </table>	दश	एक	३	६	२	९			+		<table border="1"> <thead> <tr> <th>दश</th><th>एक</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td><td>४</td></tr> <tr> <td>६</td><td>५</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>+</td><td></td></tr> </tbody> </table>	दश	एक	१	४	६	५			+		<table border="1"> <thead> <tr> <th>दश</th><th>एक</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>३</td><td>५</td></tr> <tr> <td>१</td><td>६</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>+</td><td></td></tr> </tbody> </table>	दश	एक	३	५	१	६			+		<table border="1"> <thead> <tr> <th>दश</th><th>एक</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>४</td><td>८</td></tr> <tr> <td>३</td><td>९</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>+</td><td></td></tr> </tbody> </table>	दश	एक	४	८	३	९			+		<table border="1"> <thead> <tr> <th>दश</th><th>एक</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>५</td><td>६</td></tr> <tr> <td>३</td><td>६</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>+</td><td></td></tr> </tbody> </table>	दश	एक	५	६	३	६			+		<table border="1"> <thead> <tr> <th>दश</th><th>एक</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>७</td><td>७</td></tr> <tr> <td>१</td><td>७</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>+</td><td></td></tr> </tbody> </table>	दश	एक	७	७	१	७			+	
दश	एक																																																																
३	६																																																																
२	९																																																																
+																																																																	
दश	एक																																																																
१	४																																																																
६	५																																																																
+																																																																	
दश	एक																																																																
३	५																																																																
१	६																																																																
+																																																																	
दश	एक																																																																
४	८																																																																
३	९																																																																
+																																																																	
दश	एक																																																																
५	६																																																																
३	६																																																																
+																																																																	
दश	एक																																																																
७	७																																																																
१	७																																																																
+																																																																	

 ६५ र ८८ लाई स्थानमान तालिकामा राखी जोड गर्नुहोस् :

	दश	एक	
+	६	५	

→

	दश	एक	
+	१	६	५
			३

→

	दश	एक	
+	१	६	५
			७३

ठिक

बेठिक

दशको स्थानमा, हातलागीको १ र ६ रहेको छ, त्यसैले $१+६ = ७$

हिसाब गर्नुहोस् ।

	२	९	
+			

	५	६	
+			

	६	९	
+			

 १७ र ४३ लाई स्थानमान तालिकामा राखी जोड गर्नुहोस् :

	दश	एक	
+	१	७	

→

	दश	एक	
+	१	१	७
			३

→

	दश	एक	
+	१	४	३
			०

एकको स्थानमा $७+३ = १०$ भयो ।

एकको स्थानमा ० लेख्न नबिसौँ ।

हिसाब गर्नुहोस् :

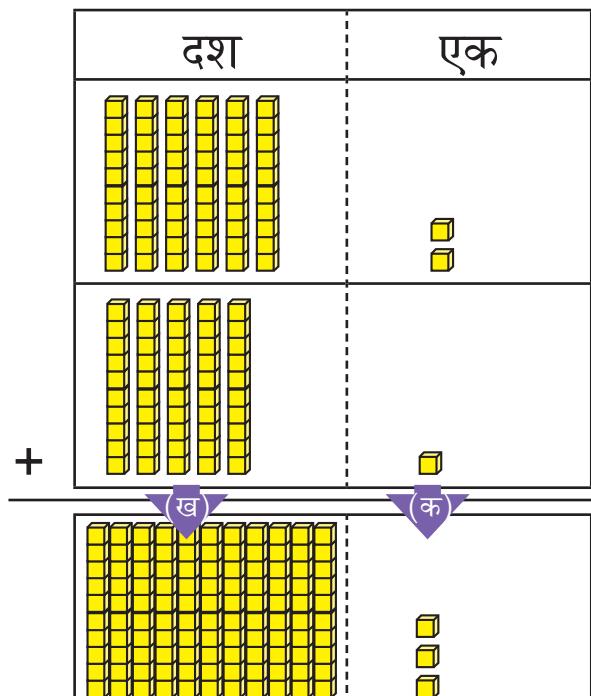
	२	५	
+			

	६	१	
+			

	४	८	
+			

	५	३	
+			

 सीतासँग रु. ६२ थियो । बुबाले उनीलाई रु. ५१ दिनुभयो, अब सीतासँग जम्मा कति रुपियाँ भयो ?

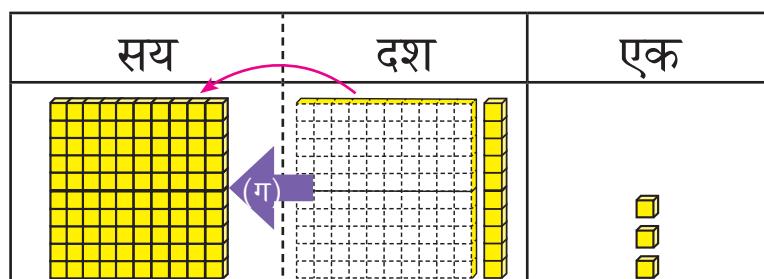
(क) एकको स्थानमा २ र १ जोड्दा ३ हुन्छ ।

(ख) दशको स्थानमा ६ र ५ जोड्दा ११ हुन्छ ।

(ग) यस्तो अवस्थामा,
दशको स्थानबाट १० दश
वा एक सयलाई सयको
स्थानमा लैजानुपर्दछ ।

त्यसैले,
जम्मा रु. ११३ भयो ।

 स्थानमान तालिकामा राखी जोड गर्ने तरिका हेरौ :

सय	दश	एक
6	2	
5	1	
+		

स्थानमानअनुसार प्रत्येक सद्धूया लेख्ने ।

एकको स्थान जोड्दा

सय	दश	एक
	6	2
	5	1
+		

(क) एकको स्थानमा रहेका सद्धूया जोड्ने ($2+1=3$) ।

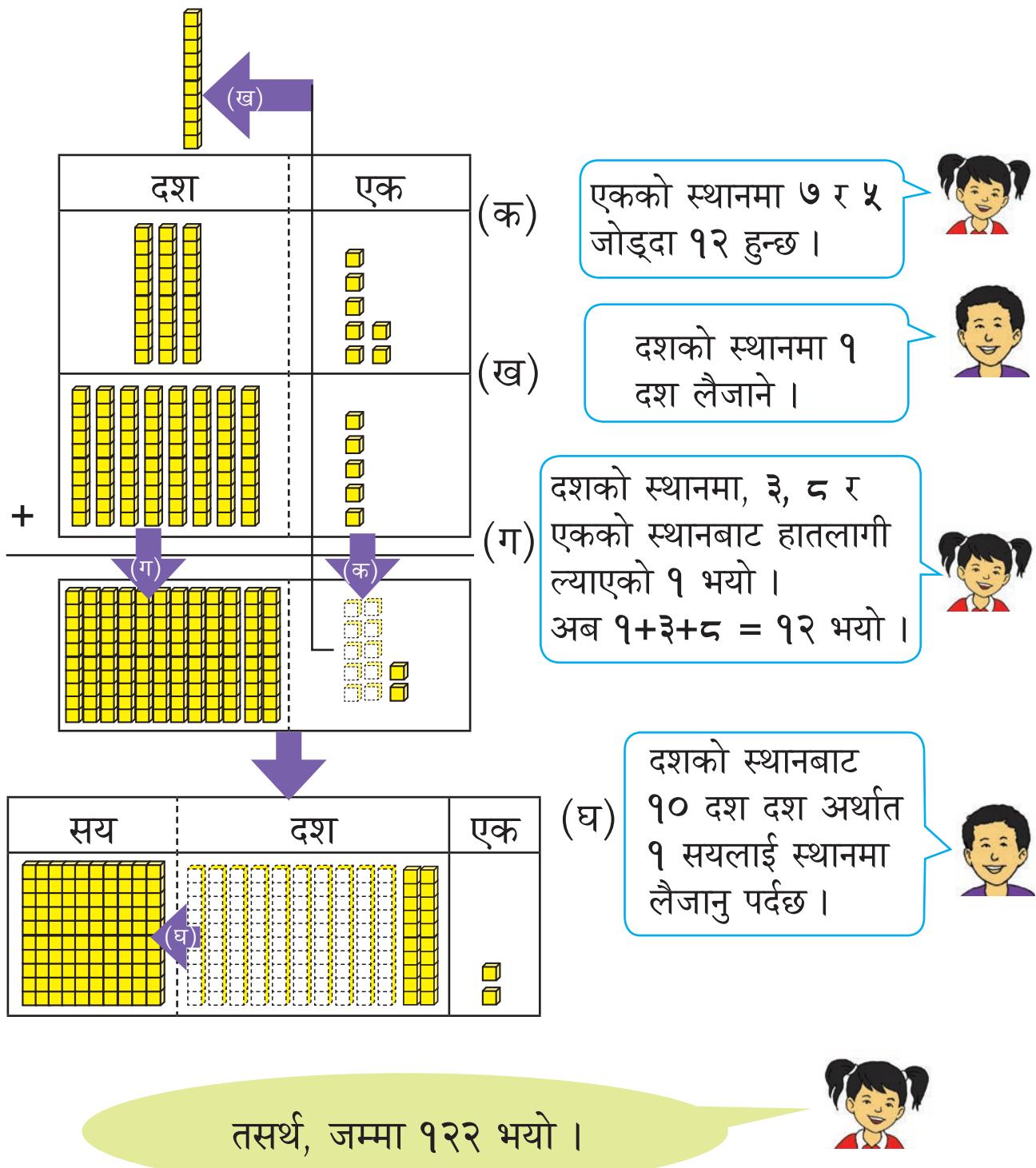
दशको स्थानमा जोड्दा

सय	दश	एक
	6	2
	5	1
+		

(ख) दशको स्थानमा रहेका सद्धूया जोड्ने ($6+5=11$) ।

(ग) एक दशलाई सयको स्थानमा लैजाने र माथि देखाए जस्तै गरी सयको स्थानमा “१” लेख्ने ।

 तपाईंको घर जाने बाटो बनाउँदा आमाले ३७ दिन र बुबाले ८५ दिन श्रमदान गर्नुभएको थियो । उक्त बाटो बनाउन तपाईंको घरबाट जम्मा कर्ति दिन श्रमदान भएको थियो ।

स्थानमान तालिकामा राखी जोड गरौँ :

एकको स्थान			दशको स्थान					
सय	दश	एक	सय	दश	एक			
	३ ८	७ ५		१ ३ ८	७ ५ २		९ ३ ८	७ ५ २
+			+			+		

→ → →

स्थानमानअनुसार प्रत्येक संख्या लेख्ने

(क) एकको स्थानमा रहेका संख्या जोड्ने
 $7+5 = 12$

(ख) दशको स्थानमा १ दश लैजाने र माथि देखाए जस्तै गरी दशको स्थानमा “१” र एकको स्थानमा २ लेख्ने

दशको स्थानमा ३, ८ र हातलागीको १ रहेको छ ।

(ग) अब १, ३ र ८ जोड्नै ।
 $1+3+8 = 12$ भयो ।

(घ) सयको स्थानमा १० दश लैजाने र माथि देखाए जस्तै गरी सयको स्थानमा “१” र दशको स्थानमा “२” लेख्ने

+

हिसाब गर्नुहोस् :

	४ ६	२ ४
+		

	६ ५	४ २
+		

	७ ३	५ २
+		

+ हिसाब गर्नुहोस् :

सय	दश	एक
७	२	
+	५	४

सय	दश	एक
४	३	
+	८	३

सय	दश	एक
६	८	
+	९	१

सय	दश	एक
७	०	
+	७	५

सय	दश	एक
५	८	
+	५	८

सय	दश	एक
८	६	
+	८	६

सय	दश	एक
४	९	
+	७	७

सय	दश	एक
६	९	
+	५	९

+ ६४ र ३८ लाई ठाडो रूपमा राखी जोड गर्नुहोस् :

सय	दश	एक
६	४	
+	३	८

सय	दश	एक
१	६	४
+	३	८

सय	दश	एक
१	६	४
+	१	०

दशको स्थानमा ६, ३ र एकको स्थानबाट हातलागी ल्याएको १ रहेको छ । त्यसैले $1+6+3 = 10$ दश भयो । १० दश वा १ सयलाई सयको स्थानमा लैजादा १ सय लेख्नुपर्दछ । दशको स्थानमा “०” रह्यो ।

+ हिसाब गर्नुहोस् :

सय	दश	एक
१	८	
+	८	५

सय	दश	एक
५	९	
+	४	७

सय	दश	एक
३	८	
+	६	८

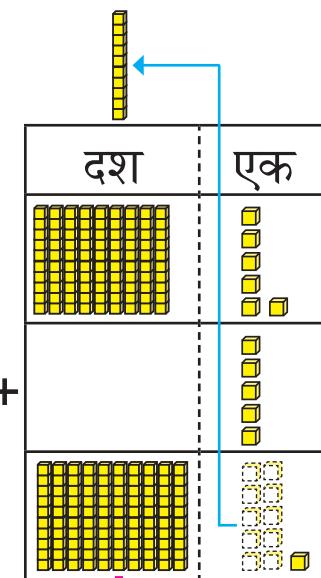
सय	दश	एक
२	९	
+	७	९

१६ र ५ लाई स्थानमान तालिकामा राखी जोड गर्नुहोस् :

सय	दश	एक
	९	६
+	५	

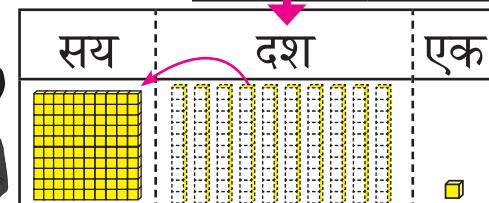
सय	दश	एक
	९	६
+	५	१

सय	दश	एक
	९	६
+	०	१

दशको स्थानमा ९ र एकको स्थानबाट हातलागी ल्याएको १ रहेको छ ।
त्यसैले $9+9 = 10$

दशको स्थानमा “०” लेख्न नविसौँ !

+ स्थानमान तालिकामा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

सय	दश	एक
	९	९
+	५	

सय	दश	एक
	९	७
+	९	७

सय	दश	एक
	९	३
+	८	८

सय	दश	एक
	९	८
+	९	८

+ ठाडोमा राखी हिसाब गर्नुहोस् :

(क) $45 + 29$

+		

(ख) $51 + 92$

+		

(ग) $79 + 63$

+		

■ तीन अड्कसम्मका सङ्ख्याको जोड

बच्चा वातावरण दिवसको दिन गत वर्ष हरियाली पार्कमा ४२५ बिरुवा रोपियो । उक्त पार्कमा यस वर्ष सोही दिवसको दिन ६८ बिरुवाहरू रोपियो । अब, हरियाली पार्कमा जम्मा कति बिरुवाहरू भए ?

हामीले $25+68$ को मान निकाल्ने जस्तो हिसाब अगिल्लो पाठमा गरिसकेका छौं ।

सय	दश	एक
4	2	5	4	2	5	4	2	5	4	2	5
+	6	8	+	6	8	+	6	8	+	6	8

+ हिसाब गर्नुहोस् :

सय	दश	एक
3	2	5	5	2	4	6	1	5	3	4	6
+	2	1	+	3	7	+	1	5	+	5	6

बच्चा मनिसासँग रु. ३०० थियो । साथीले उनीलाई रु. २०० दिए भने मनिसासँग जम्मा कति रुपियाँ भयो ?

गणितीय वाक्य $300+200 = 500$

तसर्थ मनिसासँग रु. ५०० भयो ।

+ हिसाब गर्नुहोस् :

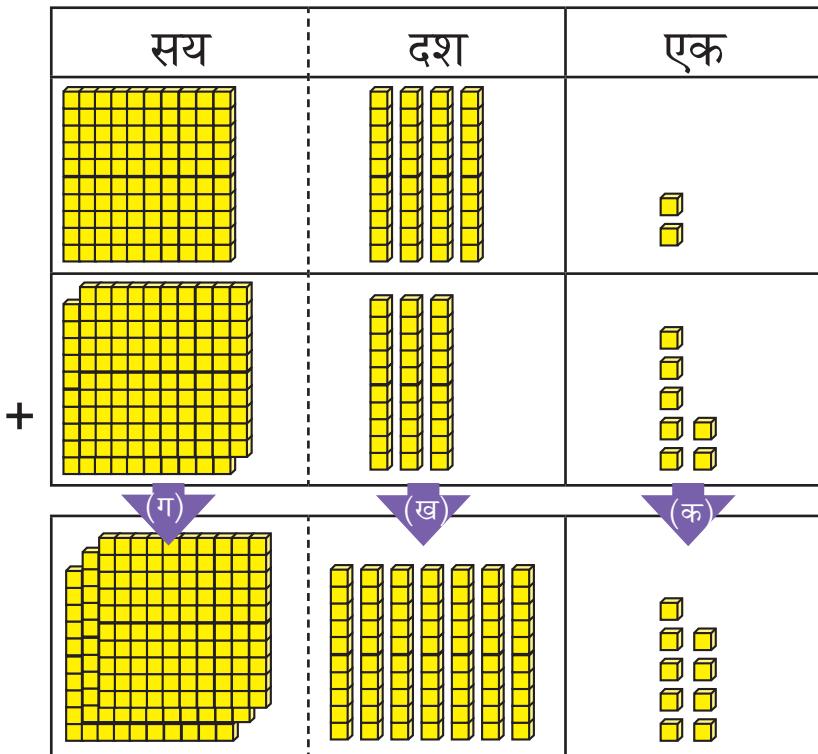
$$300+300 = \boxed{}$$

$$200+200 = \boxed{}$$

$$400+100 = \boxed{}$$

$$500+300 = \boxed{}$$

 जनता माध्यमिक विद्यालयमा कक्षा एकदेखि पाँचसम्म १४२ जना विद्यार्थी अध्ययन गर्दछन् । त्यस्तै कक्षा छदेखि दशसम्म २३७ जना विद्यार्थी अध्ययन गर्दछन् । उक्त विद्यालयमा कक्षा एकदेखि दशसम्म जम्मा कति जना विद्यार्थी अध्ययन गर्दछन् ?

सम्भराखौं !

जोड गर्दा, क्रमशः

- (क) एकको स्थान
- (ख) दशको स्थान
- (ग) सयको स्थानमा जोड गर्नुपर्छ ।

सय	दश	एक
१ २	४ ३	२ ७
३ ७	६ ९	९

(ग) सयको स्थानमा, (ख) दशको स्थानमा, (क) एकको स्थानमा,
 $1+2 = 3$ $4+3 = 7$ $2+7 = 9$

+ हिसाब गर्नुहोस :

$$\begin{array}{r}
 & 3 & 2 & 4 \\
 + & 2 & 6 & 3 \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & 5 & 1 & 4 \\
 + & 2 & 9 & 5 \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & 2 & 3 & 1 \\
 + & 2 & 0 & 5 \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & 7 & 2 & 0 \\
 + & 1 & 3 & 1 \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & 3 & 2 & 5 \\
 + & 2 & 4 & 3 \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & 2 & 6 & 3 \\
 + & 1 & 2 & 6 \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & 4 & 7 & 1 \\
 + & 3 & 2 & 6 \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & 6 & 4 & 3 \\
 + & 2 & 3 & 5 \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

बाबू १३७ र २१५ लाई स्थानमान तालिकामा राखी जोड्नुहोस् :

सयको स्थानमा पनि
जोड्नुपर्ला !

हो सयको स्थानमा
 $1+2 = 3$ सय लेख्ने

सय	दश	एक
1	3	7
+ 2	1	5

सय	दश	एक
1	3	7
+ 2	1	5
	2	

सय	दश	एक
1	3	7
+ 2	1	5
	5	2

सय	दश	एक
1	3	7
+ 2	1	5
	3	5

बाबू ४९१ र ३२५ लाई स्थानमान तालिकामा राखी जोड्नुहोस् :

एकको स्थानमा
 $1+5 = 6$ एक
दशको स्थानमा
 $9+2 = 11$ दश

दशको स्थानबाट १० दश बराबर
१०० लाई सयको स्थानमा ल्याउने,
जुन तल स्थानमान तालिकामा
देखाइएको छ ।

सय	दश	एक
4	9	1
+ 3	2	5

सय	दश	एक
4	9	1
+ 3	2	5
	6	

सय	दश	एक
9	9	1
+ 3	2	5
	1	6

सय	दश	एक
9	9	1
+ 3	2	5
	6	1

+ हिसाब गर्नुहोस् :

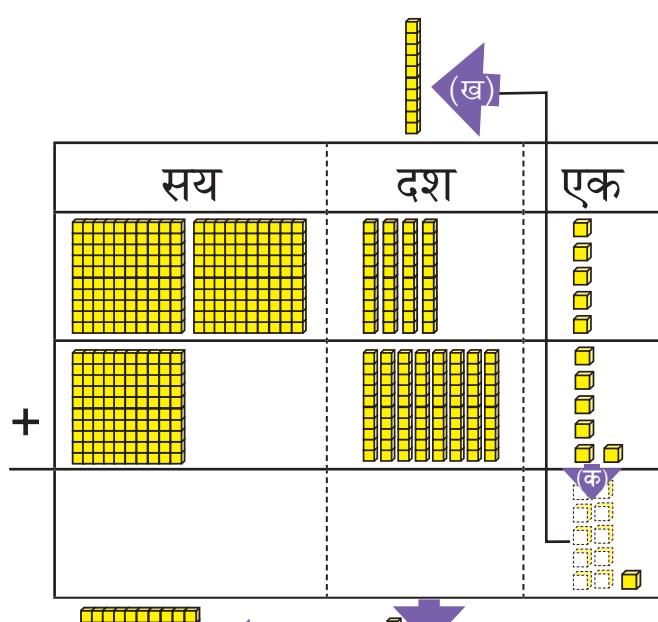
2	1	5
+ 5	2	4

4	9	2
+ 9	5	3

4	5	2
+ 9	9	1

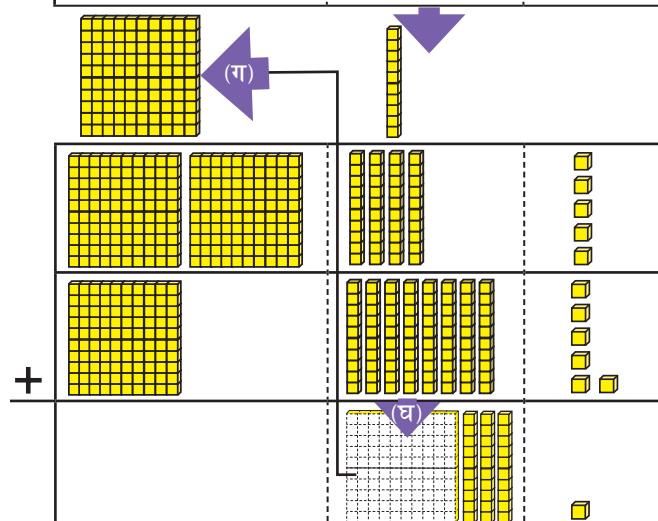
5	6	5
+ 3	6	9

 “रक्तदान जीवन दान” नाराका साथ खुटा युवाकलवले दुई दिने रक्तदान कार्यक्रम राखेको थियो । पहिलो दिन २४५ जनाले र दोस्रो दिन १८६ जनाले रक्तदान गरेछन् । दुवै दिनमा गरी जम्मा कति जनाले रक्तदान गरेछन् ?

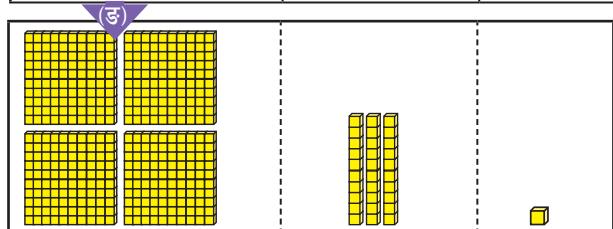
सय	दश	एक
२	४	५
+ १	८	६

 (क) एकको स्थानमा,
 $५+६ = ११$
 (ख) एकको स्थानबाट
 दशको स्थानमा
 १ दश लैजाने

सय	दश	एक
१	४	५
+ १	८	६

 (ग) दशको स्थानमा
 ४, ८ र एकको
 स्थानबाट हातलागी
 ल्याएको १
 रहेको छ । त्यसैले
 $१+४+८ = १३$
 (घ) दशको स्थानबाट
 १० दश सयको
 स्थानमा लैजाने

सय	दश	एक
२	४	५
+ १	८	६

 (ङ) अब सयको स्थानमा २, १ र दशको स्थानबाट हातलागी
 ल्याएको १ रहेको छ । त्यसैले $१+२+१ = ४$ सय हुन्छ ।

सय	दश	एक
१	१	५
+ १	८	६

⊕ हिसाब गर्नुहोस् :

$$\begin{array}{r}
 & 4 & 5 & 6 \\
 + & 1 & 2 & 3 \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & 2 & 7 & 3 \\
 + & 2 & 5 & 9 \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & 2 & 5 & 7 \\
 + & 3 & 6 & 9 \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & 4 & 6 & 5 \\
 + & 2 & 9 & 5 \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

जोड गर्दा, सम्भराखौँ !

- क्रमशः एकको स्थान → दशको स्थान → सयको स्थान
- प्रत्येक स्थानमा यदि योगफल १० वा सोभन्दा बढी आएमा, माथिल्लो स्थानमा १ हातलागी लैजाने

⊕ ७८७ र ३६ लाई स्थानमान तालिकामा राखी जोड्नुहोस् :

सय	दश	एक
७	८	७
+	३	६

सय	दश	एक
७	९	७
+	३	६

सय	दश	एक
९	९	७
७	८	६
+	३	६

सय	दश	एक
९	९	७
७	८	६
+	३	६

⊕ हिसाब गर्नुहोस् :

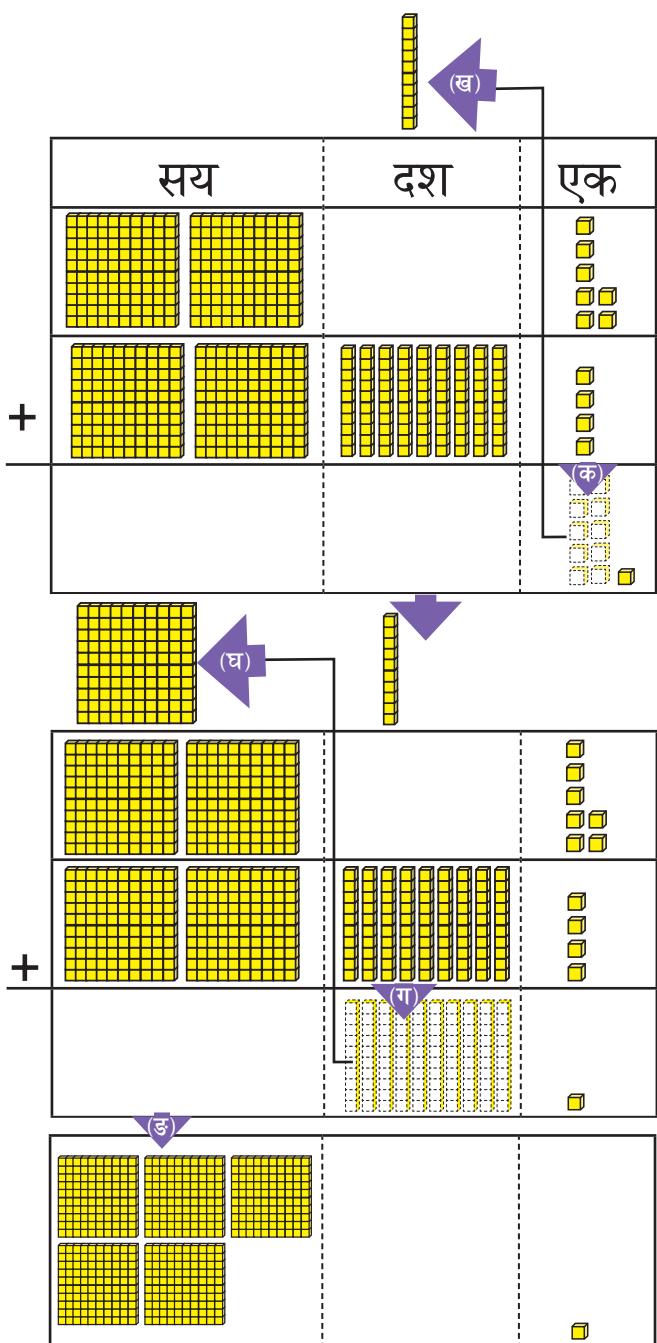
$$\begin{array}{r}
 & ४ & ६ & ८ \\
 + & ९ & ५ & १ \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & & ७ & ६ \\
 + & २ & ३ & ६ \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & १ & ४ & ३ \\
 + & ८ & ८ & ७ \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & & ५ & ९ \\
 + & ६ & ८ & ८ \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

२०७ र २९४ लाई जोड्नुहोस् :

दशको स्थानमा ० र ९ रहेको छ । तसर्थ दशको स्थानबाट सयको स्थानमा हातलागी आउँदैन होला ?

सय	दश	एक
२	०	७

(क) सुरुमा एकको स्थानबाट जोड गरेर हेरौ !
 $7+4 = 11$
 हातलागी आवश्यक भयो ।

सय	दश	एक
१	२	७

(ख) दशको स्थानमा ०, ९ र एकको स्थानबाट हातलागी ल्याएको १ रहेको छ ।

सय	दश	एक
१	२	७

त्यसैले,
 (ग) $1+0+9 = 10$
 दश भयो । दशको स्थानबाट सयको स्थानमा हातलागी आवश्यक भयो ।

सय	दश	एक
१	२	७

(घ) सयको स्थानमा २, २ र दशको स्थानबाट हातलागी ल्याएको १ रहेको छ । त्यसैले

(ङ) $1+2+2 = 5$

हिसाब गर्नुहोस् :

	२	५	९
+	३	४	६

	१	८	४
+	१	१	८

	५	२	५
+	५	७	५

	१	९	२
+	३	०	८

	६	३	५
+	६	६	६

	४	९	६
+	४	९	६

	५	९	२
+	५	०	९

	५	९	४
+	५	९	४

	२	५	९
+	३	४	६

	१	८	४
+	१	१	८

	५	२	५
+	५	७	५

	१	९	२
+	३	०	८

जोडको प्रक्रिया नभुल्नुहोस् र नछोड्नुहोस् ।

एकको स्थानदेखि सयको स्थानसम्म प्रत्येक स्थानमा जोड गर्नुहोस् ।

कुनै स्थानमा जोड १० भए अगिल्लो स्थानमा हातलागी १ लग्नुहोस् ।

हिसाब गर्नुहोस् :

+	१	३	५	७
१	१	०	८	९
१	१	०	८	९
	३	७	५	९

+	४	५	६	७
	५	५	०	८
	५	५	०	८

+	५	२	३	४
१	१	४	२	३
१	१	४	२	३
	२	४	१	३

+	३	८	५	०
	०	९	६	७
	०	९	६	७
	३	८	५	०

+	५	१	३	४
	१	३	३	४
	१	३	३	४

+	१	२	४	५
	४	२	५	५
	४	२	५	५

+	३	८	५	०
	५	१	८	७
	५	१	८	७
	३	८	५	०

+	१	१	०	५
	२	१	५	५
	२	१	५	५

+	५	२	८	०
१	१	८	८	०
१	१	८	८	०
	५	२	८	०

हिसाब गर्नुहोस् :

$$1. \quad \begin{array}{r} 26 \\ + 15 \\ \hline \end{array}$$

$$2. \quad \begin{array}{r} 345 \\ + 108 \\ \hline \end{array}$$

$$3. \quad \begin{array}{r} 425 \\ + 260 \\ \hline \end{array}$$

$$4. \quad \begin{array}{r} 465 \\ + 12 \\ \hline \end{array}$$

$$5. \quad \begin{array}{r} 659 \\ + 249 \\ \hline \end{array}$$

$$6. \quad \begin{array}{r} 355 \\ + 475 \\ \hline \end{array}$$

$$7. \quad \begin{array}{r} 123 \\ 245 \\ + 45 \\ \hline \end{array}$$

$$8. \quad \begin{array}{r} 540 \\ 255 \\ + 27 \\ \hline \end{array}$$

$$9. \quad \begin{array}{r} 59 \\ 123 \\ + 245 \\ \hline \end{array}$$

$$10. \quad \begin{array}{r} 624 \\ 275 \\ + 9 \\ \hline \end{array}$$

$$11. \quad \begin{array}{r} 407 \\ 252 \\ + 155 \\ \hline \end{array}$$

$$12. \quad \begin{array}{r} 555 \\ 344 \\ + 35 \\ \hline \end{array}$$

$$13. \quad \begin{array}{r} 146 \\ 279 \\ + 135 \\ \hline \end{array}$$

$$14. \quad \begin{array}{r} 254 \\ 319 \\ + 57 \\ \hline \end{array}$$

$$15. \quad \begin{array}{r} 475 \\ 63 \\ + 309 \\ \hline \end{array}$$

हिसाब गर्नुहोस् :

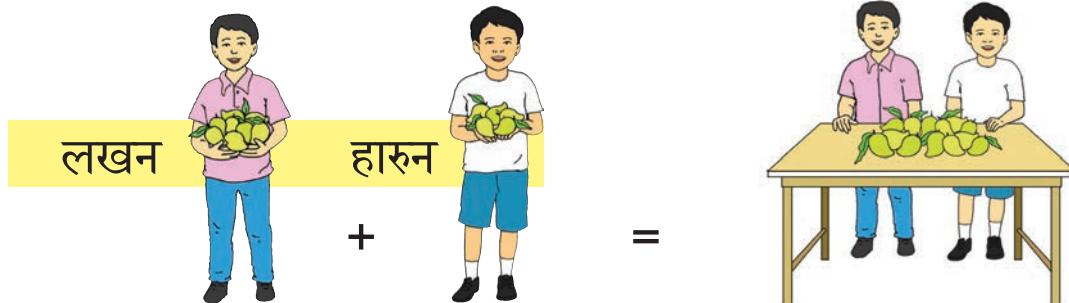
१. जनता आधारभूत विद्यालयको कक्षा १ मा ४६ जना र कक्षा २ मा ३३ जना विद्यार्थी छन् । उक्त विद्यालयको कक्षा १ र २ मा गरी जम्मा कर्ति विद्यार्थी छन् ?

२. एउटा बगैँचामा १३९ ओटा बिरुवाहरू थिए । उक्त बगैँचामा ८७ ओटा नयाँ बिरुवाहरू थपिए भने जम्मा कर्तिओटा बिरुवाहरू भए ?

३. एउटा पुस्तकालयमा ६५८ ओटा पुस्तकहरू थिए । उक्त पुस्तकालयमा १८९ ओटा नयाँ पुस्तकहरू किनेर थपियो भने जम्मा कर्ति पुस्तकहरू भए ?

■ जोड र घटाउबिचको सम्बन्ध

छलफल गर्नुहोस् :

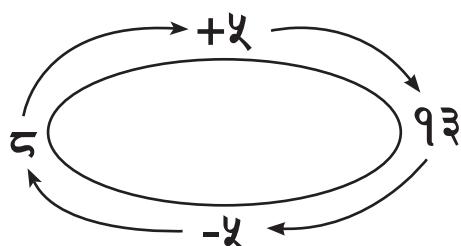
लखन र हारुन आँप टिज्य बगैँचामा गए । लखनले ८ ओटा आँप टिपे । हारुनले ५ ओटा आँप टिपे । उनीहरूले जम्मा कर्तिओटा आँप टिपे ?

गणितीय वाक्यमा लेखदा,

$$\boxed{8} + \boxed{5} = \boxed{13}, \quad 13 \text{ ओटा आँप}$$

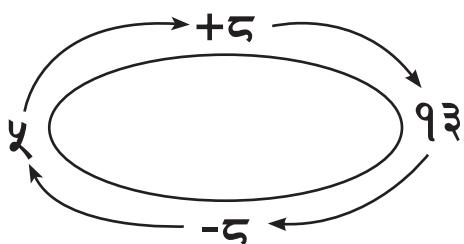
उनीहरूले सबै आँपहरू एउटै भोलामा राखी घरतिर लागे । हारुनको घर नजिकै थियो । उनले आफूले टिपेका पाँचओटा आँप लिए । अब लखनको भोलामा कर्ति आँप बाँकी भए ?

$$\boxed{13} - \boxed{5} = \boxed{8}$$

$$8 + 5 = 13$$

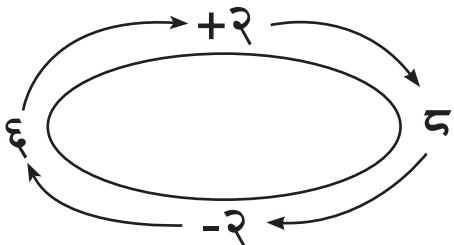
$$13 - 5 = 8$$

$$5 + 8 = \boxed{}$$

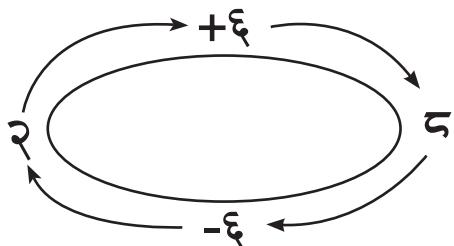
$$13 - 8 = \boxed{}$$

हिसाब गर्नुहोस् :

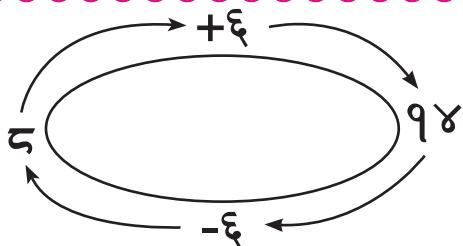
$$८ + २ = \boxed{}$$

$$८ - २ = \boxed{}$$

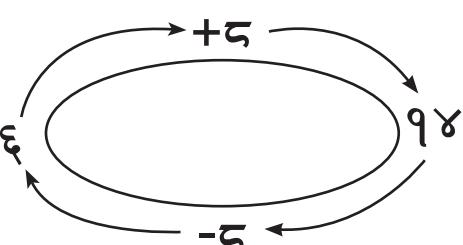
$$८ + ६ = \boxed{}$$

$$८ - ६ = \boxed{}$$

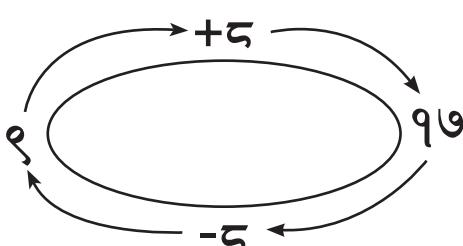
$$८ + ६ = १४$$

$$१४ - ६ = ८$$

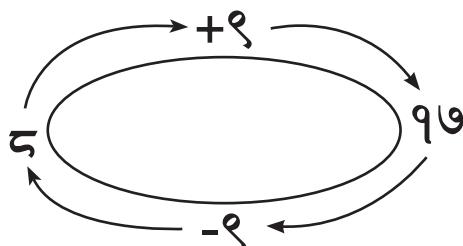
$$८ + ५ = \boxed{}$$

$$१४ - ५ = \boxed{}$$

$$९ + ५ = \boxed{}$$

$$९७ - ५ = \boxed{}$$

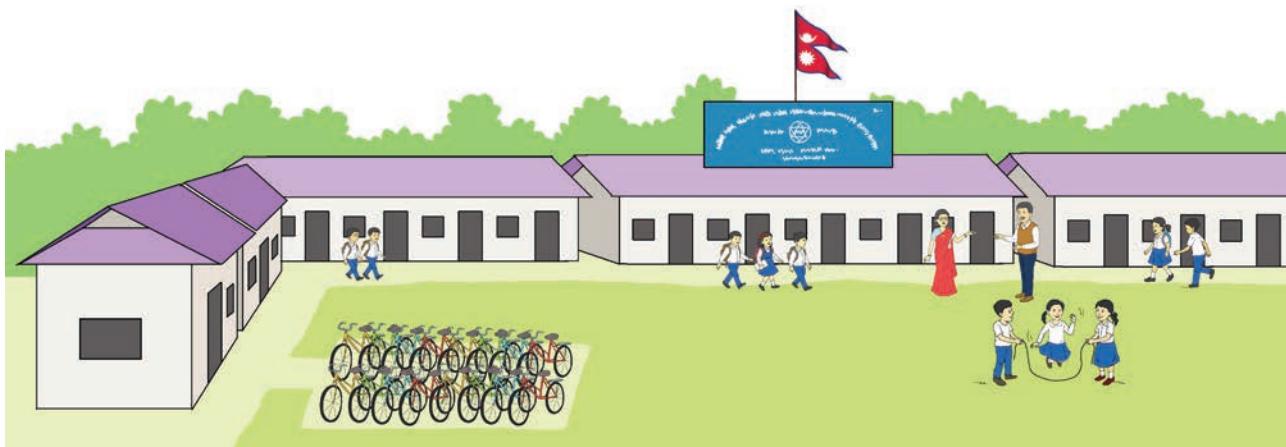
$$८ + ९ = \boxed{}$$

$$९७ - ९ = \boxed{}$$

घटाउ

- सप्तरीको खुला विद्यालयमा ३४ ओटा साइकल छन् । तीमध्ये १२ ओटा साइकल शिक्षकका र बाँकी साइकल विद्यार्थीका हुन् भने विद्यार्थीका कति साइकल रहेछन् ?

गणितीय वाक्यमा लेख्दा : $34 - 12 = 22$

विद्यार्थीका २२ साइकल रहेछन् ।

दश	एक
३	४
-	-
२	२

— हिसाब गर्नुहोस् :

दश	एक
३	१
-	१

दश	एक
४	३
-	२

दश	एक
५	९
-	४

दश	एक
६	८
-	५

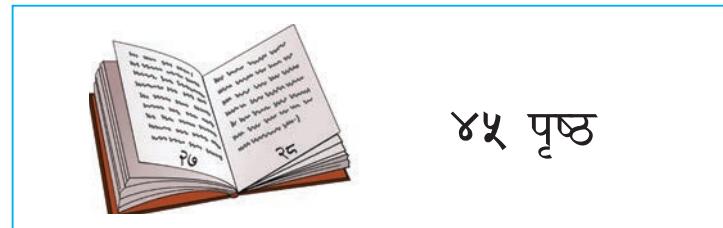
दश	एक
७	८
-	५

दश	एक
८	८
-	५

दश	एक
९	३
-	३

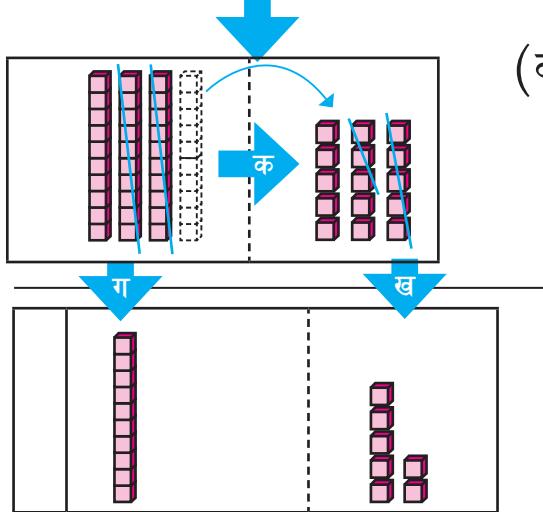
दश	एक

 हरिसँग जम्मा ४५ पृष्ठको खउटा किताब छ। उसले उक्त किताबको २८ पृष्ठ अध्ययन गन्यो। अब, कति पृष्ठ अध्ययन गर्न बाँकी छ?

४५ पृष्ठ

दश	एक
■■■■■	■■■

(क)

त्यस्तो अवस्थामा, दशको स्थानबाट १ दशलाई एकको स्थानमा लैजाँदा १० एक हुन्छ। अब १० एक र ५ एक गरी १५ एक हुन्छ।

(ख) अब हामी १५ बाट द घटाउन सक्दछौं।

(ग)

त्यसपछि दशको स्थानमा बाँकी रहेको ३ दशबाट २ दश घटाउनुपर्छ।

अब, १७ पृष्ठ अध्ययन गर्न बाँकी रह्यो

यसरी माथि उल्लेख गरेअनुसार एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सङ्ख्या लैजानुलाई पुनर्समूहीकरण गर्ने भनिन्छ।

 स्थानमान तालिकामा राखी कसरी हिसाब गरिन्छ, विचार गर्नुहोस् :

(क) सापटी लिने (ख) एकको स्थान (ग) दशको स्थान

दश	एक	दश	एक	दश	एक	दश	एक
४	५	३	१५	३	१५	३	१५
-	२	~~४~~	~~५~~	~~४~~	~~५~~	~~२~~	~~८~~
	८	२	८	२	८	२	९

स्थानमानअनुसार
सङ्ख्याहरू
लेख्नुहोस् :

एकको स्थानमा रहेको ५ बाट ८ घटाउन
सकिँदैन। त्यसैले

(क) दशको स्थानमा रहेको ४ बाट एउटा दश
सापटी लिने। दशको स्थानमा रहेको ४ को
माथि ३ लेख्ने र एकको स्थानमा रहेको ५
को माथि १५ लेख्ने

(ख) त्यसपछि एकको स्थानमा रहेको १५ बाट
८ घटाउने

(ग) दशको स्थानमा रहेको ३ बाट २ घटाउने

— स्थानमान तालिका प्रयोग गरी घटाउ गर्नुहोस् :

दश	एक	दश	एक	दश	एक	दश	एक
६	३	६	३	६	३	८	२
-	१	-	१	-	१	-	३
	५	५	५	५	५	४	४

● स्थानमान तालिकामा राखी ५० बाट १४ घटाउ गर्नुहोस् :

दश	एक	दश	एक	दश	एक	दश	एक
५	०	४	१०	५	०	४	१०
-	१	-	१	-	१	-	१
	४		८		८		८

एकको स्थानमा दशको स्थानबाट एक दश सापटी लिई १० बाट ४ घटाउने ।

— हिसाब गर्नुहोस् :

४	०
-	२
	२

७	०
-	४
	१

६	०
-	३
	३

● स्थानमान तालिकामा राखी ३४ बाट २९ घटाउनुहोस् :

दश	एक	दश	एक	दश	एक
३	४	२	१४	२	१४
-	२	-	२	-	२
	१		९		९

दशको स्थानमा, $2-2 = 0$ भयो तसर्थ उत्तर ०५ हुन्छ ।

०५ भनु र ५ भनु एउटै हो । त्यसैले ५ मात्र लेखिन्छ ।

— हिसाब गर्नुहोस् :

५	१
-	३
	२

६	२
-	२
	५

५	३
-	३

● स्थानमान तालिकामा राखी ३२ बाट ७ घटाउनुहोस् :

‘७’ सङ्ख्या रहेको स्थान हेर्नुहोस् :
यो सङ्ख्या एकको स्थानमा छ ।

दश	एक
३	२
७	

→

दश	एक
२	१२
३	२
	७

→

दश	एक
२	१२
३	२
	७
	५

→

दश	एक
२	१२
३	२
	७
२	५

दशको स्थानमा २ बाँकी रहेको छ । २ बाट कुनै पनि सङ्ख्या घटाउनुपरेन, तसर्थ २ नै बाँकी रह्यो ।

— स्थानमान तालिका प्रयोग गरी हिसाब गर्नुहोस् :

४४ - ६	३१ - ३	७० - ६																								
<table border="1"> <thead> <tr> <th>दश</th><th>एक</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td><td>४</td></tr> <tr> <td>-</td><td>४</td></tr> <tr> <td></td><td>५</td></tr> </tbody> </table>	दश	एक		४	-	४		५	<table border="1"> <thead> <tr> <th>दश</th><th>एक</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> </tbody> </table>	दश	एक							<table border="1"> <thead> <tr> <th>दश</th><th>एक</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> </tbody> </table>	दश	एक						
दश	एक																									
	४																									
-	४																									
	५																									
दश	एक																									
दश	एक																									

— स्थानमान तालिका प्रयोग गरी घटाउ गर्नुहोस् :

६५ - ३७

८० - २२

५१ - ४७

दश एक

दश एक

दश एक

६	५
३	७
-	

५३ - ४५

५७ - ९

६७ - ४२

दश एक

दश एक

दश एक

६९ - ३८

८४ - ६८

९२ - ५

दश एक

दश एक

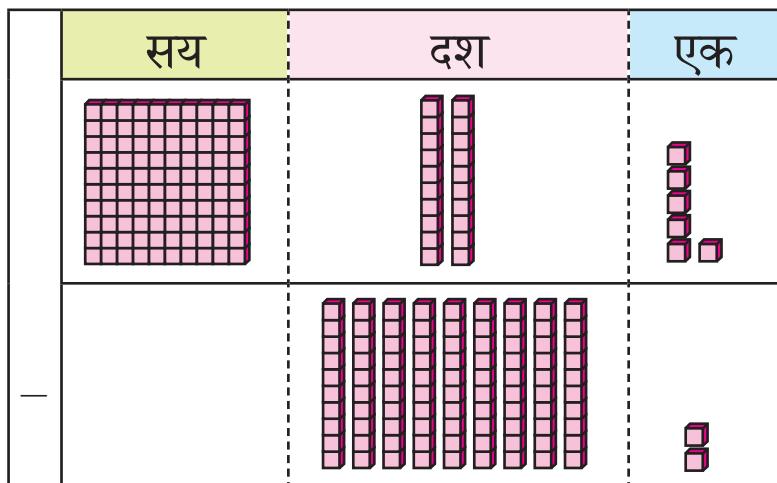
दश एक

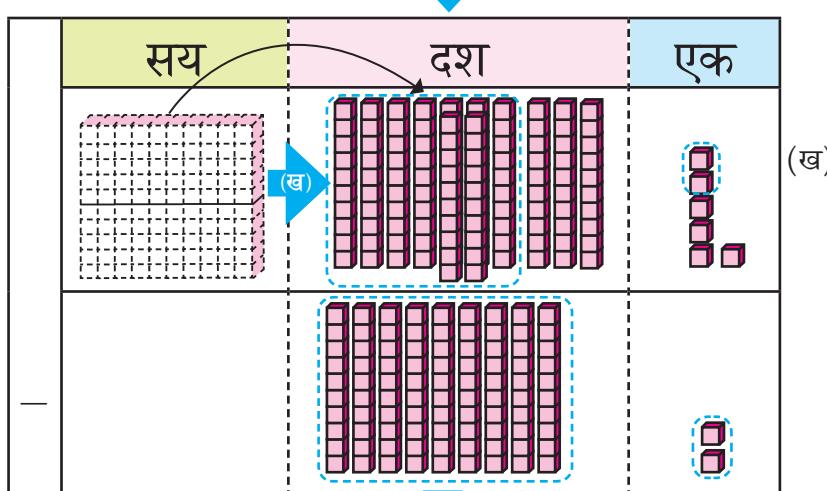

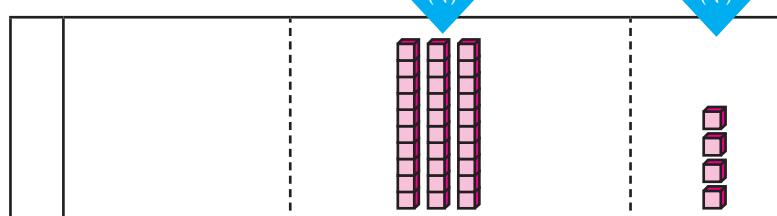
 सीतासँग जम्मा रु. १२६ थियो । उनीले रु. ९२ को कापी र कलम किनिन् भने उनीसँग अब कति रुपियाँ बाँकी रह्यो ?

(क) एकको स्थानमा ६ एकबाट २ एक घटाउँदा ४ एक हुन्छ ।

(ख) यस्तो अवस्थामा हामीले सयको स्थानबाट १ सय सापटी लिनुपर्दछ । एक सयमा दशओटा दश हुन्छ ।

(ग) त्यसपछि हामीले दशको स्थानमा रहेको १२ दशबाट ९ दश घटाउनुपर्छ ।

सयको स्थानबाट दशको स्थानमा १ सय सापटी लिँदा सयको स्थानमा कुनै सङ्ख्या बाँकी रहेन ।

अब, सीतासँग रु. ३४ बाँकी रह्यो ।

● स्थानमान तालिका प्रयोग गरी हिसाब गर्नुहोस् :

सय	दश	एक
१	२	६
-	९	२

(क) एकको स्थान

सय	दश	एक
१	२	६
-	९	२
		४

(ख) दशको स्थान

सय	दश	एक
	१२	६
१	२	-
९	२	
		४

स्थानमानअनुसार
सङ्ख्याहरू लेख्दा,

- (क) एकको स्थानमा रहेको ६ बाट २ घटाउने
 (ख) दशको स्थानमा रहेको २ बाट ९ घटाउन
 सकिँदैन । त्यसैले सयको स्थानमा रहेको १ सय वा १० दश सापटी लिने । सयको स्थानमा रहेको १ लाई छड्के रेखाले काट्ने र दशको स्थानमा रहेको २ को माथि १२ लेख्ने

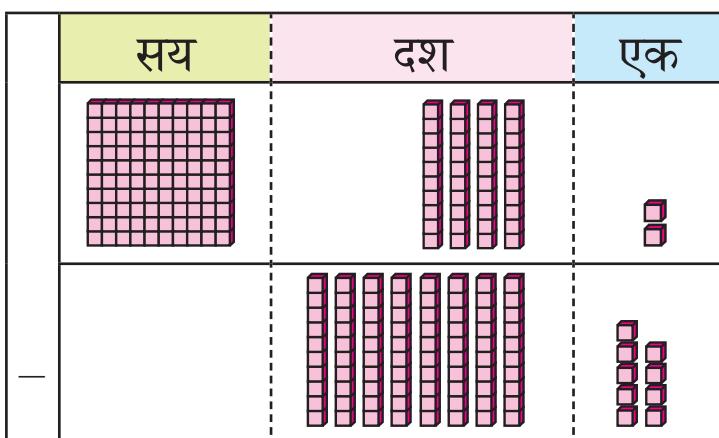
सय	दश	एक
	१२	६
१	२	६
-	९	२
	३	४

- (ग) त्यसपछि दशको स्थानमा रहेको १२ बाट ९ घटाउने

— स्थानमान तालिका प्रयोग गरी हिसाब गर्नुहोस् :

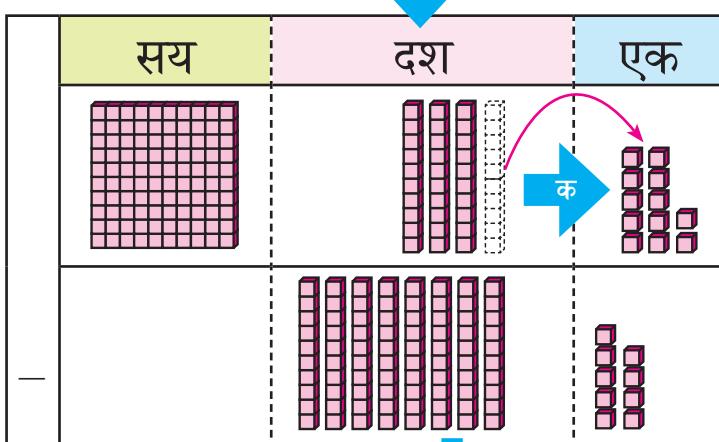
<table border="1"> <thead> <tr> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>२</td> <td>३</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>५</td> <td>१</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	सय	दश	एक	१	२	३	-	५	१				<table border="1"> <thead> <tr> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>१</td> <td>८</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>४</td> <td>३</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	सय	दश	एक	१	१	८	-	४	३				<table border="1"> <thead> <tr> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>८</td> <td>७</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>९</td> <td>४</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	सय	दश	एक	१	८	७	-	९	४			
सय	दश	एक																																				
१	२	३																																				
-	५	१																																				
सय	दश	एक																																				
१	१	८																																				
-	४	३																																				
सय	दश	एक																																				
१	८	७																																				
-	९	४																																				
<table border="1"> <thead> <tr> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>४</td> <td>६</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>५</td> <td>२</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	सय	दश	एक	१	४	६	-	५	२				<table border="1"> <thead> <tr> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>३</td> <td>९</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>६</td> <td>३</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	सय	दश	एक	१	३	९	-	६	३				<table border="1"> <thead> <tr> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>५</td> <td>२</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>७</td> <td>०</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	सय	दश	एक	१	५	२	-	७	०			
सय	दश	एक																																				
१	४	६																																				
-	५	२																																				
सय	दश	एक																																				
१	३	९																																				
-	६	३																																				
सय	दश	एक																																				
१	५	२																																				
-	७	०																																				
<table border="1"> <thead> <tr> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>३</td> <td>४</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>७</td> <td>२</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	सय	दश	एक	१	३	४	-	७	२				<table border="1"> <thead> <tr> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>६</td> <td>७</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>९</td> <td>५</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	सय	दश	एक	१	६	७	-	९	५				<table border="1"> <thead> <tr> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>५</td> <td>९</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>६</td> <td>७</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	सय	दश	एक	१	५	९	-	६	७			
सय	दश	एक																																				
१	३	४																																				
-	७	२																																				
सय	दश	एक																																				
१	६	७																																				
-	९	५																																				
सय	दश	एक																																				
१	५	९																																				
-	६	७																																				
<table border="1"> <thead> <tr> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>२</td> <td>७</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>४</td> <td>५</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	सय	दश	एक	१	२	७	-	४	५				<table border="1"> <thead> <tr> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>३</td> <td>९</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>९</td> <td>१</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	सय	दश	एक	१	३	९	-	९	१				<table border="1"> <thead> <tr> <th>सय</th> <th>दश</th> <th>एक</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>८</td> <td>७</td> </tr> <tr> <td>-</td> <td>९</td> <td>६</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	सय	दश	एक	१	८	७	-	९	६			
सय	दश	एक																																				
१	२	७																																				
-	४	५																																				
सय	दश	एक																																				
१	३	९																																				
-	९	१																																				
सय	दश	एक																																				
१	८	७																																				
-	९	६																																				

१४२ बाट ८९ घटाउँदा कति बाँकी हुन्छ ?

एकको स्थानमा रहेको २ बाट ९ घटाउन सकिँदैन। त्यसैले दशको स्थानबाट १ दश सापटी लिने। अब १० एक र २ एक गरी १२ एक हुन्छ।

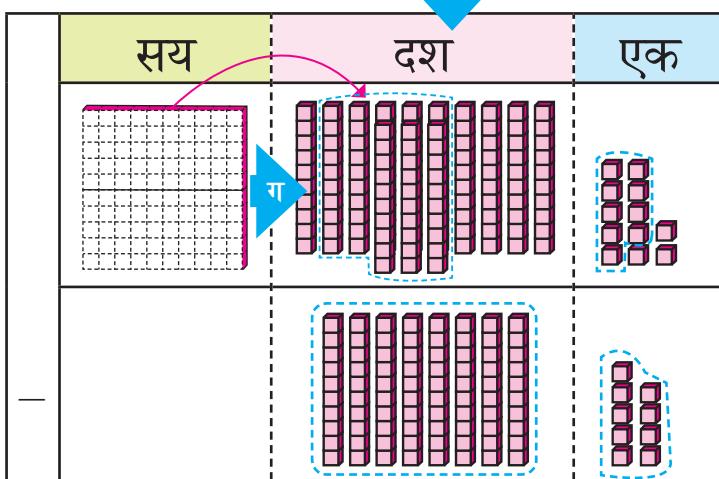
त्यसपछि १२ बाट ९ घटाउने

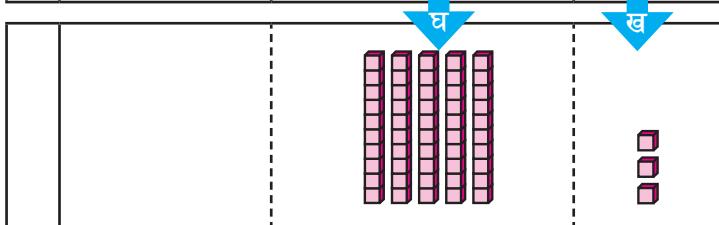
दशको स्थानमा बाँकी रहेको ३ बाट ८ पर्नि घटाउन सकिँदैन। त्यसैले सयको स्थानबाट १ सय अर्थात् १० दश सापटी लिने।

अब, १० दश र ३ दश गरी १३ दश हुन्छ।

यसपछि १३ दशबाट ८ दश घटाउने

५३ भयो!

स्थानमान तालिकामा राखी कसरी घटाउ गर्ने, विचार गर्नुहोस् :

(क) एक स्थानको हिसाब गर्दा,

सय	दश	एक
१	४	२
-	५	९

सय	दश	एक
३	४	१२
१	४	२
-	५	९

सय	दश	एक
३	४	१२
१	४	२
-	५	९
		३

स्थानमानअनुसार
सङ्ख्याहरू
लेख्नुहोस् :

एकको स्थानमा रहेको २ बाट ९ घटाउन सकिँदैन । त्यसैले, एकको स्थानमा दशको स्थानबाट १ दश अथवा १० एक सापटी लिने

त्यसपछि एकको स्थानमा बन्ने १२ बाट ९ घटाउने

(ख) दश स्थानको हिसाब गर्दा,

सय	दश	एक
१३	३	१२
१	४	२
-	५	९
		३

सय	दश	एक
१३	३	१२
१	४	२
-	५	९
	५	३

दशको स्थानमा बाँकी रहेको ३ दशबाट द दश घटाउन सकिँदैन । त्यसैले दशको स्थानमा सयको स्थानबाट एकसय वा १० दश सापटी लिने

त्यसपछि दशको स्थानमा बन्ने १३ दशबाट द दश घटाउने र उत्तर लेख्ने

— हिसाब गर्नुहोस् :

१	३	१	
-	७	९	

१	२	५	
-	३	८	

१	४	२	
-	९	७	

१	७	६	
-	८	८	

10५ बाट ८ घटाउनुहोस् :

सय	दश	एक
१	०	५
-	८	८

सय	दश	एक
१	०	५
-	८	८

सय	दश	एक
९	१०	५
१	०	५

सय	दश	एक
९	१०	१५
१	०	५

सय	दश	एक
९	१०	१५
१	०	५

अन्तिममा ९ दश बाँकी रहेको छ । त्यसैले यसलाई दशको स्थानमा लेख्ने

— हिसाब गर्नुहोस् :

१	०	३	
-	५	८	

१	०	७	
-	८	८	

१	०	६	
-	९	९	

१०३ बाट ४६ घटाउँदा कति हुन्छ ?

सय	दश	एक

एकको स्थानमा रहेको ३ बाट ६ घटाउन सकिँदैन । त्यसैले, दशको स्थानबाट १ दश सापटी लिने

ओहो !
दशको स्थानमा शून्य भएकाले सापटी लिन सकिँदैन ।

सय	दश	एक

यस्तो अवस्थामा,
(क) हामीले दशको स्थानमा सयको स्थानबाट १ वा १० (दश) सापटी लिने
(ख) यसरी दशको स्थानमा हुन आउने सङ्ख्याबाट एकको स्थानमा एउटा दश सापटी लिने

सय	दश	एक

त्यसपछि,
(ग) एकको स्थानमा रहेको १३ बाट ६ घटाउने
(घ) यसैगरी दशको स्थानमा रहेको ९ बाट ४ घटाउने

अब ५७ भयो

● स्थानमान तालिकामा राखी घटाउनुहोस् :

१. एकको स्थानको हिसाब गर्दा,

The figure shows three place value charts side-by-side. Each chart has columns for 'सय' (Tens), 'दश' (Hundreds), and 'एक' (Ones). In the first chart, the 'दश' column contains a red '9' and a black '0'. In the second chart, the 'सय' column contains a red '9' and a black '0'. In the third chart, all three columns ('सय', 'दश', and 'एक') contain red '9's.

सय	दश	एक
९	०	३
-	४	६

सय	दश	एक
९	०	३
-	४	६

सय	दश	एक
९	९०	९३
-	४	६

स्थानमानअनुसार
सङ्ख्याहरू
लेखनुहोस् :

एकको स्थानमा रहेको ३ बाट ६ घटाउन सकिँदैन
र दशको स्थानमा सापटी लिने सङ्ख्या छैन । तसर्थ
(क) सयको स्थानबाट दशको स्थानमा एउटा दश
सापटी लिने
(ख) त्यसपछि दशको स्थानबाट एकको स्थानमा
एउटा दश सापटी लिने

२. दशको स्थानमा हिसाब गर्दा,

The figure shows two place value charts side-by-side. Each chart has columns for 'सय' (Tens), 'दश' (Hundreds), and 'एक' (Ones). In the first chart, the 'सय' column contains a red '9' and a black '0'. In the second chart, the 'दश' column contains a red '9' and a black '0'. Arrows labeled 'ग' and 'घ' point from the first chart to the second chart.

सय	दश	एक
९	९०	९३
९	०	३
-	४	६
		७

सय	दश	एक
९	९०	९३
९	०	३
-	४	६
	५	७

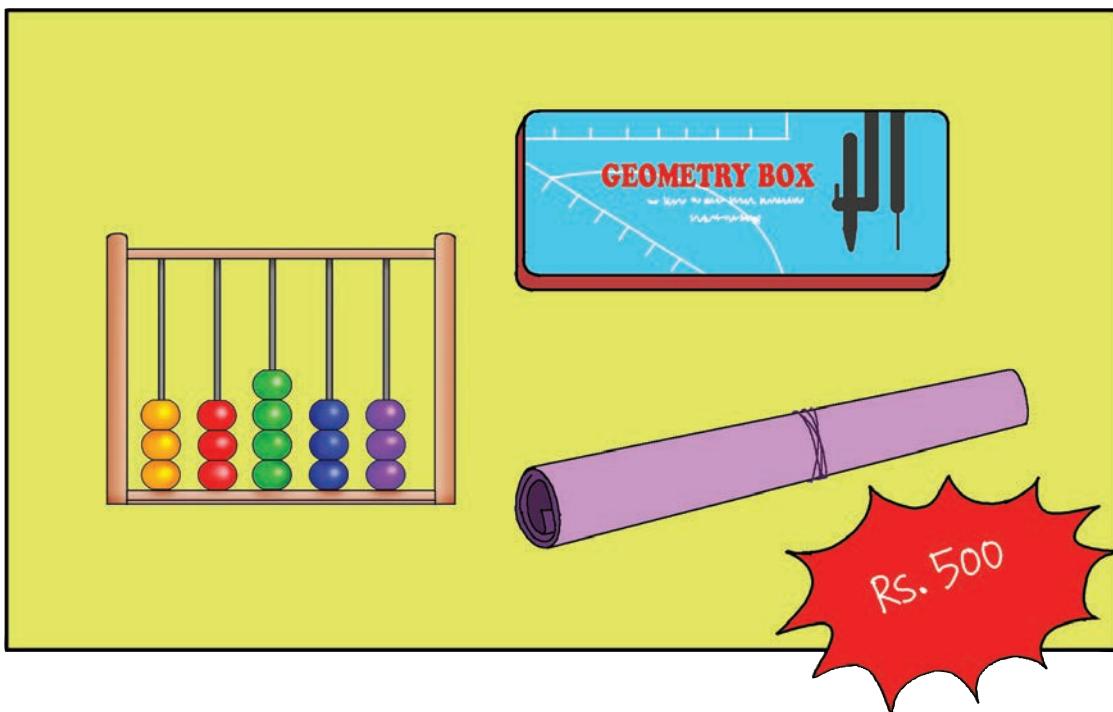
(ग) एकको स्थानमा
रहेको ९३ बाट ६
घटाउने
(घ) त्यसपछि दशको
स्थानमा रहेको ९
बाट ४ घटाउने र
उत्तर लेख्ने

— हिसाब गर्नुहोस् :

$\begin{array}{r} 9 \\ - \\ 4 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \\ - \\ 2 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \\ - \\ 5 \\ \hline \end{array}$
$\begin{array}{r} 9 \\ - \\ 5 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \\ - \\ 9 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \\ - \\ 4 \\ \hline \end{array}$
$\begin{array}{r} 9 \\ - \\ 9 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \\ - \\ 9 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \\ - \\ 9 \\ \hline \end{array}$
$\begin{array}{r} 9 \\ - \\ 3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \\ - \\ 5 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \\ - \\ 5 \\ \hline \end{array}$

हिमासँग रु. ७०० छ। उनले रु. ५०० मा गणित विषयका सामग्री किनिन् भने अब उनीसँग कति रुपियाँ बाँकी रह्यो ?

गणितीय वाक्य: $700 - 500 = 200$
बाँकी रु. २००

— हिसाब गर्नुहोस् :

$$500 - 300 = \boxed{}$$

$$500 - 100 = \boxed{}$$

$$900 - 200 = \boxed{}$$

$$600 - 400 = \boxed{}$$

$$900 - 300 = \boxed{}$$

$$900 - 400 = \boxed{}$$

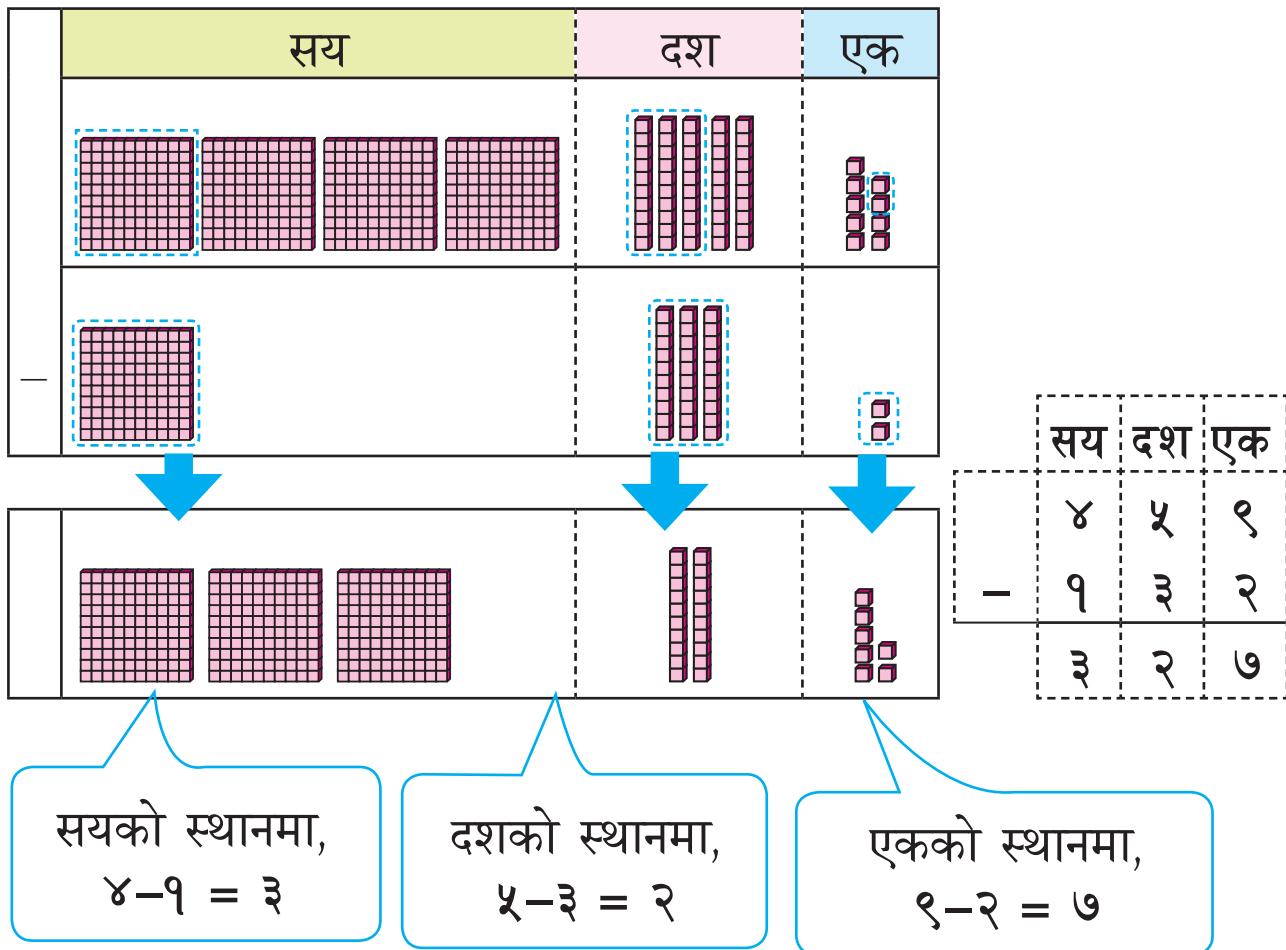
$$600 - 500 = \boxed{}$$

$$800 - 200 = \boxed{}$$

$$700 - 100 = \boxed{}$$

$$700 - 500 = \boxed{}$$

● ट्राफिक प्रहरीले ४५९ सवारी चालकसँग चालक अनुमतिपत्र भए नभएको जाँच गरेछन् । जसमध्ये १३२ जनाले सवारीचालक अनुमतिपत्र बिना सवारी चलाएका रहेछन् । जाँच गरेका मध्ये कति जनासँग सवारी चालक अनुमतिपत्र रहेछ ?

— घटाउनुहोस् :

$$\begin{array}{r}
 & 6 & 7 & 5 \\
 - & 2 & 1 & 5 \\
 \hline
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & 5 & 7 & 8 \\
 - & 4 & 5 & 3 \\
 \hline
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & 9 & 6 & 1 \\
 - & 1 & 2 & 0 \\
 \hline
 \end{array}$$

स्थानमान तालिकामा राखी ३५३ बाट ११८ घटाउनुहोस् :

एकको स्थानमा ३ बाट
८ घटाउन सकिँदैन ।

त्यसैले दशको स्थानबाट
१ दश सापटी लिने

सय	दश	एक
३	५	३
-	१	१
	८	

सय	दश	एक
३	५	३
-	१	१
	८	५

सय	दश	एक
३	५	३
-	१	१
	८	५

सय	दश	एक
३	५	३
-	१	१
	८	५

स्थानमान तालिकामा राखी ७२६ बाट १९२ घटाउनुहोस् :

एकको स्थानमा ६ बाट
२ घटाउन सकिन्छ ।

तर दशको स्थानमा २ बाट
९ घटाउन सकिँदैन ।

हामी सयको स्थानबाट
१ सय अथवा १० दश
सापटी लिन सक्छौँ ।

सय	दश	एक
७	२	६
-	१	९
	६	२

सय	दश	एक
७	२	६
-	१	९
	६	२

सय	दश	एक
६	१२	६
-	१	९
	३	४

सय	दश	एक
६	१२	६
-	१	९
	५	३

— हिसाब गर्नुहोस् :

$\begin{array}{r} - \\ \hline 1 & 5 & 9 & 2 \\ 2 & 8 & 4 & 1 \end{array}$	$\begin{array}{r} - \\ \hline 1 & 9 & 2 & 9 \end{array}$	$\begin{array}{r} - \\ \hline 1 & 5 & 9 & 6 \\ 2 & 8 & 2 & 5 \end{array}$
$\begin{array}{r} - \\ \hline 1 & 2 & 8 & 9 \\ 2 & 4 & 9 & 0 \end{array}$	$\begin{array}{r} - \\ \hline 1 & 9 & 5 & 8 \\ 2 & 4 & 7 & 6 \end{array}$	$\begin{array}{r} - \\ \hline 1 & 6 & 9 & 5 \\ 6 & 1 & 9 & 6 \end{array}$
$\begin{array}{r} - \\ \hline 1 & 6 & 9 & 8 \\ 6 & 5 & 9 & 0 \end{array}$	$\begin{array}{r} - \\ \hline 1 & 9 & 8 & 2 \\ 9 & 0 & 7 & 1 \end{array}$	$\begin{array}{r} - \\ \hline 1 & 9 & 5 & 6 \\ 5 & 4 & 3 & 7 \end{array}$
$\begin{array}{r} - \\ \hline 1 & 5 & 8 & 6 \\ 5 & 0 & 2 & 2 \end{array}$	$\begin{array}{r} - \\ \hline 1 & 5 & 8 & 6 \\ 5 & 4 & 3 & 7 \end{array}$	$\begin{array}{r} - \\ \hline 1 & 9 & 2 & 8 \\ 9 & 1 & 7 & 4 \end{array}$

● ● ४३७ बाट १५९ घटाउँदा कति हुन्छ ?

	सय	दश	एक
-			

सय	दश	एक
४	३	७

-	१	५
		९

एकको स्थानमा ७ बाट ९ घटाउन सकिँदैन ।

त्यसकारण

(क) एकको स्थानमा दशको स्थानबाट १ दश अथवा १० एक सापटी लिने । ७ एक र १० एक गरी १७ एक भयो ।

(ख) त्यसपछि १७ बाट ९ घटाउने

	सय	दश	एक
-		(An arrow points from the 'दश' column of the first row to the 'दश' column of the second row, indicating the borrowing process.)	

सय	दश	एक
२	१७	
४	३	८

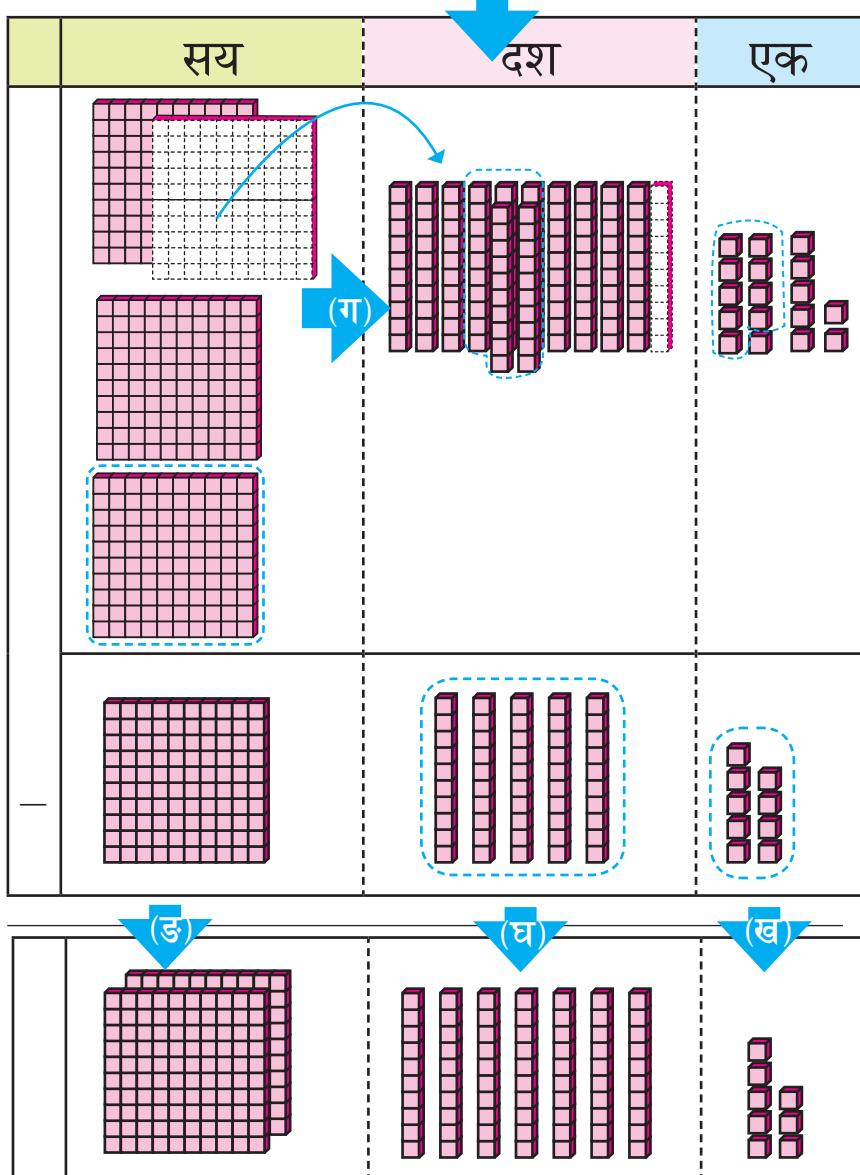
-	१	५
		९
		५

दशको स्थानमा बाँकी रहेको २ बाट ५ घटाउन सकिँदैन । त्यसकारण

(ग) दशको स्थानमा सयको स्थानबाट १ सय अथवा १० दश सापटी लिने

(घ) त्यसपछि १२ दश बाट ५ दश घटाउने

सय	दश	एक
३	२	१७
४	३	६
-	५	९
१	७	८

(ङ) त्यसपछि सयको स्थानमा ३ बाट १ घटाउने

सय	दश	एक
३	२	१७
४	३	६
-	५	९
१	७	८

— हिसाब गर्नुहोस् :

● स्थानमान तालिकामा राखी ३५१ बाट ५३ घटाउनुहोस् :

दशको स्थानमा
घटाउन सकिन्छ किनकि
 $5 - 5 = 0$ हुन्छ ।

तर हामीले एकको स्थानमा
घटाउ गर्दा १ दश अथवा
१० एक सापटी लिनुपर्छ ।

सय	दश	एक
३	५	१	३	५	१	२	९	१	२	९	१
-	५	३	-	५	३	-	५	३	-	५	३

— हिसाब गर्नुहोस् :

$ \begin{array}{r} & 2 & 1 & 8 \\ - & 1 & 9 & 9 \\ \hline & & & \end{array} $	$ \begin{array}{r} & 5 & 6 & 5 \\ - & 1 & 6 & 6 \\ \hline & & & \end{array} $	$ \begin{array}{r} & 4 & 9 & 2 \\ - & 9 & 9 & 9 \\ \hline & & & \end{array} $
$ \begin{array}{r} & 6 & 1 & 6 \\ - & 1 & 9 & 5 \\ \hline & & & \end{array} $	$ \begin{array}{r} & 7 & 6 & 5 \\ - & 1 & 6 & 9 \\ \hline & & & \end{array} $	$ \begin{array}{r} & 9 & 5 & 3 \\ - & 1 & 9 & 6 \\ \hline & & & \end{array} $

स्थानमान तालिकामा राखी ३०५ बाट ११७ घटाउनुहोस् :

सय	दश	एक

सय	दश	एक
३	०	५
-	१	७

एकको स्थानमा ५ बाट ७ घटाउन सकिँदैन । त्यसैले दशको स्थानबाट १ दश अथवा १० एक सापटी लिनुपर्छ तर दशको स्थानमा सापटी लिने सझेख्या छैन ।

सय	दश	एक

(क)

सय	दश	एक
२	१०	५
३	०	७
-	१	७

(ख)

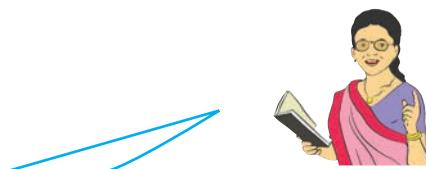
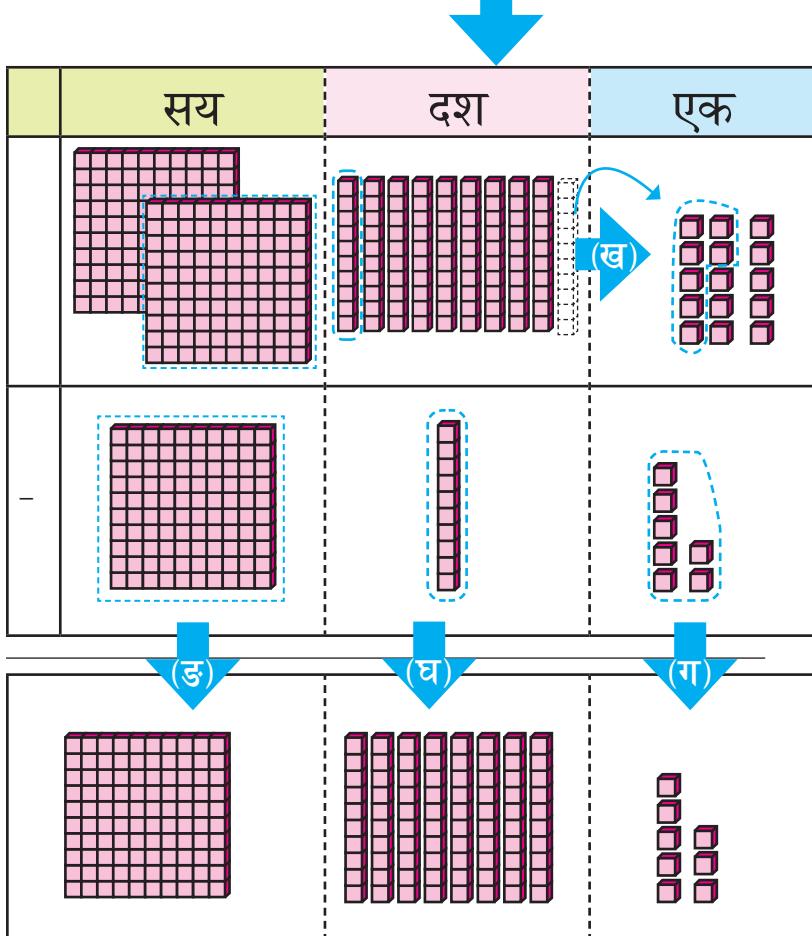
सय	दश	एक
२	९	५
३	०	७
-	१	७

त्यसकारण,

(क) सुरुमा दशको स्थानमा सयको स्थानबाट १ सय वा १० दश सापटी लिने

(ख) त्यसपछि दशको स्थानबाट १ दश (१०) सापटी लिने

त्यसपछि क्रमशः

- (ग) एकको स्थान
- (घ) दशको स्थान र
- (ङ) सयको स्थानका हिसाब गर्ने

(ग)	सय	दश	एक
-	९	१	५
	२	१०	५
	३	०	७
	१	१	७
			८

(घ)	सय	दश	एक
-	९	१	५
	२	१०	५
	३	०	७
	१	१	७
			८

(ङ)	सय	दश	एक
-	९	१	५
	२	१०	५
	३	०	७
	१	१	७
	१	८	८

— हिसाब गर्नुहोस् :

$$\begin{array}{r}
 & ७ & ० & १ \\
 - & ४ & ९ & ५ \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & ६ & ० & ४ \\
 - & २ & ० & ९ \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & ८ & ० & ६ \\
 - & ३ & ५ & ९ \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & ७ & ० & ६ \\
 - & ५ & ३ & ७ \\
 \hline
 & & &
 \end{array}$$

— हिसाब गर्नुहोस् :

१.

$$\begin{array}{r} ८५ \\ - ३४ \\ \hline \end{array}$$

२.

$$\begin{array}{r} ९७ \\ - ५८ \\ \hline \end{array}$$

३.

$$\begin{array}{r} ५० \\ - ३५ \\ \hline \end{array}$$

४.

$$\begin{array}{r} १२३ \\ - ४५ \\ \hline \end{array}$$

५.

$$\begin{array}{r} २३६ \\ - ७८ \\ \hline \end{array}$$

६.

$$\begin{array}{r} ३०८ \\ - १२९ \\ \hline \end{array}$$

७.

$$\begin{array}{r} ८३५ \\ - ३७० \\ \hline \end{array}$$

८.

$$\begin{array}{r} ३५० \\ - १७६ \\ \hline \end{array}$$

९.

$$\begin{array}{r} २३७ \\ - १६० \\ \hline \end{array}$$

१०.

$$\begin{array}{r} ७०३ \\ - ७४ \\ \hline \end{array}$$

— हिसाब गर्नुहोस् :

१. खउटा गाउँमा २५० घरपरिवार छन् ।
यदि २४० घरपरिवारमा टेलिभिजन
रहेछ भने कति घरपरिवारमा टेलिभिजन
रहेनछ ?

-
२. रोसनले खउटा मेलामा २२५ ओटा
खेलौनाहरू बेच्न राखे । मेला सकिँदा
१२१ ओटा खेलौनाहरू बेचे भने कति
खेलौना बाँकी रहे ?

-
३. खउटा गणित किताबमा २२४ पृष्ठहरू
छन् । जसमध्ये १०६ पृष्ठमा चित्रहरू
रहेछन् । कतिओटा पृष्ठमा चित्र
रहेनछन् ?

- हिसाब गर्नुहोस् :

१. खउटा विद्यालयमा भएका ४१ ओटा कम्प्युटरहरूमध्ये १३ ओटा बिग्रेका रहेछन् । कति ओटा कम्प्युटरहरू चल्ने अवस्थामा छन् ?

२. खउटा फुटबलको मूल्य रु. ८२० पर्छ । सुमितसँग रु. ६३० छ भने सो फुटबल किन्तु कति रकम पुगेन होला ?

३. खउटा गाउँमा भिटामिन A खुवाउने उमेर समूहका ४२५ जना बालबालिकाहरू छन् । जसमध्ये पहिलो दिनमा ३७५ जना बालबालिकाहरूलाई मात्र भिटामिन A खुवाइयो । कति जना बालबालिकालाई भिटामिन A खुवाउन बाँकी रह्यो ?

— हिसाब गर्नुहोस् :

१. रुउटा बथानमा ४६५ भेडा र ३८९ च्याङ्गा छन् । भेडाको सङ्ख्या च्याङ्गाको भन्दा कतिले बढी रहेछ ?

२. जनहित आधारभूत विद्यालयमा भएका ७३८ विद्यार्थीहरूमध्ये २६५ जना अभिभावकसँग सवारी साधनमा आउँछन् । बाँकी विद्यार्थीहरू हिँडेर आउँछन् भने कति विद्यार्थीहरू हिँडेर आउँदा रहेछन् ?

३. एक जना पसलेले रुउटा बाकसमा भएका १४४ पाकेट नुनमध्ये ६८ पाकेट बेचे भने कति पाकेट नुन बेच्न बाँकी छ ।

गणितका आधारभूत क्रिया १

 हेरौं, मैले कति सिकें ?

१. हिसाब गर्नुहोस् :

$ \begin{array}{r} + \\ 1 \ 2 \ 4 \ 9 \\ \hline 2 \ 4 \ 9 \end{array} $	$ \begin{array}{r} + \\ 5 \ 2 \ 3 \ 9 \\ \hline 2 \ 3 \ 9 \end{array} $	$ \begin{array}{r} + \\ 9 \ 1 \ 8 \ 2 \\ \hline 1 \ 8 \ 2 \end{array} $
$ \begin{array}{r} + \\ 2 \ 5 \ 0 \ 9 \\ \hline 5 \ 0 \ 9 \end{array} $	$ \begin{array}{r} + \\ 3 \ 2 \ 5 \ 6 \\ \hline 2 \ 5 \ 6 \end{array} $	$ \begin{array}{r} + \\ 2 \ 3 \ 0 \ 8 \\ \hline 3 \ 0 \ 8 \end{array} $
$ \begin{array}{r} - \\ 9 \ 2 \ 5 \ 0 \\ \hline 2 \ 5 \ 0 \end{array} $	$ \begin{array}{r} - \\ 8 \ 9 \ 2 \ 5 \\ \hline 9 \ 2 \ 5 \end{array} $	$ \begin{array}{r} - \\ 9 \ 1 \ 8 \ 2 \\ \hline 1 \ 8 \ 2 \end{array} $
$ \begin{array}{r} - \\ 5 \ 4 \ 2 \ 0 \\ \hline 4 \ 2 \ 0 \end{array} $	$ \begin{array}{r} - \\ 6 \ 5 \ 3 \ 9 \\ \hline 5 \ 3 \ 9 \end{array} $	$ \begin{array}{r} - \\ 3 \ 2 \ 0 \ 5 \\ \hline 2 \ 0 \ 5 \end{array} $

२. नेपाली भाषाको कविताको एउटा किताबमा १२८ पृष्ठहरू छन् । अङ्ग्रेजी भाषाको कथाको अर्को पुस्तकमा २६४ पृष्ठहरू छन् । रविनले दुवै किताबका सबै पृष्ठहरू पढ्दा जम्मा कर्ति पृष्ठहरू पढेछन् ?

सय	दश	एक

३. एक जना किसानले ४५५ ओटा कुखुराहरू पालेका रहेछन् । यदि उनले १४२ ओटा कुखुराहरू बिक्री गरेछन् । अब उनीसँग कर्तिओटा कुखुराहरू बाँकी रहे ?

सय	दश	एक

४. गीताको टोलमा ७५६ जना मानिस बस्छन् । रहमानको टोलमा ६९८ जना मानिस बस्छन् । दुई जनामध्ये कसको टोलमा कर्ति जना मानिस बढी बस्छन् ?

सय	दश	एक

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

पाठ ९

लम्बाइ

 सीता र हरी बोतलको लम्बाइका बारेमा टेलिफोनबाट संवाद गर्दैछन् ।

मेरो बोतलको लम्बाइ दुईओटा सिसाकलमको बराबर छ ।

मेरो बोतलको लम्बाइ तीनओटा सिसाकलमको लम्बाइसँग बराबर छ । त्यसैले मेरो बोतल लामो छ ।

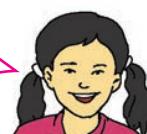
■ भोलिपल्ट विद्यालयमा ■

ओहो ! तिम्रो बोतल पो मेरो बोतलभन्दा लामो रहेछ, कसरी ?

तिम्रो सिसाकलम मेरो सिसाकलमभन्दा छोटो हुन सक्दछ ।

दुईओटा बोतलको लम्बाइ तुलना गर्न हामीले एउटै लम्बाइको सिसाकलमले नाप्नुपर्दछ ।

तपाईंसँग भएको सिसाकलमको प्रयोग गरी आफ्नो कक्षाकोठामा भएका वस्तुहरूको लम्बाइ नाप्नुहोस् ।

छलफल गर्नुहोस् :

तिमीहरूका घरमा आमा, बुबा तथा दाजुभाइले डोरीलाई नापेको देखेका छौं । केको प्रयोग गरी नाप्नुहुन्छ ?

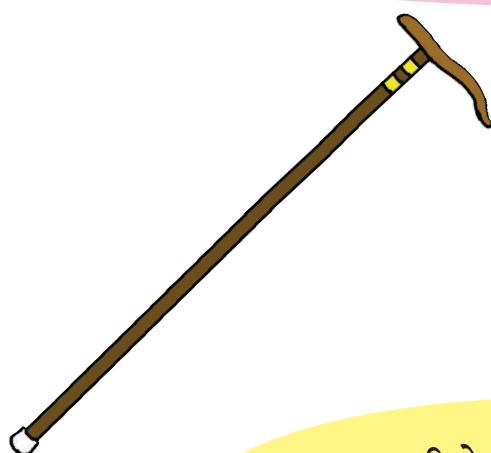
मिटर टेपको प्रयोग गरेर नाप्नुहुन्छ ।

हात र बित्ताको प्रयोग गरेर नाप्नुहुन्छ ।

अब हामी यो लट्ठीलाई हातले नापौँ है त ।

ए ! हामीले एउटा लट्ठी नाप्दा फरक फरक नाप आयो त !

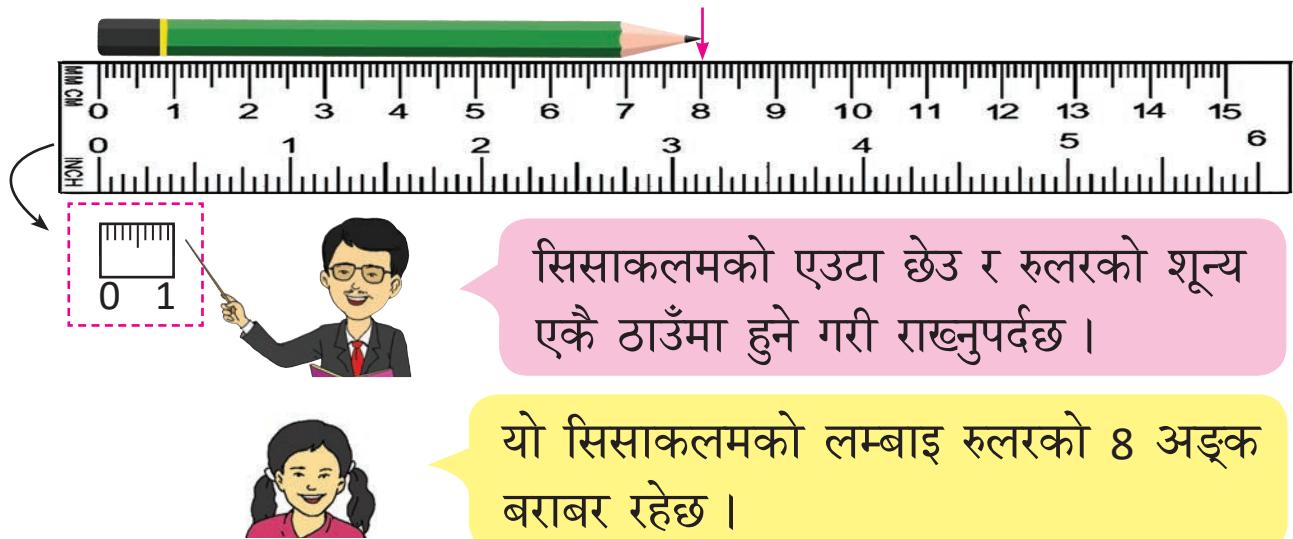

अब एकै नाप आउनका लागि के गर्ने होला ?

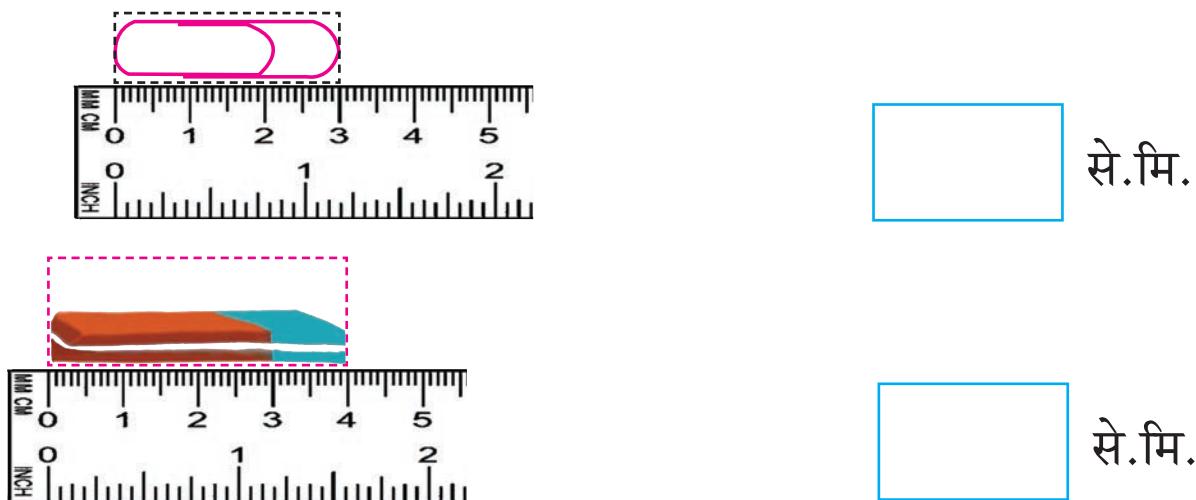
रुलरको प्रयोग गरी नाप्ने ।

● ● रुलरको प्रयोग गरी तल दिशाका सिसाकलमको लम्बाइ नाप्नुहोस् :

● ● तल दिशाका वस्तुहरूको लम्बाइ कति से.मि. छ ?

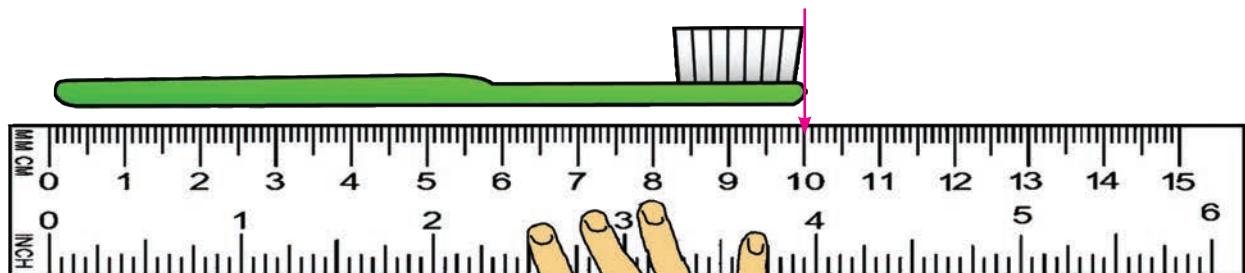
●● चित्र हेरी दिइएका वस्तुको लम्बाई पता लगाउनुहोस् :

इरेजरका छेउहरू र मा छन् ।

इरेजरको लम्बाई से.मि. छ ।

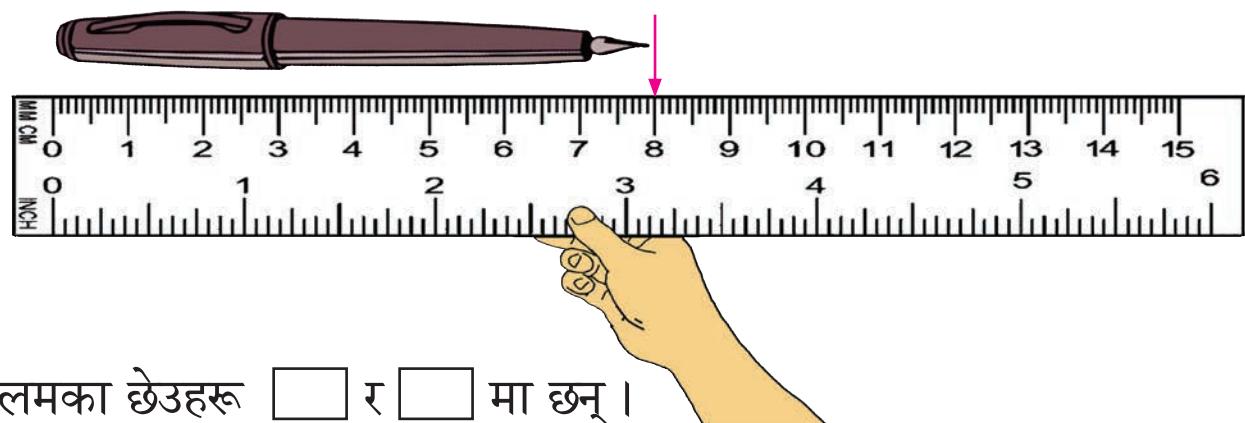

ब्रसको छेउहरू र मा
छन् ।

ब्रसको लम्बाई से.मि. छ ।

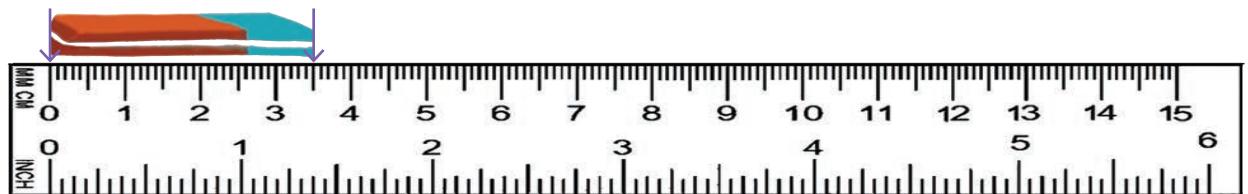

कलमका छेउहरू र मा छन् ।

यसको लम्बाई से.मि. छ ।

● ● रुलर प्रयोग गरी इरेजरको लम्बाई नाप्नुहोस् :

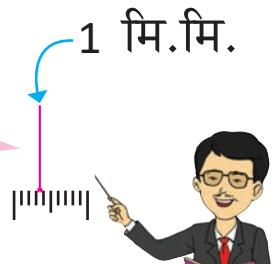
ए ! इरेजर 3 से.मि. भन्दा लामो छ तर 4 से.मि. भन्दा छोटो छ, यसलाई कसरी व्यक्त गर्ने होला ?

हामीसँग से.मि. भन्दा पनि सानो एकाइ छ ।

एक से.मि. लाई 10 बराबर भागमा बाँडिएको हुन्छ । रुलरमा देखिने एक धक्कदिखि अर्को धर्कासम्मको लम्बाई “1 मिलिमिटर” हुन्छ । मिलिमिटरलाई छोटकरीमा “मि.मि.” लेखिन्छ ।

उक्त इरेजर 3 से.मि. र 5 मिलिमिटर लामो छ । त्यसकारण इरेजरको लम्बाई 3 से.मि. 5 मि.मि. छ ।

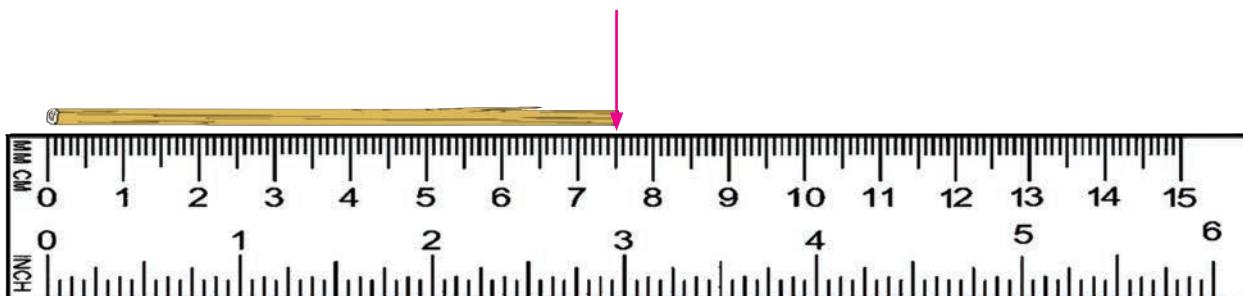

पढ्नुहोस् र छलफल गर्नुहोस् :

यो सिसाकलम 8 से.मि. भन्दा लामो छ । सिसाकलमका चुच्चाले 8 भन्दा पछाडि 5 ओटा मसिना धर्कासम्म देखाएको छ । यसको लम्बाइ 8 से.मि. र 5 मि.मि. छ ।

$$1 \text{ से.मि.} = 10 \text{ मि.मि.}$$

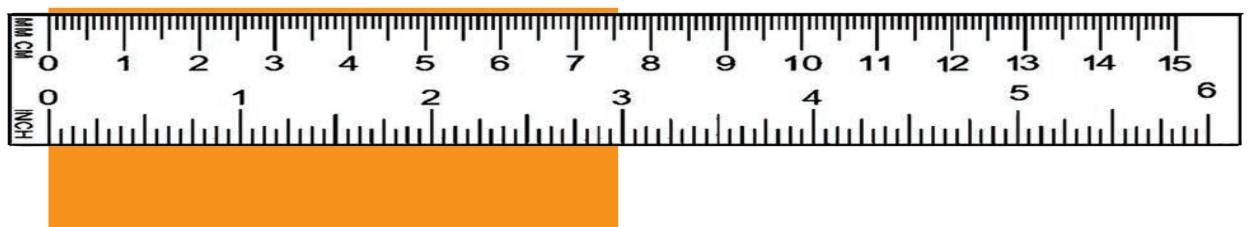
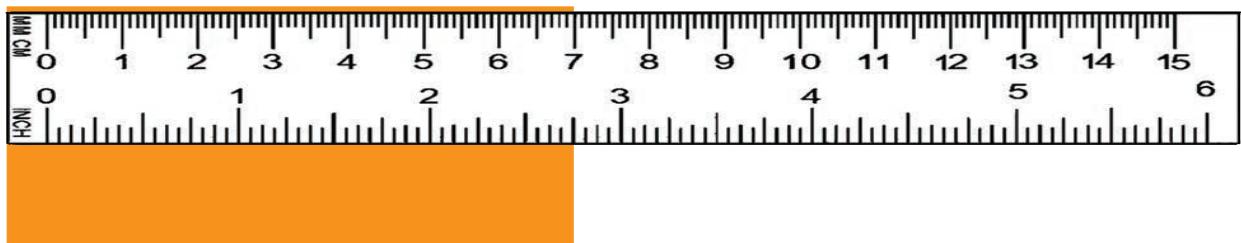
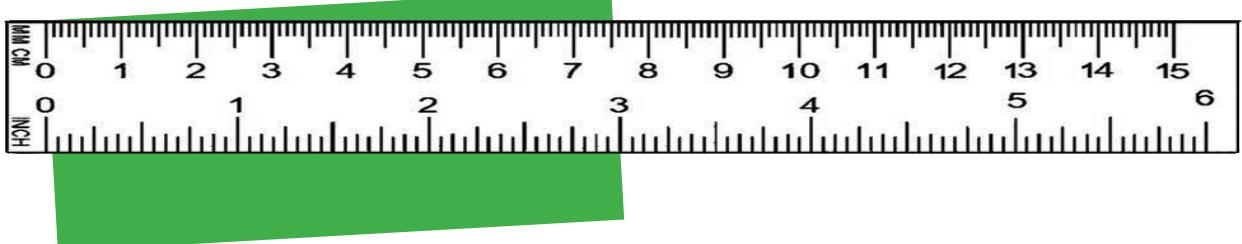
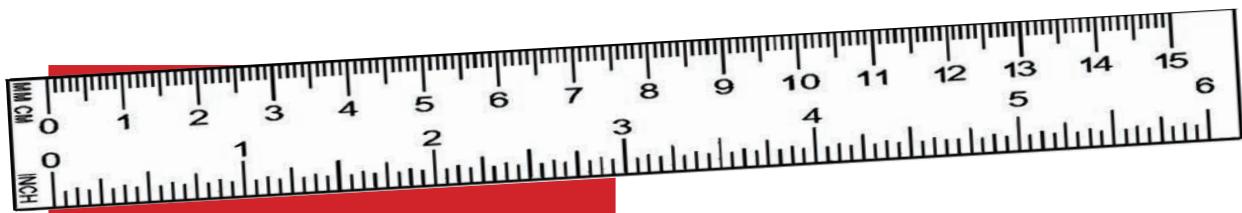

यो काठको टुक्रा 7 से.मि. भन्दा लामो छ ।

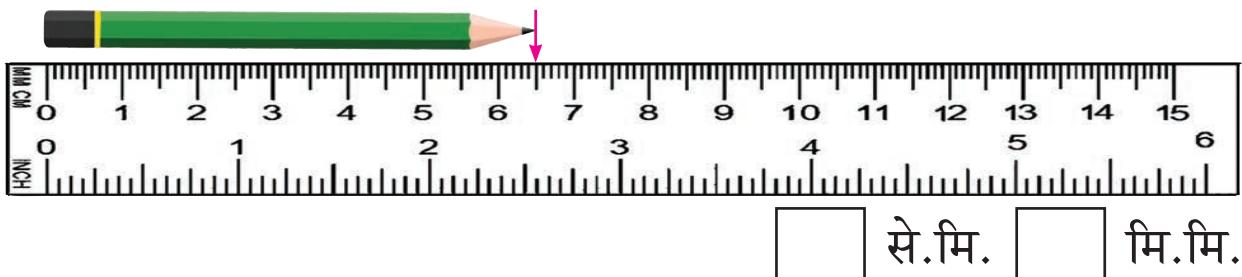
यो टुक्राको दोझो छेउले 7 भन्दा पछाडि 5 ओटा मसिना धर्कासम्म देखाएको छ ।

यसको लम्बाइ 7 से.मि. 5 मि.मि. हुन्छ ।

● ● लम्बाइ नापे कुन तरिका सही हो, छलफल गर्नुहोस् :

● चित्र अवलोकन जरी सिसाकलमको लम्बाइ पता लगाउनुहोस् :

● कक्षाकोठामा भरका वस्तुमध्ये ७ से.मि. भन्दा लामो वस्तु पता लगाउनुहोस् ।

●● लम्बाइ नाप्नुहोस् :

मसँग १५ से.मि.को रुलर छ । टेबुलको सतहको लम्बाइ र चौडाइ कसरी नाप्ने होला ?

टेबुलको एकछेउबाट नाप्न सुरु गर्ने । १५ से.मि.मा चिह्न लगाई पुनः त्यही चिह्न लगाएको स्थानबाट नाप्ने । यसै गरी टेबुलको पूरा लम्बाइ नाप्ने र सबै नापलाई जोडेर टेबुलको पूरा लम्बाइ पत्ता लगाउने

यस टेबुलको सतहको लम्बाइ □ से.मि. छ ।

यस टेबुलको सतहको चौडाइ □ से.मि. छ ।

यस टेबुलको उचाइ □ से.मि. छ ।

यो सूचना पाटी □ से.मि. लामो छ ।

यसको चौडाइ □ से.मि. छ ।

लम्बाइ र चौडाइबिचको फरक □ से.मि. छ ।

● आफ्नो वरिपरि रहेका तलका वस्तुको लम्बाइ नाप्नुहोस् :

गल □		ब्याट्री □	
खाट □		मोबाइल □	
काइयो □		भोला □	

 तपाईंका घरमा भएका तलका वास्तविक वस्तुहरूको लम्बाइ रुलरले नाप्नुहोस् र वस्तुको लम्बाइ लेख्नुहोस् :

	____ डाङु	____ से.मि.	____ मि.मि.
	____ चक्कु	____ से.मि.	____ मि.मि.
	____ पनिँ	____ से.मि.	____ मि.मि.
	____ चम्चा	____ से.मि.	____ मि.मि.
	____ कुचो	____ से.मि.	____ मि.मि.

 तपाईंको वरपर रहेका कुनै दुईओटा वस्तुहरूको लम्बाइ नाप्नुहोस् र कक्षामा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

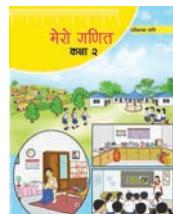
क्र.स.	वस्तुहरू	लम्बाइ

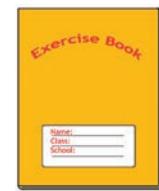
आफूले प्रयोग गरेका वस्तुहरूमध्ये कुन लामो छ ?

अनुमान गरी लेख्नुहोस् :

मेरो गणित किताब कर्ति लामो छ ? _____

कापी कर्ति लामो होला ? _____

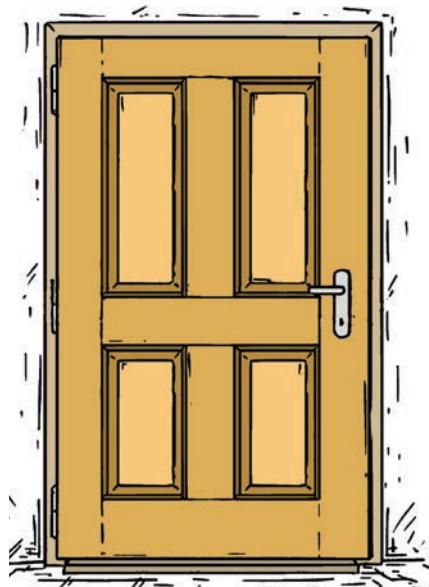
मेरो गणित किताब र कापीमध्ये कुन लामो होला ?

साँचो कर्ति से.मि. लामो होला ? _____

कलम कर्ति से.मि. लामो होला ? _____

कलम र साँचोमध्ये कुनचाहिँको लम्बाइ धेरै होला ? _____

भ्र्यालको उचाइ कर्ति से.मि. होला ? _____

ढोकाको उचाइ कर्ति से.मि. होला ? _____

भ्र्याल अग्लो कि ढोका ? _____

चित्रमा विभिन्न वस्तुहरू दिलेका छन् । ती वस्तुका लम्बाई अनुमान गर्नुहोस् :

साँचो	बोर्डमार्कर	कलम
बट्टा	टेबुल	डाङु

साँचो र सलाइको बट्टामध्ये कुन लामो छ ? _____

कलम लामो छ कि साँचो ? _____

कलम र डाङुमध्ये कुन लामो छ ? _____

बोर्डमार्कर र कलममध्ये कुन लामो छ ? _____

साँचोको लम्बाई अनुमान गर्नुहोस् :

यो ३ से.मि.
लामो होला !

यो ५ से.मि.
लामो होला !

वास्तविक लम्बाई थाहा पाउन
रुलर प्रयोग गर्नुपर्छ ।

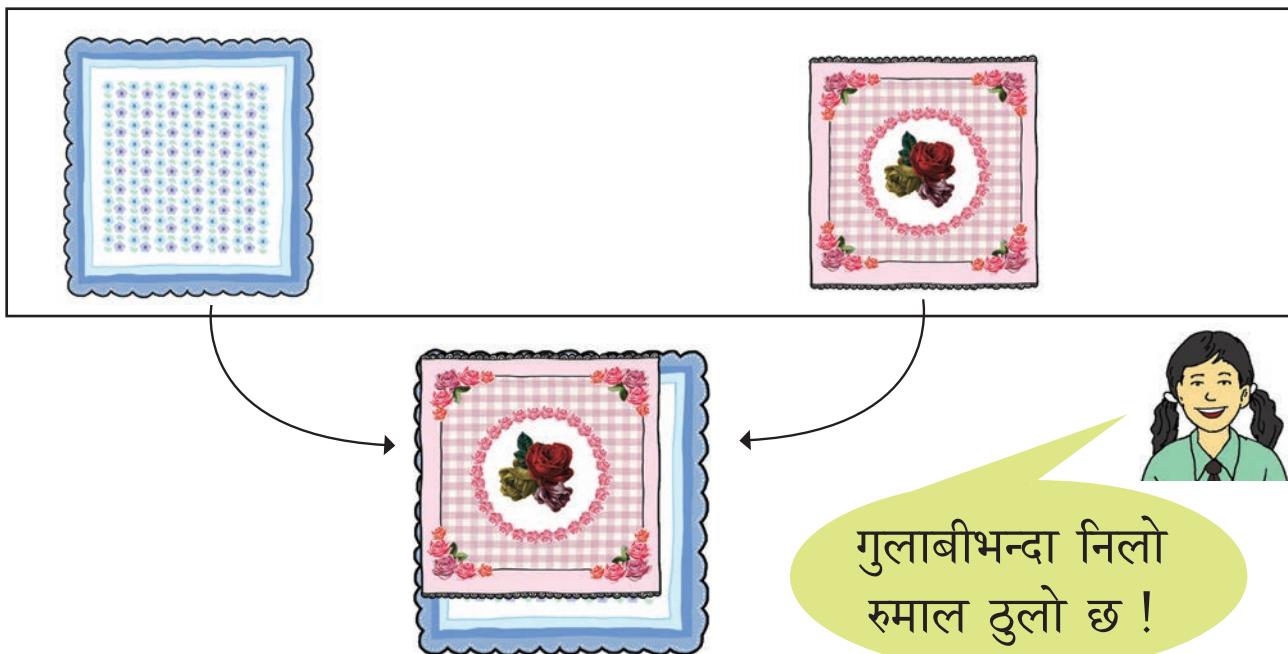

• तलका प्रत्येक वस्तुको लम्बाई अनुमान गरी वास्तविक लम्बाई पनि नाप्नुहोस् र तलको तालिकामा लेख्नुहोस् :

क्र.स.	वस्तु	अनुमानित लम्बाई	वास्तविक लम्बाई
१.	साँचो 		
२.	कलम 		
३.	बट्टा 		
४.	टेबुलको माथिको सतह 		
५.	डाङु 		

■ क्षेत्रफलको तुलना

 कुन रुमाल ठुलो होला ?

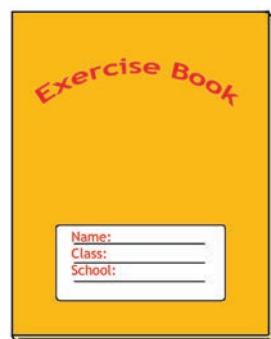
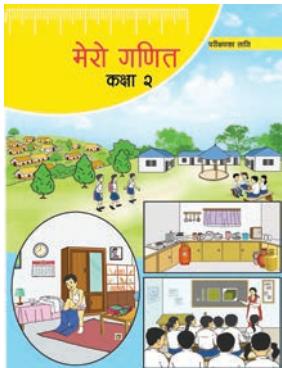
 कक्षा २ को मेरो गणित पाठ्यपुस्तकभन्दा ठुला र उस्तै आकारका विद्यालयमा भएका अन्य वस्तुहरूको नाम लेख्नुहोस् :

१.	४.
२.	५.
३.	

 विद्यालय वरपर रहेका दुई दुईओटा आयताकार वस्तुहरूको क्षेत्रफल तुलना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

क्र.स.	वस्तुहरू	बढी क्षेत्रफल भएका वस्तु	कम क्षेत्रफल भएका वस्तु
१.	_____ र _____		
२.	_____ र _____		

 चित्रमा दिइएका जस्तै दुई वस्तुहरू तुलना गरी कम क्षेत्रफल र बढी क्षेत्रफल भएका वस्तुको नाम लेख्नुहोस् :

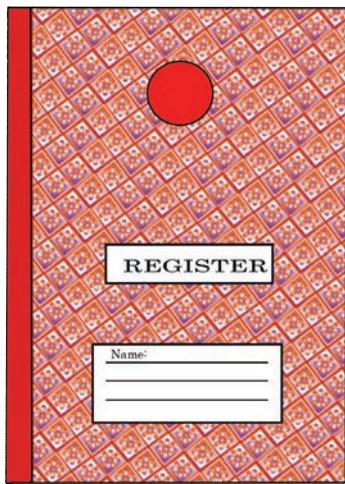
(A)

(B)

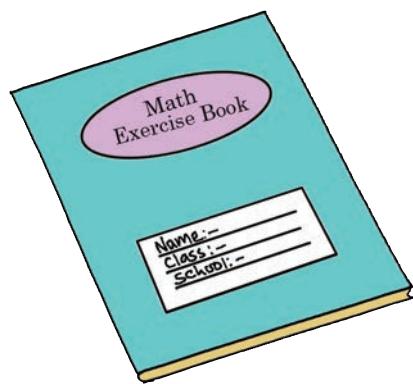
कम: .....

बढी: .....

(M)

(N)

कम: .....

बढी: .....

तल दिइएका चित्रहरू अवलोकन गरी क्षेत्रफलका आधारमा बढ्दो क्रममा लेख्नुहोस् :

(A)

(B)

(C)

बढ्दो क्रम: ,

,

घट्दो क्रम: ,

,

(D)

(E)

(F)

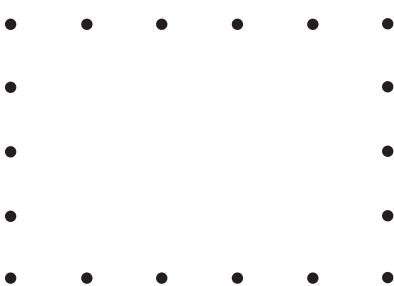
बढ्दो क्रम: ,

,

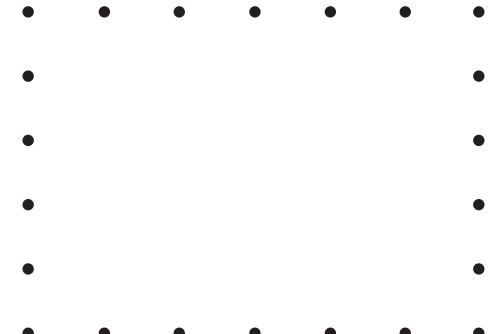
घट्दो क्रम: ,

,

 चित्रमा थोप्लाहरू जोडी बढी क्षेत्रफल भएका चित्रको नाम
लेख्नुहोस् :

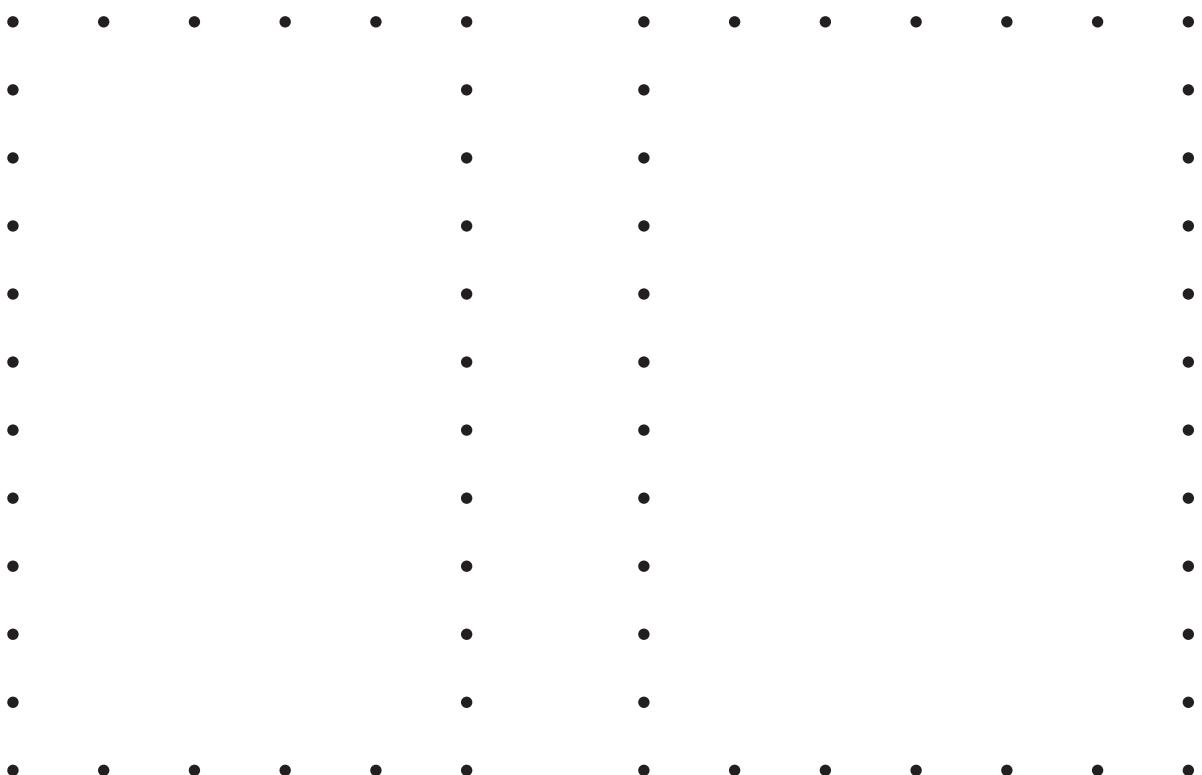

A

B

चित्र :

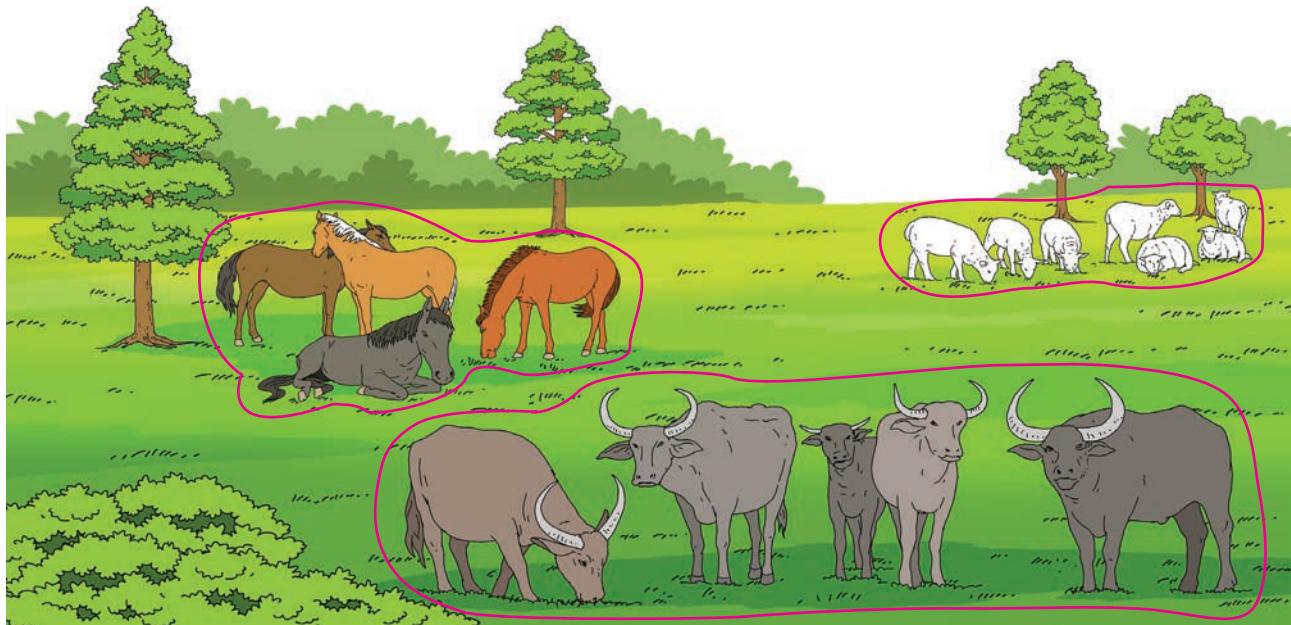

X

Y

चित्र :

छलफल गर्नुहोस् :

कतिओटा समूह छन् ? _____

कतिओटा घोडा छन् ? _____

कतिओटा भेडा छन् ? _____

कतिओटा भैँसी छन् ? _____

ओटा समूह

१ समूहमा _____ ओटा कचौरा

जम्मा _____ कचौरा

अवलोकन गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

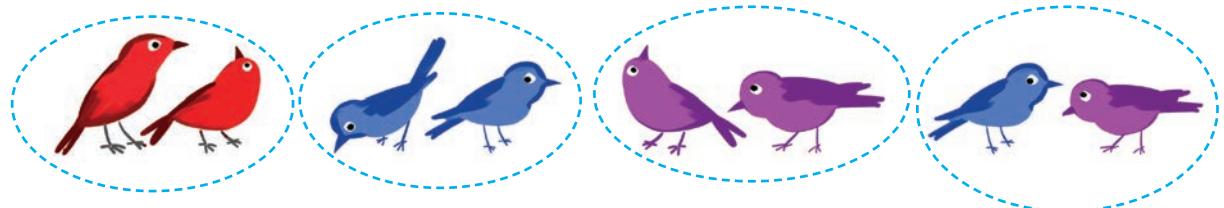
कति जना मानिस घोडामा चढेका छन् ? _____

$2 + 2 + 2 + 2 =$ _____

प्रत्येक गाडीमा कति जना बालबालिका छन् ? _____

गाडीमा जम्मा कति जना बालबालिका छन् ? _____

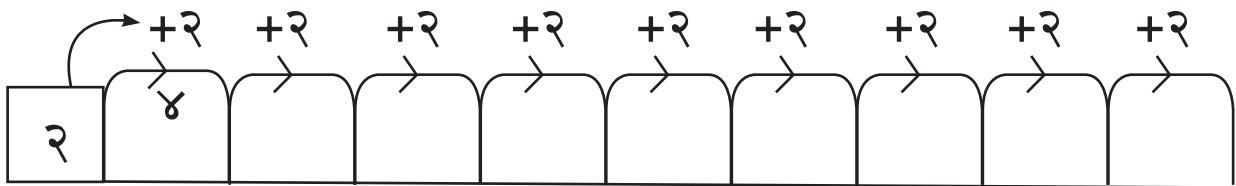

$2 + 2 + 2 + 2 =$ _____

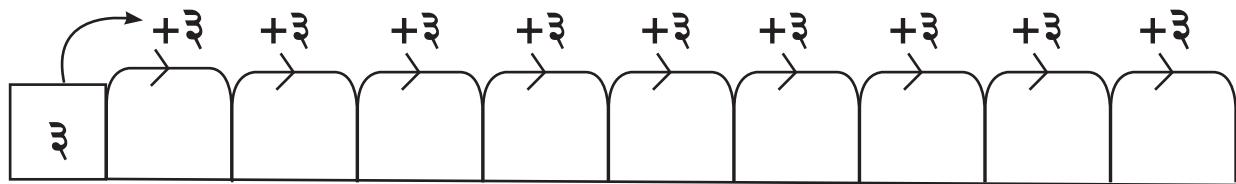
प्रत्येक समूहमा कति चराहरू छन् ? _____

जम्मा चराहरू कति छन् ? _____

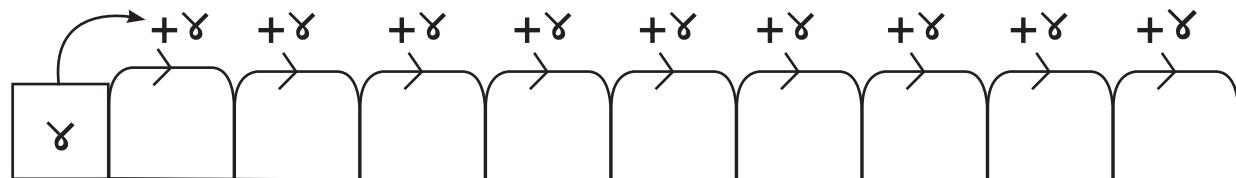
+ प्रत्येक पटक २ जोड़दै जानुहोस् :

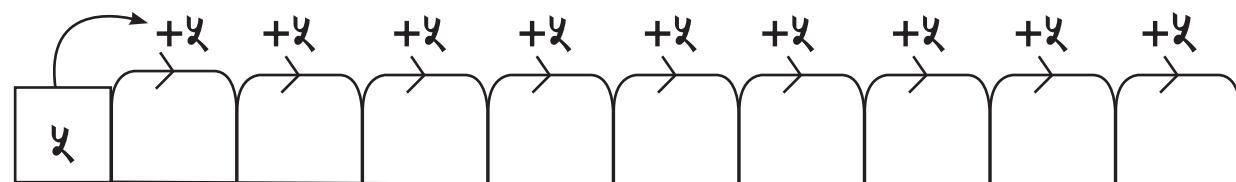
+ प्रत्येक पटक ३ जोड़दै जानुहोस् :

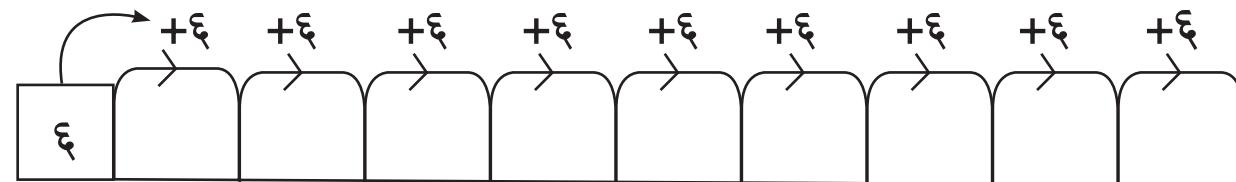
+ प्रत्येक पटक ४ जोड़दै जानुहोस् :

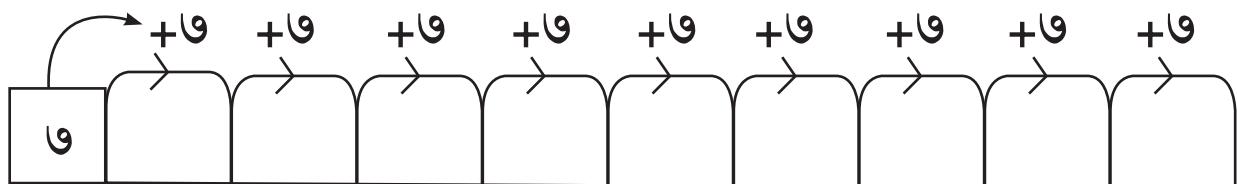
+ प्रत्येक पटक ५ जोड़दै जानुहोस् :

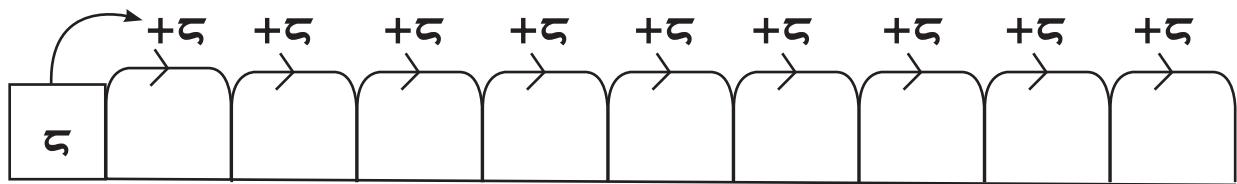
+ प्रत्येक पटक ६ जोड़दै जानुहोस् :

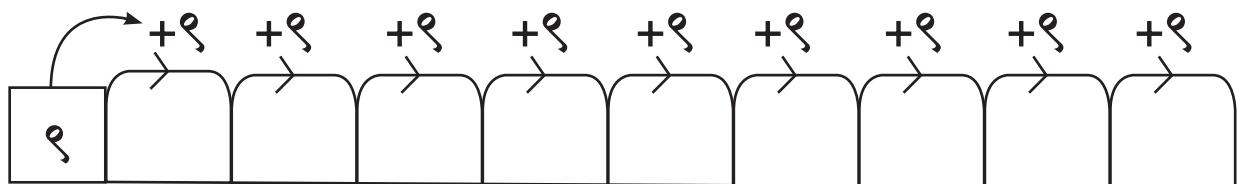
+ प्रत्येक पटक ७ जोड़दै जानुहोस् :

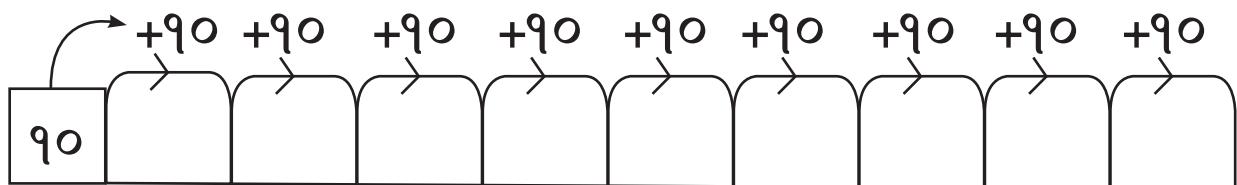
+ प्रत्येक पटक ८ जोड़दै जानुहोस् :

+ प्रत्येक पटक ९ जोड़दै जानुहोस् :

+ प्रत्येक पटक १० जोड़दै जानुहोस् :

२ बाट सुरु गरी प्रत्येक दोस्रो सङ्ख्यालाई रड लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

३ बाट सुरु गरी प्रत्येक तेस्रो सङ्ख्यालाई रड लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

४ बाट सुरु गरी प्रत्येक चौथो संख्यालाई रङ्ग लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

५ बाट सुरु गरी प्रत्येक पाँचौं संख्यालाई रङ्ग लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

 ६ बाट सुरु गरी प्रत्येक छैटौं सङ्ख्यालाई रड लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

 ७ बाट सुरु गरी प्रत्येक सातौं सङ्ख्यालाई रड लगाउनुहोस् :

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

८ बाट सुरु गरी प्रत्येक आठौं संख्यालाई रङ्ग लगाउनुहोस् :

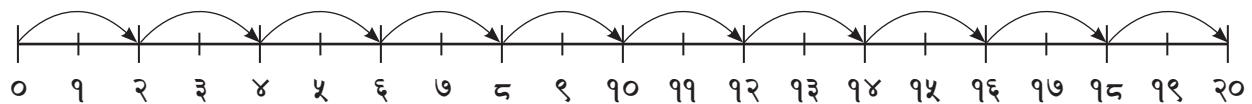
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

९ बाट सुरु गरी प्रत्येक नवौं संख्यालाई रङ्ग लगाउनुहोस् :

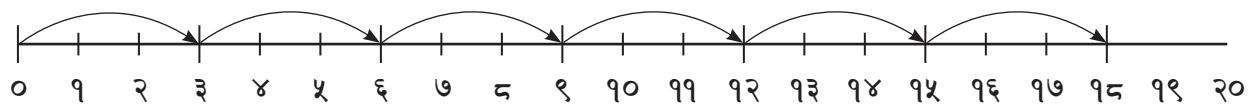
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०
३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०
४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०
६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०
७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०
८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०
९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

 दुईले फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

२, ४, ६, ८, १०, १२, _____, _____, _____, _____

 तीनले फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

३, ६, ९, १२, _____, _____,

 दुईले फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

२, ४, ६, _____, _____, _____, _____, _____, _____, _____

१, ३, ५, ७, _____, _____, _____, _____, _____, _____

 तीनले फड्के गणना गर्नुहोस् र लेख्नुहोस् :

३, ६, ९, १२, _____, _____, _____, _____, _____

१, ४, ७, १०, _____, _____, _____, _____, _____

तल दिझरका अवस्थाहरू अध्ययन गर्नुहोस् :

प्रत्येक डुझामा दुई जना बालबालिकाका दरले तीनओटा डुझामा जम्मा छ जना बालबालिकाहरू छन् ।

यसलाई गणितीय वाक्यमा यसरी व्यक्त गर्न सकिन्छ ।

$$2 \times 3 = 6$$

२ तीन पटक = ६ हुन्छ ।

यसको अर्थ

“२ तीन पटक = ६ हुन्छ” ।

गुणन जनाउन ‘×’ सङ्केत प्रयोग गरिन्छ ।

$$\boxed{2} \times \boxed{3} = \boxed{6}$$

प्रत्येक डुझामा रहेका बालबालिकाको सङ्ख्या

डुझाको सङ्ख्या

जम्मा बालबालिका सङ्ख्या

यसरी 2×3 को हिसाब गर्नुलाई ‘गुणन’ भनिन्छ ।

 चित्र हेरी खाली ठाड़ भर्नुहोस् :

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10$$

2	पाँच पटक	=	10

2	$\times$	5	=	10	जम्मा	10	बेलुन

$$\text{—} + \text{—} + \text{—} + \text{—} + \text{—} + \text{—} = \text{—}$$

	छ पटक	=	

	$\times$		=		जम्मा	10	बेलुन

$$\text{—} + \text{—} + \text{—} + \text{—} + \text{—} + \text{—} + \text{—} = \text{—}$$

	सात पटक	=	

	$\times$		=		जम्मा	10	बेलुन

✖ चित्र हेरी खाली ठाउँ भनुहोस् :

$$\underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

आठ पटक   =

×   =

जम्मा बेलुन

$$\underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

नौ पटक   =

×   =

जम्मा बेलुन

$$\underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

दश पटक   =

×   =

जम्मा बेलुन

बराबर बाँडौँ :

आमाले विद्यालयमा खाजाका लागि एउटा रोटी पठाउनुभएको थियो । त्यो दिनमा मेरो एक जना साथीले खाजा नर्लिई आएका रहेछन् । हामी दुवैले सो रोटी बराबर बाँडेर खायौँ ।

एक जनाले कति
रोटी खाए ?

आधा पार्नुहोस् :

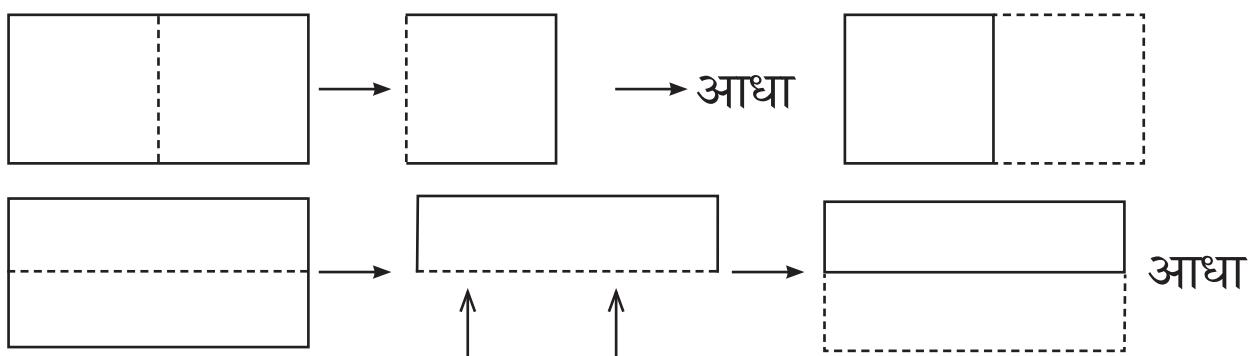
कापीको एक पाना लिनुहोस् ।

सिङ्गो

अब कापीको एक पानालाई पट्याएर आधा पार्नुहोस् ।

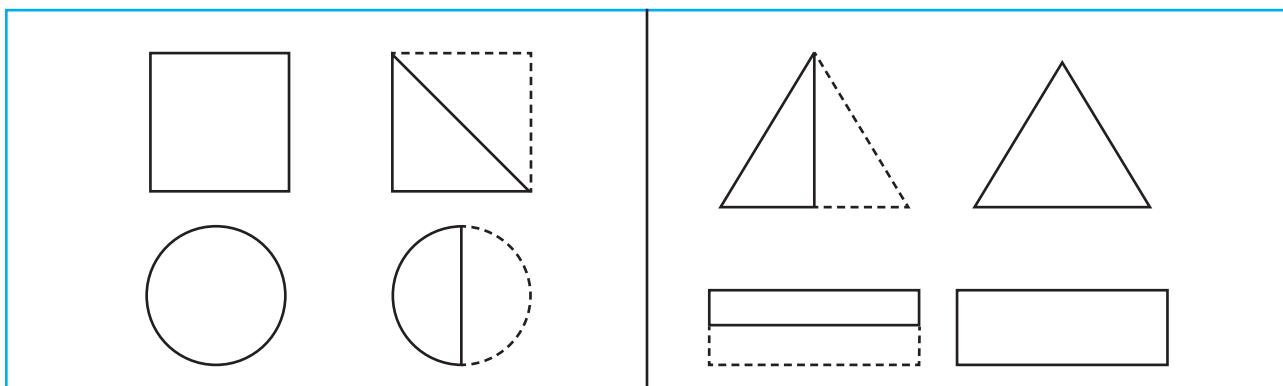
कापीको एक पानालाई आधा पार्न कति
किसिमले पट्याउन सकिन्छ होला ?

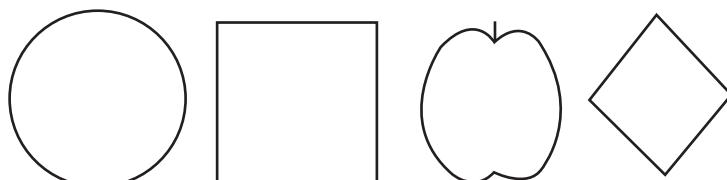

रड भर्नुहोस् :

सिङ्गोमा निलो र आधामा कालो रड भर्नुहोस् :

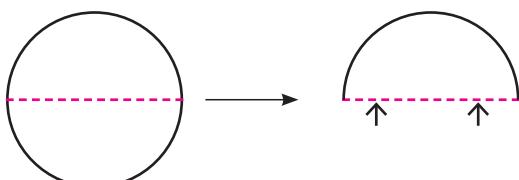

रुलर र सिसाकलम प्रयोग गरी आधा गर्नुहोस् :

खुटा वृत्ताकार कागज लिनुहोस् र तल दिइएनुसार क्रियाकलाप गर्नुहोस् :

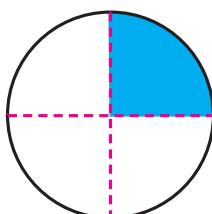
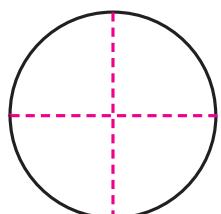
एक पटक पट्याउनुहोस् :

फेरि अर्को पटक पट्याउनुहोस् :

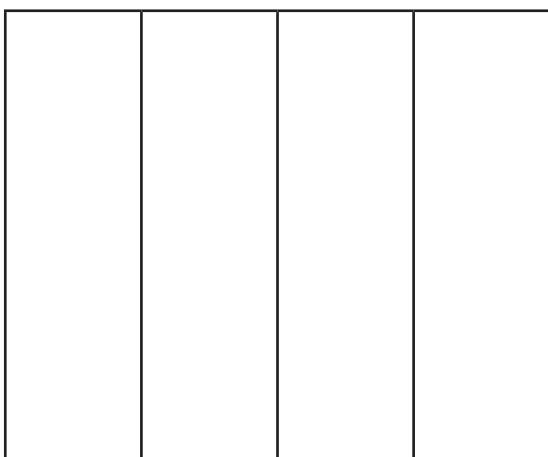
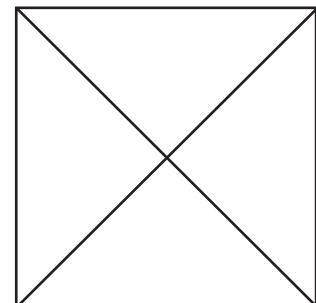
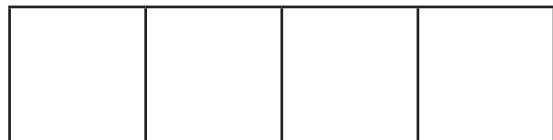
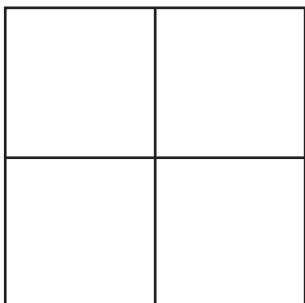

अब पट्याएको भाग खोल्नुहोस् । रुलर प्रयोग गरी चार बराबर भाग लगाउनुहोस् । एक भाग एक चौथाइ हो ।

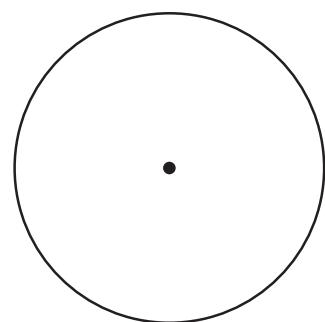
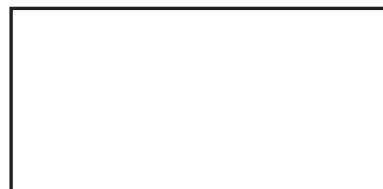
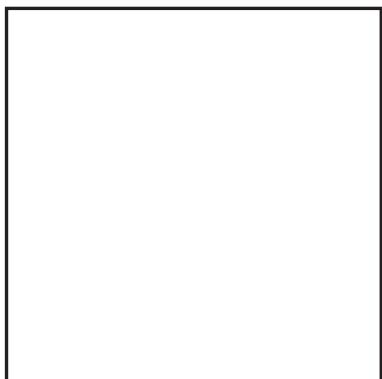

एक चौथाइ

 एक चौथाइमा रड भर्नुहोस् :

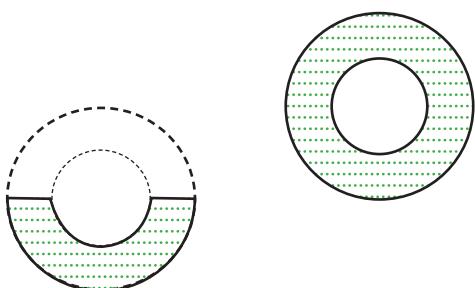
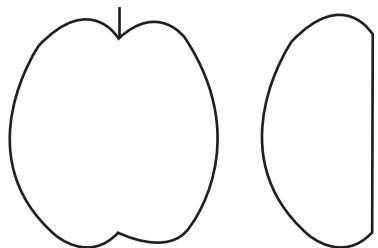

 सिङ्गोलाई चार भाग लगाई एक चौथाइमा रड भर्नुहोस् :

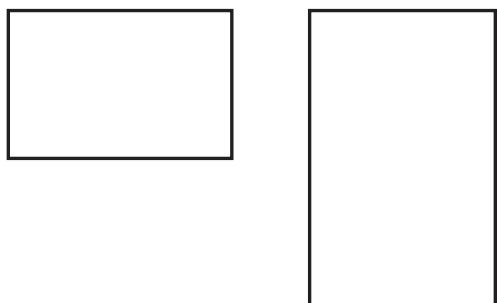
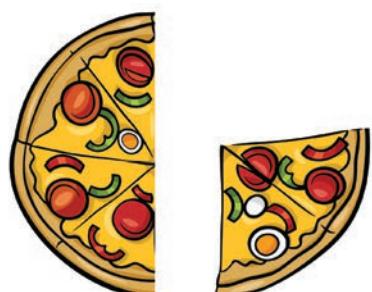
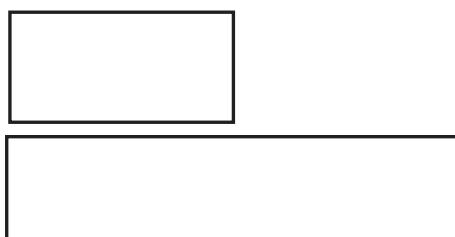
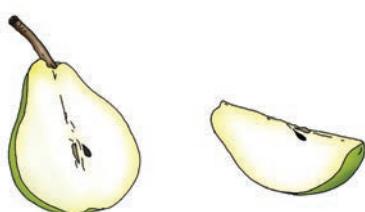

उस्तै किसिमका वस्तुहरूमध्ये ठुलो भागमा जोलो लगाउनुहोस् :

सानामा (✓) र ठुलामा (✗) चिह्न लगाउनुहोस् :

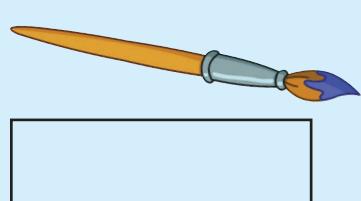
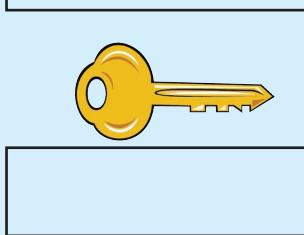

मेरो विद्यालय

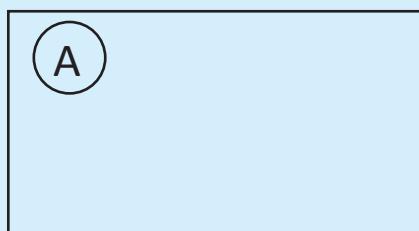

हेरौँ, मैले कति सिकें ?

१. तल दिइएका वस्तुहरूको लम्बाई सेन्टिमीटरमा अनुमान गरी लेख्नुहोस् ।

२. तल दिइएका चित्रमा कम क्षेत्रफल र बढी क्षेत्रफल भएका चित्रको नाम लेख्नुहोस् :

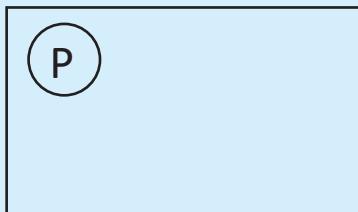
र

कम क्षेत्रफल भएको चित्र

बढी क्षेत्रफल भएको चित्र

र

बढी क्षेत्रफल भएको चित्र

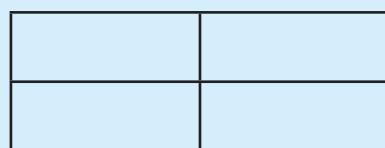
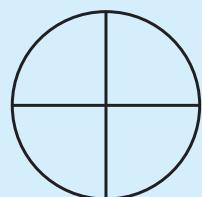
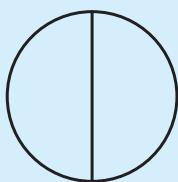
कम क्षेत्रफल भएको चित्र

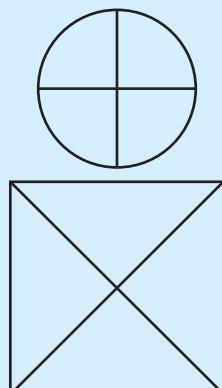
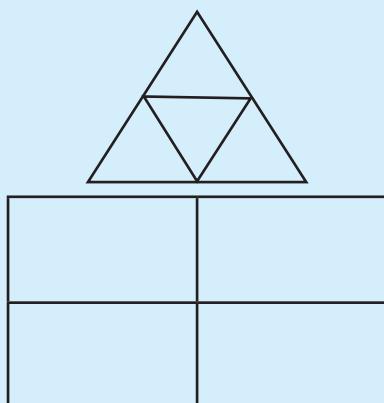
३. उदाहरणमा दिइएजस्तै गरी लेख्नुहोस् :

$5+5+5 = 5 \times 3$	$2+2+2+2 =$
$3+3+3+3+3+3 =$	$5+5 =$
$6+6+6+6 =$	$5+5+5+5+5 =$
$7+7+7 =$	$6+6+6+6+6+6+6 =$
$9+9+9+9+9+9 =$	$7+7+7+7+7 =$

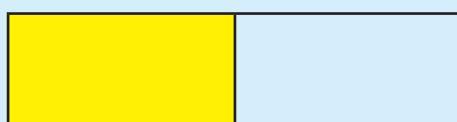
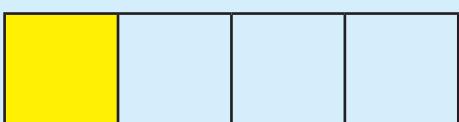
४. आधा भागमा रड भर्नुहोस् :

५. एक चौथाइ भागमा रड भर्नुहोस् :

६. रड लगाइएको भाग धेरै भएको चित्रमा ठिक (v) लगाउनुहोस् :

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

पाठ १३

ज्यामितीय आकारहरू

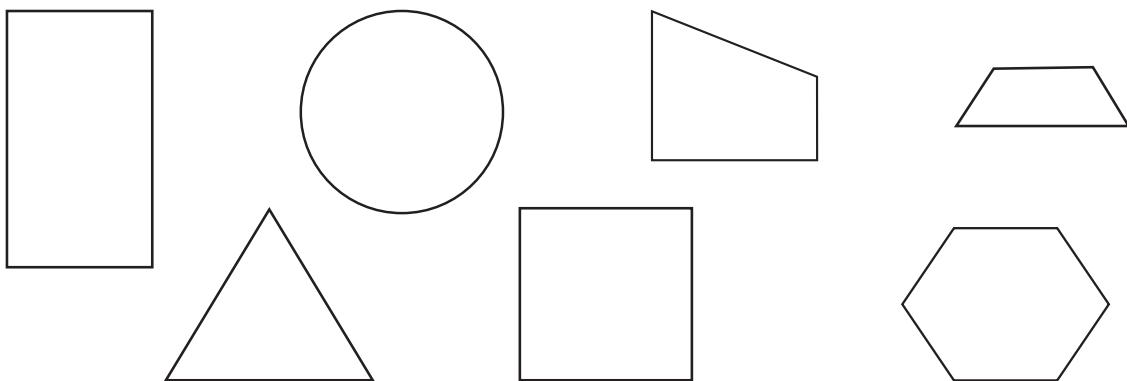
 तलका चित्र अवलोकन गरी ज्यामितीय आकारहरूका बारेमा छलफल गर्नुहोस् :

मलाई चित्र बनाउन एकदम मन पर्छ ।
माथिको चित्र मेरो घर र विद्यालयको हो ।
चित्रमा के कस्ता आकृतिहरू छन् ?

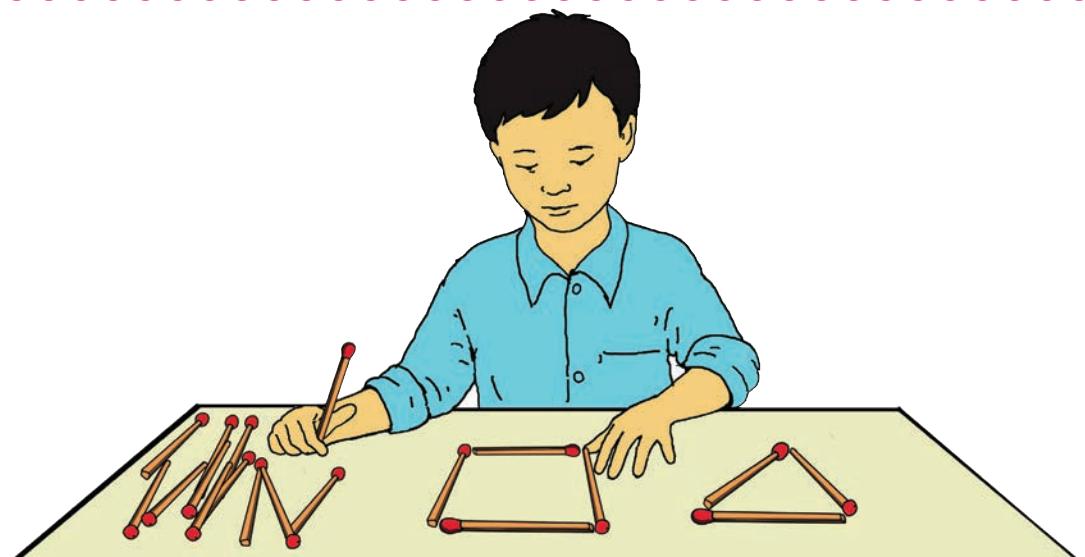
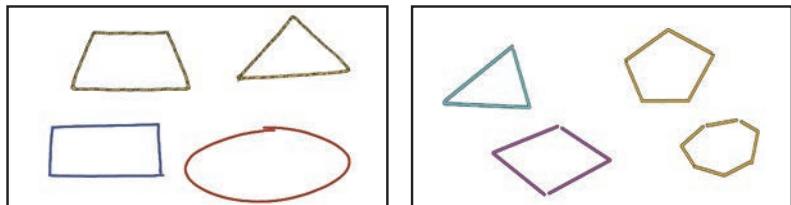

 तल दिइएका आकृतिहरूमध्ये माथिका चित्रमा भएका आकृतिहरूमा रड भरी देखाउनुहोस् :

■ त्रिभुज र चतुर्भुजहरू

- तल दिश्यका चित्र हेनुहोस् र चित्रमा भए जस्ता आकृतिहरू आफ्नो विद्यालय अथवा घरमा कहाँ देख्नुभएको छ, छलफल गर्नुहोस् :

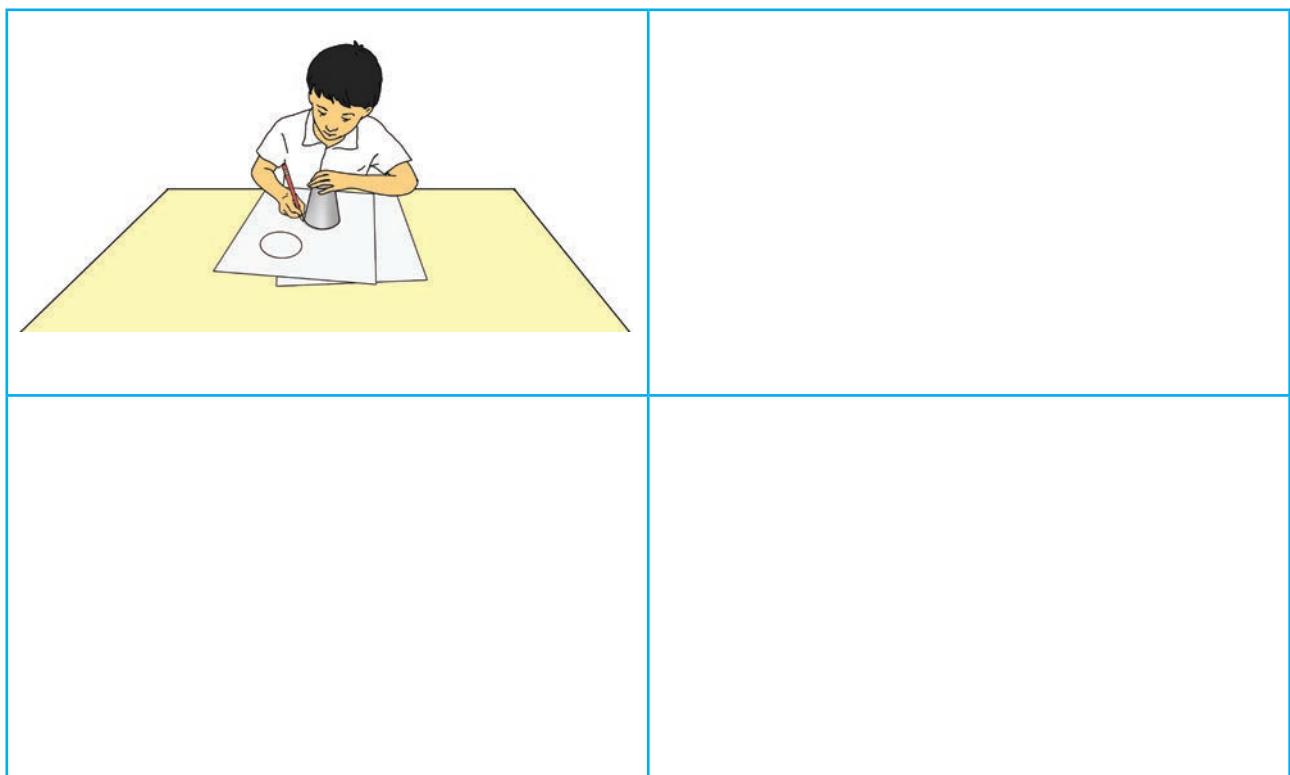

- मसिना लट्ठी, सिन्का, छ्वाली, जुसपाइप, काठको लिस्टी, सिसाकलम, डोरी, मोटो धागो जस्ता सामग्रीहरूको प्रयोग गरी माथि चित्रमा देखाइएका जस्तै आकृतिहरू बनाउनुहोस् :

 तल दिश्यका चित्र हेर्नुहोस् र वृत्ताकार आकृति कहाँ कहाँ छन्,
छलफल जर्नुहोस् :

 खडा गोलो (○) आकारको पिँध वा मुख भएको वस्तु प्रयोग गरी
वृत्त बनाउनुहोस् :

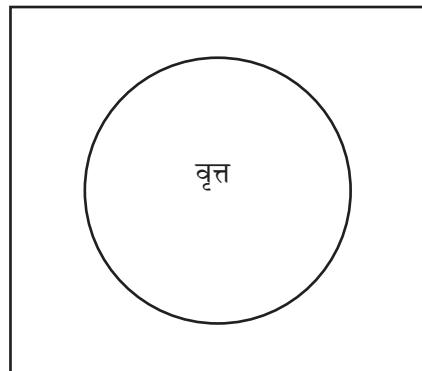
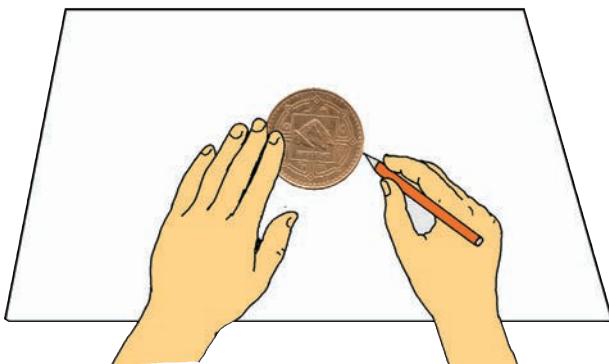

वृत्त

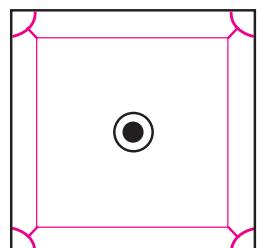
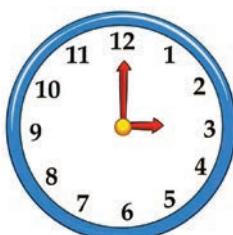
आफ्नो कापीमा खुटा सिकका राखेर सिसाकलमले वरिपरि धेरा
खिच्नुहोस् :

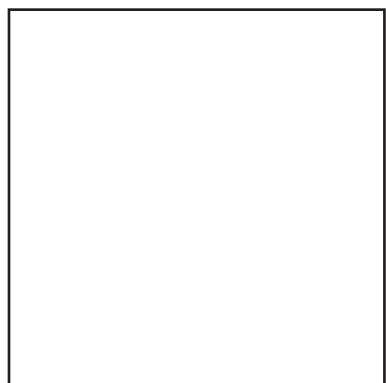
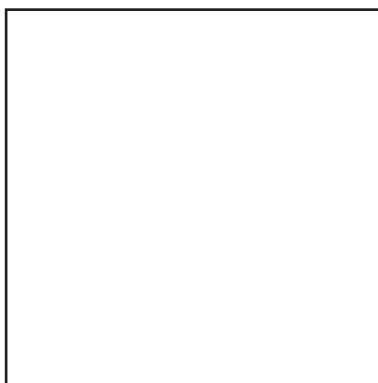
कस्तो आकृति बन्यो ?

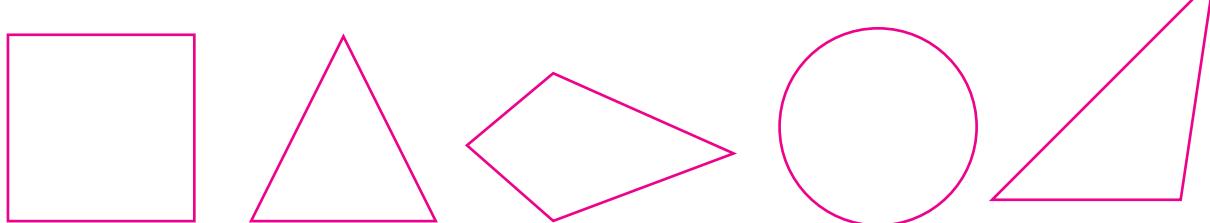
तल दिइएका वस्तुहरूमा भएका वृत्ताकार सतहहरूको पहिचान
गर्नुहोस् :

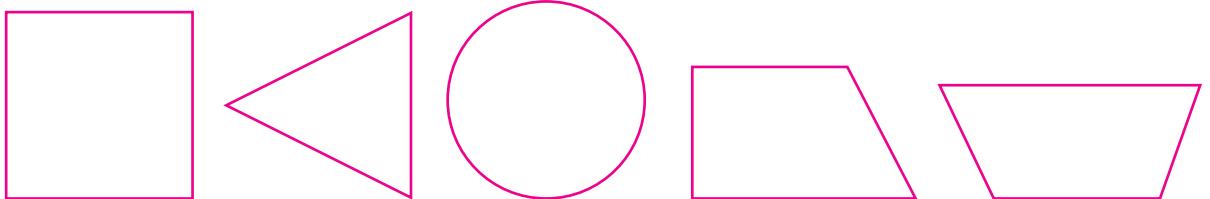
ठोस वस्तु प्रयोग गरी वृत्त खिच्नुहोस् :

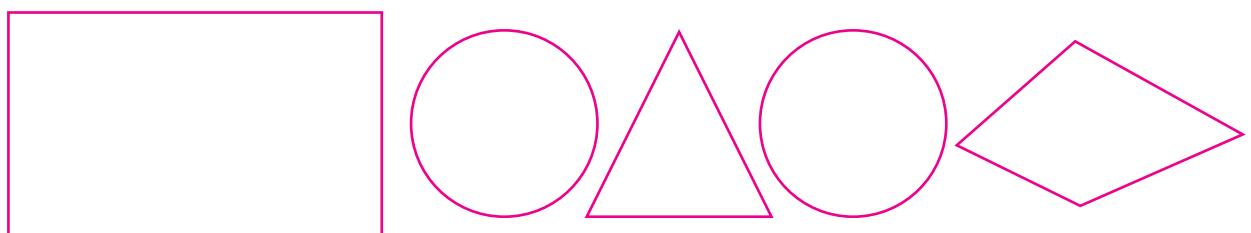
 त्रिभुजमा रड भर्नुहोस् :

 चतुर्भुजमा रड भर्नुहोस् :

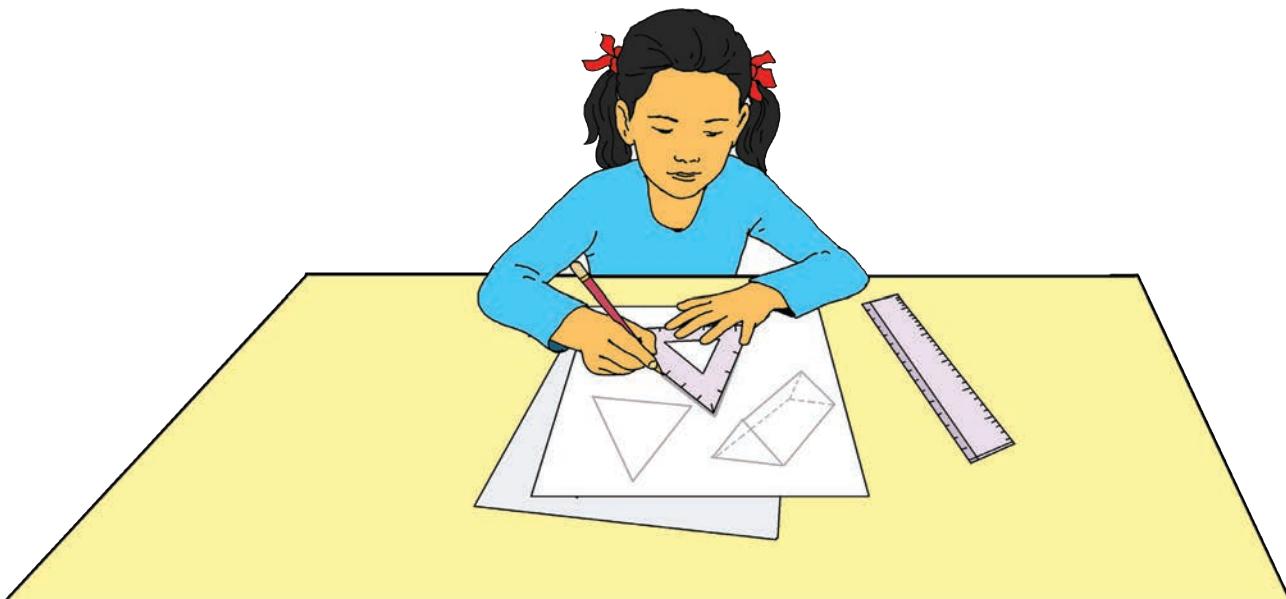

 वृत्तमा रड भर्नुहोस् :

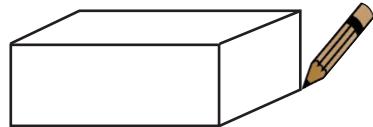
त्रिभुजाकार सतह भएका वस्तु प्रयोग गरी त्रिभुज बनाउनुहोस् :

त्रिभुज	त्रिभुज
त्रिभुज	त्रिभुज

चतुर्भुजाकार सतह भएका वस्तु प्रयोग गरी चतुर्भुज बनाउनुहोस् :

चतुर्भुज

चतुर्भुज

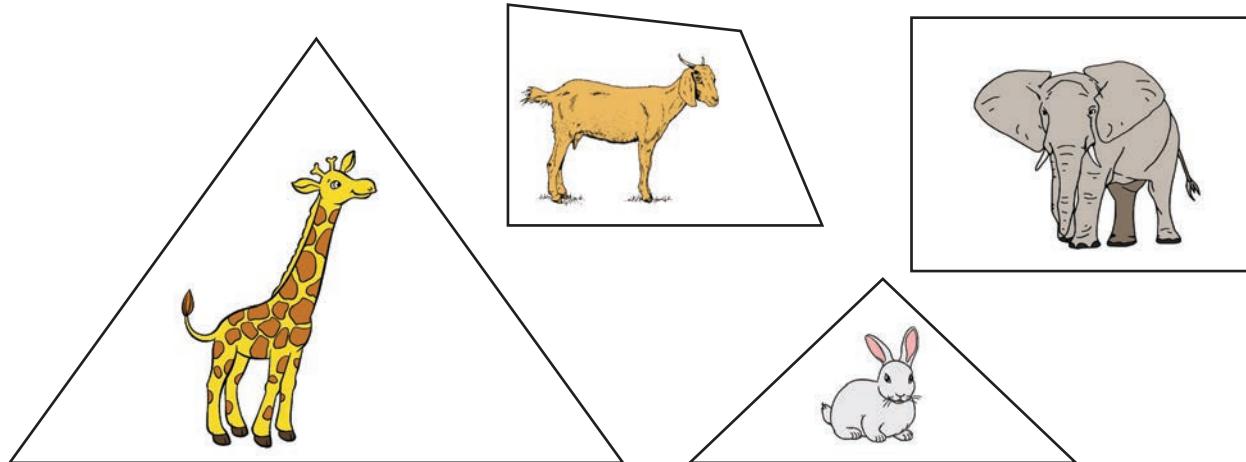
चतुर्भुज

चतुर्भुज

चतुर्भुज

चतुर्भुज

तल दिश्यका चित्रपतीहरू अवलोकन गर्नुहोस् । र कुन कुन आकृतिमा कुन कुन जनावरका चित्रहरू राखिएका छन्, छुट्याउनुहोस् :

माथिका आकारहरूलाई दुई भागमा छुट्याउनुहोस् ।

सिधा रेखाखण्डहरूको सङ्ख्या फरक छ ।
जिराफ र खरायोको चित्रपतीमा ३ ओटा रेखाखण्ड छन् । बाखो र हात्तीको चित्रपतीमा ४ ओटा रेखाखण्ड छन् ।

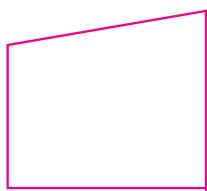
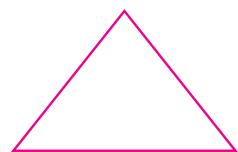
कुनाहरूको सङ्ख्या पनि फरक छ ।

जिराफ र खरायोको चित्रपतीमा ३ ओटा कुना छन् । बाखो र हात्तीको चित्रपतीमा ४ ओटा कुना छन् ।

त्रिभुजमा तीनओटा सिधा रेखाखण्डहरू र तीनओटा कुनाहरू छन् । त्रिभुजका तीनओटा सिधा रेखाखण्डहरूलाई त्रिभुजका भुजाहरू भनिन्छ ।

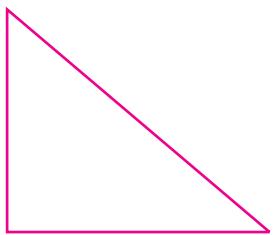

चतुर्भुजमा चारओटा सिधा रेखाखण्डहरू र चारओटा कुनाहरू छन् । चतुर्भुजका चारओटा सिधा रेखाखण्डहरूलाई चतुर्भुजका भुजाहरू भनिन्छ ।

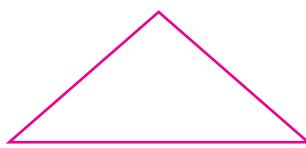

कुना र भुजाहरू गन्ती गरी सङ्ख्यामा लेख्नुहोस् :

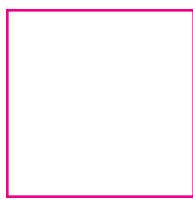
कुना :

भुजा :

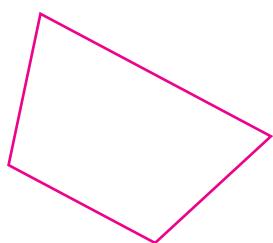
कुना :

भुजा :

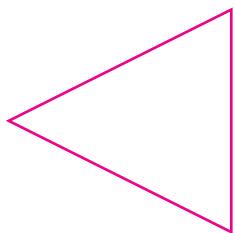
कुना :

भुजा :

कुना :

भुजा :

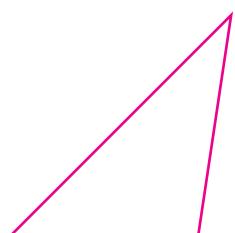
कुना :

भुजा :

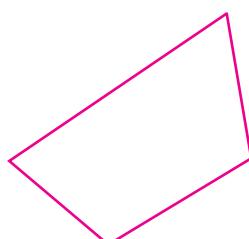
कुना :

भुजा :

कुना :

भुजा :

कुना :

भुजा :

कुना :

भुजा :

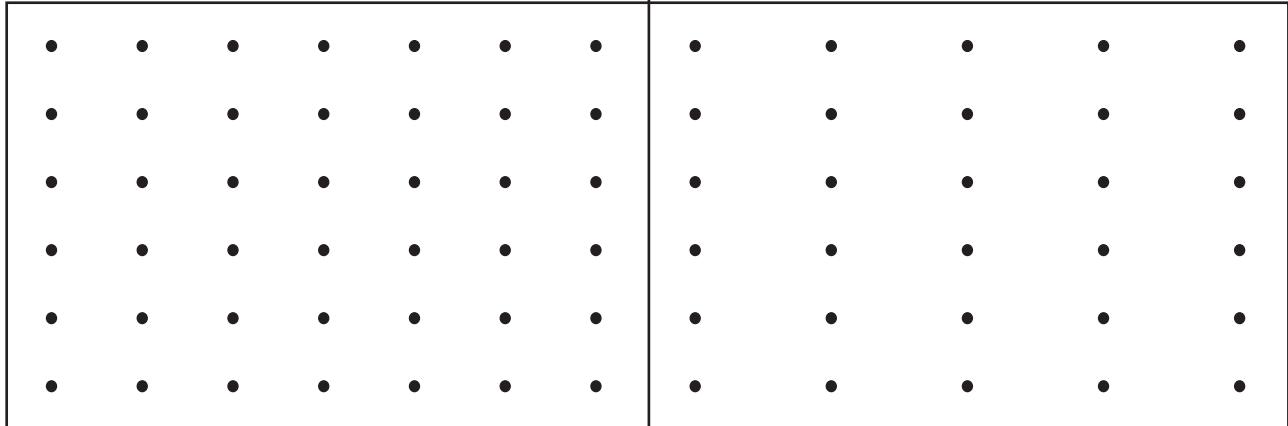
कुना :

भुजा :

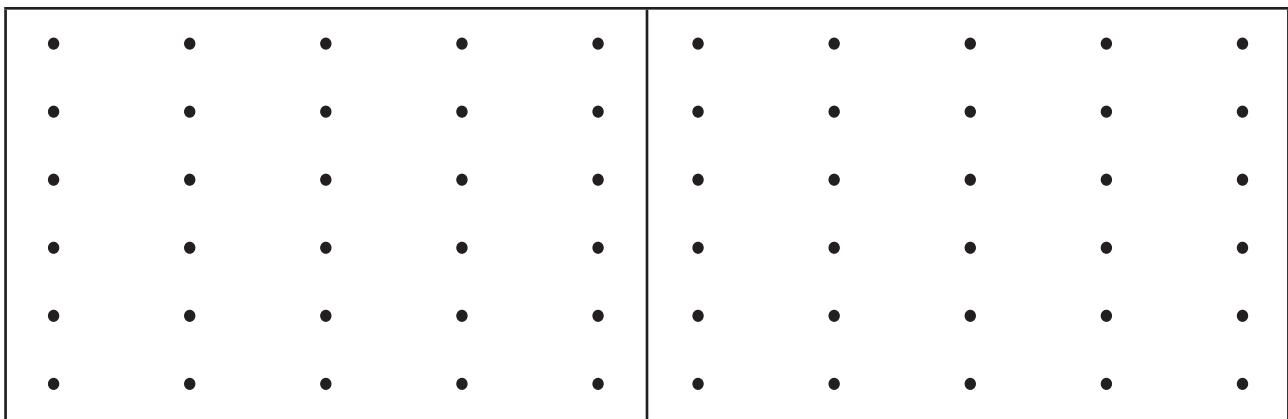

△, □, ▱, ○ प्रयोग गरी खउटा चित्र सिर्जना गर्नुहोस् :

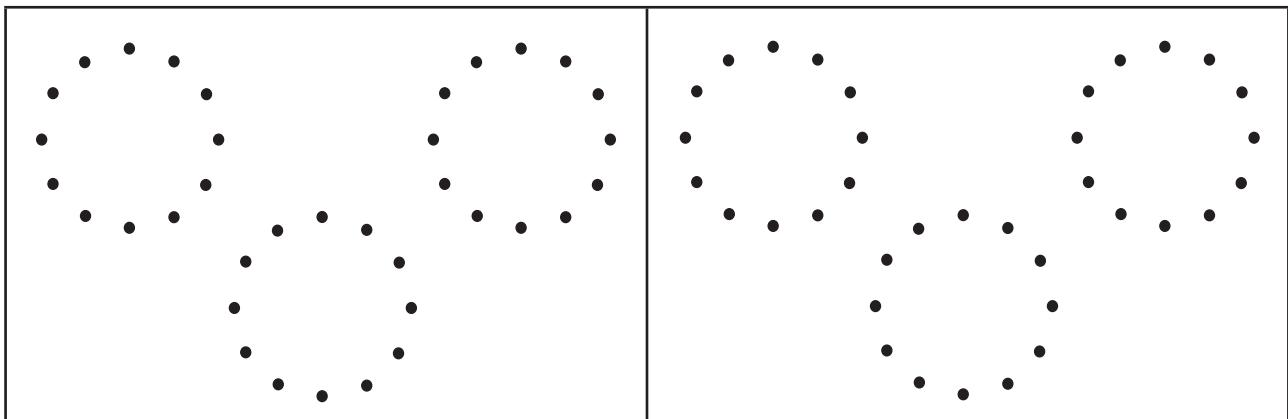
 रुलरको प्रयोगले थोप्ला जोडी त्रिभुज बनाउनुहोस् :

 रुलरको प्रयोगले थोप्ला जोडी चतुर्भुज बनाउनुहोस् :

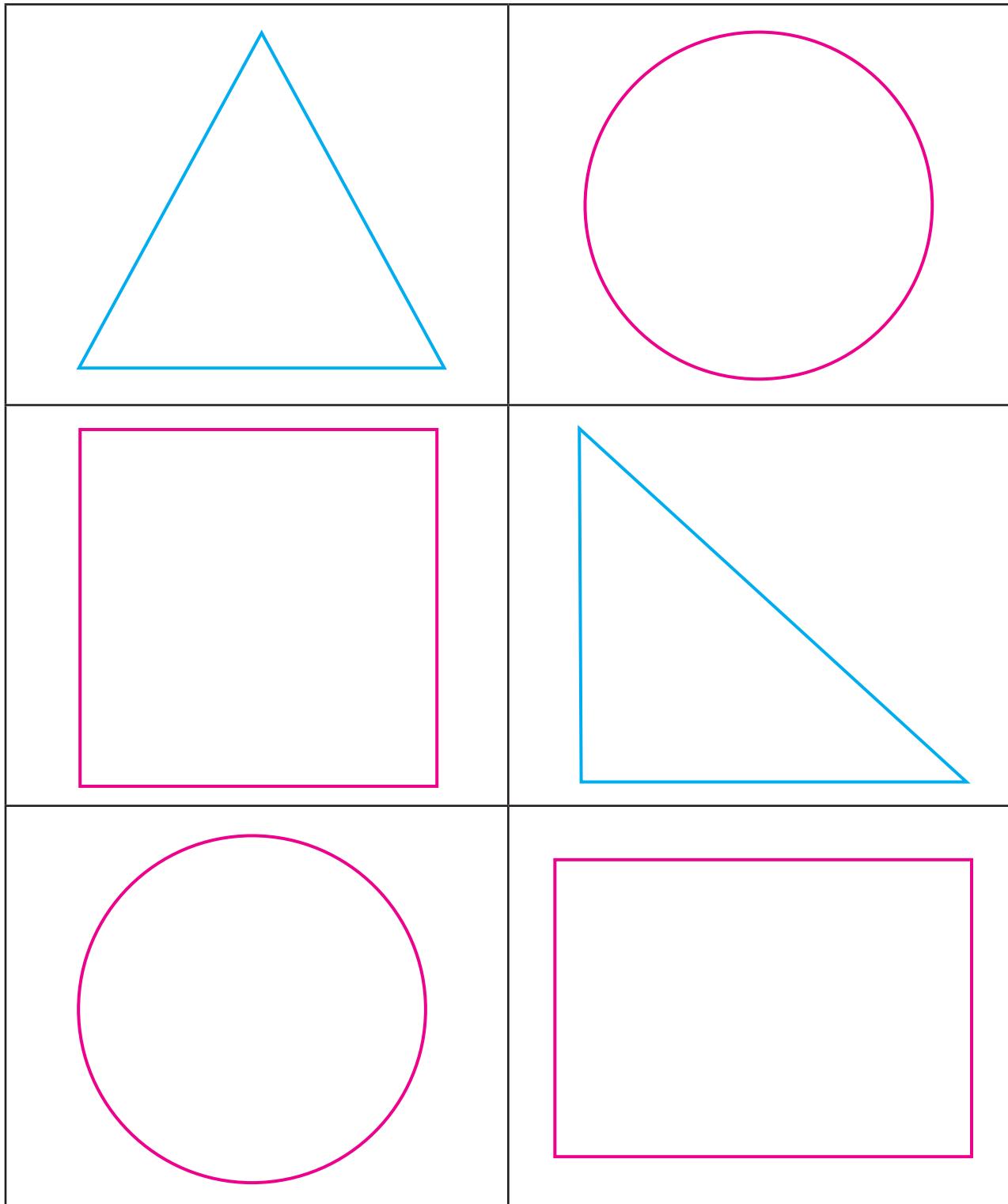

 थोप्ला जोडी वृत्त बनाउनुहोस् :

त्रिभुजभित्र एक एकओटा फलफूल, चतुर्भुजभित्र एक एकओटा तरकारी र वृत्तभित्र एक एकओटा चराको चित्र बनाउनुहोस् र रड्भनुहोस् :

मेरो सिर्जना

हेरौं, मैले कति सिकें ?

१. विभिन्न लम्बाइका लटठीहरू अथवा सिन्काहरू अथवा बाँसका चोयाहरू जस्ता ठोस वस्तुहरू प्रयोग गरी दुईओटा त्रिभुजहरू बनाउनुहोस् ।

२. विभिन्न लम्बाइका जुसपाइप अथवा छ्वाली अथवा सिसाकलम जस्ता ठोस वस्तुहरू प्रयोग गरी दुईओटा चतुर्भुजहरू बनाउनुहोस् ।

३. तपाईंको घर तथा विद्यालय वरपर भएका विभिन्न आकारका वस्तुहरू हेर्नुहोस् र निम्नअनुसार आकारका सतह भएका वस्तुहरूको नाम लेख्नुहोस् ।

त्रिभुजाकार सतह भएका वस्तु

१.

२.

चतुर्भुजाकार सतह भएका वस्तु

१.

२.

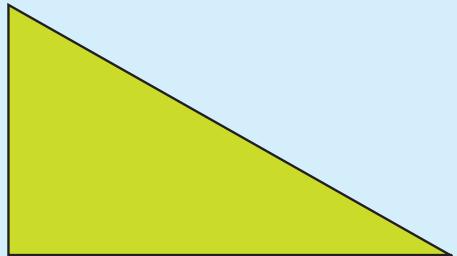
वृत्ताकार सतह भएका वस्तु

१.

२.

४. तल दिइएका आकृतिहरूको नाम लेख्नुहोस् । उक्त आकृतिमा भएको भुजाको सङ्ख्या र कुनाको सङ्ख्या लेख्नुहोस् ।

आकृतिको नामः

भुजाको सङ्ख्याः

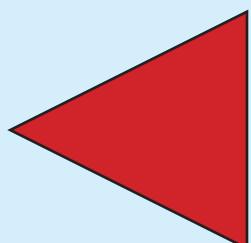
कुनाको सङ्ख्याः

आकृतिको नामः

भुजाको सङ्ख्याः

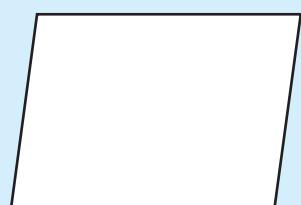
कुनाको सङ्ख्याः

आकृतिको नामः

भुजाको सङ्ख्याः

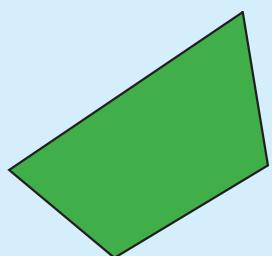
कुनाको सङ्ख्याः

आकृतिको नामः

भुजाको सङ्ख्याः

कुनाको सङ्ख्याः

आकृतिको नामः

भुजाको सङ्ख्याः

कुनाको सङ्ख्याः

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

पाठ १४

चित्रग्राफ र तालिका

■ तालिकाबाट जानकारी**● ● छलफल गर्नुहोस् :**

पूर्णको पसलबाट एक हप्तामा बिक्री भएका सामग्रीहरूको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ :

बिक्री भएका सामग्रीहरू				
सामग्री	सिसाकलम	इरेजर	कापी	रुलर
सझख्या	४०	३५	१५०	२५

- कतिओटा सिसाकलम बिक्री भएका रहेछन् ?
- कतिओटा कापी बिक्री भएका रहेछन् ?
- कुन सामग्री सबैभन्दा बढी बिक्री भएको रहेछ ?
- इरेजर र सिसाकलममध्ये कुन बढी बिक्री भएको रहेछ ?

 जानु बुक्स रन्ड स्टेसनरी, सानोठिमीबाट वैशाख एक गतेका दिन बिक्री भएका पाठ्यपुस्तकको विवरण तलको तालिकामा दिइएको छ :

बिक्री भएका पाठ्यपुस्तकको विवरण				
कक्षा	कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३	कक्षा ४
पाठ्यपुस्तक सेट	३०	२५	४०	५०

माथिको तालिका अवलोकन गरी तलका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :

- कक्षा १ मा कति सेट पाठ्यपुस्तक बिक्री भएका रहेछन् ?
- कुन कक्षाका पाठ्यपुस्तक सबैभन्दा बढी बिक्री भएका रहेछन् ?
- कुन कक्षाका पाठ्यपुस्तक सबैभन्दा कम बिक्री भएका रहेछन् ?
- कक्षा ३ को पाठ्यपुस्तक कक्षा ४ को पाठ्यपुस्तकभन्दा कति कम वा बढी बिक्री भएका रहेछन् ?

■ तालिकाबाट जानकारी

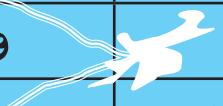
 फूलमायाले तीन दिनमा बिक्री गरेका फलफूलहरूको परिमाण तलको तालिकामा दिइएको छ :

फूलमायाले तीन दिनमा बिक्री गरेका फलफूलको परिमाण किलोग्राममा					
दिन ↓	फलफूल →	स्याउ	सुन्तला	मौसम	अनार
पहिलो	५	१०	५	६	
दोस्रो	७	८	४	९	
तेस्रो	८	१२	३	१०	
जम्मा	२०	३०	१२	२५	

माथिको तालिका अवलोकन गरी तलका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :

१. फूलमायाले पहिलो दिन कति किलोग्राम सुन्तला बिक्री गरिछन् ?
२. फूलमायाले तीन दिनमा जम्मा कति किलोग्राम मौसम बिक्री गरिछन् ?
३. दोस्रो दिनमा सबैभन्दा बढी बिक्री भएको फलफूल कुन हो ?

 हरिले कक्षा १, २ र ३ का विद्यार्थीहरूलाई सबैभन्दा मन पर्ने खेलको विवरण तयार पारी कापीमा लेख्नुभयो । आफ्नो डेस्कमा राखेको उक्त कापीमा पानी पोखिरर तल दिइएअनुसार भाग मेटिएछ ।

खेलकुद	कक्षा १	कक्षा २	कक्षा ३	जम्मा
ब्याडमिन्टन	४	३		११
क्रिकेट	२	५		७
फुटबल		६		१८
जम्मा	१५			

मेटिएको भागमा रहेको सङ्ख्या भर्नुहोस् ।

चित्रग्राफबाट प्राप्त जानकारी तालिकामा प्रस्तुत गर्नुहोस् :

सुस्मिताका घरमा भएका जनावरहरूको विवरणलाई तलको चित्रग्राफमा दिइएको छ :

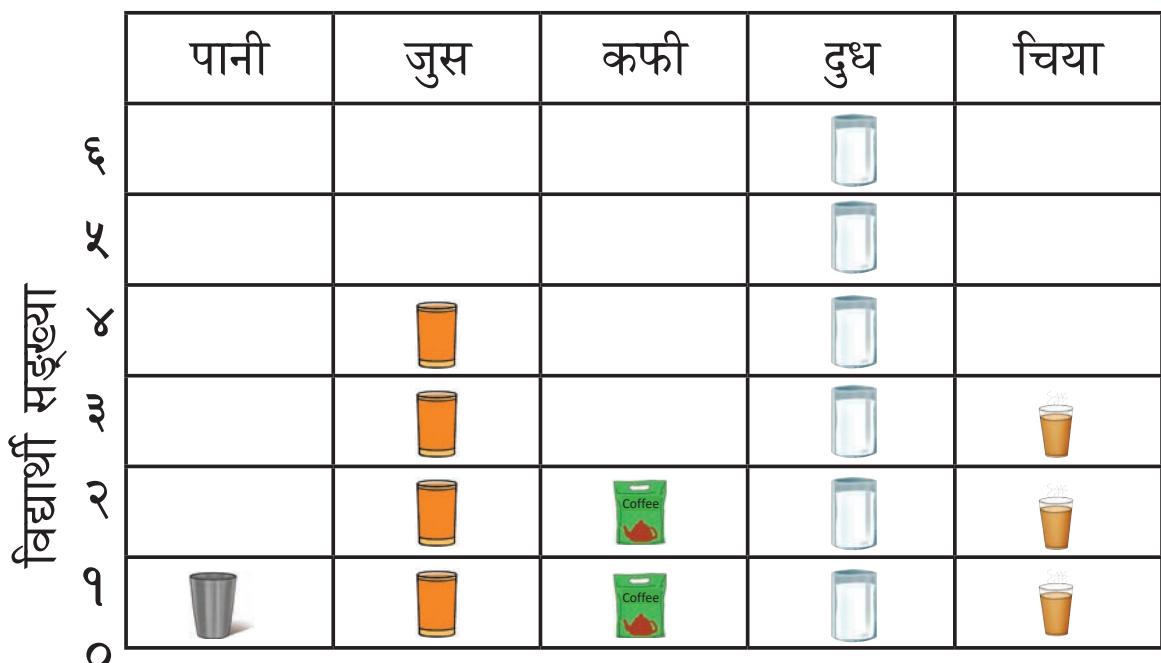
सुस्मिताका घरमा भएका जनावरहरू				
जनावरहरूको सङ्ख्या	१	२	३	४
५				
६				
७				
८				
९				
१०				
११				
१२				
१३				
१४				

कुकुर   कुखुरा   हाँस   भेडा   गाई

माथिको चित्रग्राफ अवलोकन गरी प्राप्त जानकारीलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गर्नुहोस् :

सुस्मिताका घरमा भएका जनावरहरू					
जनावर	कुकुर	कुखुरा	हाँस	भेडा	गाई
सङ्ख्या					

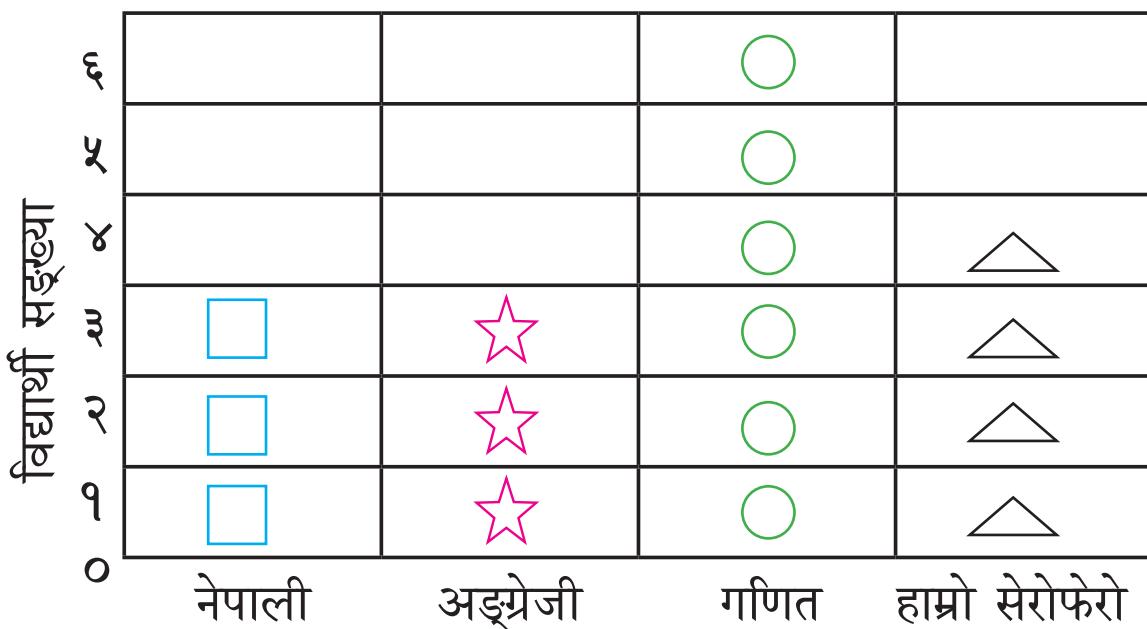
 कक्षा २ का विद्यार्थीहरूलाई पानी, जुस, कफी, दुध र चियामध्ये कुन पेय पदार्थ मन पर्छ भनी प्रश्न सोधिएको थियो । उक्त प्रश्नमा प्राप्त जवाफलाई सङ्केतको प्रयोग गरी तलको चित्रग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ :

माथिको चित्रग्राफबाट पानी, जुस, कफी, दुध र चिया मन पराउने विद्यार्थी सङ्ख्यालाई तालिका बनाई प्रस्तुत गर्नुहोस् :

कक्षा २ का विद्यार्थीहरूलाई कुन विषय मन पर्छ भनी सोधिएको प्रश्नमा प्राप्त जवाफअनुसार सङ्केतको प्रयोग गरी तलको चित्रग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ :

माथिको चित्रग्राफबाट नेपाली, अङ्ग्रेजी, गणित र हाम्रो सेरोफेरो मन पराउने विद्यार्थी सङ्ख्यालाई तालिका बनाई प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

 नोटहरू अवलोकन गरी लेख्नुहोस् :

नोटहरू	प्रश्नहरू
	(क) यो कर्ति रुपियाँको नोट हो ? ____
	(ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ? ____
	(क) यो कर्ति रुपियाँको नोट हो ? ____
	(ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ? ____
	(क) यो कर्ति रुपियाँको नोट हो ? ____
	(ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ? ____

नोटहरू	प्रश्नहरू
	(क) यो कर्ति रुपियाँको नोट हो ? ____ (ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ? ____
	(क) यो कर्ति रुपियाँको नोट हो ? ____ (ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ? ____
	(क) यो कर्ति रुपियाँको नोट हो ? ____ (ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ? ____
	(क) यो कर्ति रुपियाँको नोट हो ? ____ (ख) यस नोटमा कुन जनावरको चित्र छ ? ____

तल दिइएका सिक्काहरू हेर्नुहोस् र कर्ति रुपियाँ हो चिनेर लेख्नुहोस् :

रु.

१

 तल दिइएका नोटहरूका चित्रहरू हेर्नुहोस् र कति रुपियाँको हो चिनेर लेख्नुहोस् :

रु.

 तल दिइएका सिवकाका चित्रहरू हेर्नुहोस् र कति पैसाको हो चिनेर लेख्नुहोस् ।

पै.

 रु. 1000 सम्मका नोटहरू अवलोकन गरी खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

सबैभन्दा थोरै रुपियाँ जनाउने नोट रु. को हो ।

सबैभन्दा धेरै रुपियाँ जनाउने नोट रु. को हो ।

बाघको चित्र भएको नोट रु. को हो ।

हात्तीको चित्र भएको नोटले रु. जनाउँछ ।

+ जोड गर्नुहोस् :

रु. ५

रु. ५

रु. १०

$$\text{रु. } ५ + \text{रु. } ५ = \text{रु. } १०$$

रु. २०

रु. १०

रु. ३०

$$\text{रु. } २० + \text{रु. } १० = \text{रु. } ३०$$

●● रामले रु. १० को खउटा सिसाकलम र रु. ५० को खउटा कापी किनेछन् भने पसलेलाई जम्मा कति रुपियाँ तिर्नुपर्ला ?

रु. १०

रु. ५०

रु. ६०

$$\text{रु. } १० + \text{रु. } ५० \\ = \text{रु. } ६०$$

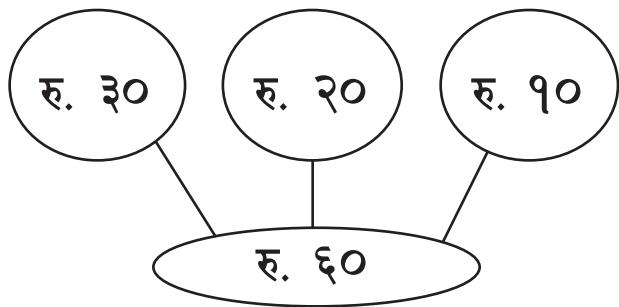
पसलेलाई तिरेको जम्मा रुपियाँ = रु. ६०

■ मुद्रासम्बन्धी जोड

 पेम्बाले रु. ३० को कापी, रु. २० को सिसाकलम र रु. १० को इरेजर किनेछन् । अब, उनले पसलेलाई कति रुपियाँ तिर्नुपर्छ ।

$$\text{रु. } 30 + \text{रु. } 20 + \text{रु. } 10 = \text{रु. } 60$$

	रु. ३०
+	रु. २०
	रु. १०
	रु. ६०

▢ खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

रु. ५ + रु. १० = रु. १५	रु. २० + रु. ३० = रु.
रु. ३० + रु. २० = रु. ५०	रु. ३० + रु. २० = रु. ३०

✚ जोड गर्नुहोस् :

रु. ३ + रु. १० _____	रु. २५ + रु. १५ _____	२० पैसा + १० पैसा _____	४० पैसा + २५ पैसा _____

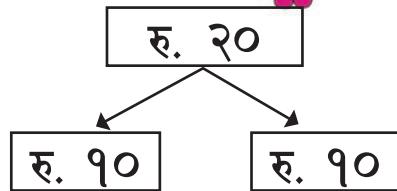
 रीताले उनका साथीको जन्मदिनमा उपहार दिनका लागि रु. ४० को कलम र रु. ५० को कापी किनिन् भने उनले जम्मा कति रुपियाँको उपहार किनिछन् ।

■ मुद्रासम्बन्धी घटाउ

 शान्तिसँग रु. २० थियो । शान्तिले रु. १० को खउटा चकलेट किनिन् । उनले पसलेलाई रु. २० को नोट दिइन् भने कति रुपियाँ फिर्ता पाउलिन् ?

$$\text{रु. } 20 - \text{रु. } 10 = \text{रु. } 10$$

शान्तिसँग जम्मा
रु. १० बाँकी रहन्छ ।

खाली ठाड़ भर्नुहोस् :

रु. १२० - रु. १२	= ____
रु. ९० - रु. ____	= रु. १०
२५ पैसा - १० पैसा	= ____ पैसा
रु. ____ - रु. ३००	= रु. ४००

रु. ४५ - रु. ३५	= ____
रु. ७५ - ____	= रु. ७०
५० पैसा - २५ पैसा	= ____ पैसा
रु. ____ - रु. २५०	= रु. ३००

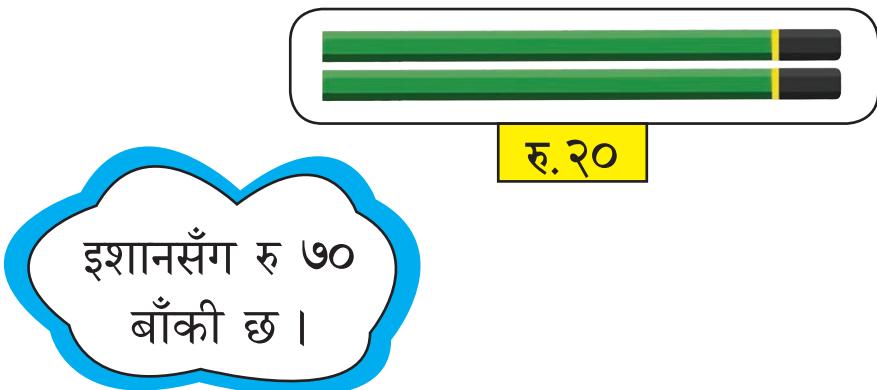
 तपाईंसँग रु. १० का ४ ओटा नोटहरू, रु. ५ का ५ ओटा नोटहरू र रु. १ का ६ ओटा नोटहरू छन् । यदि तपाईंले जम्मा रु. ४५ का स्टेसनरी सामान किन्नुभयो भने कति कतिको नोट मिलाएर कुन कुन तरिकाले स्टेसनरीको बिल तिर्न सक्नुहुन्छ ?

■ मुद्रासम्बन्धी घटाउ

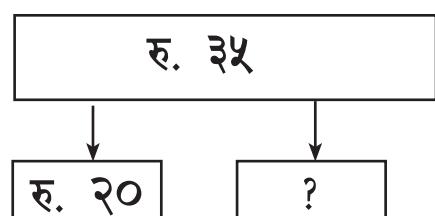
 इशानसँग रु. ९० थियो । उनले यसबाट रु. २० मा दुईओटा सिसाकलम किने । अब इशानसँग कति रुपियाँ बाँकी रहन्छ ?

$$\begin{array}{r} \text{रु. } 90 \\ - \quad \text{रु. } 20 \\ \hline \text{रु. } 70 \end{array}$$

 प्रभाले रु. ३५ लिखर बजार गइन् । ऐउटा मुना पत्रिका किन्दा रु. २० खर्च गरिन् । अब प्रभासँग कति रुपियाँ बाँकी रहन्छ ?

$$\begin{array}{r} \text{रु. } 35 \\ - \quad \text{रु. } 20 \\ \hline \quad \quad \quad \end{array}$$

— हिसाब गर्नुहोस् :

$$\begin{array}{r} \text{रु. } 30 \\ - \quad \text{रु. } 10 \\ \hline \quad \quad \quad \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{रु. } 45 \\ - \quad \text{रु. } 22 \\ \hline \quad \quad \quad \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{रु. } 75 \\ - \quad \text{रु. } 35 \\ \hline \quad \quad \quad \end{array}$$

— घटाउनुहोस् :

रु. १० — रु. ३	रु. १५ — रु. ३	रु. २० — रु. ५	रु. ९५ — रु. ६५
रु. ७५ — रु. २५	रु. ३० — रु. २०	५० पैसा — १५ पैसा	७५ पैसा — २५ पैसा
१४० पैसा — ५० पैसा	५० पैसा — १० पैसा	७५ पैसा — ४० पैसा	९० पैसा — ३५ पैसा

— विष्णुले रु. ८० को खउटा कापी किने । उनले रु. १०० को नोट पसलेलाई दिए भने पसलेले कति रुपियाँ फिर्ता दिनुपर्छ ?

मुद्राको जोड तथा घटाउसम्बन्धी कुनै दुई दुईओटा गणितीय समस्या लेखी समाधान गर्नुहोस् ।

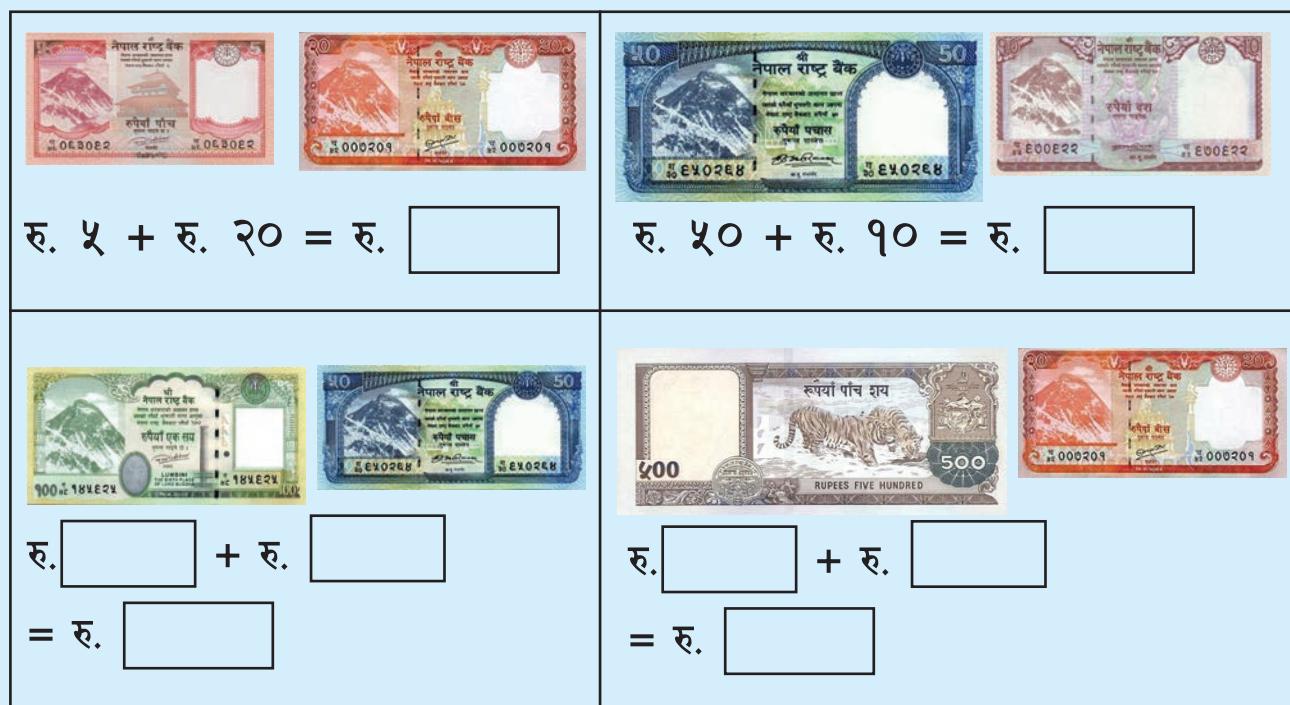
सञ्चार प्रविधि र बजार

हेरौं, मैले कति सिकें ?

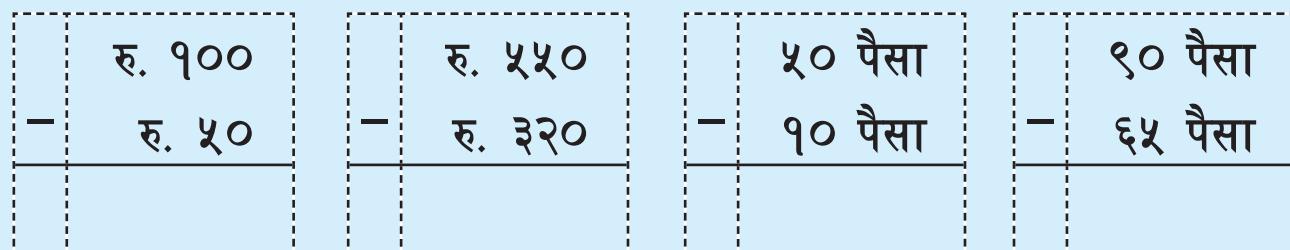
१. तल दिइएका नोटहरूको चित्र हेर्नुहोस् र कति रुपियाँको हो चिनेर लेख्नुहोस् :

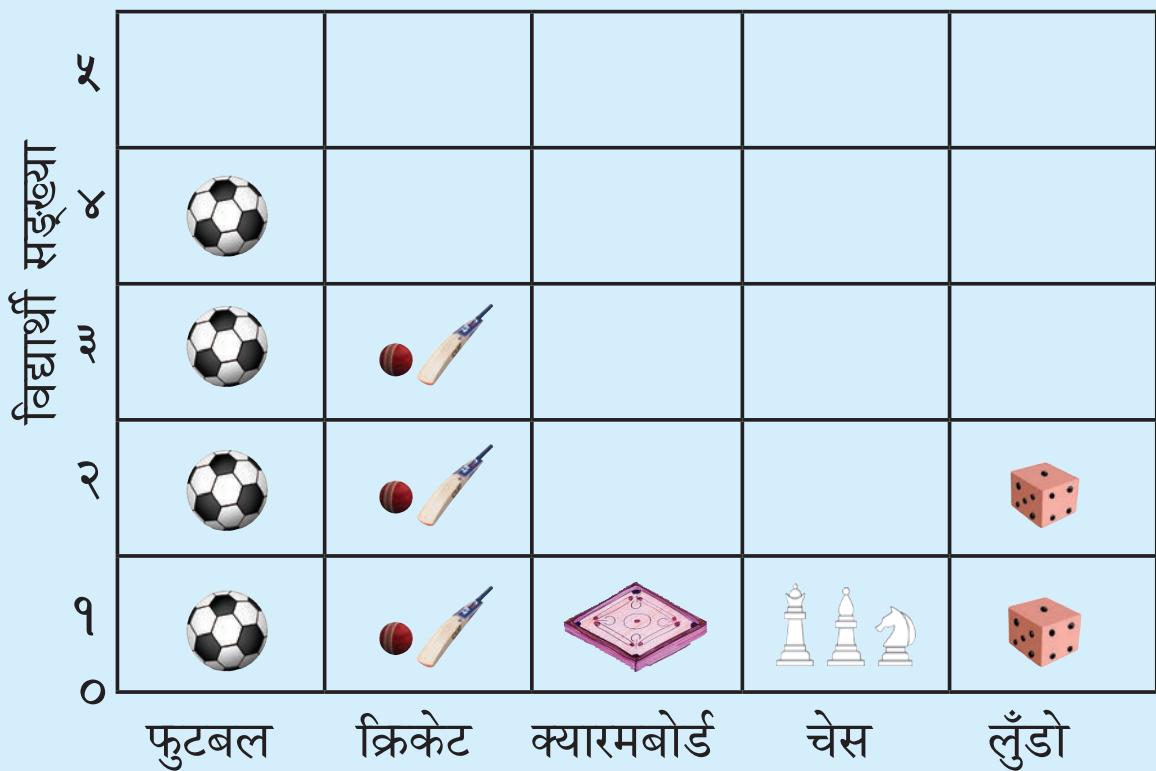
२. जोड्नुहोस् :

३. घटाउनुहोस् :

८. कक्षा २ का विद्यार्थीहरूलाई फुटबल, क्रिकेट, क्यारमबोर्ड, चेस, लुँडोमध्ये कुन कुन खेल मनपर्छ भनी प्रश्न सोधिएको थियो । उक्त प्रश्नको जवाफलाई तलको चित्रग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ :

माथिका चित्रग्राफ हेर्नुहोस् र प्रत्येक खेल खेल्न मन पराउने विद्यार्थी सङ्ख्या कति कति रहेछ, लेख्नुहोस् :

फुटबल : क्यारमबोर्ड : लुँडो :

क्रिकेट : चेस :

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

पाठ १६

गुणन २

 खरायोका कान गञ्जुहोस् :

$$2 \text{ एक पटक} = \boxed{2}$$

$$2 \times 1 = \boxed{}$$

$$2 + 2 = \boxed{}$$

$$2 \text{ दुई पटक} = \boxed{}$$

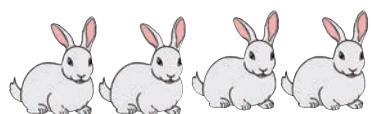
$$2 \times 2 = \boxed{}$$

$$2 + 2 + 2 = \boxed{}$$

$$2 \text{ तीन पटक} = \boxed{}$$

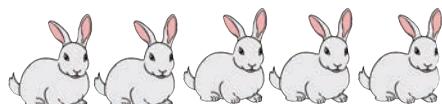
$$2 \times 3 = \boxed{}$$

$$2 + 2 + 2 + 2 = \boxed{}$$

$$2 \text{ चार पटक} = \boxed{}$$

$$2 \times 4 = \boxed{}$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \boxed{}$$

$$2 \text{ पाँच पटक} = \boxed{}$$

$$2 \times 5 = \boxed{}$$

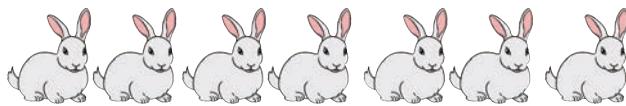
$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \boxed{}$$

$$2 \text{ छ पटक} = \boxed{}$$

$$2 \times 6 = \boxed{}$$

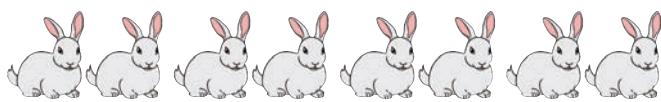
खरायोका कान गन्जुहोस् :

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \boxed{}$$

$$2 \text{ सात पटक} = \boxed{}$$

$$2 \times 7 = \boxed{}$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \boxed{}$$

$$2 \text{ आठ पटक} = \boxed{}$$

$$2 \times 8 = \boxed{}$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \boxed{}$$

$$2 \text{ नौ पटक} = \boxed{}$$

$$2 \times 9 = \boxed{}$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = \boxed{}$$

$$2 \text{ दश पटक} = \boxed{}$$

$$2 \times 10 = \boxed{}$$

$$2 \times 1 = 2$$

$$2 \times 2 = 4$$

$$2 \times 3 =$$

$$2 \times 4 =$$

$$2 \times 5 =$$

$$2 \times 6 =$$

$$2 \times 7 =$$

$$2 \times 8 =$$

$$2 \times 9 =$$

$$2 \times 10 =$$

फूलका थुँगा गण्डुहोस् :

$$ॐ एक पटक = ३$$

$$ॐ \times १ = ३$$

$$ॐ + ॐ = ६$$

$$ॐ दुई पटक = ६$$

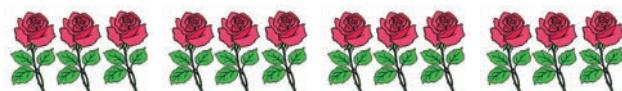
$$ॐ \times २ = ६$$

$$ॐ + ॐ + ॐ = ९$$

$$ॐ तीन पटक = ९$$

$$ॐ \times ३ = ९$$

$$ॐ + ॐ + ॐ + ॐ = १२$$

$$ॐ चार पटक = \dots$$

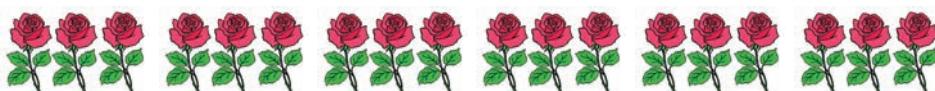
$$ॐ \times ४ = \dots$$

$$ॐ + ॐ + ॐ + ॐ + ॐ = १५$$

$$ॐ पाँच पटक = \dots$$

$$ॐ \times ५ = \dots$$

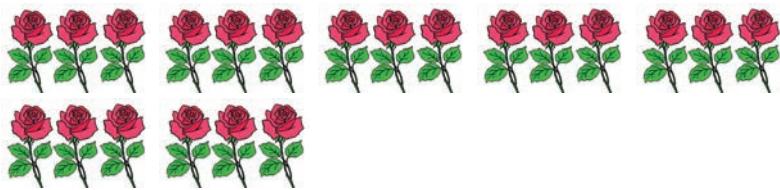
$$ॐ + ॐ + ॐ + ॐ + ॐ + ॐ = १८$$

$$ॐ छ पटक = \dots$$

$$ॐ \times ६ = \dots$$

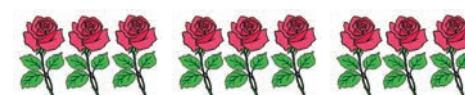
फूलका थुँगा गन्धुहोस् :

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 21$$

$$3 \text{ सात पटक} = \dots\dots$$

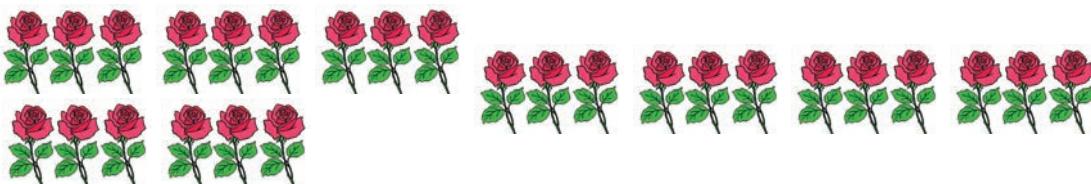
$$3 \times 7 = \dots\dots$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 24$$

$$3 \text{ आठ पटक} = \dots\dots$$

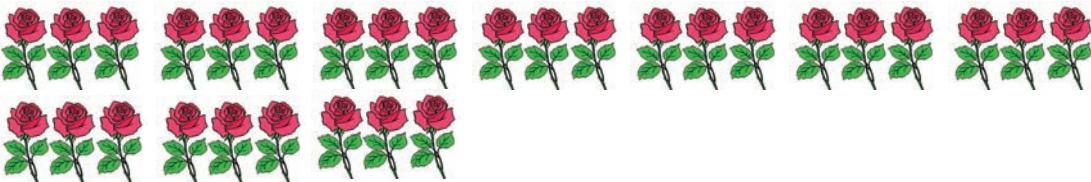
$$3 \times 8 = \dots\dots$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 27$$

$$3 \text{ नौ पटक} = \dots\dots$$

$$3 \times 9 = \dots\dots$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 = 30$$

$$3 \text{ दश पटक} = \dots\dots$$

$$3 \times 10 = \dots\dots$$

$3 \times 1 =$	3
$3 \times 2 =$	6
$3 \times 3 =$	9
$3 \times 4 =$	
$3 \times 5 =$	
$3 \times 6 =$	
$3 \times 7 =$	
$3 \times 8 =$	
$3 \times 9 =$	
$3 \times 10 =$	

कुर्सीका खुट्टा गन्नुहोस् :

४ एक पटक = ४

$$4 \times 1 = \boxed{}$$

$$4 + 4 = \boxed{}$$

$$4 \text{ दुई पटक} = \boxed{}$$

$$4 \times 2 = \boxed{}$$

$$4 + 4 + 4 = 12$$

$$4 \text{ तीन पटक} = 12$$

$$4 \times 3 = 12$$

$$4 + 4 + 4 + 4 = \boxed{}$$

$$4 \text{ चार पटक} = \boxed{}$$

$$4 \times 4 = \boxed{}$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 = \boxed{}$$

$$4 \times 5 = \boxed{}$$

$$4 \text{ पाँच पटक} = \boxed{}$$

$$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 = \boxed{}$$

$$4 \text{ छ पटक} = \boxed{}$$

$$4 \times 6 = \boxed{}$$

कुर्सीका खुट्टा गञ्जुहोस् :

$$४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ = \boxed{}$$

$$४ \text{ सात पटक} = \boxed{} \quad ४ \times ७ = \boxed{}$$

$$४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ = \boxed{}$$

$$४ \text{ आठ पटक} = \boxed{} \quad ४ \times ८ = \boxed{}$$

४×१	=
४×२	=
४×३	=
४×४	=
४×५	=
४×६	=
४×७	=
४×८	=
४×९	=
४×१०	=

$$४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ = \boxed{}$$

$$४ \text{ नौ पटक} = \boxed{} \quad ४ \times ९ = \boxed{}$$

$$४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ + ४ = \boxed{}$$

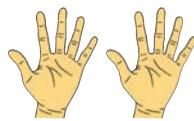
$$४ \text{ दश पटक} = \boxed{} \quad ४ \times १० = \boxed{}$$

हातका औला गन्जुहोस् :

$$५ \text{ एक पटक} = \boxed{}$$

$$५ \times १ = \boxed{५}$$

$$५ + ५ = \boxed{१०}$$

$$५ \text{ दुई पटक} = \boxed{}$$

$$५ \times २ = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \text{ तीन पटक} = \boxed{}$$

$$५ \times ३ = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \text{ चार पटक} = \boxed{}$$

$$५ \times ४ = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \times ५ = \boxed{}$$

$$५ \text{ पाँच पटक} = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \times ६ = \boxed{}$$

$$५ \text{ छ पटक} = \boxed{}$$

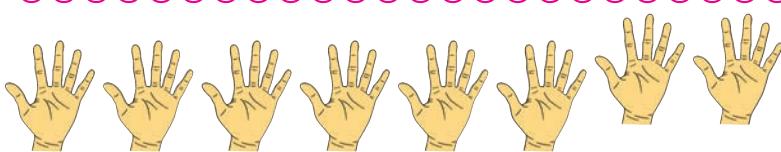
हातका औला गन्हुहोस् :

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = \boxed{}$$

५ सात पटक =

5×7 =

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = \boxed{}$$

५ आठ पटक =

5×8 =

5×9 =	५
5×10 =	१०
5×3 =	
5×4 =	
5×5 =	
5×6 =	
5×7 =	
5×8 =	
5×9 =	
5×10 =	

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = \boxed{}$$

५ नौ पटक =

5×9 =

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = \boxed{}$$

५ दश पटक =

5×10 =

आकृतिका कुना गञ्जुहोस् :

$$६ \text{ एक पटक} = \boxed{}$$

$$६ \times 1 = \boxed{}$$

$$६ + ६ = \boxed{}$$

$$६ \text{ दुई पटक} = \boxed{}$$

$$६ \times 2 = \boxed{}$$

$$६ + ६ + ६ = \boxed{}$$

$$६ \times ३ = \boxed{}$$

$$६ \text{ तीन पटक} = \boxed{}$$

$$६ + ६ + ६ + ६ = \boxed{}$$

$$६ \times ४ = \boxed{}$$

$$६ \text{ चार पटक} = \boxed{}$$

$$६ + ६ + ६ + ६ + ६ = \boxed{}$$

$$६ \times ५ = \boxed{}$$

$$६ \text{ पाँच पटक} = \boxed{}$$

$$६ + ६ + ६ + ६ + ६ + ६ = \boxed{}$$

$$६ \times 6 = \boxed{}$$

$$६ \text{ छ पटक} = \boxed{}$$

आकृतिका कुना गञ्जुहोस् :

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = \boxed{}$$

$$6 \text{ सात पटक} = \boxed{}$$

$$6 \times 7 = \boxed{}$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = \boxed{}$$

$$6 \text{ आठ पटक} = \boxed{}$$

$$6 \times 8 = \boxed{}$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = \boxed{}$$

$$6 \text{ नौ पटक} = \boxed{}$$

$$6 \times 9 = \boxed{}$$

$$6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 = \boxed{}$$

$$6 \text{ दश पटक} = \boxed{}$$

$$6 \times 10 = \boxed{}$$

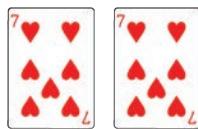
$6 \times 1 =$	6
$6 \times 2 =$	12
$6 \times 3 =$	
$6 \times 4 =$	
$6 \times 5 =$	
$6 \times 6 =$	
$6 \times 7 =$	
$6 \times 8 =$	
$6 \times 9 =$	
$6 \times 10 =$	

तासका पत्तीमा भरका आकृति गन्जुहोस् :

$$7 \text{ एक पटक} = \boxed{}$$

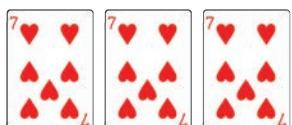

$$7 + 7 = \boxed{}$$

$$7 \times 1 = 7 \boxed{}$$

$$7 \text{ दुई पटक} = \boxed{}$$

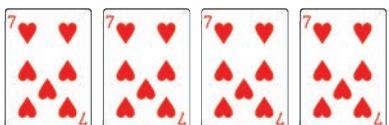
$$7 \times 2 = \boxed{}$$

$$7 + 7 + 7 = 21$$

$$7 \text{ तीन पटक} = \boxed{}$$

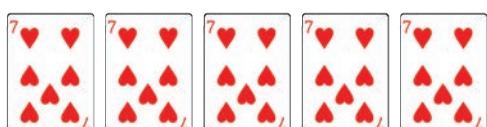
$$7 \times 3 = \boxed{}$$

$$7 + 7 + 7 + 7 = \boxed{}$$

$$7 \text{ चार पटक} = \boxed{}$$

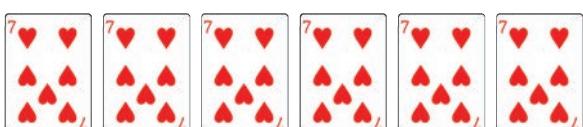
$$7 \times 4 = \boxed{}$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 = \boxed{}$$

$$7 \text{ पाँच पटक} = \boxed{}$$

$$7 \times 5 = \boxed{}$$

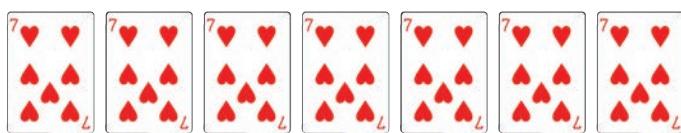
$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 = \boxed{}$$

$$7 \text{ छ पटक} = \boxed{}$$

$$7 \times 6 = \boxed{}$$

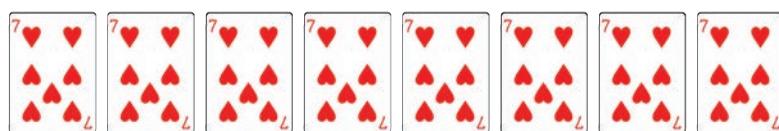
तासका पत्तीमा भरका आकृति गन्जुहोस् :

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = \boxed{}$$

$$7 \text{ सात पटक} = \boxed{}$$

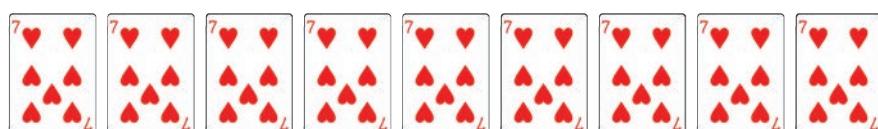
$$7 \times 7 = \boxed{}$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = \boxed{}$$

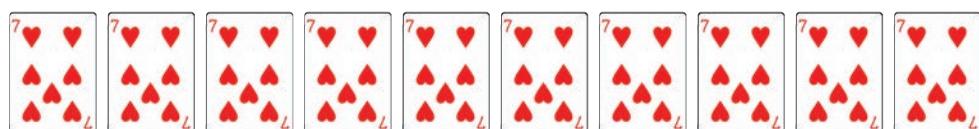
$$7 \text{ आठ पटक} = \boxed{}$$

$$7 \times 8 = \boxed{}$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = \boxed{}$$

$$7 \text{ नौ पटक} = \boxed{} \quad 7 \times 9 = \boxed{}$$

$$7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 7 = \boxed{}$$

$$7 \text{ दश पटक} = \boxed{} \quad 7 \times 10 = \boxed{}$$

$$7 \times 1 = \boxed{}$$

$$7 \times 2 = \boxed{}$$

$$7 \times 3 = \boxed{}$$

$$7 \times 4 = \boxed{}$$

$$7 \times 5 = \boxed{}$$

$$7 \times 6 = \boxed{}$$

$$7 \times 7 = \boxed{}$$

$$7 \times 8 = \boxed{}$$

$$7 \times 9 = \boxed{}$$

$$7 \times 10 = \boxed{}$$

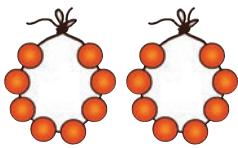

मालाका गेडी गन्नुहोस् :

$$५ \text{ एक पटक} = \boxed{}$$

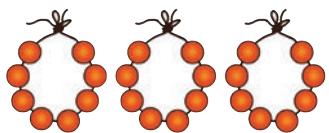
$$५ \times 1 = \boxed{}$$

$$५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ दुई पटक = \boxed{}$$

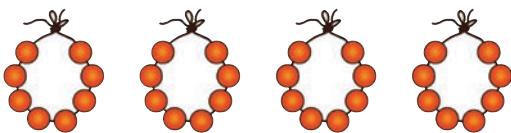
$$५ \times 2 = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ = २४$$

$$५ \text{ तीन पटक} = \boxed{}$$

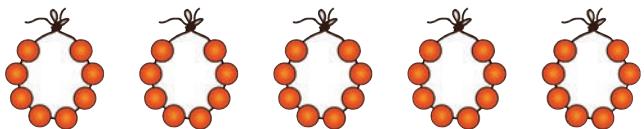
$$५ \times 3 = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

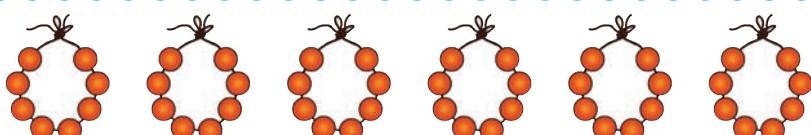
$$५ \text{ चार पटक} = \boxed{}$$

$$५ \times 4 = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \text{ पाँच पटक} = \boxed{} \quad ५ \times 5 = \boxed{}$$

$$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \text{ छ पटक} = \boxed{} \quad ५ \times 6 = \boxed{}$$

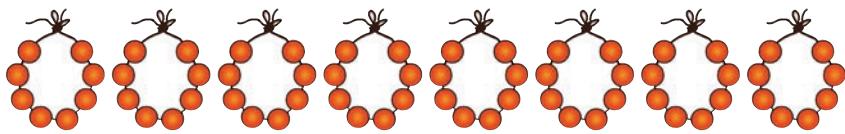

$$५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ + ५ = \boxed{}$$

$$५ \text{ सात पटक} = \boxed{} \quad ५ \times 7 = \boxed{}$$

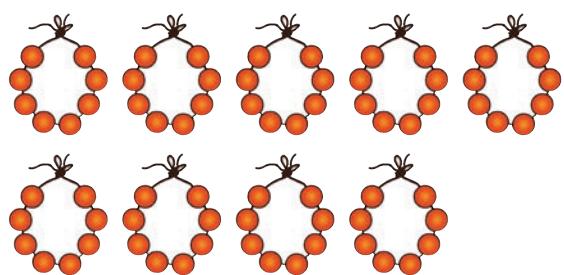
मालाका गेडी गन्नुहोस् :

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = \boxed{}$$

$$5 \text{ आठ पटक} = \boxed{}$$

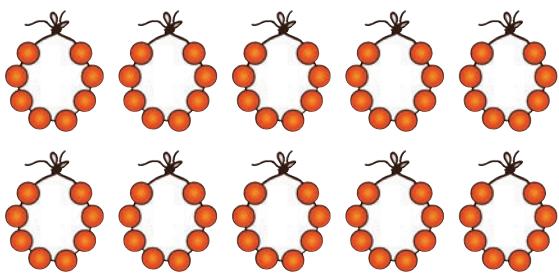
$$5 \times 8 = \boxed{}$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = \boxed{}$$

$$5 \text{ नौ पटक} = \boxed{}$$

$$5 \times 9 = \boxed{}$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 = \boxed{}$$

$$5 \text{ दश पटक} = \boxed{}$$

$$5 \times 10 = \boxed{}$$

5×1	=	5
5×2	=	10
5×3	=	15
5×4	=	20
5×5	=	25
5×6	=	30
5×7	=	35
5×8	=	40
5×9	=	45
5×10	=	50

मालामा भरणका रुद्राक्षका दाना गन्नुहोस् :

$$९ \text{ एक पटक} = \boxed{९}$$

$$९ \times 1 = \boxed{९}$$

$$९ + ९ = \boxed{१८}$$

$$९ \text{ दुई पटक} = \boxed{१८}$$

$$९ \times 2 = \boxed{१८}$$

$$९ + ९ + ९ = \boxed{\quad}$$

$$९ \text{ तीन पटक} = \boxed{\quad}$$

$$९ \times 3 = \boxed{\quad}$$

$$९ + ९ + ९ + ९ = \boxed{\quad}$$

$$९ \text{ चार पटक} = \boxed{\quad}$$

$$९ \times 4 = \boxed{\quad}$$

$$९ + ९ + ९ + ९ + ९ = \boxed{\quad}$$

$$९ \text{ पाँच पटक} = \boxed{\quad}$$

$$९ \times 5 = \boxed{\quad}$$

$$९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ = \boxed{\quad}$$

$$९ \text{ छ पटक} = \boxed{\quad}$$

$$९ \times 6 = \boxed{\quad}$$

$$९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ + ९ = \boxed{\quad}$$

$$९ \text{ सात पटक} = \boxed{\quad}$$

$$९ \times 7 = \boxed{\quad}$$

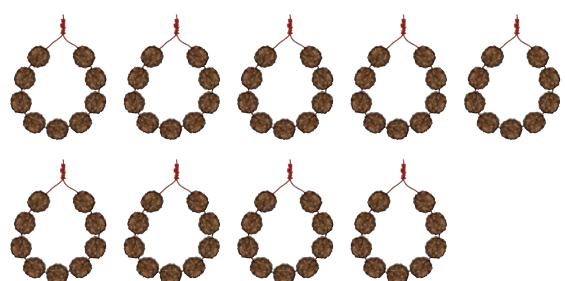
मालामा भरका रुद्राक्षका दाना गन्जुहोस् :

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = \boxed{}$$

$$9 \text{ आठ पटक} = \boxed{}$$

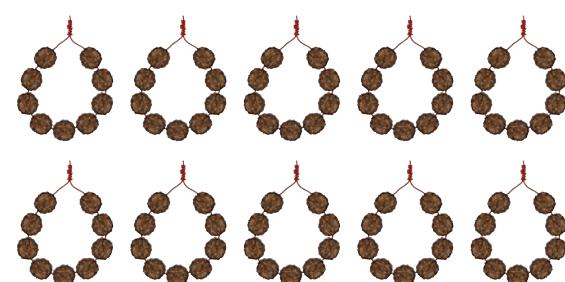
$$9 \times 8 = \boxed{}$$

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = \boxed{}$$

$$9 \text{ नौ पटक} = \boxed{}$$

$$9 \times 9 = \boxed{}$$

$$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9 = \boxed{}$$

$$9 \text{ दश पटक} = \boxed{}$$

$$9 \times 10 = \boxed{}$$

9×1	=	9
9×2	=	18
9×3	=	
9×4	=	
9×5	=	
9×6	=	
9×7	=	
9×8	=	
9×9	=	
9×10	=	

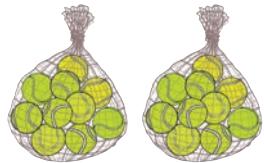

ਟੈਨਿਸ ਬਲਹੁੰ ਗਣੁਹੋਸ् :

$$10 \text{ ਏਕ ਪਟਕ} = \boxed{}$$

$$10 \times 1 = 10$$

$$10 + 10 = 20$$

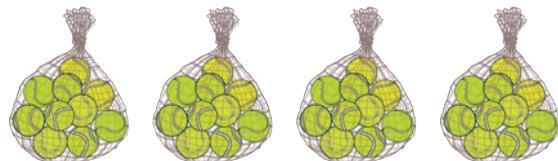
$$10 \text{ ਦੁੱਝ ਪਟਕ} = \boxed{}$$

$$10 \times 2 = 20$$

$$10 + 10 + 10 = 30$$

$$10 \text{ ਤੀਨ ਪਟਕ} = \boxed{} \quad 10 \times 3 = 30$$

$$10 + 10 + 10 + 10 = \boxed{}$$

$$10 \text{ ਚਾਰ ਪਟਕ} = \boxed{} \quad 10 \times 4 = \boxed{}$$

$$10 + 10 + 10 + 10 + 10 = \boxed{}$$

$$10 \text{ ਪੱਚ ਪਟਕ} = \boxed{} \quad 10 \times 5 = \boxed{}$$

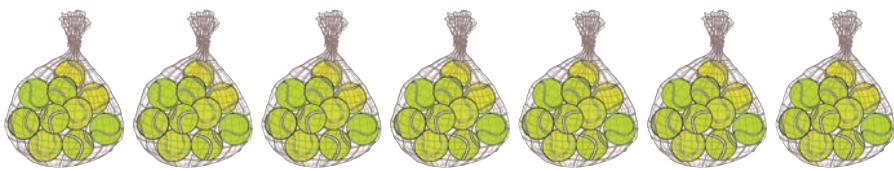

$$10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 = \boxed{}$$

$$10 \text{ ਛ ਪਟਕ} = \boxed{} \quad 10 \times 6 = \boxed{}$$

ਟੈਨਿਸ ਬਲਹਰ੍ਖ ਗਣਨਾਵਾਂ :

$$10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 = \boxed{}$$

$$10 \text{ ਸਾਤ ਪਟਕ} = \boxed{} \quad 10 \times 7 = \boxed{}$$

$$10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 +$$

$$10 + 10 = \boxed{}$$

$$10 \text{ ਆਠ ਪਟਕ} = \boxed{} \quad 10 \times 8 = \boxed{}$$

$10 \times 1 =$	10
$10 \times 2 =$	20
$10 \times 3 =$	
$10 \times 4 =$	
$10 \times 5 =$	
$10 \times 6 =$	
$10 \times 7 =$	
$10 \times 8 =$	
$10 \times 9 =$	
$10 \times 10 =$	

$$10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 +$$

$$10 \text{ ਨੌ ਪਟਕ} = \boxed{} \quad 10 \times 9 = \boxed{}$$

$$10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 + 10 +$$

$$10 + 10 = \boxed{}$$

$$10 \text{ ਦਸ਼ ਪਟਕ} = \boxed{} \quad 10 \times 10 = \boxed{}$$

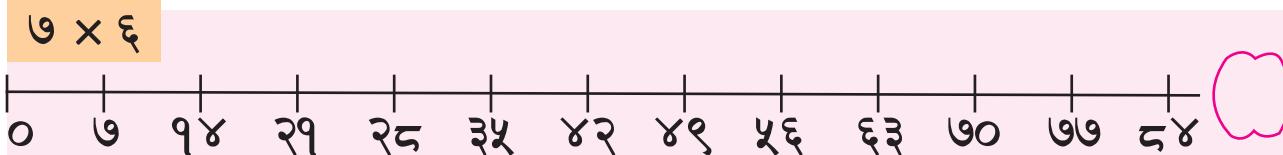
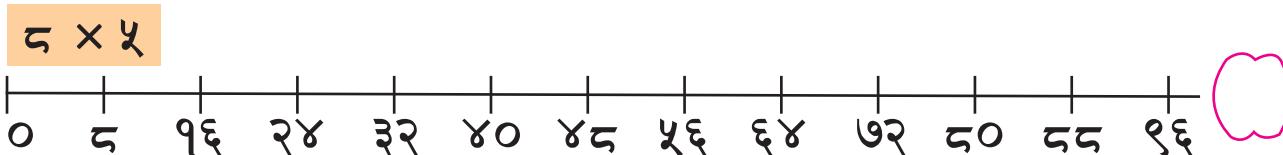
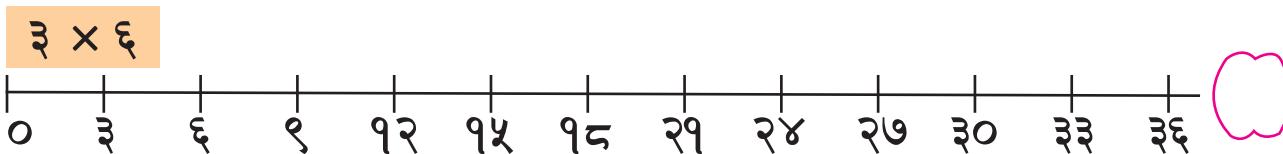
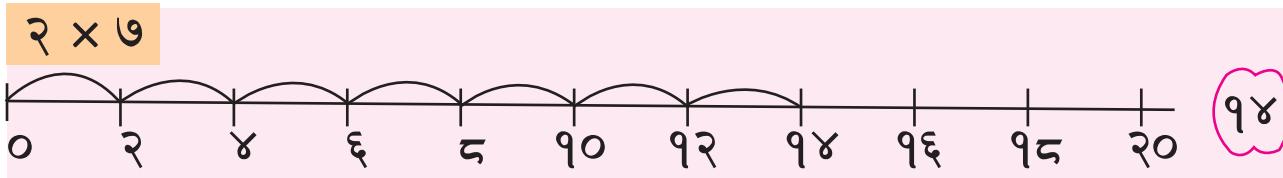
गुणन तालिका पूरा गर्नुहोस् र पढ्नुहोस् :

$\times$	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१	१	२	३	४						
२	२	४	६							
३	३	६								
४	४									
५										
६										
७										
८										
९										
१०										

✖ गुणन गर्नुहोस् :

$2 \times 3 =$ ____	$4 \times 5 =$ ____	$3 \times 6 =$ ____
$5 \times 7 =$ ____	$5 \times 3 =$ ____	$6 \times 2 =$ ____
$7 \times 3 =$ ____	$5 \times 9 =$ ____	$10 \times 5 =$ ____
$8 \times 7 =$ ____	$3 \times 5 =$ ____	$9 \times 6 =$ ____

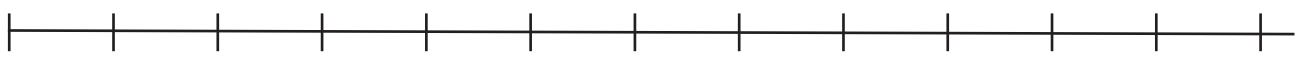
સંખ્યા રેખામા ફડકે ગણના ગર्नુહોસ્ :

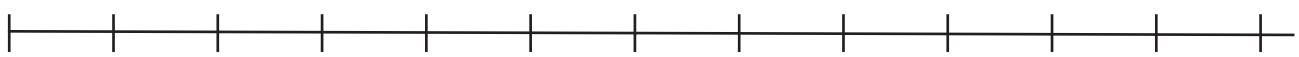

तल दिइएको गणितीय वाक्यलाई सङ्ख्यारेखामा देखाउनुहोस् :

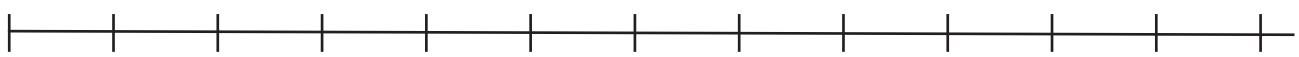
$$3 \times 5$$

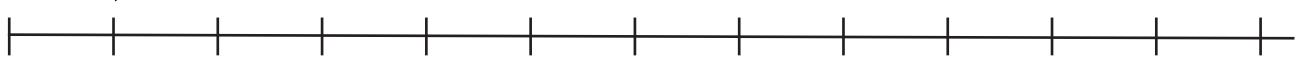
$$4 \times 5$$

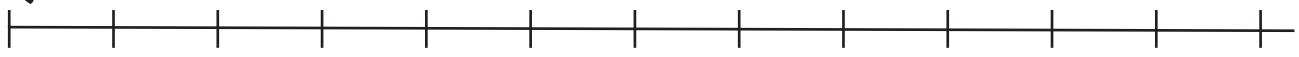
$$6 \times 6$$

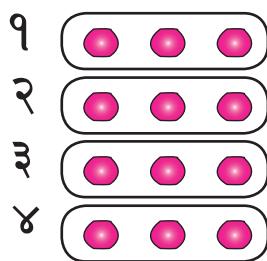
$$7 \times 5$$

$$9 \times 4$$

✖ ગણના ગરી લેખ્ખુહોસ્ :

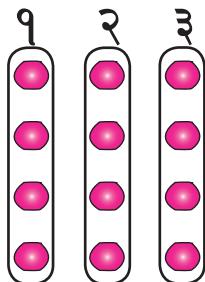
૩ ચાર પટક

$$૩ \times ૪ = ૧૨$$

$$૩ \times ૪ = ૪ \times ૩ = ૧૨$$

૪ તીન પટક

$$૪ \times ૩ = ૧૨$$

__, __ પટક

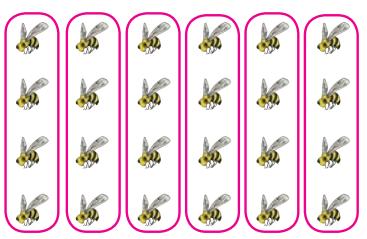
$$\text{___} \times \text{___}$$

$$= \text{___}$$

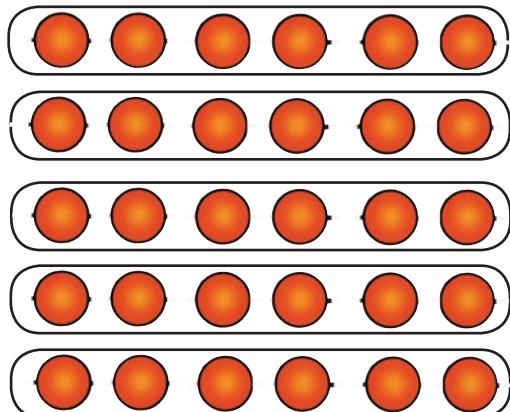
__, __ પટક

$$\text{___} \times \text{___}$$

$$= \text{___}$$

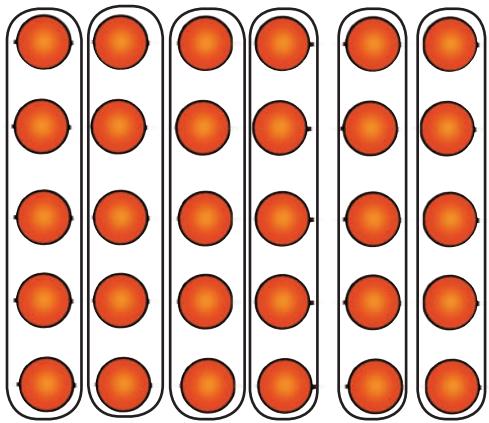

$$\text{___} \times \text{___} = \text{___} \times \text{___} = \text{___}$$

__, __ પટક

$$\text{___} \times \text{___} = \text{___}$$

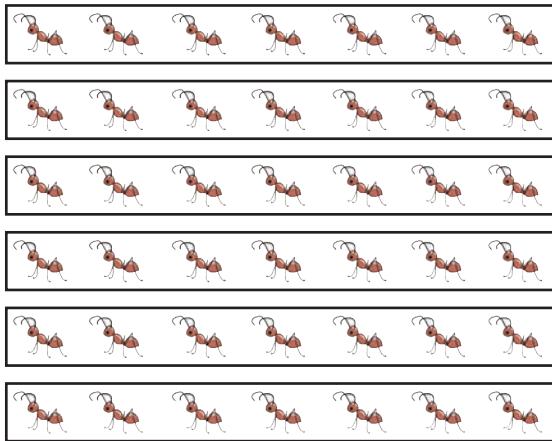
__, __ પટક

$$\text{___} \times \text{___} = \text{___}$$

$$\text{___} \times \text{___} = \text{___} \times \text{___} = \text{___}$$

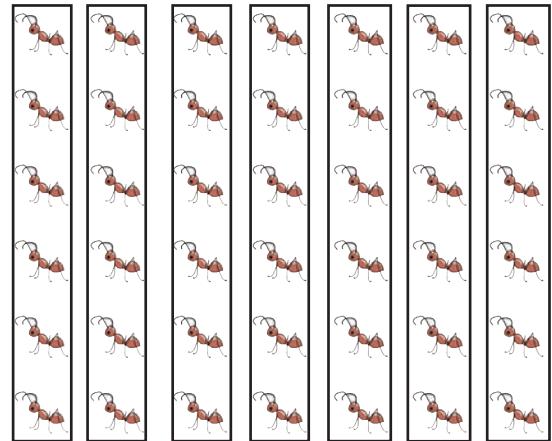

गणना गरी लेख्नुहोस् :

____, ____ पटक

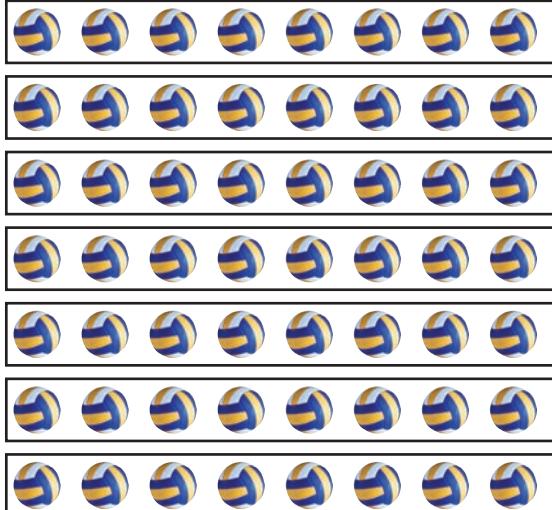
$$\underline{\quad} \times \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

____, ____ पटक

$$\underline{\quad} \times \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

$$\underline{\quad} \times \underline{\quad} = \underline{\quad} \qquad \underline{\quad} \times \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

____, ____ पटक

$$\underline{\quad} \times \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

____, ____ पटक

$$\underline{\quad} \times \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

$$\underline{\quad} \times \underline{\quad} = \underline{\quad} \qquad \underline{\quad} \times \underline{\quad} = \underline{\quad}$$

गुणन तालिका प्रयोग गरी हिसाब गर्नुहोस् :

१. एउटा चतुर्भुजमा चारओटा भुजाहरू हुन्छन् भने पाँचओटा चतुर्भुजमा कतिओटा भुजाहरू हुन्छन् ?

$$\boxed{\quad} \times \boxed{\quad} = \boxed{\quad} \text{ ओटा भुजाहरू}$$

२. प्रत्येक विद्यार्थीसँग ५ ओटा सिसाकलम भए ६ जनासँग कतिओटा सिसाकलम होलान् ?

$$\boxed{\quad} \times \boxed{\quad} = \boxed{\quad} \text{ ओटा सिसाकलम}$$

३. एउटा टोकरीमा पाँचओटा सुन्तला अटाउँछन् भने उस्तै सातओटा टोकरीमा कतिओटा सुन्तला अटाउलान् ?

$$\boxed{\quad} \times \boxed{\quad} = \boxed{\quad} \text{ ओटा सुन्तला}$$

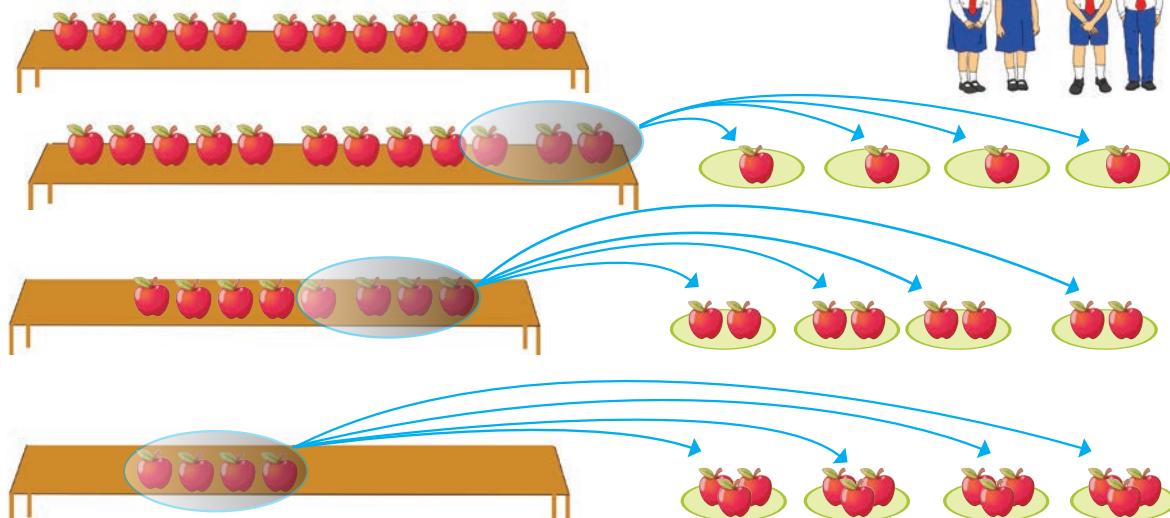
४. एउटा बेन्चमा ४ जना विद्यार्थी अटाउँछन् भने यस्तै ७ ओटा बेन्चमा कति जना विद्यार्थी अटाउँछन् ?

$$\boxed{\quad} \times \boxed{\quad} = \boxed{\quad} \text{ जना विद्यार्थी}$$

५. एक जना विद्यार्थीसँग ५ ओटा किताब छन् भने त्यही दरले ८ जना विद्यार्थीसँग कतिओटा किताब होलान् ?

$$\boxed{\quad} \times \boxed{\quad} = \boxed{\quad} \text{ ओटा किताब}$$

÷ गोमाले आफूसँग भएका जम्मा १२ ओटा स्याउ चार जना विद्यार्थीलाई बराबर हुने गरी बाँडिन् । अब, प्रत्येक विद्यार्थीले कति ओटा स्याउ प्राप्त गरे होलान् ?

१२ ओटा स्याउ चार जना विद्यार्थीहरूलाई बराबर हुने गरी बाँडदा प्रत्येक विद्यार्थीले तीनओटाका दरले स्याउ प्राप्त गर्दछन् । यसलाई गणितीय भाषामा यसरी लेखन सकिन्छ :

$$12 \div 4 = 3$$

जम्मा स्याउको
सङ्ख्या

विद्यार्थी
सङ्ख्या

प्रत्येक विद्यार्थीले प्राप्त
गर्ने स्याउको सङ्ख्या

प्रत्येकले ३ ओटा स्याउ पाए । $3 \times 4 = 12$

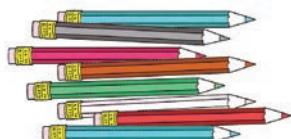
गणितीय वाक्यलाई

$$\begin{array}{r} 3 \\ 4) 12 \\ -12 \\ \hline 0 \end{array}$$

तरिकाले पनि लेखन सकिन्छ ।

वस्तुहरूलाई बराबर सङ्ख्याका समूहमा बाँडनुलाई 'भाग' गर्नु भनिन्छ । भाग जनाउन ' $\div$ ' सङ्केत प्रयोग गरिन्छ ।

÷ १५ ओटा सिसाकलम तीन जना विद्यार्थीलाई बराबर हुने गरी बाँडदा प्रत्येक विद्यार्थीले कति ओटा सिसाकलम प्राप्त गर्दछन् ?

गणितीय वाक्यमा: $15 \div 3$

चित्र वा ठोस वस्तुको प्रयोग गरी तल दिइएनुसार बाँडन सकिन्छ ।

एक जना विद्यार्थीले एकओटा मात्र सिसाकलम प्राप्त गर्ने भएमा,

$$1 \times 3 = 3$$

यदि एक जना विद्यार्थीले दुईओटा मात्र सिसाकलम प्राप्त गर्ने भएमा,

$$2 \times 3 = 6$$

एक जना विद्यार्थीले तीनओटा मात्र सिसाकलम प्राप्त गर्ने भएमा,

$$3 \times 3 = 9$$

एक जना विद्यार्थीसँग चारओटा मात्र सिसाकलम भएमा,

$$4 \times 3 = 12$$

एक जना विद्यार्थीले पाँचओटा मात्र सिसाकलम प्राप्त गर्ने भएमा,

$$5 \times 3 = 15$$

यसलाई गणितीय वाक्यमा:
 $15 \div 3 = 5$ लेखिन्छ ।

प्रत्येक विद्यार्थीसँग भएका सिसाकलमको सङ्ख्या

विद्यार्थी सङ्ख्या

जम्मा सङ्ख्या

प्रत्येक विद्यार्थीले ५ ओटा सिसाकलम प्राप्त गर्दछन् ।

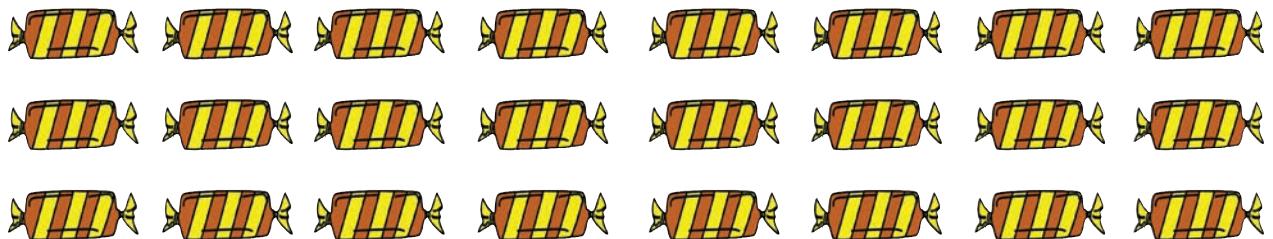
$95 \div 3$ पत्ता लगाउन $\boxed{\quad} \times 3 = 95$ को हिसाब गर्न सकिन्छ । यसका लागि ३ ले कठिलाई गुणन गर्दा ९५ हुन्छ भनी गुणन तालिका हेर्न सकिन्छ ।

$$\begin{array}{l} \text{प्रत्येक विद्यार्थीसँग भएका} \\ \text{सिसाकलमको सङ्ख्या} \end{array} \times \begin{array}{l} \text{विद्यार्थी सङ्ख्या} \end{array} = \begin{array}{l} \text{जम्मा सङ्ख्या} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} \text{प्रत्येक विद्यार्थीसँग भएका} \\ \text{सिसाकलमको सङ्ख्या} \end{array} = \begin{array}{l} \text{जम्मा सङ्ख्या} \end{array} \div \begin{array}{l} \text{विद्यार्थी सङ्ख्या} \end{array}$$

÷ २४ ओटा चकलेट आठ जना विद्यार्थीहरूलाई बराबर हुने गरी बाँडदा प्रत्येक विद्यार्थीले कति ओटा चकलेट पाउलान् ?

÷ गुणन तालिकाको प्रयोग गरी भाग गर्नुहोस् :

$15 \div 6 = \boxed{}$

$\boxed{} \times 6 = 15$

$18 \div 2 = \boxed{}$

$\boxed{} \times 2 = 18$

$24 \div 4 = \boxed{}$

$\boxed{} \times 4 = 24$

$45 \div 6 = \boxed{}$

$\boxed{} \times 6 = 45$

$25 \div 5 = \boxed{}$

$\boxed{} \times 5 = 25$

÷ गुणन तालिकाको प्रयोग गरी भाग गर्नुहोस् :

$21 \div 7 = \boxed{}$

$32 \div 8 = \boxed{}$

$36 \div 4 = \boxed{}$

$25 \div 5 = \boxed{}$

$24 \div 6 = \boxed{}$

$27 \div 3 = \boxed{}$

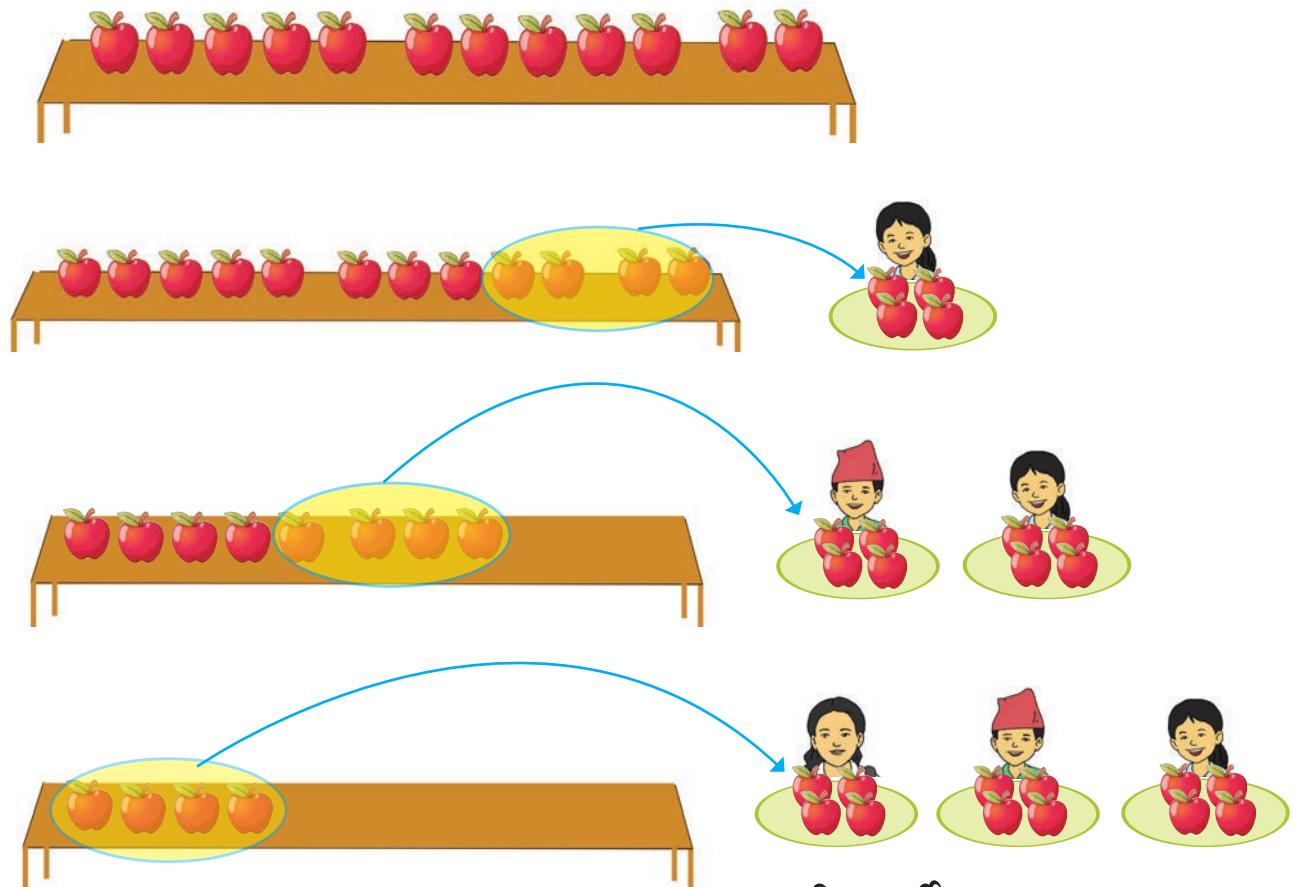
$7) \overline{42}$

$9) \overline{54}$

$5) \overline{56}$

$10) \overline{70}$

÷ तल दिइएको चित्रमा खउटा बेन्चमाथि जम्मा १२ ओटा स्याउ छन् । यदि खउटा विद्यार्थीलाई चारओटाका दरले स्याउ उपलब्ध गराउने हो भने जम्मा कति जना विद्यार्थीहरूलाई बाँड्न पुऱ्छ ?

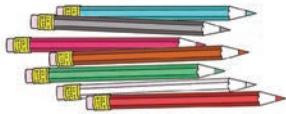
विद्यार्थी सङ्ख्या = ३ जना

१२ ओटा स्याउ जम्मा तीन जना विद्यार्थीलाई प्रति विद्यार्थी चारओटाका दरले बाँड्न सकिन्छ । यसलाई गणितीय भाषामा तल देखाइएअनुसार लेख्न सकिन्छ :

$$12 \div 4 = 3$$

जम्मा स्याउको सङ्ख्या   प्रत्येक विद्यार्थीले प्राप्त गर्ने स्याउको सङ्ख्या   विद्यार्थीको सङ्ख्या

÷ १५ ओटा सिसाकलम छन् । प्रति विद्यार्थी तीन तीन ओटाका दरले बाँडदा कति जना विद्यार्थीलाई बाँडन सकिन्छ ?

गणितीय वाक्यमा: ÷

एक जना विद्यार्थीलाई

$$3 \times \boxed{1} = 3$$

दुई जना विद्यार्थीलाई

$$3 \times \boxed{2} = 6$$

तीन जना विद्यार्थीलाई

$$3 \times \boxed{3} = 9$$

चार जना विद्यार्थीलाई

$$3 \times \boxed{4} = 12$$

पाँच जना विद्यार्थीलाई

$$3 \times \boxed{5} = 15$$

प्रत्येक विद्यार्थीले पाएका सिसाकलम सङ्ख्या

विद्यार्थी सङ्ख्या

जम्मा सिसाकलमको सङ्ख्या

१५ ओटा सिसाकलम ३ ओटाका दरले बाँडदा ५ ओटा समूह बन्दछ ।

$15 \div 3$ बराबर कति हुन्छ भनी $3 \times \boxed{\quad} = 15$ को हिसाब गर्न सकिन्छ । यसका लागि ३ लाई कतिले गुणन गर्दा १५ हुन्छ भनी गुणन तालिका हेर्नुपर्दछ ।

गणितीय वाक्यमा लेखदा : $15 \div 3 = 5$

प्रत्येक विद्यार्थीले पाएका सिसाकलमको सङ्ख्या

× विद्यार्थी सङ्ख्या

= जम्मा सङ्ख्या

विद्यार्थी सङ्ख्या

= जम्मा सङ्ख्या

÷ प्रत्येक विद्यार्थीले पाएका सिसाकलमको सङ्ख्या

÷ जम्मा १८ ओटा चकलेट छन् । प्रति विद्यार्थी दुई दुईओटाका दरले बाँझदा कति जना विद्यार्थीलाई बाँझन सकिन्छ ?

÷ खउटा पङ्क्तिमा ६ जनाका दरले ४८ जना विद्यार्थीलाई राख्दा कतिओटा पङ्क्तिमा राख्नु पर्छ ?

÷ डाक्टरले हरिका बुबालाई ३२ ट्याबलेट औषधी दिनुभयो । यदि हरिका बुबाले प्रतिदिन ४ ओटा ट्याबलेट खानुपर्छ भने उक्त औषधीले जम्मा कति दिन पुज्छ ?

गणितीय वाक्य,

$$\boxed{\quad} \div \boxed{\quad} = \boxed{\quad}$$

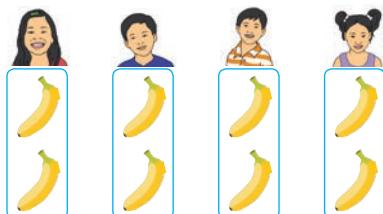
$$\boxed{\quad} \times \boxed{\quad} = \boxed{\quad}$$

औषधी खानुपर्ने दिन सङ्ख्या =

÷ चित्रमा आठओटा केरा दिइएका छन् । यसबाट $८ \div 4$ लाई समाधान गर्नुहोस् :

$$८ \div 4$$

आठओटा केरा $\square$ जना विद्यार्थीहरूलाई बराबर हुने गरी बाँडदा प्रत्येक विद्यार्थीले $\square$ ओटा केरा प्राप्त गर्नु ।

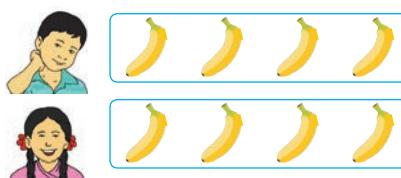
उत्तर पता लगाउन तलको गणितीय वाक्य प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

$$\square \times 2 = 8$$

जम्मा $\square$ केरा

$$८ \div 4$$

आठओटा केरा दिइएका छन् । यदि एक जना विद्यार्थीले $\square$ ओटा केरा पाउने गरी बराबरी सङ्ख्यामा बाँडदा जम्मा $\square$ जना विद्यार्थीलाई केरा बाँडन सकिन्छ ।

उत्तर पता लगाउन तलको गणितीय वाक्य प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

$$2 \times \square = 8$$

जम्मा $\square$ केरा

माथिका दुवै उत्तरहरू ४ को गुणन तालिकाबाट हेर्न सकिन्छ ।

४ एक पटक = ४ हुन्छ भने ४ दुई पटक = ८ हुन्छ ।

÷ भाग गर्नुहोस् :

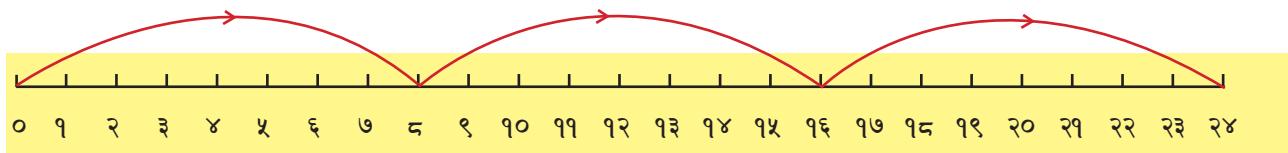
तलको भाग गर्न कुन कुन अड्कको गुणन तालिका प्रयोग गरिन्छ, छलफल गर्नुहोस् :

$$16 \div 4 = \square$$

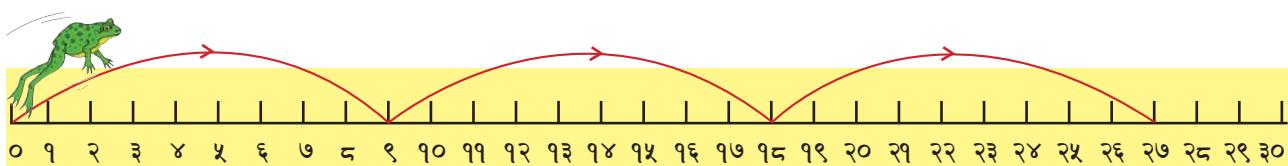
$$27 \div 9 = \square$$

$$35 \div 5 = \square$$

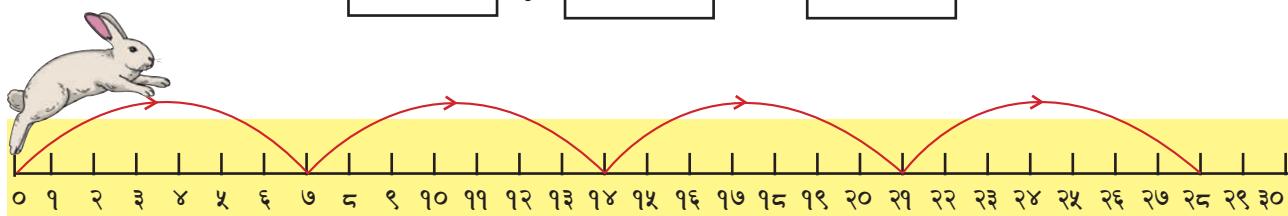
÷ तल देखाए जस्तै गरी बाकसमा सङ्ख्या भर्नुहोस् :

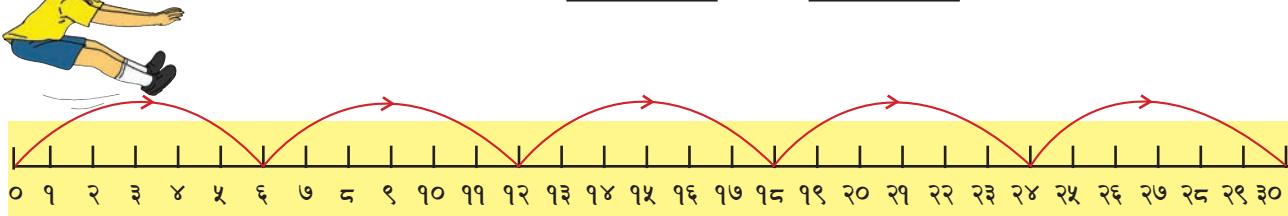
$$\boxed{24} \div \boxed{3} = \boxed{8}$$

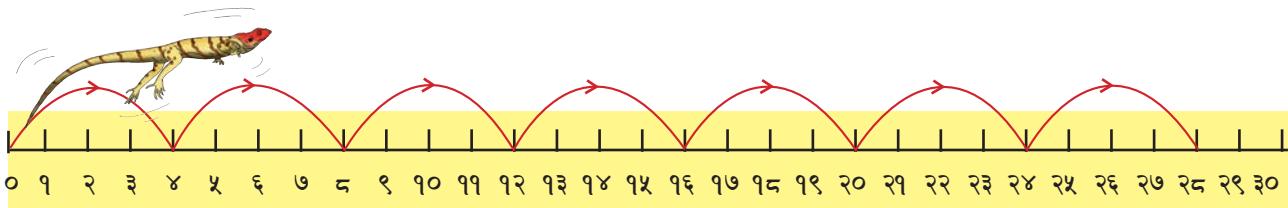
$$\boxed{\quad} \div \boxed{3} = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div \boxed{3} = \boxed{\quad}$$

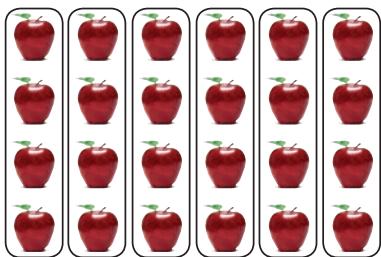

$$\boxed{\quad} \div \boxed{3} = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div \boxed{3} = \boxed{\quad}$$

÷ तल देखाएँ अनुसार खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

४/४ ओटाको समूह बनाउँदा,

$$24 \div 4 = 6$$

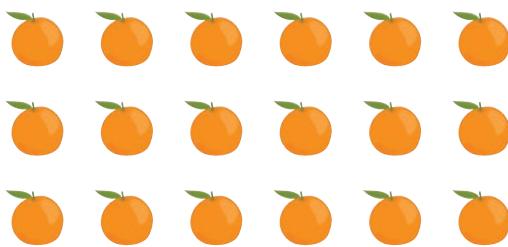
एउटा समूहमा ६ ओटा स्याउ परे ।

६/६ ओटाको समूह बनाउँदा,

$$\boxed{} \div \boxed{} = \boxed{}$$

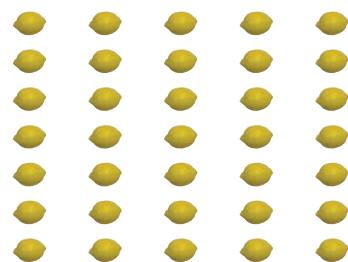
एउटा समूहमा $\boxed{}$ ओटा बल परे ।

३/३ ओटाको समूह बनाउँदा,

$$\boxed{} \div \boxed{} = \boxed{}$$

एउटा समूहमा $\boxed{}$ ओटा सुन्तला परे ।

७/७ ओटाको समूह बनाउँदा,

$$\boxed{} \div \boxed{} = \boxed{}$$

एउटा समूहमा $\boxed{}$ ओटा कागती परे ।

४/४ ओटाको समूह बनाउँदा,

$$\boxed{} \div \boxed{} = \boxed{}$$

एउटा समूहमा $\boxed{}$ ओटा काउली परे ।

५/५ ओटाको समूह बनाउँदा,

$$\boxed{} \div \boxed{} = \boxed{}$$

एउटा समूहमा $\boxed{}$ ओटा टमाटर परे ।

तल देखारे जस्तै गरी बाकसमा सङ्ख्या भर्नुहोस् :

$$2 \times 5 = \boxed{10}$$

$$10 \div 2 = \boxed{5}$$

$$10 \div 5 = \boxed{2}$$

$$2 \times 5 = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div 2 = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div 5 = \boxed{\quad}$$

$$3 \times 9 = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div 3 = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div 9 = \boxed{\quad}$$

$$4 \times 5 = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div 4 = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div 5 = \boxed{\quad}$$

$$5 \times 7 = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div 5 = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div 7 = \boxed{\quad}$$

$$6 \times 7 = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div 6 = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div 7 = \boxed{\quad}$$

$$10 \times 6 = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div 6 = \boxed{\quad}$$

$$\boxed{\quad} \div 10 = \boxed{\quad}$$

हिसाब गर्नुहोस् :

१. कक्षा २ मा अध्ययन गर्ने आशिराले आफ्नो जन्मदिनमा साथीहरूलाई वितरण गर्न १८ ओटा चकलेट किनिछन् । उनीले एक जनालाई ३ ओटाका दरले चकलेट दिइन् भने उनीसँग भएका चकलेटले कति जना साथीलाई बाँझन पुग्छ ?

२. परोपकार संस्थाले आधारभूत विद्यालयका जेहेनदार विद्यार्थीहरूलाई वितरण गर्न जम्मा ५६ ओटा सिसाकलम ल्याएछन् । उक्त विद्यालयमा ८ जना जेहेनदार विद्यार्थी थिए भने एक जना विद्यार्थीले कतिओटा सिसाकलम पाए होलान् ?

३. विष्णुले जनता माध्यामिक विद्यालयको कक्षा १० मा पढ्ने ४२ जना विद्यार्थीहरूलाई भलिबल खेल्ने टिममा विभाजन गरे छन् । भलिबलको एक टिममा ६ जना खेलाडी हुन्छन् भने जम्मा कतिओटा टिम बने छन् ?

गणितका आधारभूत क्रिया २

हेरौं, मैले कति सिकें ?

१. उदाहरण हेनुहोस् र खाली ठाउँ भर्नुहोस् :

समूहहरूमा राख्दा	जोडका रूपमा राख्दा	गुणनका रूपमा राख्दा
	$2+2+2 = 6$	$2 \times 3 = 6$
	$3+3+3+3 = ...$	.....
	$4+4 = ...$	.....
	.....	.....
	.....	.....

२. उदाहरणमा दिइएको जस्तै गरी पूरा गर्नुहोस् :

जोडका रूपमा राख्दा	गुणनका रूपमा राख्दा	समूहहरूमा राख्दा
$3+3 = 6$	$3 \times 2 = 6$	
$4+4+4 = 12$		
$5+5+5 = 15$		
$4+4 = 8$		

३. जोडा मिलाउनुहोस् :

- $4+4+4$
- $2+2+2+2+2$
- $3+3+3+3$
- $5+5$
- $4+4+4+4+4+4$
- $5+5+5+5+5+5$

- 5×2
- 3×4
- 5×6
- 4×3
- 2×5
- 4×6

४. उदाहरण हेरी बाकसमा सङ्ख्या भर्नुहोस् :

१०	$\div$	५	=	२
३५	$\div$	५	=	
२४	$\div$	६	=	
२८	$\div$	७	=	
२४	$\div$	८	=	
५४	$\div$	९	=	

शिक्षकको दस्तखत

अभिभावकको दस्तखत

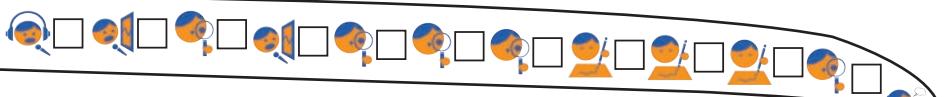

सिकाइ शृङ्खला

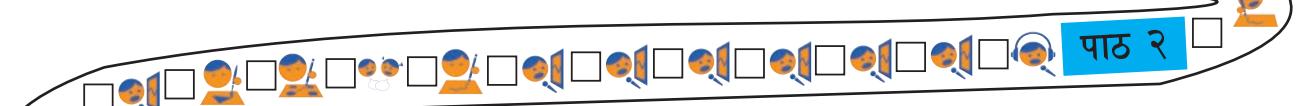
तपाईंले क्रियाकलाप पूरा गरेको दिन बाकसमा ठिक चिह्न (✓) लगाउनुहोस् ।

सुरु

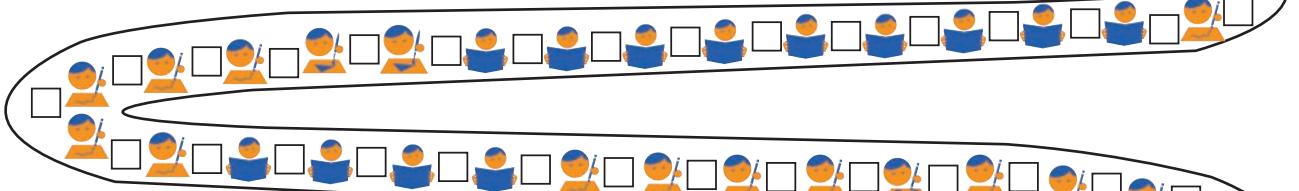
पाठ १

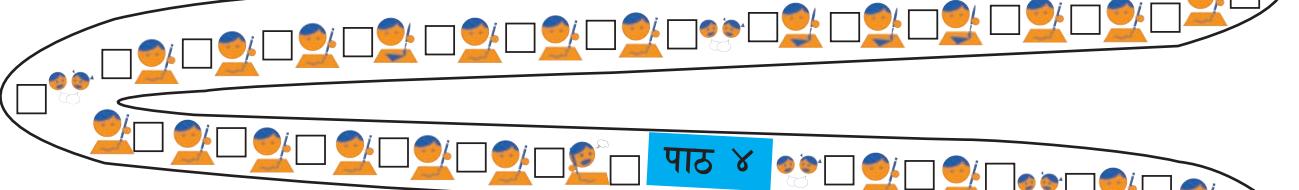
पाठ २

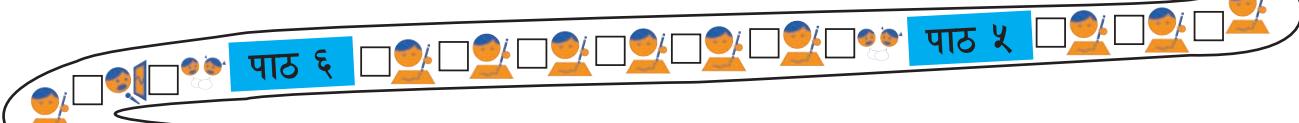
पाठ ३

पाठ ४

पाठ ५

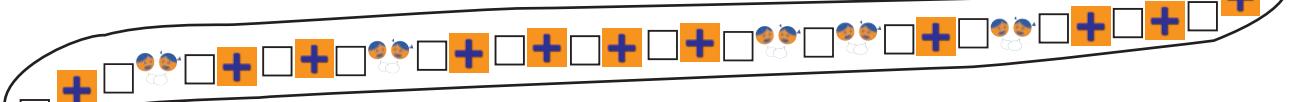

पाठ ६

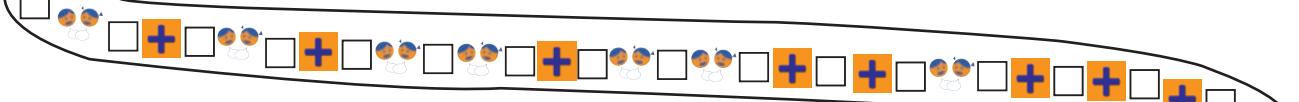

पाठ ७

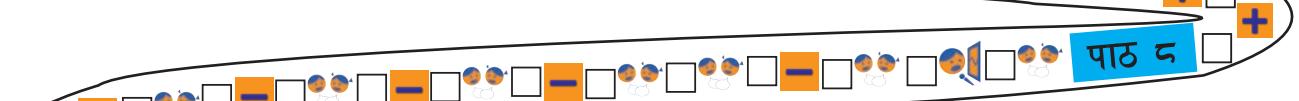
+

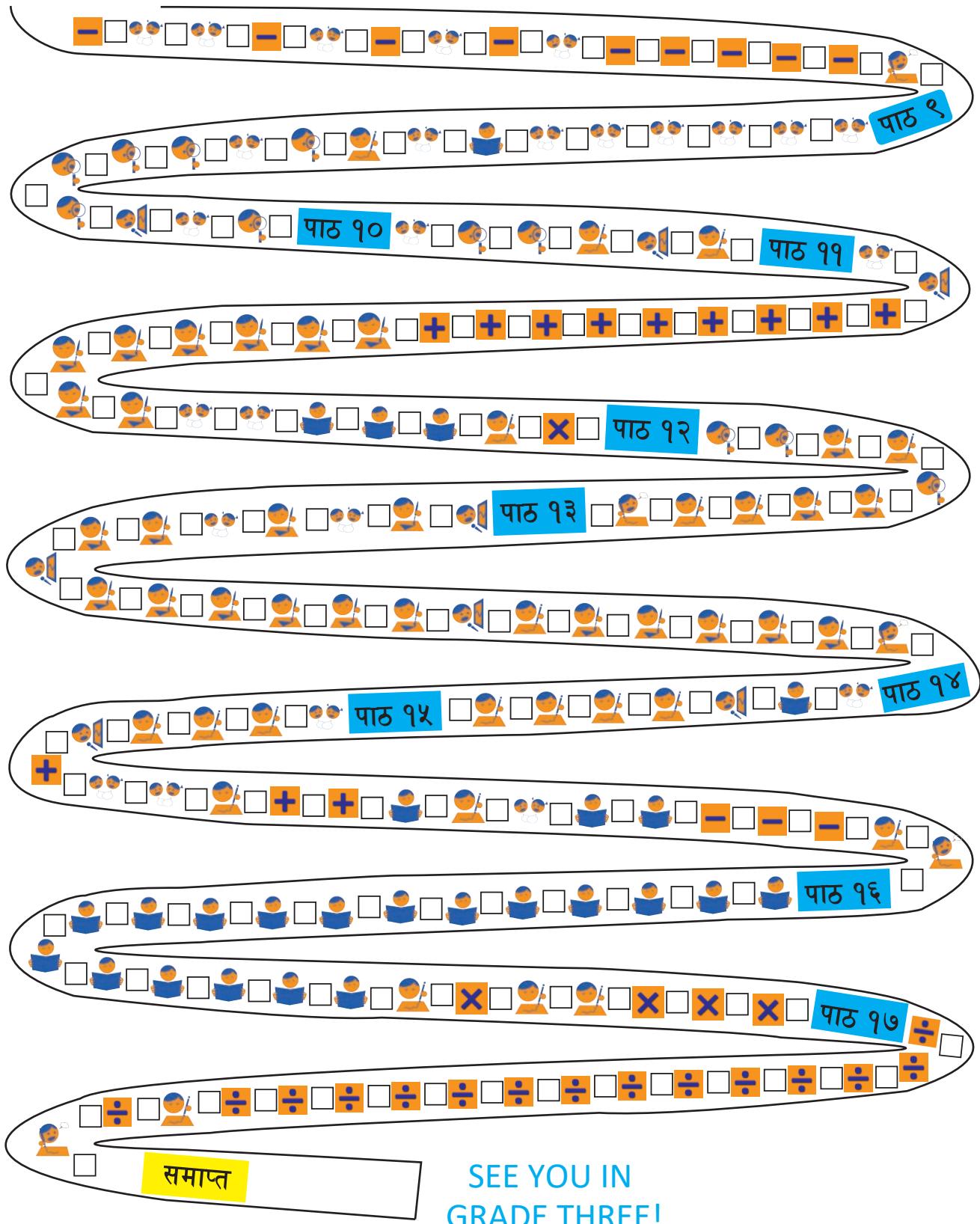

पाठ ८

-

SEE YOU IN
GRADE THREE!